

กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
เชิงพุทธบูรณาการในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

**THE YOUTH DEVELOPMENT PROCESS BASED ON THE FIVE PRECEPTS
VILLAGE MOLEL OF BUDDHIST INERGRATION IN DAN KHUN THOT
DISTRICT NAKHON RATCHASIMA PROVINCE**

พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เป้าจันทิก)

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสนาตรดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
เชิงพุทธบูรณาการในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เป้าจันทิก)

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสนาตรดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**The Youth Development Process Based on the Five Precepts
Village Model of Buddhist Integration in Dan Khun thot
District Nakhon Ratchasima Province**

Phrakruvinaitornkoon Candasīlo (Baochanthuek)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระเมธาวินัยรส, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน)

กรรมการ

(ดร.วิโรจน์ คุ่มครอง)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ประพันธ์ ศุภสร)

กรรมการ

(ดร.ดวงเพชร สมศรี)

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

ผศ.ดร.ประพันธ์ ศุภสร

ประธานกรรมการ

ดร.ดวงเพชร สมศรี

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล)

- ชื่อคุณูปนิพนธ์** : กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชียงพุทธบูรณาการ
ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
- ผู้วิจัย** : พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (เป้าจันทิก)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
- คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์**
- : ผศ. ดร.ประพันธ์ ศุภษร, ป.ธ.๗, พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
 - : ดร.ดวงเพชร สมศรี, วท.บ. (คหกรรมศาสตร์ทั่วไป), ค.บ. (ภาษาอังกฤษ), พธ.ม. (พุทธศาสตร์และศิลปะแห่งชีวิต), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

คุณูปนิพนธ์เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชียงพุทธบูรณาการในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษากระบวนการ พัฒนาเยาวชน (๒) เพื่อศึกษาหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ (๓) เพื่อบูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนด้วยหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาวิจัยภาคเอกสาร และมีการศึกษาวิจัยภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๓๔ รูป/คน ในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและผ่านการตรวจสอบความเป็นปรนัยของแบบสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนเกิดจากปัจจัยหลายด้าน เช่น ขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังในระดับสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาจนกลายเป็นปัญหาในระดับสังคมและประเทศชาติ ค่านิยมทางวัตถุในปัจจุบันทำให้เยาวชนขาดการยับยั้งชั่งใจ ไม่รู้คุณค่าแท้และคุณค่าเทียมของสิ่งของอุปโภคบริโภคจึงมีพฤติกรรมการใช้สอยสิ่งของแบบฟุ่มเฟือย ปัจจัยอีกด้านหนึ่งคือเยาวชนขาดความใส่ใจต่อคุณธรรมศีลธรรมส่งผลให้ขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจและอ่อนไหวต่อปัจจัยยั่วยุทางสังคมในยุคเทคโนโลยี ปัญหาที่พบบ่อยเช่น เยาวชนติดเกมส์ ไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่เชื่อฟังผู้ปกครองและครูอาจารย์เป็นต้นซึ่งส่งผลเสียต่ออนาคตของเยาวชน

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีเป้าหมายเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ชุมชนโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนตลอดทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนาทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการ มีการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนรักษาศีล ๕ มีขั้นตอนการดำเนินโครงการ เริ่มจากการแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดวิธีดำเนินโครงการ และมีการติดตามประเมินผล โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ มุ่งเน้นการสร้างคามดีมีมิตรไมตรีที่ดีต่อกันในชุมชน ปัจจัยที่ทำให้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประสบผลสำเร็จคือทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง อุทิศตน

เพื่อประโยชน์ส่วนรวมให้มากที่สุด ส่วนกระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการมีองค์ประกอบปัจจัย ๔ ด้าน ได้แก่

(๑) ปัจจัยด้านครอบครัว ผู้ปกครองต้องแนะนำอบรมสั่งสอนให้เยาวชนให้รู้จักคุณค่าความเป็นคนดี มีความกตัญญูกตเวที มีความเคารพต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ รู้จักให้เกียรติคนอื่น ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และปลูกจิตสำนึกของเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของคำสอนทางพระพุทธศาสนาและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากหลักการรักษาศีล ๕ แล้ว หลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาเยาวชนในด้านครอบครัว ได้แก่หลักพรหมวิหาร ๔ คือเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องปฏิบัติต่อบุตรธิดาให้ถูกต้องเหมาะสม

(๒) ปัจจัยด้านการศึกษา ระบบการจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับความต้องการของเยาวชน มีช่องทางให้เยาวชนเลือกศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในอนาคตตามความรู้ความสามารถ ส่วนหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาเยาวชนด้านการศึกษาได้แก่ หลักอิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ-ฝึกให้เยาวชนมีความพอใจในการเรียน วิริยะ-ฝึกให้เยาวชนมีความขยันพากเพียรเข้มแข็งอดทนไม่ท้อถอยในการเรียน จิตตะ-ฝึกให้เยาวชนมีความตั้งใจเรียนฝึกฝนต่อการเรียนฝึกจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย และวิมังสา-ฝึกให้เยาวชนมีการไตร่ตรองทบทวนใช้ปัญญา

(๓) ปัจจัยด้านหน่วยงานรัฐ ควรมิกิจกรรมเชิงรูปแบบที่ส่งเสริมคุณธรรมศีลธรรมแก่เยาวชนในระดับครอบครัว สังคม และระดับชาติ โดยสื่อต่างๆ จะต้องมีส่วนร่วมในการนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนไม่เฉพาะด้านบันเทิง ส่วนหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาเยาวชนอันเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ ได้แก่ สังคหวัตถุ ๔ คือทาน-เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือด้วยวัตถุ สิ่งของและให้ความรู้แนะนำสั่งสอน ปิยวาจา-กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ อตถจริยา-ประพฤติประโยชน์คือช่วยขยายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์และช่วยเหลือส่งเสริมในทางจริยธรรมแก่เยาวชน และสมานัตตตา-ความมีตนเสมอ คือวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม

(๔) ปัจจัยด้านสังคม การพัฒนาเยาวชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในชุมชน เช่นบ้าน วัด และโรงเรียน ต้องมีวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจ เยาวชนต้องได้เรียนรู้ทั้งจากประสบการณ์ตรง ครอบครัว เพื่อน ชุมชน และจากแหล่งความรู้ต่างๆ ส่วนหลักธรรมที่ส่งเสริมได้แก่ การฝึกให้เยาวชนมีฆราวาสธรรม ๔ คือ สัจจะ- ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริงทำจริง ทมะ-การฝึกฝน ข่มนิสัย ปรับตัวรู้จักควบคุมจิตใจ แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ขันติ-ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าทำงานด้วยความขยันมั่นเพียร เข้มแข็งอดทนไม่ย่อท้อ และจาคะ-ฝึกให้เยาวชนมีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ให้ความร่วมมือเอื้อเฟื้อช่วยเหลือคนอื่น

Dissertation Title : The Youth Development Process Based on the Five Precepts Village Model of Buddhist Integration in Dan Khun Thot District Nakhon Ratchasima Province

Researcher : Phrakruvinaitornkoon Candasilō (Baochanthuek)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Prapan Supasorn, Pali VII, B.A. (Religion), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)

: Dr. Toungetch Somsri, B.S. (Home Economics), B.Ed. (English), M.A. (Buddhism and Arts of Life), Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : November 15, 2017

Abstract

Dissertation titled ‘the youth development process based on the five precepts village model of Buddhist integration in Dan Khun Thot district Nakhon Ratchasima province’ consists of three objectives, namely: (1) to study the youth development process (2) to study the concepts of the five precepts village model and (3) to integrate the youth development process based on the five precepts village model in Dan Khun Thot district Nakhon Ratchasima province. It is a qualitative research, focused on the documentary research including with the field research and used an interview for 34 exported populations in Dan Khun Thot district Nakhon Ratchasima province. The field research methodology is a structural interview forms which created by the researcher from literature review and certificated by exported scholars for objectively interview forms. The results of the study were found that:

The youth problems are caused by many factors for example; lacking of ethical and moral cultivation in family and level of educational institution. These problems are enraged to the social and national level. Future more, the materialistic values make youth lack of mental inhibitions; they always do not remind the true value and the artificial value of consuming products. In other hand, ethics and moralities value almost never recognized by them which is a causes of mental weakness and sensitivity in meaning of social inclinations in the technology age.

Moreover, the significant problem is the youth always interested in playing games, never almost reminded for studying in the class intentionally and always did not respected in parents and teachers suggestion etc. which it would be negatively affect in the future of them.

The main purpose of project entitled ‘the five precepts village model in Dan Khun Thot District Nakhon Ratchasima Province’ is to cultivate a good quality of life in community. However, it needs to cooperate with families, Buddhist monasteries and school institution including with the community leaders and religious headers both Buddhist monks and lay peoples. In particularly, the creational activities have organizing for the harmony in community; and the project always forwarded and motivated by Buddhist monks to promote the five precepts in community. Future more, the project has organized in forms such as the committee reforming, the project’s process, monitoring and evaluation by emphasizing on cultivation to have a good friendship and relationship. Therefore, the factors that caused of projects successful in observing the five precepts were as follows; all participators have to cooperate seriously and have to dedicate the greatest benefit as soon as possible. The process of knowledge cultivation for youth based on principles of the five precepts village model of Buddhist integration has four factors, namely;

(1) Family factor: families or parents must educate the youth to recognize the value of good people to have a gratitude respect for the parents and benefactor and also others in the right way. In otherwise, the youth must trained for awareness cultivation to realize the value of Buddhist teachings until they can apply it to practice in daily life. Not only have the five precepts used for youth development, but also the principles that support the development of youth in the family are the fourth sublime states of mind such as loving kindness, compassion, sympathetic joy and equanimity, which parents or guardians must practice to their children properly.

(2) Educational factor: policy of educational management should support with the needs of the youth and they should have alternative way to study for a good careers in the future based on one own knowledge and abilities; the Buddhist principles that assist for youth development in education factor are the four paths of accomplishment such as 1) Chanta: it means will or inspiration; training the youth to will in learning 2) Viriya: it means effort; training the youth to be diligent, strong,

patient, not discouraged in learning 3) Chitta: it means thoughtfulness; training the youth's mind in concentration of learning, not be distracted 4) Vimangsa: it means investigation; training the youth to consider and to practice by using wisdom and reason.

(3) Governmental factor: the government should reform activities to support virtues and morality for the youth in family, social and national level. At the same time, the mass media must cooperate together to present media which is benefits to the youth, not just only present the entertainment media. Meanwhile, the Buddhist principle should be recognized for supporting the youth development in this case such as the four bases of sympathy, namely: 1) generosity; it means the charity, the helping with objects and the giving knowledge and suggestion 2) kindly speaking; it means convincing speak, sweetening speak harmonious as well as kindly speak for friendship and love as it is respected words 3) useful conduct; it means life of service, public service and ethical cultivation which it should applied for the youth 4) even and equal treatment; it mentions equality consisting in impartiality, participation and behaving oneself properly in all circumstances, individual event and the environment.

(4) Social factor: the youth development based on the concept of the five precepts village model need to dependent cooperation from all sectors in the community, such as family, Buddhist monasteries and school institution. Moreover, the transferring Buddhist teachings should be interesting method; the youth need to study from one own experience, family, friends, community and from various sources. At the same time, the Buddhist principles that support the youth development are the virtues for a good household life, namely: 1) Truth: it means honesty, truthfulness, sincerity, truth speech, truth practicing 2) taming: it mentions to train oneself, adjustment, mental controlling, to resolve the mistaking, the improvement into prosperity with mindfulness and wisdom 3) tolerance: it means forbearance, intention to do everything with effort strong and patience and 4) liberality or generosity: training the youth to liberate one own happiness for the mass benefits and cooperate with others.

คุณงามความดีอันเกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ด้วยความทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจอย่างเต็มสติปัญญา กำลังความสามารถ ขอมอบให้แด่โยมบิดามารดา ตลอดถึงครูอุปฌาย์อาจารย์ ท่านผู้มีพระคุณผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ผู้วิจัยเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณชน และเหล่าพุทธศาสนิกชนตามสมควรแก่สติปัญญาของผู้ที่ใคร่ในการศึกษาค้นคว้าสืบไป

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	๗
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒
๑.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๓
๑.๙ ประโยชน์ที่ได้รับ	๑๔
บทที่ ๒ สภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชน	๑๕
๒.๑ สภาพปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรมโดยทั่วไป	๑๕
๒.๒ สภาพปัญหาเยาวชนขาดหลักศีล ๕	๑๘
๒.๓ การพัฒนาเยาวชน	๔๒
๒.๓.๑ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเยาวชน	๔๒
๒.๓.๒ วิธีการพัฒนาเยาวชนของชาติ	๔๓
๒.๓.๓ เป้าหมายในการพัฒนาเยาวชน	๔๘
๒.๔ หลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชน	๔๙
๒.๔.๑ พรหมวิหาร ๔	๔๙
๒.๔.๒ สังคหวัตถุ ๔	๕๑
๒.๔.๓ อิทธิบาท ๔	๕๓
๒.๔.๔ ขรवासธรรม ๔	๕๔
บทที่ ๓ หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๕๖
๓.๑ ศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา	๕๖
๓.๑.๑ ความหมายของศีล ๕	๕๖

๓.๑.๒ ความสำคัญของศีล ๕	๕๘
๓.๑.๓ ลักษณะของศีล ๕	๕๙
๓.๑.๔ องค์ประกอบของศีล ๕	๖๒
๓.๑.๕ ผลานิสงส์ของการรักษาศีล	๖๔
๓.๒ หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๖๕
๓.๒.๑ ความเป็นมาของโครงการ	๖๕
๓.๒.๒ การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๖๖
๓.๓.๓ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ	๗๒
๓.๓ สรุป	๗๔

บทที่ ๔ บูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

๔.๑ ปัญหาเยาวชนและหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๗๕
๔.๑.๑ ปัญหาเยาวชนที่ขาดศีล ๕	๗๕
๔.๑.๒ ปัญหาเยาวชนที่ขาดศีล ๕	๗๗
๔.๒ แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๗๘
๔.๒.๑ ด้านครอบครัว	๗๘
๔.๒.๒ ด้านการศึกษา	๘๓
๔.๒.๓ ด้านหน่วยงานรัฐ	๙๑
๔.๒.๔ ด้านสังคม	๙๓
๔.๓ บูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๙๔
๔.๓.๑ ด้านครอบครัว	๙๔
๔.๓.๒ ด้านการศึกษา	๑๐๑
๔.๓.๓ ด้านหน่วยงานรัฐ	๑๐๕
๔.๓.๔ ด้านสังคม	๑๑๐
๔.๔ สรุป	๑๒๑

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๓
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๒๗
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปรับใช้	๑๒๗
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป	๑๒๗

บรรณานุกรม

๑๒๘

ภาคผนวก

๑๓๔

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

๑๓๕

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

๑๓๘

ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)	๑๔๓
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	๑๔๖
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาตลงพื้นที่วิจัย	๑๕๐
ภาคผนวก ฉ รวมภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก	๑๘๔
ประวัติผู้วิจัย	๒๐๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

สัญลักษณ์และคำย่อในดัชนีฉบับนี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พ.ศ. ๒๕๓๙ การอ้างอิงจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น ที.ม. (บาลี) ๑๐/๓๗๓/๒๔๘ หมายถึง สุตตันตปิฎก มหาวคคปาติ ภาษาบาลี เล่มที่ ๑๐ ข้อ ๓๗๓ หน้า ๓๐๑ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๐๐, ที.ม. (ไทย) ๑๐/๓๗๓/๓๐๑. หมายถึง สุตตันตปิฎก มหาวรรค ภาษาไทย เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๓๗๓ หน้า ๓๐๑

คัมภีร์อรรถกถา อ้างอิงจากอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๓ การอ้างอิงจะระบุ เล่ม, ภาค/หน้า ที่ไม่จัดเป็นลำดับเล่ม,ภาค จะแจ้งหน้า เช่น ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒๙๑ หมายถึง ธัมมปทัฏฐกถา ภาษาไทย ภาคที่ ๑ หน้า ๒๙๑

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระวินัยปิฎก				
วิ.ม. (บาลี)	=	วินัยปิฎก	มหาวคคปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.ม. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก				
ที.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค (ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก (ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณณาสก (ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค (ภาษาไทย)
ส.นิ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค (ภาษาไทย)
ส.สพ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สหายนวรรค (ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปญจนินิบาต (ภาษาบาลี)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจนินิบาต (ภาษาไทย)
อง.อฏฐก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ทสก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทสกนิบาต (ภาษาไทย)
ขุ.ธ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท (ภาษาไทย)
ขุ.ชา.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานินิบาตชาดก (ภาษาไทย)
ขุ.จู. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	จูฬนินิบาต (ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก วิภังค์	(ภาษาไทย)
อภิ.ธ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก ธาตุกถา	(ภาษาไทย)

ปกรณวิเสส

มงคลตถ. (บาลี)	=	มงคลตถที่ปนี	(ภาษาบาลี)
มงคลตถ. (ไทย)	=	มงคลัตถที่ปนี	(ภาษาไทย)

ข. คำย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถา

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.ม.อ. (บาลี)	=	วินัยปิฎก สมณุตปาสาทิกา มหาวกคคอนุสฺสกถา	(ภาษาบาลี)
วิ.ม.อ. (ไทย)	=	วินัยปิฎก สมณุตปาสาทิกา มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ขุ.ธ.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.อ. (บาลี)	=	ขุททกนิกาย ธมมปทอนุสฺสกถา	(ภาษาบาลี)
อง.อ.อ.อ. (ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย มโนรทปุรณิ อัฐกฺกนิบาตอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ขุ.อป.อ. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย วิสุททชนวิลาสินี อปทานอรรถกถา	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่จำเป็นของสังคมและเป็นอนาคตของชาติ นั้นหมายถึงว่าเด็กเหล่านั้นต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางด้านความคิด ทักษะคติ และปัญญาอย่างถูกต้อง ถูกทาง และถูกต้องธรรม เยาวชนมีโอกาสเสี่ยงต่อการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข สิ่งเสพติด การทำผิดกฎหมาย บ้านเมือง จึงจำเป็นจะต้องมีภูมิคุ้มกัน คือ ความรู้ความเข้าใจต่อภัยรอบตัว ไม่ว่าจะเป็นภัยจากยาเสพติด การติดเกมส์ การดื่มสุรา สูบบุหรี่ ฯลฯ ในเรื่องความรักก็ต้องให้ความเข้าใจ รักได้แต่ก็ขึ้นอยู่กับช่วงวัยที่เหมาะสม ให้เยาวชนได้มีภูมิคุ้มกันทางด้านความคิด นำพาชีวิตไปสู่เส้นทางที่งดงามบนพื้นฐานของความพอเพียง พอดีตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง และจิตสำนึกร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคม มีความกตัญญูต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์การพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีได้ก็ต้องใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอย่างน้อยก็ต้องใช้ให้ศีล ๕ เพราะผู้มีศีล ถือว่าเป็นหลักธรรมประกันความปลอดภัยให้กับตนเอง

การพัฒนาสังคมไทยหรือพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการพัฒนาเยาวชนไทยนั้นจะต้องมีการพัฒนาก่อน เพื่อสร้างคนให้มีความเข้มแข็ง ๓ ประการ คือ ๑) ความเข้มแข็งทางพฤติกรรม ได้แก่ ความขยันขันแข็งจริงจังในการทำงาน ๒) ความเข้มแข็งทางจิตใจ ได้แก่ การช่วยเหลือตนเอง ไม่รอคอยความช่วยเหลือจากภายนอก ๓) ความเข้มแข็งทางปัญญา ได้แก่ ความพยายามทำด้วยตัวเอง ใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ก่อให้เกิดภาวะผู้นำทางปัญญา ซึ่งเป็นผู้นำที่แท้จริงนั่นเอง^๑ พระพุทธศาสนามีความเหมาะสมกับการพัฒนาสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักพุทธธรรมเป็นการสร้างคนที่มีคุณภาพชีวิต ทำให้คนในสังคมดำเนินชีวิตบนฐานแห่งความจริง รู้จักพึ่งพาตนเอง ขยัน ประหยัด เรียบง่าย ใฝ่สันติ มีศีลธรรม เพื่อดำเนินความรักและปราศจากความเห็นแก่ตัว

ดังนั้น ในการแก้ปัญหาด้านศีลธรรมของเยาวชน จึงจำเป็นต้องมีการนำหลักพุทธศาสนาซึ่งมีหลักการและแนวทางแห่งการพัฒนาอย่างเหมาะสม เข้าไปเผยแพร่ ฟื้นฟูให้แก่ชาวชนบท เพื่อให้สังคมชนบทสามารถประสานการพัฒนาทางด้านวัตถุและจิตใจให้สอดคล้องกลมกลืนกันเพื่อเป้าหมายแห่งความพ้นทุกข์ได้อย่างหมดจด ทั้งนี้ต้องเน้นว่าการที่จะมีการพัฒนาทางด้านจิตใจมิได้หมายความว่า จะต้องเลิกการพัฒนาทางด้านวัตถุและสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อที่จะให้การพัฒนาทางใจนั้นไม่ขัดแย้งกับการพัฒนาด้านวัตถุและสังคม ทั้งกลับเป็นเครื่องหนุนให้มีการพัฒนาในแนวทางที่เหมาะสม เป็นการนำให้ส่วนความต้องการของชีวิตทั้ง ๓ ด้านของคนเราประสานกลมกลืนกันได้อย่างเหมาะสม

^๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมกับไทย ในสถานการณ์ปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๑), หน้า ๒๙-๓๑.

พระพุทธศาสนา เป็นหลักนำทางในการพัฒนา ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วแล้วว่า การที่จะพัฒนาประเทศให้สำเร็จ มีผลดี บรรลุจุดหมายที่ต้องการได้อย่างแท้จริงนั้น จะพัฒนาเพียงด้านวัตถุอย่างเดียวเท่านั้นไม่เพียงพอ ประสพการณ์ในการพัฒนา ตลอดระยะเวลายาวนานที่ผ่านมา ได้สอนให้เป็นที่ตระหนักแล้วว่า การมุ่งพัฒนาวัตถุภายนอกอย่างเดียว นั้น แม้จะระดมทุนลงไปอย่างมากมาย ก็ไม่ทำให้สังคมบรรลุความมั่นคงรุ่งเรืองและสันติสุขที่แท้จริงได้ตามวัตถุประสงค์ กลับสร้างปัญหาอย่างมากมาย การพัฒนาสังคม ชุมชน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยทั่วไปแล้วเริ่มต้นด้วยการพัฒนาศีล ๕ ให้ทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภาระหน้าที่ในการส่งเสริมให้สังคมไทยมีคุณธรรมจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา จึงได้กำหนดโครงการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพให้เด็ก เยาวชนและประชาชนทุกเพศทุกวัยได้นำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติที่ประชุมมหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล๕” ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติร่วมกับทุกภาคส่วนในจังหวัดขับเคลื่อนโครงการฯ โดยมีหลักการให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามแนวทางของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จำนวน ๕,๙๑๔ หน่วยทั่วประเทศ ที่ได้ดำเนินการตามหัวข้ออบรม ๘ หัวข้อ คือ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทีตาธรรม และสามัคคีธรรมโดยมอบหมายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว

ผู้วิจัยได้เห็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ ในการสนอง นโยบายรัฐบาล ด้วยการพัฒนาเยาวชนและชุมชน เพื่อนำมาประยุกต์แก้ปัญหาสังคม ในการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมที่รวดเร็วและซับซ้อน จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างเยาวชนและชุมชนต่างๆ ภายในประเทศให้มีศักยภาพ มีการพัฒนาที่เป็นธรรม สร้างความเข้มแข็งในเยาวชนและชุมชน พันพูนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์มั่นคง เพื่อเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของเยาวชนและชุมชนและสังคมไทย ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ศีล ๕ มาประยุกต์ใช้ในสังคมชุมชนให้เป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนแบบธรรมชาติได้

เยาวชนจะได้มีสติมีจิตสำนึก มีศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองจิตใจ ทำให้เยาวชนและชุมชนเข้าใจนำไปปฏิบัติตามแนวทางของหลักพระพุทธศาสนา เยาวชนและชุมชนจะได้รักใคร่ สามัคคีกลมเกลียวกัน เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมหมู่บ้านนั้น เพราะศีล ๕ เป็นบ่อเกิดแห่งคุณงามความดี เพราะการร่วมมือกันทุกฝ่าย ทำให้เยาวชนและชุมชนเกิดความสามัคคีเป็นเกราะป้องกันภัยจากภายนอกและภัยภายในครอบครัวตนเองได้อย่างยั่งยืนประเทศชาติก็จะเจริญด้วยประชากรที่มีคุณภาพตลอดไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะท้าววิจัยปัญหาการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕ ซึ่งได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในเขตอำเภอด่านขุนทด ซึ่งอำเภอด่านขุนทดโดยเฉพาะคณะสงฆ์ได้มีการพัฒนาและเร่งส่งเสริมในการใช้ศีล ๕ ในการแก้ไขปัญหาสังคมและด้วยผู้วิจัยอยู่ในเขตอำเภอด่านขุนทด ซึ่ง

ข้อมูลปัญหาผู้วิจัยจะมีความคุ้นเคยกับคณะสงฆ์ตลอดทั้งมีความคุ้นเคยสามารถเข้าถึงข้อมูลในการที่จะให้สัมภาษณ์เชิงลึกในฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ด้วยเหตุนี้หากมีการศึกษากระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการก็จะทำให้อีกวิธีการหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาเยาวชนให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชน
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
- ๑.๒.๓ เพื่อบูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนด้วยหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ สภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชนเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ องค์ความรู้เรื่องกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

- การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการวิจัย ดังต่อไปนี้
- ๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - ๑) การพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕
 - ๒) สภาพปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕
 - ๓) บูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนด้วยหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
 - ๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่อไปนี้

 - ๑) เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙
 - ๒) เอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ วรรณคดี รวมทั้งตำราเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๑.๔.๓ ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย
 - ๑) พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่วิจัยทั้งหมด รวมทั้งสิ้น ๓๔ รูป/คน ในเขตพื้นที่ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการพัฒนาเยาวชน หมายถึง กระบวนการที่ส่งผลให้เยาวชนมีคุณลักษณะต่างๆที่พึงประสงค์เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาโดยใช้หลักศีล ๕ สร้างกระบวนการพัฒนา

หมู่บ้านรักษาศีล ๕ หมายถึง หมู่บ้านที่รณรงค์เรื่องการใช้ศีล ๕ เป็นหลักขับเคลื่อนให้วัด ชุมชน โรงเรียนและหน่วยงานในเขตอำเภอตำบลขุนทด มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมและใช้ศีล ๕ เป็นหลักยึดเหนี่ยวทำให้ประชาชนมีความสุข

พุทธบูรณาการ หมายถึงการนำหลักธรรม ๔ หมวด ได้แก่ (๑) พรหมวิหาร ๔ (๒) สังคหวัตถุ ๔ (๓) อิทธิบาท ๔ (๔) สังคหวัตถุ ๔ มาผสมผสานกับศีล ๕ ว่าด้วยหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการ

อำเภอตำบลขุนทด จังหวัดนครราชสีมา หมายถึง สถานที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เยาวชน

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการศึกษาการพัฒนาเยาวชน ตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ผู้วิจัยจึงได้สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และพบประเด็นที่น่าสนใจ เห็นควรนำมาทบทวน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ตรัสว่า “เพราะเหตุไรทุจริตจึงเกิดขึ้นได้ ข้อนี้นี้เป็นเพราะยังขาดธรรมในใจเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งความประพฤติจึงเป็นไปตามใจของตนเองผู้รักษาศีลหรือประพฤติสุจริตหรือแม้ประพฤติกฎหมายของบ้านเมือง ถ้าไม่มีธรรมอยู่ในใจบ้างแล้ว ก็มักจะรักษาหรือประพฤติทำนอง หนายว่าความ เพราะการกระทำบางอย่างไม่ผิดศีลธรรม สิกขาบท ไม่ผิดสุจริตตามหัวข้อ แต่ผิดธรรมมีอยู่และจะประพฤติหรือรักษาให้ตลอดไปไม่ได้ เพราะเหตุนี้จึงสมควรมีธรรมในใจสำหรับประพฤติคู่ไปกับสุจริต”^๒

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (ปุ่น ปุณฺณสิริมหาเถร) ตรัสว่า “ลักษณะของศีล เป็นคุณธรรมที่จะยังผู้บำเพ็ญให้ได้รับความสงบ อันเป็นเหตุให้บุคคลได้รับความเย็นอกเย็นใจ เพราะความสุขที่บุคคลจะพึงได้ยิ่งกว่าความสงบไม่มี ความสงบเป็นยอดแห่งความสุข ทั้งนี้ เพราะศีลเป็นวินัยอันชอบด้วยระเบียบความเป็นอยู่ของชุมชน เป็นมารยาทที่โลกรับรองยกย่องนับถือ ฉะนั้น ศีลจึงเป็นคุณธรรมมีประจำโลก”^๓

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสนมหาเถร) ตรัสว่า “อนึ่ง ทั้งเราทั้งหลายต่างก็ไม่ชอบให้ใครมารังแก ข่มเหง เบียดเบียนชีวิตร่างกาย ทรัพย์สินของเชื้อสายตระกูล ความสัตย์จริง

^๒ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, **ความสุขหาได้ไม่ยาก**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ผลักไท จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔.

^๓ สนิท ไชยวงศ์คต, **ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: นิติการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

ชื่อตรง ในฐานะเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนาแล้ว จึงไม่ควรละเมิดศีล ๕ อันเป็นการเห็นประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่ มิใช่วิสัยของมนุษย์ผู้ทรงคุณธรรม รักษาความยุติธรรม ส่วนศีลที่ท่านให้จดดื่มสุราเมรัยก็เพื่อไม่ให้ประทุษร้ายตัวเอง ให้มีมา หลงใหล สัมความเป็นมนุษย์”^๔

พระมหาทวิ มหาปัญญา (ละลง) กล่าวว่า “ความงามภายในยังเกี่ยวข้องกับการน้อมนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนามาปฏิบัติ ดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท ตามหลักศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ”^๕ นอกจากนี้ท่านยังกล่าวในคุณภาพชีวิตเชิงพุทธเพื่อควมมีอายุยืน ตอนหนึ่งว่า “วิถีชีวิตของมนุษย์ดำเนินไปโดยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความเกี่ยวเนื่องกันของบุคคลนั้นอยู่ในรูปของสถาบันต่างๆ เช่น ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติเป็นต้นส่วนความเกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อมนั้นก็เกินไปเพื่อความอยู่รอดและประโยชน์สุขของชีวิต ส่งผลให้มนุษย์ต้องมีหลักกฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม หลักการปกครอง ฯลฯ เพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์และการให้สิทธิอันชอบธรรมในด้านต่างๆ ก็เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกัน แต่มีความเห็นชอบ ความคิดชอบ ที่แตกต่างกัน เช่น การเห็นในสิ่งที่ผิดเป็นสิ่งที่ถูก หรือการเห็นประโยชน์ในสิ่งที่ก่อโทษ เป็นต้น พระพุทธศาสนามองว่ามนุษย์มีชีวิตสองด้านคือ ด้านหนึ่งเป็นด้านธรรมชาติ คือชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาติ คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นด้านสังคม คือ มนุษย์จะต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในสังคม เป็นส่วนประกอบของสังคม ถ้ามองในแง่นี้มนุษย์จะเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างธรรมชาติกับสังคม พระพุทธศาสนายังเน้นย้ำอีกว่า ถ้าหากว่ามนุษย์จะดำรงชีวิตให้มีความสุขจำเป็นจะต้องดำรงชีวิตให้สอดคล้องหรือไม่ให้แปลกแยกจากธรรมชาติ”^๖

หลวงพ่อกุศล ฐานิโย สอนว่า “ถ้าเราจะปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ศีล ๕ ข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก คฤหัสถ์กินข้าวเย็น ไม่มีในคัมภีร์ใดที่พระพุทธเจ้าเทศน์เอาไว้ว่าตกรก ถ้าหากละเมิดศีล ๕ ข้อใดข้อหนึ่งล่าตกรกทันที ทำไมพระพุทธเจ้าจึงสอนให้รักษาศีล ๕ โดยวิสัยของพระพุทธเจ้า ทรงไว้ซึ่งพระกรุณาคุณ พระองค์ทรงปรารถนาให้มนุษย์มีความรักกันนี้คือคำตอบ รักษาศีล ๕ ไปทำไม ต้องการความรัก ความรักที่เกิดขึ้นจากคุณธรรม เป็นความรักที่ประกอบไปด้วยความเมตตาปรานี รักได้ทุกคน เมื่อเรามีศีล ๕ ศีล ๕ ก็เป็นคุณธรรมประกันความปลอดภัยของสังคม”^๗

พระราชปัญญาวิสารัท (หลวงปู่เหลื่อง ฉนทาคโม) สอนว่าศีลนั้นคือ ข้อบังคับไม่ใช่อื่นหรือ ศีลคือข้อบังคับ บังคับใคร บังคับผู้ที่ต้องการอยากได้บุญนั้นแหละ ไม่ให้ทำบาป เพราะถ้าไม่บังคับไม่ทำนะคน ต้องมีข้อบังคับ ข้อบังคับมีหลายขั้นตอน ตั้งแต่อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด จึงหมายเอาศีล ๕ บ้าง ศีล ๘ บ้าง ศีล ๑๐ บ้าง ตามลำดับ เพราะฉะนั้น คำว่าศีลนี้หมายถึง

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

^๕ พระมหาทวิ มหาปัญญา (ละลง), *ความงามในพระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๐๙.

^๖ พระมหาทวิ มหาปัญญา (ละลง), *คุณภาพชีวิตเชิงพุทธ เพื่อควมมีอายุยืน*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒๔-๒๒๕.

^๗ หลวงพ่อกุศล ฐานิโย, *ฐานิโยบูชา ๒๕๕๓*, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

การสำรวมกาย วาจา ให้เรียบร้อย อยู่ในลักษณะเป็นคนปกติ ไม่ก่อกรรมทำเวรหรือไม่ให้เบียดเบียนใคร เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต^๘

พระปราโมทย์ ปาโมชโช สอนว่า ศิลในระดับจริยธรรม ได้แก่การงดเว้นการทำบาปอกุศลทางกายและวาจา เช่น ศิล ๕ ศิล ๘ ศิล ๑๐ และศิลป ๒๒๗ เป็นต้น ศิลชนิดนี้เกิดจากเจตนา มั่นที่จะงดเว้นการทำความชั่วหยาบทางกายและวาจา ผู้มีศิลปะเหล่านี้จะสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุข และตัดเครื่องรบกวนจิตใจให้พุ่งชันลงได้ ศิลระดับนี้จำเป็นมากสำหรับนักปฏิบัติ อย่างน้อยที่สุดผู้ปฏิบัติจะต้องตั้งใจงดเว้นการทำบาปอกุศล ๕ ประการ^๙

หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน พระธรรมเทศนา อบรมพระและฆราวาส ณ วัดป่าเขาน้อย อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ เนื่องในงานวันพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่สุวัจน์ วันเสาร์ที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ “เรามีแต่ภาระของเราคือบำเพ็ญสมณธรรม ศิลรักษาให้ดี อย่าให้ต่างพร้อยขาดทะเล่ ถ้าศิลปะต่างพร้อยขาดทะเล่เราก็เป็นคนไม่เต็มบาท เต็มเต้ง เป็นคนสองสลิ้ง หรือนอกจากนั้นลดลงอีก สลิ้งเดียวเขาไปอีกกลายเป็นมีแต่หัวโล้นๆ ก็ได้ เพราะศิลปะขาดอย่างนี้ก็มีย่าให้เป็นไปอย่างนั้น ให้รักศิลปะของตนยิ่งกว่าชีวิตจิตใจของเรา^{๑๐}

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ กล่าวไว้ในหนังสือ “สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์” ว่า การทะเลาะวิวาทกัน (Dispute) เป็นกระบวนการที่บุคคลติดต่อสัมพันธ์ในทางลบ เป็นกระบวนการที่บุคคลประทุษร้ายต่อกัน เบียดเบียนกันโดยอาจเริ่มต้นจากการขัดแย้งมาก่อน เมื่อไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ ก็จะส่งผลเป็นการทะเลาะวิวาทกันในระดับรุนแรง ที่สุดแห่งความขัดแย้งคือการทำสงคราม^{๑๑}

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ และนิภา มนูญปิจุ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ประชากรกับคุณภาพชีวิตตอนหนึ่งว่า” ว่า “การพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งคุณธรรมหมายถึง ความงาม ความดีที่บุคคลควรประพฤติปฏิบัติ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลในการตัดสินใจ ความถูกต้อง ความดี ความผิด ความชั่ว การทำบุญ หรือทำบาป คุณธรรมจริยธรรมเป็นความดีที่มีอยู่ประจำใจของบุคคลที่มีมโนธรรม เป็นคุณค่าชีวิตของบุคคลที่จะนำมาซึ่งความสงบสุขในชีวิต คุณธรรมเป็นพื้นฐานในบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ควรให้ความสนใจอย่างยิ่งคือ คุณธรรมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรม เป็นปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เป็นสังคม และประเทศชาติ ด้วยความสงบสุข

^๘ พระราชบัญญัติวรสาร (หลวงปู่เหลื่อง ฉนทาคโม), อนุสรณ์ฉลองอาคาร ๘๐ ปี พระราชบัญญัติวรสาร (หลวงปู่เหลื่อง ฉนทาคโม) วัดกระดังทอง จังหวัดบุรีรัมย์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๘๒.

^๙ พระปราโมทย์ ปาโมชโช, วิมุตติมรรค, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕.

^{๑๐} หลวงตาพระมหาบัว ญาณสัมปันโน, เจตีย์พิพิธภัณฑพระโพธิธรรมาจารย์เถร (หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ) วัดป่าเขาน้อย ต.เสม็ด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิลป์สยามบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๖๖.

^{๑๑} จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๖๐.

จะเห็นว่าในแต่ละประเทศจะประกอบด้วยพลเมืองทั้งฝ่ายมีคุณธรรมจริยธรรม กับพลเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรมน้อย ประเทศที่มีพลเมืองที่มีคุณธรรมจำนวนมาก ย่อมส่งผลต่อความสงบสุขของสังคม และนำมาสู่คุณภาพชีวิตของสมาชิกในสังคม^{๑๒}

ทิสนา แคมมณี และคณะ อธิบายถึงการพัฒนาเด็กตามหลักการทางพระพุทธศาสนาว่าในการอบรมเลี้ยงดูเด็กทางด้านร่างกายนั้นต้องยึดหลักของศีลในการควบคุมพฤติกรรมต่างๆ และยึดหลักของความพอเหมาะพอดีในการเลี้ยงดูส่วนทางด้านจิตใจต้องยึดหลักของสมาธิและปัญญาดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ยึดหลักการพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาจึงมิใช่การเลี้ยงดูให้ร่างกายเติบโตมีสุขภาพที่สมบูรณ์เท่านั้นหากยังต้องให้มีการอบรมสั่งสอนให้เด็กมีความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องและปฏิบัติตนในทางที่ชอบธรรม^{๑๓}

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร (พรรณา) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม : กรณีกิจการศึกษาการตีความ ศีล ๕ ของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ” กล่าวถึงการตีความศีล ๕ แนวใหม่ของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมโลกปัจจุบัน โดยสรุปว่า การตีความศีล ๕ จะต้องให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้เท่าทันกับความซับซ้อนของปัญหาสังคมรูปแบบใหม่ ซึ่งจะต้องมีลักษณะเป็นเชิงบวก (Positive) เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมหรือขัดขวางไม่ให้บุคคลอื่นละเมิดศีลธรรมด้วย ในขณะเดียวกันก็ปรับเปลี่ยนเป็นโลกทัศน์เชิงสังคม ทั้งในรูปของการจัดโครงสร้างทางสังคมและการจัดองค์กรหรือสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อเป็นรากฐานของศีลธรรมโดยท่านมองว่าการตีความศีล ๕ จะต้องสอดคล้องกับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง และจะต้องเป็นศีลในเชิงปฏิบัติมากกว่าศีลเชิงพิธีกรรม^{๑๔}

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในพระไตรปิฎก” สรุปว่าศีลมีความสำคัญเพราะเป็นหลักการปฏิบัติเพื่อทำกาย วาจา ให้เรียบร้อย ความเรียบร้อยดีงามทางกายเรียกว่ากายสุจริต ความเรียบร้อยดีงามทางวาจาเรียกว่าวจีสุจริต ระเบียบข้อปฏิบัติพื้นฐานของสังคมจึงมีศีลเป็นฐานคิด ศีลจึงกลายมาเป็นระเบียบปฏิบัติและมารยาทของสังคมไทย รวมทั้งประเพณี วัฒนธรรมและธรรมเนียมอันดีงามของสังคมไทยด้วย แก่นแท้ของสิ่งดีงามเหล่านั้นคือศีล

^{๑๒} สมจิตต์ สุพรรณพรหมทัต และนิภา มนูญปิฏ, ประชากรกับคุณภาพชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, , ๒๕๒๖) หน้า ๑๐๘.

^{๑๓} ทิสนา แคมมณี และคณะ, หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๘-๓๙.

^{๑๔} พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร (พรรณา), “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม: กรณีกิจการศึกษาการตีความ ศีล ๕ ของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

ทำให้เกิดกุศลธรรมขึ้นในสังคัมมนุษย์ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นว่าศีล ๕ เป็นพื้นฐานทางสังคัมที่ดียิ่ง และ
เป็นบรรทัดฐานทางสังคัม^{๑๕}

พิชญ์รัตน์ บุญช่วย ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษากระบวนการสร้างภavana ๔ โดยใช้หลัก
ไตรสิกขา” กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของไตรสิกขาและภavana ๔ สรุปได้ความว่า ไตรสิกขา
เป็นกระบวนการฝึกอบรมตนในด้านความประพฤติทางกาย ความประพฤติทางจิตและความสามารถทาง
ปัญญาเพื่อการหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของกิเลสอันเนื่องมาจากการรู้แจ้งสัจธรรมตามความเป็นจริง
และภavana ๔ เป็นคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
ให้พ้นทุกข์ซึ่งการศึกษาและอบรมตนตามหลักไตรสิกขาเป็นการฝึกฝนวิธีการใช้องค์ประกอบทั้ง ๓ ด้าน
คือ ด้านร่างกายจิตใจและปัญญาให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในการหาเลี้ยงชีวิตที่ถูกต้องและนำพา
ชีวิตให้พบกับประโยชน์สูงสุด^{๑๖}

พระวิมาน คมภิรตปญโญ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐาน
ของสันติภาพ” ผลการวิจัยพบว่า การนำศีล ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้น สามารถทำได้ด้วย
การนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคัมแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่
วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี ส่วนโครงสร้างในแนวตั้ง ได้แก่ รากฐานทาง
สังคัมในรูปของปิรามิด โดยนำไปจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรม
และการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมโครงสร้างสังคัมระดับจุลภาคจนถึงระดับมหัพภาค ซึ่งเป็น
การเชื่อมโครงสร้างและสถาบันสังคัมให้ยึดโยงอยู่กับศีล ๕ อันเป็นพื้นฐานของแนวทางสันติวิธี ส่วน
อีกรูปแบบหนึ่งคือรากฐานของสันติภาพเชิงคุณค่า ซึ่งเป็นมโนธรรมสำนึกที่ทำให้เกิดความตระหนัก
ถึงมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนสากล ทั้งความเสมอภาค ความยุติธรรม ภราดรภาพ สัมพันธภาพ
ดุลยภาพและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะทำให้สังคัมเป็นแบบสวัสดิการที่ทุกคนมีสิทธิเท่า
เทียมกัน มีความตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกกรณี ทำให้ชีวิตปราศจาก
ภัยคุกคาม รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและ
คุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพเชิงบวก ใน
ขณะเดียวกันก็ยังเป็นแนวทางแก้ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง ในรูปของต้นเหตุ
มานะ ทิฎฐิ และอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ ซึ่งศีล ๕ จะเป็นตัวสกัดกั้นและทำลายรากเหง้า
ของความขัดแย้งและความรุนแรง โดยรากฐานเชิงโครงสร้างจะเข้าไปจัดโครงสร้างสังคัมไม่ให้อื้อต่อ
การใช้ความรุนแรง ในขณะที่รากฐานเชิงคุณค่าจะปลูกเร้าให้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต เพื่อให้อยู่
ร่วมกันตามหลักมนุษยชน ซึ่งเป็นรากฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ยังเข้าไปจัดการกับรากเหง้าที่ทำให้
เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง โดยจะมีความเชื่อมโยงกันทั้งโครงสร้าง คุณค่าของมนุษย์และการ

^{๑๕} ไสริทย์ บำรุงภักดิ์, “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในพระไตรปิฎก”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

^{๑๖} พิชญ์รัตน์ บุญช่วย, “การศึกษากระบวนการสร้างภavana ๔ โดยใช้หลักไตรสิกขา”, วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

ควบคุมกิเลสภายใน ซึ่งจะทำให้สันติภาพมีรากฐานที่มั่นคง ทั้งในระดับจุลภาคและมหัพภาคอย่างยั่งยืนต่อไป^{๑๗}

พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม” ผลการวิจัยพบว่า ศีล ๕ เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดินกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีล เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปรกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมี องค์ประกอบของศีล ๕ แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่กำเริบทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่ว ทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบัน และอนาคตเป็นอันสงบ และในตรงกันข้าม โทษของการ ละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่างๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ บันทอนความกำเริบความเจริญ และความสงบสันติสุขในการดำเนินชีวิตพฤติกรรม ของมนุษย์ เป็นผลอันเกิดจากการปฏิบัติโดยอาศัยระบบต่างๆ ทางร่างกาย และจิตใจ คือ ระบบ ประสาท กล้ามเนื้อ ระบบต่อม และสิ่งเร้าสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดสภาวะจิตใจที่รับรู้ อารมณ์ จึงแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาทางกาย วาจา และใจ และแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อ อารมณ์นั้นๆ ทั้งด้านที่ดี และในด้านที่ไม่ดี กล่าวคือ พฤติกรรมด้านที่ไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา ต่อโลกภายนอก ที่ประกอบด้วยการประพฤติดินศีล ๕ มีการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดินกาม การพูดเท็จ การดื่มสุราเมรัย และขาดความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ใช้อารมณ์มากกว่า เหตุผลในการตัดสินใจ ส่วนพฤติกรรมด้านที่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอก ที่มี ความซื่อสัตย์สุจริต มีหิริ โอตตัปปะ มีเมตตากรุณาประพฤติชอบทางกายวาจา และใจเป็นที่ตั้ง หลักศีล ๕ ประยุกต์พัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี คือ การนำหลักศีลไปประพฤติปฏิบัติพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลใน สังคมที่ประพฤติดินศีล ให้ประพฤติชอบทางกายวาจา และใจ โดยอาศัยองค์ธรรมในศีล ๕ ประการ คือ “เจตนา” เป็นเครื่องจงดเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกายวาจา และใจเพื่อให้ ลด ละ เลิก เว้น พฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมต่างๆ คือ ความมีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตัปปะ ความ ซื่อสัตย์สุจริตให้ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา

หลักศีล ๕ ประยุกต์พัฒนาพฤติกรรมที่ดี คือ การนำหลักศีลไปประพฤติปฏิบัติ โดย ประกอบด้วยธรรมหลายๆ อย่าง โดยอาศัยจิตใจเป็นที่ตั้ง ให้ความประพฤติชอบทางกาย วาจา มีความสงบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น คือ (๑) มีเจตนาตั้งใจไว้ (๒) มีเจตสิก คือ ความจดจำ (๓) มีความ สัมวรด้วยสติ (๔) มีความไม่กำเริบกิเลสอย่างหยาบทางกายวาจา จึงเป็นศีลประกอบด้วย สติสัมปชัญญะ มีความสำรวมระวัง ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบสันติ ดำเนินชีวิตถูกต้องตาม แนวทางพระพุทธศาสนา และดับทุกข์ได้ในที่สุด^{๑๘}

^{๑๗} พระวิมาน คมภีรปญโญ, “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๘} พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต), “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลใน สังคม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า การดำเนินชีวิตโดยไม่ต้องฆ่าสัตว์ชนิดใดเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะว่าประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าการฆ่าสัตว์ไม่ใช่สิ่งที่ผิดธรรมชาติ และยังพบว่า มีทั้งกลุ่มที่เห็นว่าการไม่ฆ่าสัตว์มีประโยชน์ และไม่มีประโยชน์ สำหรับประโยชน์จากการไม่ฆ่าสัตว์ คือ ประโยชน์ด้านจิตใจและประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ในกลุ่มนักวิชาการเห็นว่าการเว้นจากการฆ่าสัตว์เป็นประโยชน์สำหรับการไม่เบียดเบียนมนุษย์ด้วยกัน และการไม่เบียดเบียนกันและกันระหว่างมนุษย์ และสัตว์อื่นจะช่วยให้เกิดความเมตตากรรมต่อกันมากขึ้น^{๑๙}

พระมหาอดิเรก สีตวรานุกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล ๕” ผลการวิจัยพบว่าความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล ๕ อยู่ในระดับมาก การได้รับการสนับสนุนจากกรมศาสนาได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางในส่วนความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล ๕ การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาและความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยรวมได้ร้อยละ ๓๕.๙ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑^{๒๐}

ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์ ได้ทำวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สำหรับผู้นำ” ผลการวิจัยพบว่า ศีล ๕ มีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เป็นพื้นฐานการพัฒนาตนเองให้พบกับความสุขสงบเย็น เข้าถึงการดับทุกข์ และเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความสามัคคี ในหมู่ชน เกิดความรักใคร่ปรองดอง อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ศีล ๕ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้นำพึงกระทำตนให้เป็นแบบอย่างให้กับสังคม โดยมีหลักธรรมที่เกื้อหนุนการรักษาศีล ๕ เช่น สัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก) เป็นต้น การจูงใจให้รักษาศีล ๕ ควรเกิดจากความปรารถนาที่จะทำตนเองให้มีความสุข ทำให้มีความเพียรเพื่อไปให้ถึงจุดหมายของชีวิต เป็นแรงจูงใจภายในที่เป็นด้านบวก และเป็นแรงจูงใจตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงนำมาใช้สร้างแรงจูงใจให้รักษาศีล ๕ เพื่อจุดหมาย คือ การเดินสู่เส้นทางแห่งการหลุดพ้นตามหลักมรรคมีองค์ ๘ ทำให้รู้จักทางเดินชีวิตในทางที่เที่ยงเป็นกุล เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น^{๒๑}

ศิริวรรณ คำบัว ได้ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ของขันติกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ศีล ๕ นับเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น จนกระทั่งถึงระดับโลกุตระ ในเบื้องต้นการรักษาศีล ๕ เป็นวินัยหรือข้อบังคับ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติเชิง

^{๑๙} พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ, “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์”, *วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒).

^{๒๐} พระมหาอดิเรก สีตวรานุกุล, “พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล ๕”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑).

^{๒๑} ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์, “กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สำหรับผู้นำ”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ปฏิบัติเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา จนกระทั่งยกระดับไปสู่ศีล ๕ ที่สมบูรณ์การรักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นวินัย บุคคลสามารถนำขั้นดีที่เป็นคุณธรรมสนับสนุนให้การดำรงชีวิตประจำวัน บรรลุเป้าหมายมาสนับสนุนการรักษาศีล ๕ เพื่อเพียรระวังไม่ให้โลภะ โทสะ โมหะ เกิดขึ้นภายในจิตใจ และขันติย่อมสกัดกั้นมิให้บุคคลล่วงละเมิดศีล ๕ อีกด้วย หลังจากนั้นบุคคลสามารถนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุนเพื่อเว้นจากการล่วงละเมิดศีล ๕ เช่น ปัญญา สติสัมปชัญญะ หิริโอตตปัสสันติโสรัจจะ อนึ่งการรักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นธรรม บุคคลสามารถนำขั้นดีที่เป็นคุณธรรมสนับสนุนให้การดำรงชีวิตประจำวันบรรลุเป้าหมาย และคุณธรรมส่งเสริมความประพฤติเพื่อการพัฒนาตนไปสู่ความดีงามมาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ทั้งวินัยและธรรม ยิ่งกว่านั้นบุคคลสามารถนำหลักธรรมอื่นมาส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ให้สมบูรณ์ เช่น เบญจธรรม ขรรวาสธรรม จนกระทั่งบุคคลสามารถนำขั้นดีที่เป็นคุณธรรมส่งเสริมความประพฤติเพื่อการพัฒนาตนไปสู่ความดีงามมาส่งเสริมหลักธรรมอื่น เช่น ทศบารมี ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาศีล ๕ ไปสู่ความประพฤติอย่างสูงสำหรับผู้รักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นวินัยในสังคมไทย บุคคลสามารถนำขั้นดีมาประพฤติเพื่ออดทนอดกลั้นต่อกระแสแห่งโลภะ โทสะ โมหะ ที่เกิดขึ้นอันอาจทำให้ล่วงละเมิดศีล ๕ จากนั้นบุคคลจึงนำหลักธรรมอื่นมาสนับสนุนเพื่อเว้นจากการล่วงละเมิดศีล ๕ และสำหรับผู้รักษาศีล ๕ ในแง่ที่เป็นธรรมในสังคมไทย บุคคลสามารถนำขั้นดีมาประพฤติเพื่ออดทนอดกลั้น ละทำลายโลภะ โทสะ โมหะ อันจะส่งผลให้บุคคลเว้นขาดจากการประพฤติก่อล่วงละเมิด ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ พร้อมกับความดีงามของบุคคลที่เจริญขึ้นภายในจิตใจ ในที่สุดการรักษาศีล ๕ ย่อมสมบูรณ์ทั้งวินัยและธรรม^{๒๒}

อมร อำไพรุ่งเรือง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่าหลักการและเจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก็คือเจตนารมณ์ที่มุ่งให้มนุษย์ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการจัดระบบโครงสร้างทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและสภาพแวดล้อม อีกทั้งยังมีเจตนารมณ์ที่จะครอบคลุมให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมยุคใหม่ได้ทั้งหมด ดังนั้น เจตนารมณ์ของการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ไม่เพียงแต่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการละเมิดกันระหว่างบุคคลกับบุคคลแบบตรงไปตรงมาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงปัญหาที่กว้างขึ้นปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้คนไทยไม่สามารถรักษาศีล ๕ ได้ เป็นเพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พุทธศาสนิกชนไม่ใส่ใจในศาสนาและเพราะความอยากได้อะไรก็มีไม่รู้จักพอของมนุษย์ ส่วนแนวทางแก้ไขพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ แนะนำให้ บอกให้รู้ถึงโทษของการทำร้ายสัตว์ รัฐบาลควรทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีงานทำ ควรบอกถึงข้อดีของการรักเดียวใจเดียว ควรณรงค์ให้พูดแต่ความจริง ไม่โกหก ควรบอกให้รู้ถึงโทษของการดื่มสุรามีข้อเสียอย่างไรบ้าง ส่วนแนวทางที่จะสามารถช่วยให้พุทธศาสนิกชนหันมารักษาศีล ๕ มากขึ้น ส่วนใหญ่แนะนำให้ พ่อแม่ควรให้การอบรมสั่งสอนตั้งแต่ยัง

^{๒๒} ศิริวรรณ คำบัว, “ศึกษาความสัมพันธ์ของขั้นดีกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

เป็นเด็ก ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้คนหันมาสนใจในพระพุทธรูปศาสนามากขึ้น งดสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดสิ่งล่อใจ เช่น ผับ คาราโอเกะและควรมีบทลงโทษที่จริงจังและรุนแรงมากขึ้น^{๒๓}

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาชุมชนตามแนวพุทธของนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาและนักวิชาการ โดยนำเสนอหลักการพัฒนาทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งต้องอาศัยสถาบันทางสังคมที่เป็นกลไกมาตรที่ดีในการช่วยแนะนำสั่งสอน โดยจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวยังไม่พบว่ามีบทวิจัยโดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ดังนั้น งานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการส่งเสริมแนวคิดการสร้างภูมิคุ้มกันเชิงคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

๑.๗.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาวิจัยภาคเอกสาร โดยมีการเก็บข้อมูลภาคสนามประกอบซึ่งมีลำดับและขั้นตอนในการดำเนินวิจัยดังต่อไปนี้

๑) การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษาจากเอกสารที่เป็นข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎก และชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ วรรณคดี ตำรา คู่มือ หนังสือ บทความ รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒) การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) เพื่อให้ทราบกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม

๑.๗.๒ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

๑) ด้านพื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในจังหวัดนครราชสีมา

๒) กลุ่มเป้าหมาย

(๑) พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้นำชุมชน – กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน ที่อยู่ในพื้นที่วิจัย อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

(๒) กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่วิจัยรวมทั้งสิ้น ๓๔ รูป/คน ซึ่งประกอบไปด้วย

๑. พระภิกษุสงฆ์	จำนวน ๙ รูป
๒. ผู้ทรงคุณวุฒิ	จำนวน ๓ คน

^{๒๓} อมร อ่ำไธสงเรื่อง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ข.

๓. ผู้เชี่ยวชาญ	จำนวน ๒ คน
๔. ผู้นำชุมชน – กำนัน – ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน ๒๐ คน

๑.๗.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชียงพุทธ บูรณาการในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามกำหนดไว้แน่นอน การนำแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้รู้ โดยสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๗.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลพื้นฐานจาก แหล่งข้อมูลต่างๆ โดยการศึกษาค้นคว้าก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม ในขณะที่เก็บข้อมูล ภาคสนามและหลังจากการเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาการพัฒนาเยาวชนตาม หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชียงพุทธ บูรณาการ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดย ทำการศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ ตำรา คู่มือหนังสือ บทความ อินเทอร์เน็ต รายงานการวิจัย และดุขฎี นิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวความคิดการวิจัย

๒) การเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาเชิงลึกในพื้นที่วิจัยกับ กลุ่มผู้รู้ โดยการใช้เครื่องมือ วิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

๓) รวบรวมแบบสอบถามสัมภาษณ์ที่ได้คืนมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อใช้ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๑.๗.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและจัดกระทำข้อมูลเรียบร้อยแล้วจากการสำรวจ การ สัมภาษณ์ นอกจากนั้นได้บันทึกข้อมูลลงในสมุดบันทึกในลักษณะบรรยาย เพื่อสรุปผลการศึกษา พร้อมกับวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

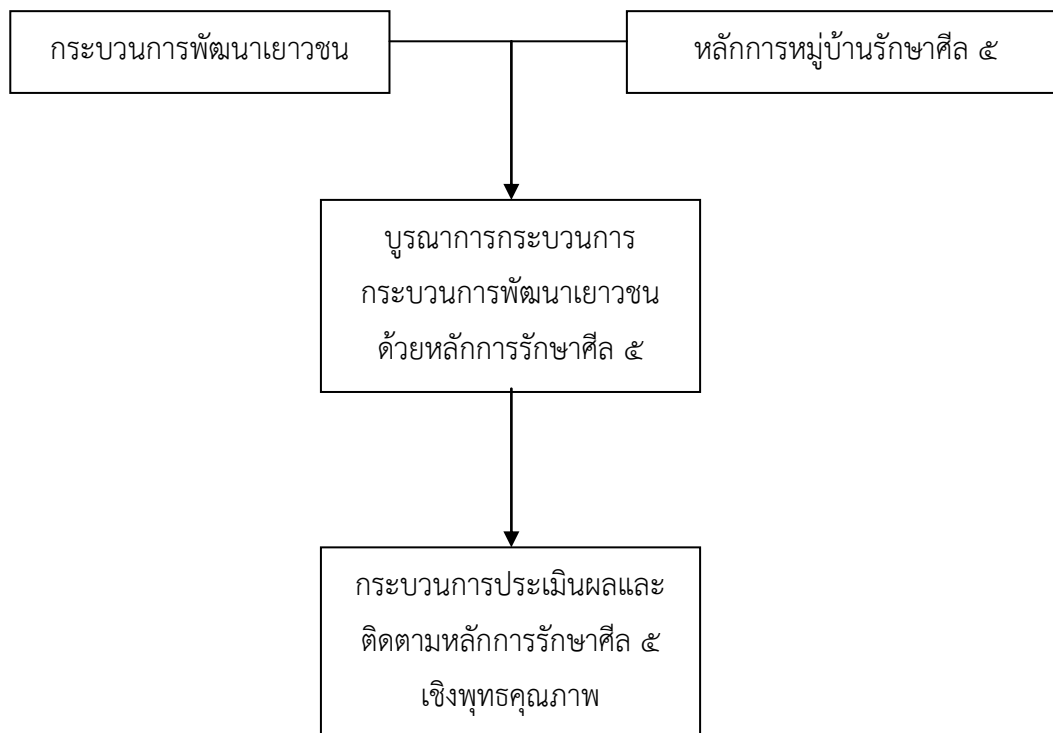
๑.๗.๖ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งนำเสนอข้อมูลใน ลักษณะวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๑.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาเยาวชน ด้วย หลักการรักษาศีล ๕ เชียงพุทธ บูรณาการ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาและเป็นฐานในการ วิเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

๑.๙ ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๑.๙.๑ ทำให้ทราบสภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเยาวชน
- ๑.๙.๒ ทำให้ทราบหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
- ๑.๙.๓ ทำให้ทราบกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ ในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ ๒

สภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชน

ในบทที่ ๒ นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอสภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการพัฒนาเยาวชนไว้ ๒ นัยคือปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรมโดยทั่วไปและสภาพปัญหาเยาวชนขาดหลักศีล ๕ โดยมีการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเยาวชนทั้งในแง่วิธีการและเป้าหมายรวมถึงบอกผลกระทบของปัญหาที่ส่งผลต่อสังคมและเสนอแนวทางการพัฒนาเยาวชนที่ต้องใช้หลักธรรมอย่างน้อย ๔ หมวดคือ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อิทธิบาท ๔ และฆราวาสธรรม ๔ มาเป็นเครื่องสนับสนุนต่อการพัฒนาเยาวชนนอกเหนือจากแนวคิดตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดังรายละเอียดที่ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นลำดับไป

๒.๑ สภาพปัญหาเยาวชนขาดศีลธรรมโดยทั่วไป

สถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยขณะที่กำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอันเป็นอันตรายที่ล้อมรอบตัวเด็ก และเยาวชนจำนวนมาก ซึมซับพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้น สื่อลามกอนาจาร เสพยาเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อยู่ในแหล่งมั่วสุม และอื่นๆ จนกระทั่งพฤติกรรมเหล่านั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของเด็กไปแล้ว โดยพบปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นกับเยาวชน^๑ คือ ปัญหายาเสพติด พบว่ามีเด็ก และเยาวชนมีการเสพยาบ้า สารระเหย ภัยคุกคาม ปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความพึงพอใจ การแต่งกาย ติดเกม ขาดวินัย ความรับผิดชอบ ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง ขาดความร่วมมือกับชุมชน ไม่มีพลังเยาวชน และขาดจิตสำนึก ปัญหาด้านการศึกษา พบว่า เด็กและเยาวชนขาดเรียน ออกกลางคัน หนีเรียน ไม่เรียนต่อในระดับสูง ยากจน ไม่มีทุนศึกษาต่อ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ ปัญหาทางเพศการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า มีการค้าประเวณี เกิดปัญหาท้องไม่พร้อม ปัญหาคุณธรรม จริยธรรม พบว่า เด็กและเยาวชนมีนิสัย กิริยามารยาทมีความก้าวร้าว ขาดความเคารพเชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ปัญหาการใช้เวลาว่าง พบว่า เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างในการเล่นเกม ติดเพื่อน มั่วสุม เล่นการพนัน ดื่มสุรา ติดบุหรี่ และอื่นๆ ปัญหาการก่ออาชญากรรม พบว่า มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง ยกพวกตีกัน ลักขโมย ปล้นจนถึงขั้นการข่มขืน ปัญหาครอบครัว พบว่า ครอบครัวไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน ครอบครัวเปราะบาง แตกแยก ขาดความอบอุ่น ปัญหาการค้ามนุษย์ พบว่า แรงงานเด็ก การค้าประเวณี และอื่นๆ

นอกจากการปัญหาที่พบดังที่กล่าวมาของเยาวชนแล้ว ซึ่งมีสถาบันบันรรมจิตได้จัดการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน พบว่าจะเจอพฤติกรรมที่เป็น

^๑ สิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน, ศูนย์วิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.), หน้า ๒-๕.

ปัญหากับเด็กที่โตขึ้น ได้แก่ ปัญหาที่ยาวกลางคืน พุดโทรศัพท์ โดดเรียน ยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ดื่มสุรา และเล่นอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ดีการเกิดปัญหาเพิ่มขึ้นของเยาวชนของสังคมไทยที่ถูกสร้างและหล่อหลอมให้เข้าสู่เส้นทางที่เสี่ยงและอันตรายอย่างยิ่งบนโครงสร้างหลักของคนไทยยุคใหม่ ที่เป็นระบบทุนนิยม โลกาภิวัตน์ บริโภคนิยม เพศเสรี ยาเสพติด กำลังกลายเป็นวิถีชีวิตบนพื้นฐานของเด็กไทยเข้าไปทุกขณะ ที่มีความเชื่อมโยงกันในหลากหลายมิติทางสังคมในการเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุที่สำคัญมาจากองค์ประกอบอันเป็นปัจจัยผลกระทบในความเสี่ยงของเด็กและเยาวชน ดังนี้

๑) วัตถุนิยมนับเนื่องติดต่อกันมากกว่า ๓๐ ปีเศษ ที่เราส่งเสริมให้คนไทยเป็นผู้บริโภคนิยมการใช้จ่ายสิ่งของการยึดติดสินค้าราคาแพงมีเยื่อค่านิยมที่วัดคุณค่าฐานะทางสังคมและชนชั้นจากราคาและมูลค่าสิ่งของซึ่งใช้วัตถุนิยมเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเด็กและเยาวชนและยึดติดจนกลายเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิตเด็กไทยติดอาหารฟาสต์ฟู้ด ชอบดื่มน้ำอัดลมเป็นว่าเล่นต้องบริโภคทุกวันจนเป็นนิสัย

๒) ยาเสพติดในสังคมไทยขาดการควบคุมและการระบดของบุหรี่เหล้าเปียร์สารระเหย ยาบ้า ยาเลิฟ ยาอี เกิดขึ้นมา ๗-๘ ปี แล้วและระบาดเข้าสู่ชุมชนบ้านและโรงเรียนอย่างมากมาแม้มีการประกาศสงครามกับยาเสพติดจนลดน้อยลงแต่ปัญหายาเสพติดยาบ้ากำลังกลับมาใหม่มีเด็กและเยาวชนไทย ๕-๖ แสนคนที่ติดบุหรี่ดื่มเหล้าเปียร์และอยู่ในขบวนการค้ายาเสพติดที่จะมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆทั้งในบทบาทเหยื่อเครื่องมือระบบตลาดและการฟืนผิดของผู้ค้ารายใหญ่สังคมไทยจะอ่อนแอและไม่มี ความมั่นคงของประเทศสิ่งเหล่านี้คือภัยอันตรายที่น่ากลัวที่สุดของสังคมไทยขณะนี้

๓) เพศเสรีในเด็กวัยใสมัธยมศึกษาตอนต้นอายุระหว่าง ๑๓-๑๖ ปี สังคมที่มีคูรักรักกันหลายคนมีเพศสัมพันธ์เปลี่ยนคู่บ่อยชายบริการทางเพศแบบแอบแฝงปนสนุกกำลังระบาดหนักในสังคมวัยรุ่นเด็กชายหญิงเด็กเรียนรู้อาจจากสื่อลามกหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นอินเทอร์เน็ตคลิปวิดีโอซีดีที่ขายกันเกลื่อนเมืองและราคาถูกอีกทั้งยังเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตที่มีเว็บไซต์นำเสนอภาพโป๊เปลือยได้ตลอดเวลาเด็กได้ดูก็นำไปทดลองแลกเปลี่ยนประสบการณ์จนเป็นค่านิยมใหม่ถ้าใครไม่เคยดูหนังเซ็กส์ไม่ทดลองมีเพศสัมพันธ์จะเข้าสังคมสมัยใหม่ในกลุ่มเพื่อนไม่ได้เลย

๔) ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์เนื่องจากเด็กสั่งสมความรุนแรงมาจากกระบวนครอบครัวที่มีพ่อในฐานอำนาจนิยมและโรงเรียนในบทบาทการแข่งขัน การสอบความเครียดกังวลที่ได้รับจากระบบการศึกษาการรับซ้ำซากจากสื่อโฆษณาที่แฝงเรื่องการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความแปลกที่มากับความคิดแบบหลุดโลกเรื่องเพศที่รับรู้ส่วนสะท้อนการทุบตีการใช้กำลังความวิตถารในอารมณ์ในทางตรงกันข้ามเด็กไทยจำนวนหนึ่งเพราะบางสื่อโลกแห่งการพ่ายแพ้ผิดหวังรุนแรงไม่ได้ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลซึ่งเด็กไทยที่อ่อนแอเพราะบางสื่อชีวิตไม่ได้อาจจบลงด้วยการฆ่าตัวตายมากขึ้น

๕) อินเทอร์เน็ตช่องว่างระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองครูบาอาจารย์ในโลกสมัยเก่ากับเด็กไทยพันธุ์ใหม่โลกยุคสารสนเทศจะมากขึ้นตามลำดับอินเทอร์เน็ตจะเป็นห้องสมุดโลกที่เด็กเรียนรู้และรับข่าวสารมากมายได้ตลอดเวลาอย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตเป็นดาบสองคมที่เด็กจะใช้ประโยชน์ทางการศึกษาในขณะที่พ่อแม่อยู่ด้วยประมาณร้อยละ ๒๐ นอกจากนั้นเด็กจะใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็น Sex Web Cam, Sex Chat, Sex Phone การส่ง E-mail การดูภาพโป๊ลามกอนาจารที่มีมากกว่าหมื่นเว็บ

๖) สื่อลามกอนาจารเมืองขนาดใหญ่เต็มไปด้วยสื่อลามกราคาถูกหาง่ายและสุดยอแด่แห่งความบันเทิงมีทุกรูปแบบเด็กและเยาวชนสามารถหาได้ฟรีจากการส่งต่อในรูปแบบของคลิป์วิดีโอ การไรท์ซีดีเป็นต้นสำหรับสื่อลามกครองตลาดราคาถูก ๓ แผ่นราคา ๑๐๐ บาท หาซื้อได้แถวบ้านหม้อ คลองถมชุมชนใกล้เคียงสถานีรถไฟห่างสรรพสินค้าตลาดระดับล่างแทบทุกแห่งเด็กยังเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ที่มีภาพโป๊เรื่องราวลามกอนาจารกว่า ๓-๔ แสนเว็บไซต์และอื่นๆ

๗) การตั้งแก๊งมอเตอร์ไซด์ในชายขอบเมืองขนาดใหญ่มีแก๊งมอเตอร์ไซด์กว่า ๒๐-๓๐ แก๊งที่แข่งกันอย่างเอาเป็นเอาตายในยามค่ำคืนส่งเสียงดังเป็นที่รบกวนและสร้างอันตรายแก่ผู้สัญจรไปมาหลายแก๊งฉุดคร่าข่มขืนกรโชกทรัพย์วิ่งราวหรือปล้นสะดมเหยื่อเคราะห์ร้ายที่อ่อนแอกว่าแก๊งมอเตอร์ไซด์เป็นศูนย์กลางของความตื่นเต้นในเรื่องเพศความรุนแรงและการแข่งขันที่ลงตัวของวัยรุ่นทุกกลุ่ม

อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องของการขาดศีลธรรมที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในสังคมไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันมีความรุนแรง และขยายวงกว้างเพิ่มมากขึ้นอย่างน่าเป็นห่วงอย่างมาก โดยเฉพาะสถานการณ์ความรุนแรงทางด้านศีลธรรมที่เกิดขึ้นในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมามีปัญหาเพิ่มสูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วงที่หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุเป็นตาในการเฝ้าระวัง มิให้ปัญหาเกิดตามมามากมาย โดยมีปัญหา ที่พบเห็นได้ทั่วไปในกลุ่มเยาวชน หรือวัยรุ่นที่อยู่ในชุมชน และในสังคมโดยทั่วไปตามสถานที่ต่างๆ คือ ปัญหาในเรื่องของวัตถุนิยม จากการสังเกตพฤติกรรมเยาวชน หรือวัยรุ่นที่อยู่ในสังคมต่างๆ มีพฤติกรรมนิยมความเป็นแฟชั่นที่เกิดจากการโฆษณา หรือเกิดการเพื่อนที่อยู่ในสังคม สิ่งแวดล้อมเดียวกัน ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ชอบสินค้าราคาแพง เช่น เสื้อผ้า โทรศัพท์ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ โดยที่ยังไม่มีงานทำ หรือหารายได้เองเพื่อนำมาใช้ในการซื้อสิ่งของเหล่านี้ และการไม่รู้จักรักการประหยัด อวดอ้อม ตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของเยาวชน และวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสังคม อันเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม ในอำเภอด่านขุนทด อย่างเห็นได้ชัดเจน เมื่อพฤติกรรมของเยาวชนมีความนิยมทางด้านวัตถุเกิดขึ้นมากในสังคม ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาอย่างมากมาย โดยที่ไม่มีการรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้น ที่มีการเพิ่มทวีคูณขึ้นเรื่อยๆ เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นอย่างน่าตกใจ ทั้งปัญหายาเสพติด ตั้งแต่ระดับที่ทำให้ความรุนแรงน้อยจนถึงระดับความรุนแรงมากที่พบเห็นกันมากขึ้นในสังคม ที่เกิดกับวัยรุ่นที่อยู่ในสังคมโดยปัญหาเกี่ยวกับอบายมุขที่พบเห็นบ่อยสุดที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น นั่นคือ การสูบบุหรี่ของเด็กเยาวชน หรือเด็กวัยรุ่นที่ต้องการอยากรู้ อยากลอง ทั้งที่แสดงออกอย่างเปิดเผย และแอบสูบบุหรี่ ถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่พบให้เห็นได้บ่อยมากในสังคม ที่นำมาสู่การขาดศีลธรรมของเยาวชน นอกจากนั้นแล้วยังมีพฤติกรรมการดื่มสุรา ในสถานที่บันเทิง การเที่ยวกลางคืน ซึ่งมีการแสดงออกของพฤติกรรมเฉพาะของเด็กวัยรุ่น ปัญหาหนึ่งที่มีให้เห็นบ่อยในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับเรื่องของความรัก ความใคร่ที่แสดงออกได้อย่างเปิดเผย และนำมาซึ่งปัญหาที่ตามมาอย่างมากมาย

ปัญหาเรื่องของขู้สาว ที่มีให้เห็นเป็นประจำตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ห่างสรรพสินค้าตลอดนัด สถานที่ท่องเที่ยว แม้กระทั่งสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น นำมาซึ่งความรุนแรง หรือปัญหาอย่างอื่นที่ตามมาอย่างมากมาย เช่น การเรียนไม่จบ การทะเลาะวิวาท ปัญหาหนีเรียน ก่อให้เกิดความรุนแรง สังคมแตกแยก เป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่มีความสืบเนื่องกัน ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ในการดูแลบุตรหลานไม่ทั่วถึง ไม่มีเวลาเอาใจใส่ และการให้ความอบอุ่น และอีกปัญหาอย่างหนึ่งที่มิให้พบเห็นบ่อยในสังคม นั่นคือการพูดจาคำหยาบ

การพูดจากที่ไม่สุภาพของเยาวชน จนเป็นความเคียดชังที่มีให้พบเป็นกันเองในสังคมทั่วไป ที่อยู่ในเฉพาะกลุ่มเพื่อที่ใช้ในการสนทนา ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน อย่างเป็นเรื่องปกติ^๒

สรุปได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่ส่งผลต่อการขาดศีลธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเริ่มมาแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับครอบครัว จนมาถึงปัญหาระดับประเทศ โดยที่มีให้เห็นกันเป็นสังคมทั่วไป โดยมาจากปัญหาในเรื่องการนิยมนางด้านวัตถุของกลุ่มเยาวชนที่ขาดการยับยั้งชั่งใจในการอุปโภค บริโภคสิ่งของในชีวิตประจำวัน เกิดเป็นพฤติกรรมการใช้สิ่งของที่มีความฟุ่มเฟือย การไม่รู้จักราคค่าของวัตถุสิ่งของ เมื่อมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น จนกลายมาเป็นพฤติกรรมการลักขโมย การใช้ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น ทั้งในครอบครัว และสังคมที่อยู่ ซึ่งมีให้พบเห็นกันบ่อยครั้ง ที่เยาวชน หรือวัยรุ่นยกพวกตีกันในสถานศึกษา และในที่สาธารณะ ปัญหาการชู้สาวที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่มีให้เห็นในกลุ่มเยาวชน ตั้งแต่ระดับมัธยม ไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย อันนำมาสู่ในเรื่องของการท้องก่อนแต่ง การท้องก่อนวัยอันควร เป็นปัญหาสังคมที่ตามมามากมาย ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ต่อข้อมูลต่างๆ จนถึงการเข้าถึงสื่อลามกต่างๆ ที่มักับระบบทางอินเทอร์เน็ต อันส่งผลต่อปัญหาการขาดศีลธรรมของเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคม และสร้างความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมทั่วไป

๒.๒ สภาพปัญหาเยาวชนขาดหลักศีล ๕

๒.๒.๑ ปัญหาเยาวชนขาดศีลข้อที่ ๑

ศีล ๕ ข้อที่ ๑ เป็นการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตให้ตกลงไป อันร่วมไปถึงการทรมาน การทำร้ายร่างกายให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ถือว่าเป็นการละเมิดศีลข้อที่ ๑

การกระทำความรุนแรง เป็นการกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยเจตนาด้วยประการใดๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือการกระทำความผิดทางเพศต่อเด็ก นอกจากนี้ ยังรวมถึงการกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจและสุขภาพ หรือการบังคับ/การใช้อำนาจครอบงำผิดทำนองคลองธรรมให้บุคคลต้องกระทำ และไม่กระทำ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ

การกระทำความรุนแรงนั้น สามารถแบ่งการกระทำออกของพฤติกรรมกระทำความรุนแรงต่อร่างกาย เป็นการใช้กำลัง และ/หรือ อุปกรณ์ใดๆ เป็นอาวุธทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรงมีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บการกระทำความรุนแรงทางจิตใจ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนด้านจิตใจหรือเสียสิทธิเสรีภาพ ได้แก่ การดูถูกเหยียดหยามหรือดูด่า การกักขังจำกัดบริเวณไม่ให้ติดต่อหรือพูดจากับใคร ให้อยู่อย่างโดดเดี่ยว การบีบคั้นทางอารมณ์ข่มขู่ หรือคุกคาม (รวมการห้ามไม่ให้กระทำการที่ต้องการและการใช้ลูกเป็นเครื่องมือ ไม่ให้พบหน้า/ติดต่อกับลูกหรือพาลูกหนี) และการเหยียดหยามทำให้รู้สึกอับอาย ด้อยค่า เป็นต้น การกระทำความรุนแรงทางเพศ เป็นการกระทำที่มีผลให้ผู้ถูกกระทำได้รับความกระทบกระเทือนหรือเสียหาย เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ได้แก่ การข่มขืน การล่วงละเมิดการกระทำอนาจาร การบังคับให้ร่วมประเวณีการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ให้ดู การถ่ายรูปโป๊เปลือย และการถูกบังคับค้าประเวณีเป็นต้นและการกระทำความรุนแรงโดยการทอดทิ้ง

^๒ สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์นวมาร, เจ้าคณะตำบลสระจรเข้, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

(Neglect) เป็นการไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และการคุ้มครองอย่างเหมาะสมเพียงพอ^๓ ถือว่าได้ว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในสังคม โดยเฉพาะสังคมของกลุ่มเยาวชน หรือวัยรุ่น ที่พบเห็นปัญหาในเรื่องของความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในสังคม โดยการยกพวกตีกัน การก่อความวุ่นวาย การก่อความทะเลาะวิวาท การยกพวกตีกันในสถานบันการศึกษาที่แตกต่างกัน จนมาถึงระดับเล็กลงมาที่พบเห็นกันอย่างมาก นั่นคือการเลียนแบบพฤติกรรมที่แสดงความไม่สละสลวยในสังคม การแก๊งเพื่อน และพฤติกรรมหัวรุนแรงของเด็กเยาวชนที่ไม่ฟังความ รู้จักการยอมรับ และการตักเตือนของบุคคลอื่นๆ^๔

๑) สาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงของวัยรุ่น

พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นในสังคม อันเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดการผิดศีลข้อที่ ๑ ตามมาในกลุ่มของเยาวชน จากปัญหาระดับเล็ก นำมาซึ่งปัญหาระดับใหญ่ที่ตามมาในสังคม โดยมีสาเหตุของการเกิดขึ้นของความรุนแรงตามมา ดังนี้

ก) การนิยมเข้าแก๊งสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมารวมกลุ่มกัน คือ ๑) ต้องการพบเพื่อนที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เหมือนใคร หรือไม่เคยมีอยู่ในสังคมทั่วไป ๒) มีปัญหาครอบครัวแตกแยก ๓) ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม ถูกตีตราว่าเป็นอันธพาล

ข) สิ่งชักนำให้วัยรุ่นนิยมความรุนแรง จากผลการสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นไทย โดยมีผลสำรวจพฤติกรรมความรุนแรงของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ในช่วงที่ผ่านมา ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการที่วัยรุ่นใช้ความรุนแรง ได้แก่ ภาพยนตร์ การชักจูงและสนับสนุนจากเพื่อนข่าวความรุนแรงที่เสนอตามสื่อ เกมตู้และเกมคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต รายการโทรทัศน์ และนิยาย หรือการ์ตูนแนวก้าวร้าว

ค) อิทธิพลจากสื่อ ปัจจุบันการเข้าถึงสื่อของวัยรุ่นมีได้อย่างง่ายดาย จึงมีอิทธิพลสูงในรายงานสุขภาพคนไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหิดล ระบุว่าสื่อต่างๆ คือ ขบวนการเหตุสำคัญที่ทำให้เด็ก และเยาวชนเกิดความคุ้นเคยกับความรุนแรง และกลายเป็นผู้ก่อความรุนแรงเสียเองในที่สุด โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์นิยมนำเสนอการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา นับเป็นตัวกระตุ้นให้วัยรุ่น ซึ่งยังมีประสบการณ์ชีวิตน้อยเกิดการซึมซับและเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว^๕

ง) ครอบครัว สาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งที่น่ามาสู่การทะเลาะวิวาท และก่อให้เกิดความรุนแรงตามมาจากพฤติกรรมวัยรุ่น โดยการเกิดมาจากครอบครัวที่ไม่มีความสมบูรณ์ มีการหย่าร้าง บิดา หรือมารดาในครอบครัวที่เยาวชนอาศัยอยู่เสียชีวิต เยาวชนขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด นำมาซึ่งสาเหตุการทะเลาะ ก่อให้เกิดความรุนแรงที่ตามมาภายหลังระหว่างสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว และส่งผลกระทบต่อสังคมที่อยู่อย่างเป็นวงกว้าง

จ) สังคมเพื่อน ช่วงชีวิตของเด็กนักเรียน หรือเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน เพื่อนถือได้ว่ามีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเยาวชนที่จะออกมาในด้านที่ดี หรือในด้านที่ไม่ดี

^๓ กรมสุขภาพจิต, การดูแลความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ๔ ปัญหาหลักของ OSCC ศูนย์ช่วยเหลือสังคม: การประเมินและบำบัดฟื้นฟู สำหรับบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖), หน้า ๖-๗.

^๔ สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรบุญญาวัฒน์, เจ้าคณะตำบลด่านขุนทด, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^๕ ศูนย์วิชาการ, วัยรุ่นกับความรุนแรง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ๒๕๕๓), หน้า ๘.

โดยที่เริ่มมาจากการชักชวนให้มีเรื่องชกต่อยกัน มีการทะเลาะวิวาทกันด้านสื่อที่นำเสนอในช่องทางต่างๆ การยกพวกตีกัน การรุมทำร้ายร่างกายกันจนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความรุนแรงขึ้น ที่ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่น^๖

พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสังคมสังคมเยาวชนที่มีให้พบเห็นอยู่เป็นประจำ ในสังคมทั้งที่เป็นส่วนสาธารณะ และสถานที่สำคัญต่างๆ ที่เกิดจากปัญหาระดับที่อยู่ใกล้ชิดกับเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตในสังคม จนส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม นำมาซึ่งปัญหา ความรุนแรง จนเกิดปัญหาการทำร้ายร่างกาย การก่อเหตุอาชญากรรม การฆ่าทำร้ายชีวิตตาม^๗ โดยเฉพาะสาเหตุของปัญหาที่เกิดจากครอบครัว ก่อให้เกิดเป็นปัญหาที่รุนแรงตามมา สืบเนื่องมาจากบางครอบครัวที่อยู่ในชุมชน มีความไม่พร้อมทางด้านครอบครัว ทั้งความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต ความรุนแรงระหว่างคนในครอบครัวที่ไม่ลงรอยกัน เกิดการทะเลาะวิวาทของคนในครอบครัว กลายเป็นพฤติกรรมที่เห็นจนเกิดความเคยชิน และนำมาซึ่งเพิ่มระดับความรุนแรงมากขึ้นในสังคมวัยรุ่นที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดเจน จากสาเหตุที่เกิดขึ้นจากคนใกล้ชิดของเยาวชนเอง^๘

เมื่อคนที่อยู่ในครอบครัวเป็นบุคคลที่ความใกล้ชิดกับเยาวชน เมื่อมีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีออกมาจนเป็นความเคยชิน นำมาซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นตามมามากมายที่ส่งผลกระทบเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรงตามมา นอกจากนั้นแล้วกลุ่มเพื่อนที่อยู่ในสังคมที่เยาวชนดำเนินชีวิต หรือทำกิจกรรมต่างๆ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งในการเกิดความรุนแรง ถ้าคบเพื่อนที่ดีจะนำมาส่งพฤติกรรมที่แสดงออกในทางที่ดีของเด็กเยาวชน แต่ถ้าตรงกันข้ามที่เยาวชนคบเพื่อนที่ไม่ดี อันจะนำมาซึ่งการเกิดพฤติกรรมที่เป็นไปในทางเดียวกันอย่างเพิ่มมากขึ้น การลอกเลียนแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของความรุนแรงอย่างหนึ่ง เกิดมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่มาจากสื่อต่างๆ ที่มีอิทธิพลในสังคมของเยาวชน ที่มีการเข้าถึงสื่อเหล่านี้ได้อย่างเท่าเทียมกันในสังคม^๙

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการขาดศีลข้อที่ ๑ ของเยาวชน ที่เริ่มมาจากการก่อให้เกิดความรุนแรงในสังคมตามมา โดยจากปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากระดับเล็กที่อยู่ในชินกับเยาวชน จนนำมาซึ่งปัญหาใหญ่ที่ตามมา นั่นก็คือ สาเหตุที่มากจากพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดในครอบครัว ที่ทำให้เยาวชนหรือวัยรุ่นพบเหตุเป็นประจำ จนกลายเป็นเรื่องความเคยชินที่จะแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาในสังคมได้อย่างเปิดเผย สาเหตุที่เกิดมาจากกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งที่การชักจูงให้เกิดพฤติกรรมอื่นๆ ที่ตามมา จนกระทั่งกลายเป็นพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมของวัยรุ่น โดยการเข้ากับแก๊ง หรือกลุ่มที่แสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อันนำมาซึ่งปัญหาที่ก่อให้เกิดความรุนแรงหรือการผิดศีลข้อที่ ๑ ของเยาวชนตามมาอีกด้วย จนกลายเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีเกิดขึ้นโดยเพิ่มความรุนแรงขึ้นอย่างไม่รู้สีกตัว

^๖ ศรัญญา อธิชนะ, “การศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่น”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

^๗ สัมภาษณ์ นายณอม นามโคตศรี, อดีตกำนัน ตำบลหินดาด, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ นายทวีวัฒน์ชัย แสนประสิทธิ์, กำนันตำบลกุดพิมาน, ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^๙ สัมภาษณ์ นายศิริชัย เข็มขุนทด, กำนันตำบลด่านขุนทด, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๒) พฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นในปัจจุบัน

จากสาเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของวัยรุ่นที่นำมาซึ่งการกลายเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางสังคมตามมา ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม โดยสิ่งที่มาจากสาเหตุที่ใกล้กับตัวเยาวชน ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความรุนแรง หรือการผิดศีลข้อที่ ๑ ตามมาของเยาวชน โดยเกิดเป็นปัญหาของสังคมที่ตามมา ดังนี้

ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเยาวชน ที่เป็นปัญหาในวงกว้าง และเกิดผลทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ที่มีให้พบเห็นกันทั้งในสังคมทั่วไปได้อย่างชัดเจน โดยปัญหาที่เกิดขึ้นมีหลายพฤติกรรม ซึ่งจากการสำรวจพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวของวัยรุ่น จำนวน ๑,๑๑๐ คนสามารถสรุปผลได้ ดังนี้ ในด้านข้อมูลทางประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๘ ขณะที่ร้อยละ ๔๘.๙๒ เป็นเพศชาย ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๙๑ มีอายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๑๘ ถึง ๒๑ ปี และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๓๖.๕๘ มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรหรือเทียบเท่าในด้านความสนใจต่อข่าวเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็น ร้อยละ ๕๗.๐๓ ระบุว่าตนเองให้ความสนใจติดตามรายละเอียดข่าวเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวในกลุ่มวัยรุ่นเป็นบางข่าว ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเกือบหนึ่งในสี่หรือคิดเป็น ร้อยละ ๒๔.๘๖ ระบุว่าตนเองให้ความสนใจทุกข่าว แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑๘.๑๑ ระบุว่าตนเองไม่ได้ให้ความสนใจเลยและเมื่อทราบข่าวเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเกือบหนึ่งในสี่หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๕ มีความรู้สึกเศร้าใจ/สลดใจมากที่สุด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๒๑.๘ รู้สึกกลัว แต่อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑๕.๑๔ ที่รู้สึกเฉยๆ จากการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ในการให้ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กเยาวชนที่มีให้พบเห็นกันโดยทั่วไปว่า^{๑๐} พฤติกรรมความก้าวร้าวมีให้พบเห็นกันโดยทั่วไปในสังคม ในสถานที่สาธารณะ หรือแม้กระทั่งสถานศึกษา โดยที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา ทั้งเป็นการแสดงออกทางวาจาแสดงกายโดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่รู้ตัว คิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมของวัยรุ่น อันเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในสังคม โดยที่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงมากขึ้นที่มีให้พบเห็นกันโดยทั่วไปในสังคม โดยเรียงอันดับสำคัญ

การเกิดพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชน ที่เกิดปัญหาที่ตามมาในสังคม ที่จัดอยู่ในขอบข่ายของการผิดศีลข้อที่ ๑ โดยมีสาเหตุอันดับที่สำคัญสูงสุด ๕ อันดับ ที่ทำให้วัยรุ่นมีการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความแค้น/ไม่มีที่ระบาย ปัญหา คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗๑ ความรู้สึกว่ามีปมด้อยในด้านต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๕๕ การถูกตำหนิ/ต่อว่าอยู่เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๙๓ ความเครียดจากการเรียน/การทำงาน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๙๕ และการเข้าถึงเนื้อหาความรุนแรงในสื่อต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๙ ส่วนปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมความรุนแรง ก้าวร้าวในวัยรุ่นสูงสุด ๕ อันดับ คือ ความรู้สึกนึกคิด/ลักษณะนิสัยส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐๘ พฤติกรรมการแสดงออกของเพื่อนฝูง คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๖๕ การเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๘๖ วิธีการดูแลเอาใจใส่

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายสนธิ ไชขุนทด, กำนันตำบลบ้านแปรง, ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

ของพ่อแม่ผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๗๘ และความชอบส่วนตัว เช่น เกมส์ ภาพยนตร์ หนังสือ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๙๙ ขณะที่บุคคลที่มีส่วนช่วยให้กลุ่มวัยรุ่นสามารถลดโอกาสการแสดงพฤติกรรม ความรุนแรงก้าวร้าวได้นั้น ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒๘ มีความคิดเห็นว่าบุคคลที่มีส่วนช่วยให้วัยรุ่นสามารถลดการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวลงได้มากที่สุดคือพ่อแม่ผู้ปกครอง รองลงมา คือ ครูอาจารย์คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑๗ ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑๕.๐๕ และร้อยละ ๑๑.๗๑ มีความคิดเห็นว่าเพื่อนฝูงและบุคคลรอบตัว/บุคคลในชุมชนตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าสิ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองควรทำ เพื่อช่วยลดโอกาสการแสดง จากผลความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมที่ กลายเป็นพฤติกรรมความรุนแรงในสังคมที่เห็นได้อย่างชัดเจน โดยปัญหาที่พบได้ทั่วไปที่นำมาซึ่ง ปัญหาความรุนแรง จนกลายเป็นปัญหาที่สำคัญตามมานั้น คือ^{๑๑} การรุมเฝ้าของสถานการณ์ต่างๆ อัน นำมาซึ่งก่อให้เกิดเป็นปัญหาความเครียดของเยาวชนที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ที่ไม่มีหน่วยงาน และ บุคคลที่ให้คำปรึกษา ในทางออกของปัญหา หรือเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ที่แก้ปัญหาไม่ตก จนกลายเป็นการสะสมความเครียดเพิ่มมากขึ้น จนกลายมาเป็นพฤติกรรมความรุนแรงในการแสดง ออกมาในรูปแบบต่างๆ ที่มีให้พบเห็นกันมากมายในสังคม

พฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวในวัยรุ่นของบุตรหลานในปกครองมากที่สุด ๕ อันดับ คือ ให้คำปรึกษา/แนะนำวิธีแก้ปัญหาในทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๘๘ เข้าใจความคิดและความรู้สึก คิด เป็นร้อยละ ๘๐.๒๗ ไม่ดูคำวาทกล่าวอย่างไม่มีเหตุผล คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑๑ ไม่คอยเปรียบเทียบกับ บุคคลอื่นๆ ที่มีคุณสมบัติเด่นกว่า คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๒๒ และเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกทาง ความคิด/การกระทำ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๓และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างการลงโทษตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัดกับการอบรมตักเตือนขัดเกลাজิตใจกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔๖ มี ความคิดเห็นว่าวิธีการที่เหมาะสมที่จะช่วยให้วัยรุ่น ที่เคยแสดงพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวไม่ กลับมาแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำๆ อีกคือการใช้ทั้งสองวิธีควบคู่กัน ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเกือบหนึ่งในสาม หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๑๗ มีความคิดเห็นว่าการลงโทษตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีกลุ่ม ตัวอย่างไม่ถึงหนึ่งในห้า หรือ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓๗ ที่มีความคิดเห็นว่าวิธีการที่เหมาะสมคือการ อบรมตักเตือนขัดเกลাজิตใจ^{๑๒} อย่างไรก็ตามพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนที่เกิดขึ้น ในสังคมจะต้องหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการหาทางออกที่สำคัญให้กับปัญหาเหล่านั้น อันจะ ก่อให้เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นประเทศชาติที่มีการพัฒนา

สรุปได้ว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่นำไปสู่การผิดศีลข้อที่ ๑ ของเยาวชน โดยมีปัญหามา จากการแก้ปัญหาของเยาวชนที่ไม่ตก อันนำมาความเครียดในการดำเนินชีวิต แล้วส่งผลกระทบให้ กลายเป็นปัญหาก่อความรุนแรง การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นตามมา เกิดความกดดันจากกลุ่มต่างๆ ที่ ต้องการให้เด็กและเยาวชนเป็นในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยไม่ถามถึงสิ่ง ที่เด็กชอบ และศักยภาพที่ เกิดขึ้นในการกระทำต่อสิ่งต่างๆ นอกจากนั้นพฤติกรรมการตำหนิของผู้ใหญ่อันนำมาสู่ความรุนแรงที่ เกิดขึ้นกับมากับเยาวชน และการเข้าถึงสื่อที่ใช้ความรุนแรงต่างๆ ที่มีให้พบเห็นกันในสังคมอย่าง แพร่หลายตามมา อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะนำมาสู่พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายสุพรรณ มากขุนทด, กำนันตำบลหนองกรด, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} ศรีศักดิ์ จามรมาน, *ความคิดเห็นต่อการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงก้าวร้าวในกลุ่มวัยรุ่นของ วัยรุ่น ไทยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*, (กรุงเทพมหานคร: สยามเทคโนโลยี, ๒๕๕๗), หน้า ๑-๒.

เยาวชน ทำให้มีการแสดงพฤติกรรมที่รุนแรง และไม่เหมาะสมตามมา จนกลายเป็นการผิดศีลข้อที่ ๑ ของเยาวชนในสังคม

๒.๒.๒ ปัญหาเยาวชนขาดศีลข้อที่ ๒

ศีลข้อที่ ๒ เป็นการงดเว้นจากการลักขโมยสิ่งของของคนอื่นที่มีเจ้าของ โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งในสังคมปัญหาการลักทรัพย์ เป็นปัญหาที่มีมากที่สุดที่พบเห็นในสังคมโดยทั่วไป โดยตั้งแต่การขโมยสิ่งของเล็กๆ จนไปถึงการลักทรัพย์ที่มีมูลค่ามาก และมีให้พบกันกันโดยทั่วไปในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน พฤติกรรมเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อระบบของการพัฒนาสังคมในวงกว้างตามมามากมายหลายอย่างที่ก่อให้เกิดปัญหา และความมั่นคงในการอยู่ร่วมกันในสังคม

พฤติกรรมของวัยรุ่นที่ทำการลักทรัพย์ โดยมาจากการติดเกม เนื่องมาจากการมีความต้องการที่จะเล่นเกมอย่างที่ไม่สามารถควบคุมได้ มีบุคคลลึกลับที่เสียบขีรี ก้าวร้าวในบางครั้ง รู้สึกว่าเกมเป็นสิ่งที่ทำทนายให้พวกเขาได้แสดงความสามารถ และนำเสนอว่าพฤติกรรมอื่นๆ เพราะสามารถตอบโจทย์ที่ต้องการได้ ในโลกของความเป็นจริงพวกเขาไม่สามารถที่จะชนะทุกสิ่งได้ แต่ในเกมพวกเขาสามารถทำเกมจึงเป็นสิ่งที่เติมเต็มจินตนาการในวัยเด็กที่หายไป พวกเขา รู้สึกมีความสุขที่อยู่ในโลกที่เป็นที่ยอมรับ ได้ชัยชนะ ในขณะที่ชีวิตจริงไม่อาจค้นหา หรือได้รับทั้งหมด จึงเป็นเหตุนำมาซึ่งการลักทรัพย์ที่มาจากเดิมออนไลน์ จนกระทั่งพฤติกรรมของครอบครัวที่ไม่ได้ให้ความอบอุ่น ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในครอบครัว การคบเพื่อน การอยู่ในสังคมที่มีความคล้ายคลึงกัน^{๑๓} สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นนำไปสู่พฤติกรรมลักทรัพย์ที่มากจากการติดเกมของวัยรุ่น และมีปัจจัยที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของวัยรุ่นเองที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบทำให้เกิดในสิ่งที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำผิดในการลักทรัพย์ของวัยรุ่น ซึ่งมาจากปัจจัยทางลักษณะทางครอบครัว ซึ่งพบว่า^{๑๔} ครอบครัวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของวัยรุ่น โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีฐานะในระดับปานกลาง ถึงระดับต่ำ ที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่มักจะถูกละเลยโดยผู้ปกครองได้ลักษณะของครอบครัวที่ไม่มีความสมบูรณ์ หรือมีความแตกแยกกัน ไม่ว่าจะเป็นการอบรมสั่งสอนแบบใดก็ตาม ครอบครัวก็ยังมีความสัมพันธ์ในส่วนของการดำเนินชีวิตที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว การพูดคุย สนทนา และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนที่อยู่ในครอบครัวที่มีค่อนข้างมาก ครอบครัวถือว่าเป็นผลกระทบกับการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นแล้วลักษณะของชุมชนก็มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในการดำเนินชีวิตที่ส่งผลกระทบที่เกิดขึ้น นั่นคือสภาพของชุมชนที่เกิดจากลักษณะที่อยู่อาศัยที่มีสภาพที่มีสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี อยู่ในสภาพชุมชนที่มีความแออัด หรือเป็นแหล่งมั่วสุม หรือแหล่งอาชญากรรมต่างๆ อันนำมาซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมลักทรัพย์ของวัยรุ่นได้ ที่อยู่ในสภาพของชุมชนที่ไม่ดี คดีความผิดฐานลักทรัพย์นี้ ยังมีมูลเหตุที่มาจาก

^{๑๓} จาริศรี กุลศิริปัญญา, พฤติกรรมวัยรุ่นติดเกมออนไลน์จนก่อคดีลักษณะทรัพย์: กรณีศึกษาอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี, (วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, ๒๕๕๘), หน้า ๑๖.

^{๑๔} ศุภวัชร เอียรธูมา, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลกระทบความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของเด็กในสถานพินิจ : กรณีศึกษาเด็กและเยาวชน ศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชายบ้านเมตตา”, การค้นคว้าอิสระสาขาอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม, (สถาบันอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม วิทยาลัยรัฐกิจ, ๒๕๕๘), หน้า ๒.

การกระทำที่เกิดจากความอยากรู้ อยากได้เกินความพอดีของตนเอง ครอบครัวมีฐานะที่ยากจนทำให้เกิดการลักขโมย อันนำไปสู่การทำคามผิดฐานลักทรัพย์^{๑๕}

สาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นผลสืบเนื่องให้เป็นปัญหาที่ตามมาในวงกว้างของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมนั้นคือ^{๑๖} พฤติกรรมการติดเกมของเยาวชน ปัญหานี้ถือว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญอันนำไปสู่พฤติกรรมการผิดศีลข้อที่ ๒ ของเยาวชนอย่างเห็นได้อย่างชัดเจนในสังคม ซึ่งในชุมชนมีร้านเกมหลายร้านที่ให้บริการสำหรับคนที่ต้องการเล่นเกม โดยการเข้าไปเล่นเกมในร้านจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าเล่น โดยเฉพาะเยาวชน เด็กนักเรียนที่ยังไม่สามารถหาเงินเอง หรือมีพฤติกรรมการติดเกมที่ตนเองเล่น เมื่อเงินหมดจึงหาทางที่ต้องการได้เงินมาที่จะเข้าไปเล่นเกมในร้านเกม จึงเป็นเหตุในการก่อเหตุการณ์ลักทรัพย์ โดยพฤติกรรมเหล่านี้มีให้พบเห็นกันในสังคมทั่วไปอย่างหลากหลาย อันส่งผลกระทบต่อการแสดงออกที่ไม่ดีของเยาวชนที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดเจนในสังคม โดยที่ปัญหาการลักขโมยของเด็กเยาวชนมีอัตราการเพิ่มจำนวนมากขึ้นในสังคม ส่งผลกระทบที่เป็นปัญหาสำหรับเยาวชนและเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชนตามมาหลายพฤติกรรมมากขึ้น

พฤติกรรมการลักทรัพย์จะมีให้เห็นในสังคมทั่วไป และเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นจากระดับเล็กในสูงระดับใหญ่ที่มีผลกระทบมาก จากการสำรวจจำนวนคดีของเด็กและเยาวชนตั้งแต่ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๘ โดยกรมพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน ชี้ให้เห็นว่า การกระทำผิดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งที่เป็นในส่วนของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน อันได้แก่ การลักทรัพย์ พยายามลักทรัพย์ วิ่งราว พยายามวิ่งราว ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ พยายามปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ และของโจร^{๑๗} ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้^{๑๘} จากพฤติกรรมของเยาวชนที่แสดงออกมา จะเป็นเหตุให้เกิดเป็นปัญหาระดับใหญ่ที่ตามมาที่เกิดขึ้นในสังคมที่เพิ่มความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อันนำไปสู่พฤติกรรมการผิดศีลธรรมในสังคม การผิดศีลข้อที่ ๒ ที่เกิดกับกลุ่มเยาวชน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การช่วยเหลือ และให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า ปัญหาการผิดศีลข้อที่ ๒ ของเยาวชน ที่นำไปสู่ปัญหาการลักทรัพย์ที่มีให้พบเห็นกันบ่อยมากที่สุด นั้นมาจากพฤติกรรมการติดเกมของเยาวชน เมื่อเล่นไปจนมีพฤติกรรมที่อย่าขาดจากการเล่นเกมได้ ผู้เล่นมีความต้องการเล่นเพิ่มมากขึ้น จึงต้องหาเงินเพื่อนำมาใช้ในการเล่น โดยการก่อเหตุลักทรัพย์ที่จะทำให้ได้เงินในการเล่น นอกจากสาเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการเล่นเกมแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูในครอบครัวก็มีส่วนที่เกี่ยวข้องเช่นกัน โดยที่ครอบครัวให้การเลี้ยงดูที่ไม่สมบูรณ์ ไม่มีการดูแลเอาใจใส่ได้อย่างใกล้ชิด ให้ความรักความอบอุ่นที่เกิดขึ้น การเลี้ยงดูที่ตามใจมากเกินไป ไม่รู้จักให้ลูกเรียนรู้ความอดทน ความลำบาก ซึ่งสาเหตุเหล่านี้มันจะตามมาของการเกิดพฤติกรรมการลักทรัพย์ของเยาวชน อันนำไปสู่การผิดศีลข้อที่ ๒ ตามมาที่มีให้พบเห็นในสังคมทั่วไป

^{๑๕} นพวัลย์ คงคาลิหมิน, การศึกษาพฤติกรรมการกระทำผิด กรณีศึกษาเด็กและเยาวชนที่มารายงานตัวต่อศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสงขลา, (การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ๒๕๕๙), หน้า ๘๑๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายพล ลีทองกลาง, กำนันตำบลหนองบัวตะเกียด, ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} กรมวิชาการ, *วัยรุ่นกับความรุนแรง*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ม.ป.ป.), หน้า ๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระมหาอำนาจ สุเมโธ, เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

๒.๒.๓ ปัญหาเยาวชนขาดศีลข้อที่ ๓

ศีลข้อที่ ๓ เป็นการงดเว้นจากการประพฤติดีกในกาม การล่วงละเมิดในบุคคลอื่นที่อยู่ใน การครอบครอง ศีลข้อนี้ เป็นการรักษาความซื่อสัตย์ที่มีต่อกัน และทำให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างมี ความสุข การนำมาซึ่งการผิดศีลข้อที่ ๓ มีสาเหตุมาจากการปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องผู้สาว ปัญหาความ รัก จนกลายเป็นปัญหาใหญ่ตามมาในสังคม โดยมีเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การผิดศีลข้อ ๓ พฤติกรรมที่ เกิดขึ้นตามมา ดังนี้

๑) สาเหตุทำให้ผิดศีลข้อ ๓

เหตุปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์เช่นที่ปรากฏในสังคมไทยและ สังคมอื่นทั่วโลกเป็นเรื่องที่ซับซ้อนปัญหาสุขภาพทางเพศแท้ที่จริงเป็นเพียงอาการอย่างหนึ่งของ ปัญหาวัยรุ่นหรือปัญหาสังคมในยุคปัจจุบันโดยเป็นได้ทั้งเหตุของปัญหาอื่นและเป็นผลมาจากเหตุอื่น การทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์นี้ทั้งในแง่เหตุและผลจึงต้องอาศัยแนวคิดที่กว้างกว่าแนวคิดทาง การแพทย์หรือทางวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่ง

เหตุปัจจัยที่เป็นรากฐานของปัญหาวัยรุ่นไว้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้งโดยเฉพาะการตก ย้ายวิถีชีวิตความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวสถาบันโรงเรียนและสถาบันศาสนาท่ามกลางการครอบงำ การแทรกแซงอย่างมีพลังของลัทธิบริโภคนิยมผ่านสื่อและตลาดโดยเรียกว่าเป็นบาป๗ประการ^{๑๙} คือ

๑. ครอบครัวแตกแยกเด็กไม่มีพื้นฐานชีวิตที่ดีครอบครัวไทยกำลังเกิดวิกฤติ

๑.๑ สังคมไทยมีแนวโน้มครอบครัวขยายจำนวนลดลงเหลือ ๓๒.๑% ปี ๒๕๔๕) ครอบครัวเดี่ยวที่มีสามีและ/หรือภรรยาและ/หรือลูกเพียงคนเดียวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕๕.๕ ในปี ๒๕๔๕) ครอบครัวที่มีเพียงพ่อ หรือแม่เป็นผู้ปกครองคนเดียว (single-parent family) มีจำนวน ๑.๓ ล้านครอบครัวอัตราการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวโดยไม่ได้จดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้นและอัตราการ หย่าร้างของครอบครัวไทยก็เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยในภาพรวมปี ๒๕๔๕ นั้นครอบครัวไทยตกอยู่ใน ภาวะแตกแยกหย่าร้างถึง๓ล้านครอบครัวหรือ ๑๗% ของครอบครัวทั้งหมดครอบครัวแตกแยกส่งผล โดยตรงต่อปัญหาเด็กและเยาวชนการวิจัยของต่างประเทศพบว่าในครอบครัวที่พ่อหรือแม่ที่เลี้ยงลูก เพียงลำพังเด็กจะมีแนวโน้มที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากกว่าเด็กที่มีครอบครัวสมบูรณ์ทั้งปัญหา สุขภาพโภชนาการความยากจนการปรับตัวทางสังคม

๑.๒ ครอบครัวไทยมีปัญหาในการเลี้ยงดูลูกทั้งที่เป็นการปล่อยปละละเลย และการเลี้ยงดูปรนเปรอแบบผิดๆ ด้านหนึ่งเพราะขาดความรู้และการเรียนรู้ที่ดีในการเลี้ยงดูเด็กใน สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของเด็กเปลี่ยนไปพ่อแม่ใช้วัตถุและ เงินทดแทนความรัก และเวลาที่ไม่ได้อยู่กับลูกขณะที่อีกด้านหนึ่งพ่อแม่ต้องใช้เวลากับการทำมาหากิน มากขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจที่บีบรัดทำให้ยังมีเวลาให้กับลูกน้อยลงจากการสำรวจผู้ปกครองจาก ๑,๐๖๐ ครอบครัวในกรุงเทพมหานคร พบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่ทำงานวันละ ๗-๙ ชั่วโมงและพ่อแม่ ๔.๓% รู้สึกห่างเหินกับลูกเนื่องจากมีเวลาในการทำกิจกรรมกับลูกเพียง ๑-๓ ชั่วโมงต่อวัน

^{๑๙} ลือชัย ศรีเงินยวง, คู่มือการทำงานเพื่อนำหลักพุทธธรรมมาแก้ปัญหาเพศและการเจริญพันธุ์ของ วัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร: องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑-๑๒.

๑.๓ ข้อมูลจากการวิจัยจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์เด็กไทย ดิตเนตติดเกมติดเช็กส์และติดเที่ยว ล้วนชี้ว่าสาเหตุหลักมาจากการที่ครอบครัวไม่สามารถก้าวทันสื่อต่างๆ ที่กำลังรุกเร้าเด็กอย่างหนักได้

๑.๔ ครอบครัว/พ่อแม่ไทยมีส่วนให้การศึกษาเรื่องเพศกับลูกน้อยมากทำให้เด็กไทยต้องเสี่ยงเรียนรู้ทางเพศด้วยตนเองโดยขาดผู้ใหญ่ดีๆ คอยแนะนำจนทำให้เกิดปัญหาความสับสนในตัวเองและเกิดความผิดพลาดจากการเรียนรู้ในเรื่องเพศโดยลำพังอย่างไม่เหมาะสม

สิ่งที่เป็ปัจจัยส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการนำไปสู่ปัญหาในเรื่องของการผิดศีลข้อที่ ๓ ตามมา โดยจะเป็นว่า^{๒๐} ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องของการเลี้ยงดู การปลูกฝังความถูกต้อง ค่านิยมในการดำเนินชีวิตในสังคมในเรื่องต่างๆ ที่คนที่เกี่ยวข้อง หรือหัวหน้าครอบครัวจะต้องปลูกฝัง ให้ความรู้ ความรัก ความอบอุ่นในการดำเนินชีวิต แนะนำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ให้ความสำคัญกับเรื่องปฏิบัติต่อเพศที่ตรงข้ามจะมีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไร สำหรับครอบครัวที่มีลูกผู้ชาย และสำคัญครอบครัวที่มีลูกผู้หญิงจะต้องสอนอย่างไรในการวางตัวในการอยู่ในสังคม ในเรื่องของเพศได้อย่างถูกต้องในการปฏิบัติให้ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดดีงาม ตลอดจนการไม่ตามใจลูกมากเกินไป โดยที่รู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นมันจะเป็นผลที่ไม่ดีตามมาสำหรับบุตรหลานในครอบครัวของตนเอง ถ้าครอบครัวที่มีส่วนใกล้ชิดกับเยาวชนเห็นความสำคัญตรงนี้ ซึ่งจะทำให้ลดปัญหาเรื่องการผิดศีลข้อที่ ๓ อย่างไรก็ดีปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันที่ตามมาในสังคม ซึ่งมีให้พบเห็นกันบ่อยขึ้น นั่นคือ เกิดจากครอบครัวที่มีปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ในสังคมที่ส่งผลกระทบตามมาต่อเรื่องเพศ ปัญหาการเกิดความรุนแรงขึ้นในครอบครัว จนเยาวชนไม่มีที่พึ่ง ที่ปรึกษาในการสอบถามความเห็นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ปัญหาการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง โดยการตามใจมากเกินไป ไม่รู้จักการปฏิบัติที่ถูกต้องในการเลี้ยงดู ปัญหาการเข้าถึงสื่อที่มีอยู่ในสังคมอย่างแพร่หลาย โดยที่ไม่รู้จักวิธีการป้องกัน และการรู้เท่าทันสื่อเหล่านั้น และปัญหาที่ส่งผลกระทบที่สำคัญอย่างหนึ่ง นั่นคือการให้ความรู้ในเรื่องเพศ ที่จะต้องปฏิบัติอย่างไร เมื่อเจอกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ตามมาได้อย่างถูกต้อง

๒. สถาบันศาสนาเสื่อมถอยไม่เป็นหลักทางใจให้เด็ก

ทุกวันนี้ปัญหาด้านจิตสำนึกต่อการรู้สึกผิดชอบชั่วดีของเด็กและเยาวชนลดลงเรื่อยๆ โดยดูได้จากปัญหาจริยธรรมทางเพศอบายมุขและความรุนแรงอื่นๆ ความวิบัติทางศีลธรรมมาจาก๒ด้านด้านหนึ่งเพราะวัยรุ่นไทยถูกล้อมรอบด้วยสภาพปัจจัยทางสังคมที่นำเด็กไปในทางเสื่อมมากกว่าทางดีวัฒนธรรมวัตถุนิยมและบริโภคนิยมกำหนดชีวิตเด็กและมีผลย้อนกลับให้ห่างไกลจากศาสนา รายงานการวิจัยจากโครงการติดตามสภาวการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Childwatch) ของสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.) และงานวิจัยของนิสิตคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๔๖ พบว่าร้อยละ ๖๐ ของวัยรุ่นใช้ชีวิตตามห้างสรรพสินค้าดูภาพยนตร์มีมือถือในครอบครองนิยมอาหารจานด่วนและใช้อินเตอร์เน็ตเพื่อการพูดคุยและเล่นเกมร้อยละ ๔๕ ไม่ไปทำบุญตักบาตรร้อยละ ๖๕ ไม่เคยฟังพระเทศน์เลยในรอบ ๑ เดือนขณะที่อีกด้านหนึ่งเพราะวงการศาสนาปรับตัวไม่ทันเกิดภาวะธรรมะไม่โดนใจไปไม่ถึงเด็กไม่สามารถต่อสู้พลังอันแรงและเร็วของบริโภคนิยมสุดขีดได้

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายธีระศักดิ์ ศรีอภัย, กำนันตำบลหนองไทร, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๓. เศรษฐกิจที่ไร้ความพอเพียงกระแสบริโภคนิยมท่วมท้นสังคม

กระแสบริโภคนิยมสุดขีดทำให้การบริโภคอยู่เหนือศาสนาหรือศีลธรรมอื่นใดทำให้เด็กเยาวชนเป็นพวก “ติดหรู” และเกิดการพัฒนาอัตลักษณ์แบบ “เด็กโหล” ตามแบบหรือนิยามใหม่ที่ตลาดและสื่อสร้างขึ้น และยึดเหนี่ยวให้

๔. การศึกษาไม่สอนความรู้ในเรื่องการใช้ชีวิตในขณะที่การศึกษาก็กังอยู่บนพื้นฐานของความเห็นแก่ตัว

๔.๑ การศึกษาไม่ได้สอนคุณค่าการใช้ชีวิตมุ่งเน้นความรู้ที่ไม่ควบคู่ไปกับความดีไม่สอนทักษะชีวิตและไม่เน้นคุณค่าต่างๆ ในชีวิตอย่างเหมาะสมถูกต้องทำให้เด็กไทยติดการบริโภคนิยมเกินขนาดแปลกแยกกับศาสนา ไม่เห็นคุณค่าการยึดมั่น ในความดีเท่ากับความอยู่รอดของชีวิต

๔.๒ โรงเรียนตามไม่ทันเด็กการสอนทักษะชีวิตล้าหลังล้มเหลวในการสอนเพศศึกษาทำให้โลกในชั้นเรียนไล่ไม่ทันความจริงนอกห้องเรียนผลก็คือเด็กขาดทักษะและการเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตและการแสดงออกทางเพศอย่างเหมาะสมนำมาสู่ปัญหาการท้องแท้งทั้งการติดโรคเอดส์ การค้าบริการทางเพศและเซ็กส์เสรี

๕. สื่อมอมเมาเยาวชน

โดยเฉพาะสื่อรายมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างรุนแรงโดยเฉพาะในการก้าวสู่กับดักของบริโภคนิยม และวัตถุนิยมโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเรื่องเพศมีปัญหาการระบาดของสื่อลามกทั้งการ์ตูนวีซีดีหนังสือโป๊ เว็บลามกต่างๆซึ่งได้กลายเป็นสื่อลามกที่เฝ้าใจเด็กกรายวันการเสพสื่อลามกเหล่านี้ส่งผลต่อทัศนคติค่านิยมและการแสดงออกทางเพศของเด็กที่ไร้บรรทัดฐานและมีส่วนสัมพันธ์กับปัญหาการข่มขืน และความรุนแรงทางเพศที่นับวันจะมีปรากฏการณ์ความรุนแรงยิ่งขึ้น

๖. ตัวอย่างที่ดีในสังคมไม่มีสำหรับเด็กไทย

ปัจจุบันเด็กไทยถูกโอบล้อมด้วยสภาพสังคมที่ขาดการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยเรื่องเซ็กส์ และเรื่องเสี่ยงมากกว่าสิ่งดีๆทำให้เด็กไทยเสี่ยงต่อการเสียตัวเสียคนโอกาสให้เด็กทำดีมีน้อยกว่าโอกาสที่เด็กจะถูกมอมเมาโดยแหล่งอบายมุขหลายสิบหลายร้อยเท่า

๗. สังคมไร้ต้นแบบบำเพ็ญจริยธรรมสิ้นท่ามีแต่อธรรมาภิบาลในสังคม

สังคมขาดแบบอย่างที่ดีขาดต้นแบบผู้นำที่มีคุณธรรมในสังคมมีแต่อบายมุขสังคมนิกอลไกในการสนับสนุนคนดีน้อยแต่ปล่อยคนชั่วลอยนวลเด็กจึงคุ้นเคยต่อสภาพอธรรมาภิบาลในสังคม

สาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแสดงออกมาของเยาวชนต่อเรื่องเพศ ที่มีการส่งผลอิทธิพลในการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มาจากหลายสาเหตุที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งที่เป็นในของวงแคบ และภาพรวมโดยกว้างที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของปัจจัยการนำมาสู่การผิดศีลข้อที่ ๓ โดยสามารถกล่าวได้ถึงปัจจัยที่สำคัญเหล่านี้ว่า^{๒๑} ในส่วนของเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นในภาพกว้างที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม โดยเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบในทางตรงและทางอ้อมที่จะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางด้านความเป็นอยู่ของคนที่อยู่ในสังคม ให้มีชีวิต

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสุวิช คุมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

ที่ขึ้นลงตามระบบการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ นอกจากนั้นแล้วการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งถ้าคนในสังคม หรือเยาวชนไม่เข้าถึงการศึกษา ไม่มีความรู้ มีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ที่มาก จะทำให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องไปในทางที่ไม่ดีเพิ่มจำนวนมากขึ้น จนถึงการศึกษาความรู้ในเรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง เพื่อให้การดำเนินชีวิตในสังคม และการปฏิบัติรวมกันในสังคมได้อย่างถูกต้องชัดเจนดังมา

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการผิดศีลข้อที่ ๓ ของเยาวชน เนื่องมาจากสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของเยาวชนในสังคม โดยเริ่มมาจากครอบครัวที่มีความไม่พร้อมในการมีบุตร เกิดปัญหาภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจของครอบครัว อันนำมาสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นทางเพศตามมา ครอบครัวมีความแตกแยก ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีคนที่คอยให้การอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดทั้งผลกระทบทางด้านความผิดเคืองทางด้านเศรษฐกิจความเป็นอยู่ที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในสังคม การขาดความรู้ในเรื่องเพศที่ถูกต้อง การขาดการศึกษาที่ฝึกให้เด็กได้คิดเป็นทำเป็นรู้จักการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต รวมไปถึงสาเหตุที่เกิดจากการรับรู้สื่อต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยการไม่มีภูมิคุ้มกัน และการนำมาปฏิบัติในสังคมได้อย่างถูกต้อง ที่มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาในเรื่องที่ได้อย่างถูกต้อง

๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนมีปัญหามาจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในวงกว้างที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยอื่นที่ตามมา และปัญหาที่เกิดขึ้นจากระดับเล็ก ๆ อันนำไปสู่ปัญหาที่ทำให้ผลศีล ข้อ ๓ และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น หรือเยาวชน โดยเริ่มจากปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ ดังนี้

ก. การเข้าสู่วัยหนุ่มสาวเร็วขึ้น^{๒๒}

ช่วงวัยรุ่นคือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งช่วงนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ เพื่อเข้าสู่วัยเริ่มหนุ่มสาวรวมอยู่ด้วย ในเพศชายจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยอวัยวะเพศชาย และถุงอัณฑะจะมีการขยายขนาด เริ่มมีขนขึ้นบริเวณอวัยวะเพศและอาจลามไปบริเวณต้นขาและหน้าท้อง เสียงแตกและลูกกระเดือกเห็นชัดขึ้น รวมทั้งมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว (Growth spurt) และมีรูปร่างรวมทั้งกล้ามเนื้อแบบเพศชาย ในขณะที่ในเพศหญิงจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่ชัดเจนกว่า โดยจะเริ่มมีพัฒนาการของเต้านมและอวัยวะเพศหญิง เริ่มมีขนขึ้นที่บริเวณอวัยวะเพศ และที่สำคัญคือ มีการกระตุ้นระบบการทำงานของต่อมใต้สมอง รังไข่ และมดลูก ทำให้เกิดมีประจำเดือนเป็นครั้งแรกซึ่งเป็นสัญญาณว่าหญิงคนนั้นเริ่มเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์รวมทั้งมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีพัฒนาการไปสู่รูปร่างของเพศหญิงเช่นเดียวกับที่เกิดในเพศชาย มีการศึกษาจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าทั้งเพศหญิงและเพศชายมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่วัยเริ่มหนุ่มสาวเร็วขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต (๖-๑๒) โดยเพศชายจะเริ่มมีพัฒนาการทางเพศตั้งแต่อายุประมาณ ๙-๑๐ ปีในเพศหญิงตัวแปรที่สำคัญคืออายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกก็มีการลดลงอย่างชัดเจนจากประมาณ ๑๕-๑๖ ปีในอดีต มาอยู่ที่ประมาณ ๑๒ ปี (๑๓) ปัจจุบันอายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มมี

^{๒๒} บุญฤทธิ์ สุจริตน์, การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น: นโยบาย แนวทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๗), หน้า ๕-๖.

ประจำเดือนครั้งแรกในสหรัฐอเมริกาและยุโรปจะอยู่ในช่วง ๑๒-๑๓ ปี (๖, ๙-๑๑) เช่นเดียวกับการศึกษาในประเทศไทยที่พบว่าอายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกจะอยู่ในช่วง ๑๒.๑-๑๒.๕ ปี (๑๔-๑๖) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายที่พบว่าสตรีไทยเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เร็วขึ้น โดยอายุเฉลี่ยเมื่อมีประจำเดือนครั้งแรกลดลง ในกลุ่มอายุ ๑๕-๒๙ ปี เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย ๑๓.๒ ปีในขณะที่กลุ่มอายุ ๓๐-๔๔ ปีและ ๔๕-๕๙ ปี เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย ๑๔.๑ ปีและ ๑๔.๘ ปีตามลำดับ ปัจจุบันเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงทางด้านกายของวัยรุ่นเห็นได้อย่างชัดเจนมาก ซึ่งกล่าวได้ว่า^{๒๓} การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของเยาวชน ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายอย่างในการดำเนินชีวิตในสังคม ทั้งเรื่องของการเป็นอยู่ อาหารการกิน และการเจริญทางด้านพัฒนาการทางเทคโนโลยี อันเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนทางด้านร่างกาย และส่งผลตามมาในเรื่องของเพศที่รวมก่อนปกติของคนทั่วไป

สิ่งสำคัญของแนวโน้มในการเข้าสู่วัยเริ่มหนุ่มสาวเร็วขึ้นทั้งในเพศหญิง และเพศชาย ไม่ได้มีเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเท่านั้น แต่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกด้วยโดยในวัยนี้ทั้งหญิงและชายจะเริ่มมีความสนใจในเพศตรงข้าม รวมทั้งเริ่มเกิดอารมณ์ความต้องการทางเพศตามธรรมชาติร่วมกับบริบททางสังคมในปัจจุบันของประเทศไทยที่มีการเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้ง่าย ความหลากหลายของสื่อและสื่อจำนวนมากก็สามารถกระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดอารมณ์ทางเพศได้ ไม่ว่าจะจงใจหรือไม่ก็ตาม ซึ่งอาจจะชักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ได้เพราะฉะนั้น การดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง จึงต้องดำเนินการตั้งแต่ช่วงก่อนที่วัยรุ่นจะเข้าสู่วัยหนุ่มสาว เพื่อให้วัยรุ่นได้มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้อง เพื่อที่จะสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยได้^{๒๔}

มีปัจจัยจำนวนมากที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ไม่พร้อมหรือการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจในกลุ่มวัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นลักษณะส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน หรือความสัมพันธ์แบบคู่รัก แต่อย่างไรก็ตามการเกิดการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจมักมีสาเหตุมาจาก ๒ เรื่อง คือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกันการตั้งครรภ์ หรือเป็นความล้มเหลวจากวิธีคุมกำเนิดที่เลือกใช้ ซึ่งตัวแปรสำคัญได้แก่จำนวนวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ และการใช้การคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในขณะมีเพศสัมพันธ์รวมทั้งวิธีคุมกำเนิดที่เลือกใช้ จากกระบวนพิจารณาของสำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค พบว่า จำนวนวัยรุ่นของไทยที่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนจากในอดีต ทั้งเพศหญิงและเพศชาย โดยในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ พบว่ากลุ่มนักเรียนชายที่เคยมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ ๓.๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๕.๓ ในปีพ.ศ. ๒๕๕๕ ในขณะที่ในกลุ่มนักเรียนหญิง เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑.๑ เป็นร้อยละ ๕.๑ ด้วยสถิติทางการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น เห็นได้ว่า^{๒๕} ปัจจุบันปัญหาในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ของกลุ่มวัยรุ่นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างหน้าตกใจ และส่งผลกระทบต่ออนาคตของตัวเด็กเองในการดำเนินชีวิตในสังคม และแนวโน้มการมีเพศสัมพันธ์เกิดขึ้นอย่างเห็นได้อย่างชัดเจนทั้งเพศชาย และ

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์นวมาร, เจ้าคณะตำบลสระจรเข้, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายมนิต กาศขุนทด, กำนันตำบลบ้านเก่า, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายคงเพชร โมบขุนทด, ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้รุ่งเรือง, ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

เพศหญิง และเป็นปัญหาทางสังคมที่ตามมาอย่างมาก โดยการส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมของประเทศจากปัญหาดังกล่าว โดยที่ผู้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดของเยาวชน นั้นคือครอบครัว จะต้องให้การเอาใจใส่ในเรื่องของความรู้ และการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นได้อีกทางหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น

โดยปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องเพศ จะเห็นว่ากลุ่มวัยรุ่นที่อายุมากขึ้น คือ กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และกลุ่มอาชีวะปีที่ ๒ พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์มีการเพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งเพศหญิงและเพศชายโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีการเพิ่มขึ้นถึง ๔ เท่าโดยประมาณจากร้อยละ ๕.๐ ใน ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๒๐.๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ส่วนนักเรียนหญิงในชั้นอาชีวะปีที่ ๒ มีการเพิ่มขึ้นของร้อยละของนักเรียนที่เคยมีเพศสัมพันธ์ประมาณ ๒.๕ เท่า จากร้อยละ ๒๑.๒ ใน ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๕๑.๑ ใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ อย่างชัดเจนทั้งในกลุ่มนักเรียนหญิงและนักเรียนชายโดยผลที่ได้สอดคล้องกับการสำรวจอนามัยการเจริญพันธุ์ (๑๙) พบว่าประชากรชายอายุ ๑๕-๒๔ ปีเคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ ๓๙.๒ และประชากรหญิงอายุ ๑๕-๒๔ ปี เคยมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ ๔๐.๐ ในแง่ของการคุมกำเนิดพบว่าวัยรุ่นทั้งเพศหญิงและเพศชายมีการใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นทั้งในเพศหญิงและเพศชายโดยกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีการใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพิ่มขึ้นถึงประมาณ ๕ เท่าจากร้อยละ ๑๑.๑ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นร้อยละ ๕๓.๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ส่วนนักเรียนหญิงอาชีวศึกษาชั้นปีที่ ๒ มีการใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๐.๔ ใน ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นร้อยละ ๕๔.๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตได้ว่านับจากปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นมาร้อยละของการใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีการเพิ่มขึ้นน้อยมาก ส่วนทางเลือกของวิธีการคุมกำเนิดจากการสำรวจอนามัยการเจริญพันธุ์ (๑๙) พบว่า ส่วนใหญ่ประชากรอายุ ๑๕-๒๔ ปี เลือกใช้การคุมกำเนิดด้วยถุงยางอนามัยสูงถึงร้อยละ ๗๑.๙ รองมา คือ ยาเม็ดคุมกำเนิดร้อยละ ๑๘.๙ จะเห็นได้ว่ากว่า ร้อยละ ๙๐ เลือกใช้วิธีการคุมกำเนิดด้วยถุงยางอนามัย หรือยาเม็ดคุมกำเนิดมีประชากรอายุ ๑๕-๒๔ ปี น้อยมากที่เลือกใช้วิธีคุมกำเนิดแบบกึ่งถาวรที่มีประสิทธิภาพสูงเช่นยาฝังคุมกำเนิดหรือห่วงอนามัย ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากบริบทของสังคมไทยที่การใช้การคุมกำเนิดแบบกึ่งถาวรในกลุ่มวัยรุ่นหรือผู้ที่ยังไม่ได้แต่งงานยังไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับในสังคมในทางทฤษฎีแล้วแม้ว่า ทั้งถุงยางอนามัยและยาเม็ดคุมกำเนิดจะเป็นวิธีคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพสูงและการใช้ถุงยางอนามัยยังช่วยป้องกันการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์รวมทั้งการติดเชื้อเอชไอวีได้ด้วย แต่สำหรับกลุ่มวัยรุ่นการใช้ถุงยางอนามัยและยาเม็ดคุมกำเนิดโดยไม่ถูกวิธีมีโอกาสสูงเช่นการลืมกินยาการใส่และถอดถุงยางอนามัยไม่ถูกวิธี เป็นต้นซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจได้เนื่องจากยาเม็ดคุมกำเนิดมีอัตราล้มเหลวในทางปฏิบัติถึงร้อยละ ๘ และมีอัตราการคงใช้เพียงร้อยละ ๔๖.๗ เท่านั้นในการใช้เป็นระยะเวลา ๑ ปี ส่วนถุงยางอนามัยก็มีอัตราล้มเหลวในทางปฏิบัติสูงถึงร้อยละ ๑๕ เช่นกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติในด้านการคุมกำเนิดยังมีปัญหาในเรื่องวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องด้วยความเข้าใจ โดยเห็นว่า^{๒๖} การเลือกใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ถูกต้องนั้นไม่มีความตายตัวที่ชัดเจน และการใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่มีความ

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายจเร ดีสันเทียะ, ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้ม, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐.

เข้าใจอย่างชัดเจน อันเนื่องมาจากการเตรียมความพร้อมในก่อนที่จะมีการมีเพศสัมพันธ์ หรือเกิดปัญหาตามมา โดยความรู้เหล่านี้เยาวชนจะต้องมีความรู้เข้าใจที่ชัดเจน และมีหลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่ตามมาภายหลัง แต่โดยส่วนใหญ่การใช้วิธีการคุมกำเนิดโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจ และเกิดความเสียหายไปแล้ว ซึ่งยังเป็นปัญหาที่สำคัญ และต้องให้ความรู้ในเรื่องนี้อย่างชัดเจน กับคนที่เกี่ยวข้อง และองค์กรในการปฏิบัติงานอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างถูกต้องในด้านหลักการปฏิบัติ

ข. ความอยากรู้อยากลองของวัยรุ่น

สถานการณ์ที่ทำให้เกิดผลกระทบตามมาของการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น โดยมีมาจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องในสังคมปัจจุบัน โดยสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องนั้นคือ ความอยากรู้อยากลองของวัยรุ่น ที่เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศ และได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ ที่มาจาก การครอบครัวยุคใหม่ที่เกิดจากวัยรุ่นถูกเลี้ยงดูมาจากตายาย เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงานนอกบ้านต่างถิ่น ซึ่งผู้ปกครองที่ดูแลไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของวัยรุ่นได้ รวมไปถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นจากสังคมที่ได้รับการถ่ายทอดจากสังคม โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นอย่างมากที่มีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างง่ายดายด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุตามมาของการปัจจัย หรือสาเหตุการนำไปสู่การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น^{๒๗} ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นเยาวชน และความหลากหลายของความรู้สึก ความคิดที่ต้องการเรียนรู้ อยากรู้อยากลองในสิ่งที่แปลกใหม่ อันนำมาสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่องของเพศ โดยที่จะมีปัญหามาตามากมายถ้าเยาวชนไม่มีการเรียนรู้เท่าทัน หรือการเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ไม่เพียงแต่การอย่างเรียนรู้ และอยากรู้อยากลองเพียงอย่างเดียวเท่าทันของวัยรุ่น^{๒๘}

ค. อายุ การเกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ หรือการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น สาเหตุหนึ่งมาจากเรื่องของอายุ เป็นปัจจัยที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด บุคคลที่มีอายุมากขึ้น จะมีพฤติกรรมของการตอบสนองต่อการสื่อสาร ต่างจากบุคคลที่มีอายุน้อย ซึ่งคนที่มีอายุน้อยจะมีการตอบสนองที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น จึงทำให้วัยรุ่นที่มีอายุเพิ่มมากขึ้น มีความคิด มีทัศนคติ ความรู้สึกของคนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะครอบครัวที่มีสมาชิกต่างวัยกันมาก ๆ อาจจะส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยมีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับการรับรู้ความหมาย เสี่ยงเพิ่มมากขึ้นเมื่อวัยรุ่นมีอายุมากขึ้น การที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงบางอย่างเพิ่มขึ้น มักส่งผลให้มีพฤติกรรมทางบวกเกี่ยวข้อง กับสุขภาพลดลง^{๒๙}

ง. การเข้าถึงสื่อ เป็นการกระตุ้นทางเพศ สามารถเกิดเป็นความเสี่ยงทางเพศได้สูง โดยพบว่าการเข้าถึงสื่อที่มีความเสี่ยงสูง นั้นคือ การดูภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ฟังวิทยุเกี่ยวกับการมี

^{๒๗} รักษ์เกล้า มีศีล และฟ้ารุ่ง มีอุดร, การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น สาเหตุและแนวทางแก้ไข กรณีศึกษาวัยรุ่นในเขตสนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดขอนแก่น, (กรุงเทพมหานคร: การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ ๒ งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น), หน้า ๗๐๗.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายสุระชาติ กิมขุนทด, ประธานสภา อบต.หินดาด, ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} ณิชภัทร ปูนมิกิจ, “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมืองพัทยา”, วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๙), หน้า ๕๐.

เพศสัมพันธ์ การอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ การตอบปัญหาเพศ การดูคลิปโป๊ วิดีโอ ซีดีโป๊ โดยเนื่องมาจากปัจจุบันมีสื่อลามกเป็นจำนวนมาก ทั้งปริมาณและความหลากหลาย รวมทั้งช่องทางการเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสที่จะเสพสื่อต่างๆ ได้อย่างง่ายดาย อันส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศได้^{๓๐} ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมมีความรวดเร็ว เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยการอาศัยเทคโนโลยี อันเป็นช่องทางหนึ่งในการเรียนรู้ และการสื่อสาร จึงถือได้ว่าเทคโนโลยี จึงมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงต้องอาศัยทักษะการรู้เท่าทันต่อการเรียนรู้ต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ^{๓๑}

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น และการนำมาซึ่งการผิดศีลข้อที่ ๓ โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความอยากรู้อยากลองตามมาของวัยรุ่น ที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในเรื่องของเพศเพิ่มมากขึ้น และปัจจัยที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง โดยมาจากการรับรู้สื่อที่เกิดขึ้นในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยที่ไม่รู้เท่าทันสื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

การผิดศีลข้อที่ ๓ ของวัยรุ่น ที่มาจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือที่เกิดจากความไม่พร้อมของวัยรุ่นอันจะส่งผลตามมาทำให้เกิดปัญหาต่างๆ กับการดำเนินชีวิต ดังนี้

ก. ท้องแท้งหรือจับผ้าอ้อมก่อนใบปริญญานี้เนื่องจากปัจจุบันจะเห็นว่าการทำแท้งของวัยรุ่นทั้งที่ไปใช้บริการคลินิก และที่กินยาเองมีสูงถึงกว่าปีละแสนรายซึ่งการตั้งท้อง และทำแท้งยังนำมาซึ่งชีวิตการเรียนที่พังพินาศรวมถึงบางรายที่มีได้ทำแท้งก็ต้องเริ่มชีวิตการเป็นแม่ตั้งแต่วัยรุ่นขาดความพร้อมและนำมาซึ่งปัญหาทั้งแม่ และเด็กส่วนวัยรุ่นที่คิดว่าจะไม่มีการตั้งท้องเพราะอุปกรณ์คุมกำเนิดนั้นจากงานวิจัยพบว่าแม้จะมีการใช้ถุงยางอนามัยก็ยังมีโอกาสพลาดได้สูงถึงร้อยละ ๒๐หรือ๑ ใน ๕ ครั้ง ที่มีเพศสัมพันธ์ โดยการใช้ถุงยางอนามัยยังมีโอกาสพลาด และตั้งท้องได้เนื่องจากคุณภาพของถุงยางเสื่อมสภาพ หรือมีวิธีการใช้ที่ไม่ถูกต้อง และการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดก็มีโอกาสพลาดได้สูงถึงร้อยละ ๕ การเกิดปัญหาตามมาจากการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น โดยกล่าวได้ว่า^{๓๒} ปัญหาการตั้งครรภ์ของคุณแม่วัยใสเป็นปัญหาอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบตามมาในการดำเนินชีวิต และส่งผลกระทบต่อสังคมที่เป็นอยู่ ถึงแม้ว่าการมีเพศสัมพันธ์จะมีวิธีการคุมกำเนิด แต่โอกาสในการพลาดนั้นมีเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการไม่รู้หลักการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการคุมกำเนิดได้อย่างถูกต้อง

ข. ซึมเศร้าเหงาหงอยจากการเปลี่ยนคู่บ่อยๆ ซึ่งจากงานวิจัยในสหรัฐอเมริกาพบว่าวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์เสรีเปลี่ยนคู่นอนบ่อยโดยเฉพาะฝ่ายหญิง ซึ่งในส่วนนี้ยังต้องการความผูกพันมากกว่าเพศชายฝ่ายหญิงที่มักเป็นฝ่ายถูกทิ้งจึงอยู่ในภาวะซึมเศร้ามากกว่าคนที่ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์เสรีหลายเท่าและที่สำคัญจากสถิติพบว่าวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์เสรีมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์เสรี

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายเสนา ทวดสุวรรณ, กำนันตำบลโนนเมืองพัฒนา, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นายมนิต กาศขุนทด, กำนันตำบลบ้านเก่า, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

ค. ติดโรคอวัยวะเพศเน่ามีงานวิจัยทางการแพทย์ชี้ชัดว่าแม้จะมีการใช้ถุงยางอนามัยก็ยังไม่สามารถปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศต่างๆ เช่นโรคผิวหนังบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ รวมถึงโรคอื่นๆ เช่น โรคหนองใน ที่ในหลายประเทศ พบว่ากลุ่มวัยรุ่นอายุ ๑๕-๒๔ ปี เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อภาวะโรคมากที่สุด

ง. เรียนตกผลของการมีเซ็กส์ในวัยรุ่นสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนและผลการเรียนที่แตกต่างลงด้วย

จ. เสียชื่อเสียง เนื่องการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมักตกเป็นขี้ปากถูกพูดต่อๆกันไปในกลุ่มเพื่อนทั้งหญิงชายและนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่เลวร้ายเช่นผู้หญิงถูกพูดถึงว่าถูกฟันแล้วผู้ชายถูกพูดถึงว่าเป็นนักล่าพรหมจรรย์

ฉ. หมั่นหนีงห้ามขายการที่วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เสรีมากขึ้นทำให้การมองเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่นเปลี่ยนไปการติดเซ็กส์ทำให้วัยรุ่นไม่อาจยกระดับการมองคุณค่าความเป็นหญิง ความเป็นชายได้มากไปกว่าการสนองความใคร่ซึ่งกันและกัน

ช. ถูกหลอก วัยรุ่นหญิงจะพบว่าตนเองถูกหลอกให้รัก หรือหลงเพื่อแลกกับเซ็กส์ อย่างไรก็ตามมีข้อมูลบ่งชี้ว่าเด็กวัยรุ่นชายเองก็อาจถูกหลอกโดยเพื่อนชาย และเพื่อนหญิงโดยใช้เซ็กส์เป็นสื่อเพื่อให้ได้สิ่งของหรืออื่นๆที่วัยรุ่นต้องการ

ซ. ใช้เซ็กส์เลี้ยงรักวัยรุ่นจะเริ่มคุ้นเคยกับการมีเพศสัมพันธ์ตามความต้องการหรือความใคร่มากกว่าความรู้สึกซึ่งท้ายที่สุดความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นจะมีแต่ความไม่แน่นอนและไม่ยั่งยืน

ณ. เจอคนตจีรังก็อาจแหว้โดยเฉพาะฝ่ายหญิงที่รู้สึกว่าคุณเองมีเบื้องหลังที่ไม่ดี อาจปฏิเสธตนเองหรือปิดบังอดีตตนเองไม่ได้ก็อาจถูกปฏิเสธส่วนฝ่ายชายเองเมื่อพบผู้หญิงดีๆ ก็อาจเสี่ยงถูกปฏิเสธจากผู้หญิงดีๆเช่นกันเพราะถือว่าผู้ชายโง่โง่เกินไปจะรับได้

ญ. ทำลายอนาคตชีวิตคู่อันเนื่องมาจากความทรงจำที่เลวร้ายในช่วงวัยรุ่นของกันและกันทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในการไม่เคารพซึ่งกันและกันหรืออาจทำลายชีวิตคู่อันเนื่องมาจากภาวะเจ็บป่วยจากกามโรคหรือการทำแท้งที่ทำลายภาวะเจริญพันธุ์ของตนเองเมื่อเป็นพ่อแม่ตั้งแต่ยังวัยรุ่นปัจจุบันการทำแท้งของวัยรุ่นมีทั้งที่ไปใช้บริการคลินิกการกินยาแบบไม่ถูกต้องการมีค่านิยมที่ผิดๆเช่นพยายามให้เกิดอุบัติเหตุตกบันไดเดินชนมุมโต๊ะหรือให้เพื่อนกระแทกท้องโดยจำนวนที่ทำแท้งสูงกว่าแสนรายต่อปีบางรายที่มีได้ทำแท้งก็ต้องเริ่มต้นบทบาทความเป็นแม่ตั้งแต่วัยรุ่นซึ่งขาดทั้งความพร้อม และนำมาซึ่งปัญหาทั้งแม่ และเด็กมากมาย^{๓๓} ผลที่เกิดขึ้นจากการผิดศีลข้อที่ ๓ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นตามมามาก ทั้งในส่วนที่เป็นเรื่องส่วนตัวที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตและครอบครัว สังคมที่เป็นอยู่ โดยการส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างเห็นได้ชัดเจน โดยส่วนใหญ่แล้ว เด็กที่เกิดปัญหาเรื่องเพศ และปัญหาการท้องตามมา โดยที่ไม่พร้อม จะส่งผลกระทบตามมาต่อการดำเนินชีวิตในการเป็นอยู่ตามมามากมาย^{๓๔}

^{๓๓} อุทพพร อินทจักร์, พลาด...ปัญหาวัยรุ่นท้องไม่พร้อมในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันรามจิตติ, ม.ป.ป.), หน้า ๑-๒.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระครูปลัดพจขงจันทสาโร, เจ้าคณะตำบลหินดาด, ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สรุปได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น โดยที่พฤติกรรมที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์จะทำให้เกิดปัญหาการท้องตามมา อันเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่น ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต มีลักษณะอาการซึมเศร้า จากผลกระทบที่เกิดขึ้น จนกระทั่งบางคนเป็นโรคติดต่อทางเพศตามมามากมาย ถึงแม้ว่าจะมีการป้องกันก่อนที่จะมีเพศสัมพันธ์ก็ตาม ครอบครัวแตกแยก ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนที่อยู่ในครอบครัว และตัวผู้ประสบกับปัญหาเองอย่างเห็นได้ชัดเจน

๒.๒.๔ ปัญหาเยาวชนขาดศีลข้อที่ ๔

วิจิตร เป็นการทำชั่วทางวาจา การประทุษร้ายชั่วทางวาจา วิจิตรเป็นการทำความชั่วความผิดทางวาจาที่เกิดขึ้นด้วยการใช้ปากในการพูด จัดเป็นการกระทำบาป ที่ไม่ใช่บุญ ก่อทุกข์โทษให้ทั้งในปัจจุบัน และภพชาติหน้า^{๓๕} การมีวจีที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน พูดจาในสิ่งที่เปี่ยมมงคล และเป็นประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดโทษในการดำเนินชีวิต ด้วยการใช้ถ้อยคำ ย่อมทำให้บุคคลนั้นมีวาจาที่ศักดิ์สิทธิ์ พูดอะไรก็น่าเชื่อถือ และนำไปปฏิบัติตาม^{๓๖} ซึ่งบุคคลที่พูดดีย่อมนำสิ่งที่ดีเข้ามาหาตนเอง และบุคคลที่พูดในสิ่งที่ไม่ดี นำไปสู่การผิดศีลข้อที่ ๔ เกิดผลที่ไม่ดี ดังนี้

๑) การพูดคำเท็จ พูดหลอกลวง

การพูดเท็จ หรือพูดโกหก หรือมุสาวาทนั้น เป็นการพูดที่มีเจตนาไม่ดี มุ่งหวังที่จะ คดโกง หลอกลวงผู้ฟัง มีเรื่องเล่าเป็นอุทาหรณ์ ดังนี้มีจักขุแพทย์คนหนึ่งได้เที่ยวรักษาคณตามหมู่บ้านต่างๆ ต่อมาได้พบหญิงหนึ่ง กำลังทุกข์ทรมานจากโรคตา จนเกือบมองไม่เห็นจักขุแพทย์ได้ตรวจดูแล้วบอกว่า “ผมพอจะรักษาให้หายเป็นปกติได้” หญิงผู้นั้นตอบว่า “ถ้าคุณหมอรักษาดวงตาของดิฉันให้หาย และมองเห็นเป็นปกติได้ดิฉันกับลูกชาย และลูกสาวจะยอมเป็นทาสรับใช้คุณหมอไปตลอดชีวิต” เมื่อจักขุแพทย์ลงมือรักษาอาการของหญิงผู้นั้น และไม่นานดวงตาของนางก็หายเป็นปกติแต่นางกลับกลัวว่า จะต้องเป็นทาสจักขุแพทย์ไปชั่วชีวิตอย่างที่ได้สัญญาไว้ จึงพูดโกหกตอบไปเมื่อจักขุแพทย์สอบถามอาการอีกครั้งว่า “เมื่อก่อนนี้ดวงตาของดิฉันเจ็บปวดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่พอยอดตาของท่านแล้วกลับเจ็บปวดมากกว่าเดิม” จักขุแพทย์รู้ทันว่าหญิงคนนี้พูดจาโกหกหลอกลวง รู้สึกโกรธมากจึงปรุยาขนานใหม่ให้หญิงผู้นั้นใช้หยอดตา ซึ่งเมื่อนางใช้ยาขนานใหม่หยอดตาแล้ว ตาทั้ง ๒ ข้างก็บอดสนิททันทีอุทาหรณ์จากเรื่องนี้จึงพิจารณาเอาเองเกิดท่านทั้งหลาย การพูดเท็จหรือการพูดโกหกนี้ช่างมีโทษมากมายเหลือเกิน เรื่องนี้จึงเป็นตัวอย่างได้ดีว่าการพูดจาโกหกหลอกลวงผู้อื่นเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์โทษกับตัวเองได้มากมายเพียงใดพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ในคัมภีร์สัพพัญญูสูตร พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๓ ความว่า “คนที่พูดเท็จหรือพูดโกหก เป็นประจำจนติดเป็นนิสัย จะทำให้ไปเกิดในนรก ภูมิสัตว์เดรัจฉาน ภูมิเปรต ด้วยวิบากกรรมอย่างเบาสุดพ้นจากนรกนั้นแล้ว เมื่อมาเกิดในโลกนี้จะถูกใส่ร้ายป้ายสีจากคนอื่น” เป็นต้น ด้วยเหตุแห่งการพูดจาในสิ่งที่เปี่ยมมงคลจะส่งผลกระทบต่อการกระทำของตนเองมากมายตามมา ที่เกิดผลร้ายกับตนเอง การพูดจาอะไรก็ตาม ก่อนที่เราจะพูดออกไปจะต้องคิดวิเคราะห์ ความถูกต้องเหมาะสมทุกอย่าง จึงพูดออกไปด้วยใจจริง อันจะก่อประโยชน์

^{๓๕} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ.๙ ราชบัณฑิต, พจนานุกรมเพื่อการศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสตร์ ชุดคำวัด, (กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒๗.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระครูปราโมทย์ธรรมรส, รองเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด, ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ตนเองในสิ่งที่พูด ทุกวันนี้เยาวชนมีพฤติกรรมการพูดจาที่ไม่ดี อันนำไปสู่การผิดศีลข้อที่ ๓ ได้ ซึ่งมีให้พบเห็นกันตามสังคม สถานที่สาธารณะทั่วไป ตั้งแต่การพูดคำหยาบ พูดโกหก พูดหลอกลวง กล่าวว่าร้ายบุคคลอื่น ซึ่งจัดอยู่ในการพูดเท็จ ในการล่วงละเมิดศีลข้อ ๔ ได้^{๓๓๗}

๒) การพูดคำหยาบ

การพูดคำหยาบ หมายถึง การด่าทอ สบประมาทต่างๆ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเศร้าเสียใจ เดือดร้อน ผลเสียของการพูดคำหยาบจะยิ่งเป็นบาปมาก หากด่าทอคนดีมีศีลธรรม และผู้มีพระคุณ เช่น ลูกด่าพ่อแม่จะได้รับผลบาปหนักยิ่งกว่าก็เกิดความเศร้าใจ ไม่เบิกบานผ่องใสทั้งยังถูกผู้คนติเตียนินทาผลจากการพูดคำหยาบ เมื่อตายไปจะไปเกิดในอบายภูมิ คือนรก เปรต อสุรกาย หรือสัตว์เดรัจฉาน หรือหากมีบุญเก่าได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ก็จะได้ยินได้สัมผัสได้รับอารมณ์ไม่ดีไม่งามมีกายวาจาหยาบคาย หรือแม้มีทรัพย์สิ่งของก็จะพินาศไป เก็บรักษาไว้ไม่ได้แต่ในกรณีของผู้ไม่ได้มีเจตนาที่จะกล่าวคำหยาบ คำไม่ดีหรือสบประมาท เช่น พ่อแม่ครูอาจารย์ดุด่าบุตรหลาน หรือศิษย์โดยไม่ได้มีเจตนาร้ายแรงหวังจะตักเตือน หรือห้ามปรามจึง ไม่ถือว่าเป็นมิฉฉาวจา (ไม่ครบหลักองค์ประกอบทั้ง ๔ นั้นเอง)

การพูดจาโกหกหลอกลวงผู้อื่นเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์โศกกับตัวเองได้มากมายเพียงใด พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ใน คัมภีร์สัพพหลุสสูตร พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๓ ความว่า “คนที่พูดคำหยาบเป็นประจำ จนติดเป็นนิสัยจะทำให้ไปเกิดในนรกในภูมิสัตว์เดรัจฉาน ในภูมิเปรต ด้วยวิบากกรรมอย่างเบาสุด พ้นจากนรกนั้นแล้วมาเกิดในโลกนี้ จะทำให้เป็นคนที่มีเสียงไม่น่าฟัง” การพูดคำหยาบในกลุ่มวัยรุ่นมีให้พบเห็นทั่วไป^{๓๓๘} กลุ่มวัยรุ่นที่พบเห็นกันตามสังคมทั่วไป ตั้งแต่กลุ่มเด็กมาจนถึงผู้ใหญ่ เป็นการพูดด้วยคำหยาบที่มีให้พบเห็นในกลุ่มที่อยู่กับเพื่อน ทั้งที่เป็นนักเรียนนักศึกษา จนกลายเป็นคำพูดที่มีความเคยชินกันแล้วในปัจจุบันที่พูดจาไม่สุภาพจนกลายเป็นนิสัย และนำไปแสดงออกในสถานที่ต่างๆ โดยที่บุคคลนั้นไม่รู้สึกรู้สิด

๓) การพูดส่อเสียด

การพูดส่อเสียด หมายถึง การพูดยุยงให้คนทะเลาะกันเข้าใจผิดกันแตกแยกกัน อันก่อนให้เกิดความเสียหายขึ้นจากการพูดจาที่ไม่มีความระวัง อันจะเกิดผลเสียตามมาอย่างมากมาย ในกลุ่มวัยรุ่นทุกวันนี้ การพูดจา พูดส่อเสียด ยุยงให้เกิดความเข้าใจผิดมีให้พบเห็นกันทั่วไปในสังคม และจะส่งผลกระทบตามมาอย่างมากมายจากสิ่งที่พูดไปโดยที่ไม่ได้มีการคิดให้เสียก่อน^{๓๓๙} ดังมีเรื่องเล่าที่เป็นการกล่าวมิฉฉาวจาในการพูดส่อเสียดดังนี้

เรื่องเล่าเรื่องนี้ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการพูดจาส่อเสียด ที่ส่งผลเสียกับคนที่พูดเอง ซึ่งนานมาแล้วในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีครอบครัวหนึ่งมีลูกสาว ๓ คนไม่รู้ว่ครอบครัวนี้พ่อแม่ได้สร้างเวรสร้างกรรมอะไรมามากนัก จึงมีลูกสาวที่นิสัยชอบอารมณ์ร้อน ๓ แบบด้วยกัน ดังนี้ คือ ลูกสาวคนแรกชื่อนางปิสุณาวาที่เป็นคนที่มีนิสัยชอบยุยงให้คนแตกกัน พุดตักยังเห็นใครที่ไหนทะเลาะกันด้วยยิ่งเกิดความสุขไม่รู้จักวางเฉย จะรู้สึกมีความสุขเอามากๆส่วนลูกสาวคนที่ ๒ ก็มีนิสัยชอบลักขโมย เห็นอะไรขวางมือไม่ได้มักจะมีมือเร็ว ชาวบ้านเผลอไม่ได้เรียกว่าขโมยแบบซ่องหน้า ส่วนลูกสาวคนสุดท้ายคนที่ ๓ มีนิสัยตะกละตะกลามเรียกว่ากินทุกอย่างที่ขวางหน้าอาหารจะดีเลวอย่างไรไม่สนใจ รับประทานแบบไม่ใช้

^{๓๓๗} สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติพิธาน, เจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓๘} สัมภาษณ์ นายประทีปเสถียร กิจจาลักษณ์, กำนันตำบลหินลาด, ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓๙} สัมภาษณ์ พระมหาอำนาจ สุเมธ, เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

ปัญหารับประทานอาหารมูมามเสี่ยงดัง ด้วยนิสัยสุดจะทนของลูกสาวทั้งสามนี้พ่อแม่อาจจะทนเลี้ยงดูต่อไปได้จากความรักแท้แต่เพื่อนบ้านละแวกใกล้เคียงกันนั้นไม่เอาด้วยสุดจะทนต่อพฤติกรรมของสาวทั้ง ๓ จนทนไม่ไหว เพราะคนในหมู่บ้านตีกันทุกวัน ของหายทุกวัน อีกทั้งยังเสียสุขภาพจิตเมื่อได้เห็นความมูมามาจากการกินไม่เลือกอีกสุดท้ายเลยจับหญิงสาวแสนแสบทั้ง ๓ ไปลอยแพในทะเล

ด้วยบุญของสาวร้ายทั้ง ๓ คนยังมีอยู่ จึงลอยแพไปเจอเรือโจรสลัด นายโจรเห็นหญิงสาว ๓ คนจึงรับขึ้นเรือมา แต่ก็ข้องใจว่าเพราะเหตุใดจึงปล่อยลอยแพแต่ก็สงสัยอยู่ไม่นานก็รู้ซั่ว่าเป็นเพราะเหตุใด นายโจรคิดว่า นิสัยคนเราต้องมีหนทางแก้ไขกันได้เพราะตัวเขาเองยังสามารถปกครองสมุนโจรลูกน้องตั้งมากมายได้ยังไงก็จะลงแก้ไขได้โดยให้นางตะกละไปเป็นแม่ครัว เข้าทำ นองว่ามีปัญหากินก็กินเข้าไปปรากฏว่าได้ผลนางที่มีนิสัยตะกละดีขึ้นเพราะอยากกินอะไรก็มีทุกอย่างในครัว รอดไปหนึ่งราย... ส่วนนางคนที่ซี้ช้อยนั้นนายโจรก็มอบพวงกุญแจหลังสมบัติให้ดูแลถึงอยากขโมยก็เชิญตามสบาย เมื่อนางเห็นสมบัติสร้อยแหวนเงินทองทุกวัน อยากหยิบจับของมีค่าอะไรได้นั้นจึงเลิกนิสัยขโมยไปได้รอดไปอีกราย

ส่วนนางปิศุนาวาที่นั้นนายโจรพยายามหาวิธีการอย่างไรก็ไม่ตก นางชอบไปพูด ยุแหย่ ลูกเรือคนโน้นคนนี้ให้แตกคอกัน เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ชกต่อยตีกันวันวายไปหมดทั้งลำ เรือ ทำให้นายโจรปวดกบาลเป็นอย่างยิ่งด้วยหมดหนทางจะแก้ไขแล้วก็เลยให้ลูกน้องจับตัวนางปิศุนาวาที่นั้นใส่แพลอยต่อไป คราวนี้ลอยแท้งเต้งๆ ไปคนเดียวแต่เดชะบุญของนางก็ยังพอมืออยู่ บังเอิญได้ไปเจอนกอินทรีใหญ่ ๒ ตัวผัวเมียบินมาหากินในทะเลเห็นนางลอยแพมาก็รีบส่งสารจึงตั้งใจเข้าไปช่วยเหลือ โดยช่วยกันแกะไม้แพมาอันหนึ่งให้นางปิศุนาวาที่เกาะตรงกลางแล้วพาบินเข้าหาฝั่ง (สมัยก่อนนั้นคนและสัตว์ยังสื่อสารกันรู้เรื่องอยู่) ระหว่างบินอยู่กลางอากาศนั้นเองนางปิศุนาวาที่เกิดคันปากอยากจะพูดก็คือโรคเก่าสันดานเดิมเกิดกำเริบขึ้นนั่นเอง จนมันทนไม่ไหวจริงๆ ก็เลยยื่นปากไปทางนกอินทรีตัวผู้ทำ เป็นกระซิบบกระซิบอยู่พักหนึ่ง แล้วก็ยื่นหน้าไปทางนางนกอินทรีตัวเมีย กระซิบบ้างหูเบาๆ ว่า “ผัวแก่เจ้าชู้จริงๆ เห็นฉันเดียวเดียวก็เกี้ยวฉันซะแล้ว” นกตัวเมียได้ยินดังนั้นก็โกรธ โมโหเลือดขึ้นหน้า เกิดอาการหึงหวงก็ปล่อยไม้แพนั้นแล้วหันไปตบผัวแทนทันทีฝ่ายผัวก็ไม่ยอมอยู่ดี ๆ มาถูกตบทำไม่ว่าแล้วนกอินทรีตัวเมียเลยตบตีกันกลางอากาศ ส่วนนางปิศุนาวาทกรรมติดจรวดผลก็คือตกลงกลางทะเลจนน้ำตาย

แต่ถึงจะจมน้ำตายแล้วยังไม่หมดฤทธิ์ ศพของนางปิศุนาวาทำที่โดนน้ำทะเลซัดไปติดชายฝั่งหน้าวัดแห่งหนึ่ง พระท่านเห็นเข้าก็เกิดสังเวชใจคิดจะช่วยจัดการมาปนกิจศพให้ตามประเพณีแต่พอเอาศพเข้าวัด พระทั้งวัดก็ทะเลาะถกเถียงกันใหญ่ ว่าศพนี้ควรเผาหรือควรฝังดีบ้างก็ว่าควรสืบหาญาติก่อน เมื่อตกลงกันไม่ได้ก็วางมวยกัน (ฤทธิ์มากจริงๆ) แต่พอตั้งสติกันได้พระท่านก็คิดว่าสาเหตุคงเป็นเพราะศพนี้แน่ๆ จึงให้คนมาหาไปเผาทั้งในป่าช้า จัดการเผาให้สิ้นซากเหลือเพียงหัวกะโหลกพอตีพวกขี้เหล้าแอบเข้าไปต้มเหล้ากินในป่าช้าหาก่อนหินมารองหม้อต้มเหล้าไม่ครบก็คว้าได้หัวกระโหลกนั้นมาก็จับตั้งรองหม้อต้มเหล้า ผลก็ปรากฏว่าทุกที่ต้มเหล้ากินก็ไม่เห็นเป็นอะไรอย่างเก่งก็เมาเหมือนหมาคลานกลับบ้านแต่วันนี้ทะเลาะกันตีกันหัวร้างข้างแตก พิจารณาดูเอาเองเถิดท่านทั้งหลายการพูดส่อเสียดนี้ช่างมีโทษมากมายเหลือเกิน

จากเรื่องนี้จึงเป็นตัวอย่างได้ดีว่า การพูดจาโกหกหลอกลวงผู้อื่นเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ โทษกับตัวเองได้มากมายเพียงใด พระพุทธเจ้า ทรงตรัสไว้ใน คัมภีร์สัพพหลุสสูตร พระไตรปิฎก เล่มที่

๒๓ ความว่า “คนที่พูดส่อเสียดเป็นประจำ จนติดเป็นนิสัย จะทำให้ไปเกิดในนรก ในภูมิสัตว์เดรัจฉาน ในภูมิเปรตด้วยวิบากกรรมอย่างเบาสุด พ้นจากนรกนั้นแล้วมาเกิดในโลกนี้ จะทำให้เป็นคนที่ถูกทรยศหักหลังจากเพื่อน” เป็นต้น

การพูดส่อเสียด เป็นการพูดที่ยุยงให้คนอื่นแตกความสามัคคี เป็นการพูดที่ส่อไปในทางผิดศีลข้อที่ ๔ ที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือในเรื่องต่างๆ ในเรื่องของการใช้คำพูดถ้าคนใดพูดดี มีสาระเป็นประโยชน์ พูดในสิ่งที่ดีงาม ย่อมส่งผลให้การพูดของบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพ บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ตรงกันข้าม ถ้าหากบุคคลใดพูดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ย่อมก่อโทษให้กับตนเองได้ตลอดเวลาจากการใช้คำพูดนั้น^{๔๐}

๔) การพูดเพ้อเจ้อ

การพูดเพ้อเจ้อ หมายถึง การกล่าววาจาที่ทำลายประโยชน์และความสุขต่างๆ ด้วยเจตนาและหาสาระ หาประโยชน์จากการพูดเพ้อเจื่อนั้นไม่ได้ การพูดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ พูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง ย่อมทำให้คนที่ฟังเข้าใจในสิ่งที่ได้ฟังนั้น เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ย่อมส่งผลไปในทางที่ผิด จากการใช้คำพูดได้^{๔๑} การพูดจาในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ย่อมจะเป็นการพูดที่ทำร้ายความเป็นมิตรที่เกิดขึ้นระหว่างคนพูดกับคนฟังได้ โดยมีตัวอย่างเรื่องเล่าที่เป็นการพูดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์จากการใช้คำพูดของตนเอง ดังนี้

การพูดเพ้อเจ้อ เป็นการพูดสิ่งที่ไม่มีการ ดังเช่นครั้งหนึ่ง มีภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า กปิละ ท่านเป็นพระที่เรียนรู้อย่างมาก มีความรู้ดี (พหูสูตร) และเป็นผู้ที่มีลาภสักการะมากแต่ท่านพระกปิละกลับมัวเมา ทะนงตัว ถือว่าตัวเป็นคนฉลาดกว่าผู้อื่นกล่าวสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมว่าไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรมกล่าววาจาไร้สาระ ถูกพวกภิกษุผู้มีศีลตักเตือนอยู่ว่า ท่านอย่าได้กล่าววาจาย่างนั้นไม่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น แต่พระกปิละก็หาได้ฟังไม่ยังดันทุรังพูดไม่เป็นธรรมเหมือนเดิม จนครั้งเมื่อท่านมรณภาพจากอัทธพานั้นแล้วไปบังเกิดในนรกอเวจีใหม่ในอเวจีเป็นเวลาช้านาน ด้วยเศษของวิบากกรรมที่เหลือนั้นท่านก็ได้เกิดเป็นปลาสีทองในแม่น้ำอจิรวดีเป็นปลาที่สวยงามมาก แต่ว่าปากของปลานั้นมีกลิ่นเหม็น พอปลาอ้าปากเท่านั้นแหละก็มีกลิ่นเหม็นตลบอบอวลไปทั่วเมือง เพราะผลแห่งการที่ท่านกล่าววาจาเพ้อเจ้อไม่เป็นธรรมเนื่องจากผลกรรมที่ท่านด่าว่าบริภาษภิกษุทั้งหลายในกาลก่อนต่อมาปลาสีทองตัวนั้นเมื่อจูดิจจากอัทธพานั้นแล้วก็ได้ไปบังเกิดในอเวจีอย่างเดิมอีกเรียกว่าต้องชดใช้กรรมอีกยาวนาน พิจารณาดูเอาเองเถิดท่านทั้งหลายการพูดเพ้อเจื่อนี้! ช่างมีโทษมากมายเหลือเกินเรื่องนี้จึงเป็นตัวอย่างได้ดีว่าการพูดจาโกหกหลอกลวงผู้อื่นเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์โทษกับตัวเองได้มากมายเพียงใดพระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ใน คัมภีร์สัพพัญญูสูตร อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาตพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๓ ความว่า “คนที่พูดเพ้อเจ้อเป็นประจำ จนติดเป็นนิสัย จะทำให้ไปเกิดในนรกในภูมิสัตว์เดรัจฉาน ในภูมิเปรตด้วยวิบากกรรมอย่างเบาสุด พ้นจากนรกนั้นแล้ว มาเกิดในโลกนี้จะทำให้เป็นคนที่ถูกทรยศหักหลังจากเพื่อน” เป็นต้น^{๔๒}

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติวรญาณ, เจ้าคณะตำบลบ้านเก่า, ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูสังวรสิริวิสุทธิ, เจ้าอาวาสวัดใหม่ด่านขุนทด, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, สัมภาษณ์ “พูดดี คือ ดี สักคำดี”, (กรุงเทพมหานคร: ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๒๕-๓๔.

การพูดคำเพื่อเจ้า เป็นการพูดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ พูดบิดเบือนให้คนอื่นเข้าใจผิดในเจตนาที่ถูกต้องแล้ว ปัจจุบันการทำผิดโดยใช้คำพูดมีให้พบเห็นกันทั่วไปในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของเยาวชน การพูดคำหยาบ คำโกหก พูดส่อเสียด หรือจนกระทั่งการพูดเพื่อเจ้ามีให้พบเห็นโดยทั่วไปในสังคม จนคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่ใช้ในการสื่อสารกันโดยทั่วไป อันที่จริงแล้วการพูดเหล่านี้เป็นการพูดที่ส่งเสริมไปในทางการผิดศีลข้อที่ ๔ นำมาซึ่งโทษของคนที่ทำผิด ในการผลที่ไม่ดีกับตนเอง^{๔๓}

สรุปได้ว่า การประพาศผิดศีลข้อที่ ๔ มีให้พบเห็นกันทั่วไปในสังคม โดยการพูดโกหก พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพื่อเจ้า พูดหลอกลวง พูดในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ อันทำให้เกิดการผิดศีลข้อที่ ๔ ได้ ในกลุ่มของเยาวชนทั่วไปที่พบในสังคม การพูดคำหยาบมีให้พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง จนถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติในสังคม ที่จริงแล้วการพูดในสิ่งเหล่านี้ เป็นการนำไปสู่การผิดศีลข้อที่ ๔ ได้โดยไม่รู้ตัว

๒.๒.๕ ปัญหาเยาวชนขาดศีลข้อที่ ๕

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ ของเหลวที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ที่เป็นชนิดดื่มได้ มีชื่อเต็มว่า เอทิลแอลกอฮอล์ หรือเอทานอล เป็นสารที่เกิดจากการหมักแป้ง หรือน้ำตาลผสมยีสต์ที่เป็นเชื้อหมัก ซึ่งแอลกอฮอล์ชนิดนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ สุรา ไวน์ เบียร์ เป็นต้น โดยที่ตัวของแอลกอฮอล์เองไม่มีรส และกลิ่น แต่มีคุณสมบัติที่ทำให้เกิดความมึนเมา การเป็นสารพิษ และเป็นสารเสพติด ส่วนรสและกลิ่นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากส่วนประกอบของการหมัก และการแต่งกลิ่นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ที่แตกต่างกัน^{๔๔} โดยสังคมมีให้เห็นกันบ่อยขึ้น ตั้งแต่ในกลุ่มผู้ใหญ่ ลงมาจนถึงกลุ่มเยาวชน โดยการแสดงออกอย่างเปิดเผยในการกระทำที่ผิดศีลธรรม^{๔๕}

๑) สาเหตุของการดื่มสุราของเยาวชน

การดื่มสุราของวัยรุ่นเกิดมาจากปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อทัศนคติและความเชื่อของวัยรุ่นเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีสาเหตุการดื่ม ดังนี้

- ๑) เพื่อชักชวนให้ดื่ม การเข้ากลุ่มเพื่อน และต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เมื่อเพื่อนชวนก็เลยยอมทำตามเพื่อน
- ๒) การดื่มสุราทำให้เกิดความกล้าที่จะแสดงพฤติกรรมที่ปกติไม่กล้าแสดงออก สิ่งที่เก็บกดมานานจะแสดงออกมา
- ๓) ดื่มเพื่อคลายความทุกข์ใจ การดื่มสุราจะทำให้ผู้ดื่มมีความรู้สึกตัวน้อยลง มีความสนุกเพิ่มขึ้น อยากสนุกมากขึ้น จึงทำให้ลืมความทุกข์ใจได้ชั่วคราว

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระครูสังวรสิริวิสุทธิ, เจ้าอาวาสวัดใหม่ด่านขุนทด, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๔๔} ปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์ และอื่นๆ, คู่มือประชาชนรู้จักเข้าใจโทษพิษภัยจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป.), หน้า ๑.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา, ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๔) ต้มเพื่อลดปมด้อย โดยการแสดงพฤติกรรมเด่น การดื่มสุราทำให้เกิดความกล้าที่จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่ปกติ กล้าแสดงออกในสิ่งที่เก็บกดก็จะแสดงออกมา โดยไม่คำนึงถึงว่าจะทำให้ใครเดือดร้อน หรือโดยไม่กลัวกฎหมายลงโทษ

๕) ถูกยุ ถูกทำทนายให้ดื่มสุรา เช่น ไม่ดื่มไม่ใช้ชาม ถ้าเป็นชายจริงจะต้องดื่ม

๖) เพื่อความสนุกสนานร่วมวงกับเพื่อนๆ แล้วเกิดความสุขสนุกสนานขึ้นมาจากการดื่ม

๗) ชมโฆษณาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อน และพรีเซนเตอร์โฆษณา เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ ๙๑.๑ จำซื้อสินค้าได้จากการโฆษณา และร้อยละ ๘๓.๒ ไปซื้อสินค้าตามที่โฆษณา^{๔๖}

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีให้พบเห็นเป็นจำนวนมากในสังคม ทั้งในกลุ่มเด็กและกลุ่มผู้ใหญ่ ที่มีการแสดงผิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสังคมอย่างเปิดเผยให้คนอื่นเห็น และการนำมาซึ่งการก่อเหตุในทางที่ไม่ดีตามมา^{๔๗}

สถิติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากกลุ่มเยาวชน พบว่า นักดื่มที่มีอายุ ๑๕-๑๙ ปีที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบปีที่ผ่านมา มีทิศทางเพิ่มสูงขึ้น จากร้อยละ ๑๑.๐๔ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นร้อยละ ๑๘.๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งสูงเพิ่มมากขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ ๔.๙๒ ต่อปี

จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่า เยาวชนที่เคยดื่มสุราในกลุ่มอายุ ๑๕-๒๔ ร้อยละ ๔๖.๒๓ เป็นนักดื่ม โดยมีสัดส่วนการดื่มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ร้อยละ ๑๓.๕๘ ทั้งนี้ อายุของผู้ดื่มสุราลดลงเรื่อยๆ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยเฉลี่ยแล้วดื่มที่อายุ ๑๖.๗ ปี^{๔๘}

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบัน มีเพิ่มมากขึ้นในสังคมอย่างเห็นได้ชัดชัดเจน และที่สำคัญอายุของนักดื่มมีอายุลดลงอย่างเห็นได้ชัดชัดเจน และเพิ่มวงกว้างขึ้นในสังคมอย่างเปิดเผย^{๔๙}

๒) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุรา

การดื่มสุราทำให้เกิดผลกระทบกับหญิงที่ตั้งครรภ์ มีผลทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับทารก ดังนี้

๑) น้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ ๒) โครงหน้าผิดปกติเช่น ร่องของจมูกกับริมฝีปากบนเรียบ ตาเล็ก และแคบกว่าปกติ ๓) ศีรษะเล็กกว่าปกติ เกิดความผิดปกติของโครงสร้างสมอง ๔) หัวใจ ไต และกระดูกมีความผิดปกติ ๕) เกิดปัญหาการมองเห็น และการได้ยิน ๖) ความสามารถในการดุนมนน้อยกว่าทารกปกติ ๗) การเชื่อมโยงของระบบประสาทผิดปกติทำให้มีปัญหาการเคลื่อนไหว และการควบคุมกล้ามเนื้อ ๘) ก้าวร้าว สมาธิสั้น มีปัญหาด้านความจำ ๙) ทาลกจะนอนหลับยาก ๑๐) ไอคิตัว พัฒนาการช้ากว่าเด็กวัยเดียวกัน มีปัญหาการเรียนรู้^{๕๐} นอกจากนี้

^{๔๖} จุริย์อุสาหะ และคณะ, รู้ทันเรื่องเหล้า...มาจับเข้าคุยกับครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์แอนด์พับลิชชิง, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นายจำปา เจริญสูงเนิน, ผู้ใหญ่บ้านพุนทอง, ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๔๘} จุริย์ อุสาหะ และคณะ, รู้ทันเรื่องเหล้า...มาจับเข้าคุยกับครอบครัว, หน้า ๑๕.

^{๔๙} สัมภาษณ์ นายมนิต กาศขุนทด, กำนันตำบลบ้านเก่า, ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๕๐} จุริย์ อุสาหะ และคณะ, รู้ทันเรื่องเหล้า...มาจับเข้าคุยกับครอบครัว, หน้า ๑๔.

การดื่มสุรามีผลกระทบต่อหญิงที่ตั้งครรภ์แล้ว ยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ดังนี้

๑) ครอบครัวที่มีการดื่มสุรามีปัญหาทางการเงิน ส่งผลกระทบกับสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าปัญหาอื่นๆ ร้อยละ ๕.๗

๒) ครอบครัวที่มีการดื่มสุรากระตุ้นให้เกิดการทำร้ายร่างกาย และแยกทางกันมากขึ้นถึง ๓-๔ เท่าของคู่สามีภรรยาที่ไม่ดื่มสุรา

๓) ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมากกว่า ๑ ใน ๓ เป็นความรุนแรงที่เกิดจากการดื่มสุรา โดยมีทั้งกรณีที่ถูกทำร้ายทุบตี มีหญิงอื่นข่มขืนคนในครอบครัว และการฆ่ากัน^{๕๑}

นอกจากนั้นแล้วการดื่มสุราจะทำให้เกิดปัญหากับสุขภาพจิต คือ คนไทยจำนวน ๕ ล้านคน มีปัญหาสุขภาพจิตจากการดื่มสุรา การดื่มสุราจะนำไปสู่ภาวะความซึมเศร้า และการทำร้ายตนเอง ผู้ที่ดื่มสุรา เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น จะไม่รู้ตัวตนเองมีปัญหาจากการดื่มสุรา การดื่มสุราจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของลูก และยังส่งผลกระทบที่ก่อให้เกิดความรุนแรงเกิดขึ้นในครอบครัวอีกด้วย^{๕๒}

การดื่มแอลกอฮอล์ยังส่งผลกระทบต่อร่างกายสำหรับคนที่ดื่ม อันจะทำให้อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ตลอดจนเส้นทางการเดินของอวัยวะที่ผ่านเข้าไปในร่างกายตามลำดับ ดังนี้

๑) ปากและลำคอ เมื่อเข้าปากและลำคอ เครื่องมือแอลกอฮอล์จะออกฤทธิ์ต่ออวัยวะภายในช่องปาก ทำให้เกิดการระคายเคืองเยื่อที่ละเอียดอ่อนในปาก และหลอดอาหาร มักมีอาการร้อนชู่เมื่อผ่านลงไป

๒) กระเพาะอาหารและลำไส้ เมื่อผ่านลงไปในกระเพาะอาหารจะมีผลกลับเยื่อทำให้เกิดแผลในกระเพาะอาหาร และลำไส้เล็ก ถ้าเป็นอย่างเฉียบพลัน จะเกิดอาการอักเสบ ของเยื่อชั้นในสุดของผนังกระเพาะอาหาร หรืออาจจะทะลุลำไส้เล็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นอุปสรรคต่อการดูดซึมอาหารบางชนิด เช่น วิตามิน บี ๑ กรดโฟลิก ไขมัน วิตามิน บี ๖ วิตามิน บี ๑๒ และกรดอะมิโนต่างๆ

๓) กระแสเลือด ร้อยละ ๘๕ ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เข้าสู่ร่างกาย จะถูกซึมเข้ากระแสเลือด โดยผ่านเยื่อบุกระเพาะอาหาร และลำไส้เล็ก ส่วนดิวโตติน้อยอย่างรวดเร็ว แอลกอฮอล์ในกระแสเลือด จะเข้าไปในเซลล์และเนื้อเยื่อต่างๆ ในร่างกายอย่างรวดเร็ว แอลกอฮอล์จะทำให้เซลล์ของเลือดเกาะกันเป็นก้อนเหนียว การไหลเวียนเลือดจึงช้าลง ทำให้ปริมาณออกซิเจนลดต่ำลงด้วย นอกจากนั้นคนที่ดื่มจะทำให้โลหิตจาง โดยจะไปลดการสร้างเม็ดเลือดแดง ทำให้การทำลายแบบที่เรื้อรังของเม็ดเลือดขาวช้าลง และทำการแข็งตัวของเกร็ดเลือดช้าลง

๔) ตับอ่อน แอลกอฮอล์ทำให้เซลล์ของตับอ่อนระคายเคือง และบวมขึ้นและทำให้น้ำย่อยไม่สามารถไหลเข้าไปในลำไส้เล็กได้ น้ำย่อยจะย่อยตัวตับอ่อนเอง เกิดการอักเสบของตับอ่อน และเลือดออกอย่างเฉียบพลัน พบว่า ๑ ใน ๕ ของผู้ป่วยจะเสียชีวิตไปครั้งแรก เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับตับอ่อน การสร้างอินซูลินขาดหายไป และทำให้เป็นเบาหวานในที่สุด

๕) ตับ แอลกอฮอล์จะทำลายเซลล์ของตับ ทำให้เกิดการบวม น้ำดีซึมผ่านไปทั่วตับ เป็นเหตุให้ตัวเหลือง รวมทั้งขอบตา และผิวหนังเป็นสีเหลืองด้วย ทุกครั้งที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

เซลล์ของตับจะถูกทำลาย เป็นผลให้ตับแข็ง ซึ่งนำมาสู่การเสี่ยงต่อการเป็นโรคตับมากกว่า ผู้ไม่ดื่มถึง ๘ เท่า

๖) หัวใจ แอลกอฮอล์จะทำให้กล้ามเนื้อของหัวใจบวม มีการสะสมของไขมันมากขึ้น การทำงานของหัวใจผิดปกติ ทำให้เกิดโรคกล้ามเนื้อหัวใจเสื่อม และหัวใจล้มเหลว

๗) กระเพาะปัสสาวะและไต แอลกอฮอล์ทำให้เยื่อหุ้มกระเพาะปัสสาวะบวม ไม่สามารถยืดได้ตามปกติ ทำให้เกิดการระคายเคืองของไต ร่างกายสูญเสียน้ำมากขึ้น ทำให้เกิดโรคไตอักเสบ และไตวายได้

๘) ต่อมเพศ เป็นผลกระทบจากหลอดเลือดต่อมอวัยวะจะบวม ทำให้ความสามารถทางเพศลดลง

๙) สมอ สมอเป็นอวัยวะที่ไวต่อฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนก่อให้เกิดพิษแบบเฉียบพลัน และเรื้อรัง^{๕๓}

พฤติกรรมการดื่มสุรา โดยที่ในปัจจุบันมีจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่สูงเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ที่ยังส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ดื่มสุราโดยตรง โดยการส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมาเมื่อบุคคลนั้นมีการดื่มสุราเข้าไปเป็นจำนวนมาก จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ในการแสดงออกมาในที่สาธารณะชน^{๕๔} เมื่อบุคคลที่ได้รับผิดสุราที่เข้าสู่ร่างกาย ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคลที่ดื่ม อันก่อให้เกิดโรคต่างๆ ตามมามากมาย เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลเหล่านั้นทั้งทางตรงและทางอ้อม^{๕๕}

สรุปได้ว่า การดื่มสุรา เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผิดศีลข้อที่ ๕ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ดื่มสุรา ทั้งต่อร่างกายของบุคคลที่ดื่มเข้าไป อันจะส่งผลกระทบโดยตรง และส่งผลกระทบต่อโดยส่วนร่วมในสังคมรอบข้าง ปัจจุบันพฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และเกิดเป็นวงกว้างเพิ่มมากขึ้น จำนวนคนที่มีอายุน้อยเพิ่มมากขึ้นในการดื่มสุรา และการเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่างๆ ที่อยู่ในสังคมสำหรับสภาพปัญหาเยาวชนเกี่ยวกับหมู่บ้านรักษาศีลจุดแข็งที่เห็นได้เด่นชัดคือ ในอำเภอด่านขุนทดมีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และมีบุคลากรหรือผู้นำคณะสงฆ์ขับเคลื่อนงานมีกลไกในการทำงานร่วมกับผู้นำชุมชนและผู้นำชุมชนได้ให้การสนับสนุนโครงการหรือการทำงานเป็นอย่างดี สำหรับจุดอ่อนคือ การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ปรากฏว่าเยาวชนขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการและเยาวชนยังไม่ให้ความสำคัญและปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น หากมีการสร้างแรงจูงใจและมีรูปแบบกิจกรรมที่สามารถดึงดูดเยาวชนก็จะเป็นทางออกที่ดีและทำให้เยาวชนสนใจในการขับเคลื่อนโครงการมากขึ้น

^{๕๓} ปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์ และอื่นๆ, คู่มือประชาชนรู้จักเข้าใจโทษพิษภัยจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, หน้า ๓๓-๓๗.

^{๕๔} สัมภาษณ์ นายสมาน มองขุนทด, กำนันตำบลตะเคียน, ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๕๕} สัมภาษณ์ นายศุภร์ เปียนขุนทด, กำนันตำบลสระจรเข้, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๒.๓ การพัฒนาเยาวชน

การพัฒนาเด็กและเยาวชนมีแนวทางการพัฒนาอย่างหลากหลาย ซึ่งแต่ละแนวคิดได้เน้นการพัฒนาที่แตกต่างกันตามมุมมองสำหรับแนวทางการพัฒนาเยาวชน มีผู้ได้นำเสนอแนวคิดดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเยาวชน

สุเทพ สุวีรางกูร กล่าวว่า การสร้างพัฒนาเด็กและเยาวชนจะต้องสร้างที่ตัวมนุษย์โดยตรง ต้องดูแลรักษาบำรุงเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เมื่อคลอดเกิดมาแล้ว ต้องบำรุงเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และสร้างสรรค์พัฒนาพฤติกรรมของเขาภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสม โดยการขัดเกลาทางสังคมหรือกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม เรียนรู้ เข้าใจความจริงของโลกทางสังคม เรียนรู้สิ่งต่างๆทั้งหลายในสังคมอย่างถูกต้องเหมาะสม เรียนรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาพฤติกรรมทั้งหลายแสดงพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสมในสังคม ประพฤติปฏิบัติถูกต้องเกื้อกูลเป็นประโยชน์แก้ปัญหาเจริญเติบโตเป็นคนเก่งเด่นดีมีคุณธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประเทศชาติ บรรลุจุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์พัฒนาเด็กและเยาวชน^{๕๖}

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาเยาวชนในยุคโลกาภิวัตน์ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ องค์ประกอบ คือ^{๕๗}

๑. ครอบครัว เป็นองค์ประกอบแรกที่จะพัฒนาเด็ก ครอบครัวที่จะพัฒนาเด็กได้ดีควรจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น มีศีลธรรม และมีความรู้ในการพัฒนาเด็ก

๒. โรงเรียน ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน ควรเป็นผู้ที่รักเด็กและมีสุขภาพจิตดี ควรเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี

๓. สังคม ทั้งชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ในปัจจุบัน และสังคมใหญ่ คือประเทศชาติ ผู้ปกครองและโรงเรียนควรจะมีใจระบบพื้นฐานของสังคมปัจจุบัน

๔. สื่อมวลชน ควรจะมีส่วนสำคัญในการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและเด็กอมรวิชัย นาคทรพร กล่าวว่า การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน ต้องมองภาพของกลยุทธ์การพัฒนาประเทศด้วย เพราะตราบไต่ทีนโยบายของการพัฒนาประเทศ วัดค่าการพัฒนาด้วยมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เน้น GDP สูงๆ ปล่อยให้เกิดพื้นที่เสี่ยงและแหล่งอบายมุข ในเขตเมืองเป็นจำนวนมากโดยไม่สนใจเรื่องศีลธรรม ไม่สนใจการวางกติกาสังคมเช่นนี้แล้ว ก็จะสร้างความเสียหายได้พอๆ กับวิกฤตเศรษฐกิจ^{๕๘}

รายงานการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติครั้งที่ ๓/๒๕๑๑ เสนอกลยุทธ์ระดับชุมชนในการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชน (Community Strategies) ดังนี้

^{๕๖} สุเทพ สุวีรางกูร, ปัญหาสังคม, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๔๖.

^{๕๗} นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๖๐.

^{๕๘} อมรวิชัย นาคทรพร, การสังเคราะห์ประสบการณ์ในชุดโครงการวิจัยด้านการศึกษากับชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๒๕.

๑. การสำรวจปัจจัยเสี่ยง/สร้าง (Risk - Protection Model) ด้านเด็กและ เยาวชน ของชุมชนทั่วประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนเป็นรูปธรรมโดยพัฒนาแบบประเมินการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตพร้อมๆกับการสำรวจปัจจัยเสี่ยง ครอบคลุมตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๒๕ ปี โดยจุดเปลี่ยนในวงจรชีวิตของเด็กและเยาวชน จะอยู่ ๓ ช่วงที่สำคัญ กล่าวคือ แรกเกิด - ๖ ปี วัยเด็กเล็ก เด็กปฐมวัยซึ่งมีสถาบันครอบครัวเป็นหัวใจหลักในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตอายุ ๖ ปี - ๑๒ ปี วัยเรียนซึ่งมีสถาบันการศึกษาและครอบครัวเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต อายุ ๑๒ - ๒๕ ปี วัยรุ่นซึ่งมีกลุ่มเพื่อนและชุมชนเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิตกระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบการสำรวจปัจจัยเสี่ยง / สร้าง เพื่อวิเคราะห์วางแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน ทั้ง ๓ ช่วง (เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียน วัยรุ่น) ของชุมชนด้วยตนเอง

๒. การดำเนินงานผ่านกลไกคณะทำงานด้านเด็กและเยาวชนของชุมชน เพื่อสร้างศักยภาพให้คณะทำงานพื้นที่ในการบูรณาการงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน ร่วมกับองค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล สภาเด็กและเยาวชนประจำชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนผ่านการสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิตซึ่งกลไกนี้ประกอบด้วยกระบวนการเกิดคณะทำงานและการบริหารจัดการระบบที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงระบบการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนในงานด้านเด็กและ เยาวชนกระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบคณะกรรมการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนประจำชุมชน

๓. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชน ในบริบทต่างๆ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเด็กและเยาวชนโดยได้ศึกษาในบริบทต่างๆ ที่มีอยู่เดิม คือ กิจกรรมครอบครัว กิจกรรมสถานศึกษา กิจกรรมชุมชน และกิจกรรม อื่นๆที่สร้างเสริมต้นทุนชีวิตที่ขาดหายไปในกลุ่มเสี่ยงต่างๆ เช่น กรณีเสี่ยงทางเพศ ยาเสพติด ความรุนแรง เป็นต้น โดยแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชนกำลังสร้างระบบการจัดการโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วสำหรับเด็กและเยาวชน อีกทั้งส่วนที่ยังขาดอยู่ก็จะได้พัฒนาหรือเสนอให้พัฒนาขึ้นเพิ่มเติม กระบวนการนี้ทำให้เกิด รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลาย^{๕๙}

๒.๓.๒ วิธีการพัฒนาเยาวชนของชาติ

วิธีการพัฒนาเยาวชนโดยการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชนเพื่อให้ เกิดพฤติกรรมพึงปรารถนา ในการพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี คนเก่ง ในสังคมไทย ในปัจจุบันคุณลักษณะต่างๆ ที่ควรเสริมสร้างให้แก่เยาวชน เพื่อปลูกฝังเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา มีวิธีการพัฒนายูนัยในตนเอง การพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์ การพัฒนาความสามารถในการ คิดแบบวิจารณ์ญาณ มีรายละเอียดดังนี้

๒.๓.๒.๑ วิธีการมีวินัยในตนเอง

วินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองไม่ให้เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดย

^{๕๙} คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, รายงานการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๑๑, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://oppy.opp.go.th/> [๔ สิงหาคม ๒๕๖๐].

พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นต้องสอดคล้องกับการเสริมสร้าง คุณลักษณะ ความมีวินัยในตนเอง ของเยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา มีหลักดังนี้^{๖๐}

๑. เด็กสามารถเรียนวินัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
๒. บรรยากาศที่อบอุ่นและความสัมพันธ์ที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นในการส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง
๓. การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นจะทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างเหมาะสม
๔. การมีวินัยในตนเองจะพัฒนาได้เมื่อเด็กมี อีสุภาพที่จะเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก

๕. ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาสำคัญเมื่อเขาได้ทำกิจกรรม

๖. ส่งเสริมการมีวินัยในตนเองควรกระทำให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ขั้นสูง การอบรมทางศาสนา การให้แสดงบทบาทสมมติ การใช้กลุ่มเพื่อให้เกิดความคล้อยตามและการให้เลียนแบบจากตัวแบบ เพราะถ้า เยาวชนมีวินัยในตนเองแล้ว จะก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองเนื่องจากวินัยมีคุณค่า ดังนี้^{๖๑}

๑. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล
๒. วินัยทำให้ผู้รักษาวินัยเป็นคนดีขึ้นเป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย
๓. วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของคน ใครจะเป็นคนดีหรือเลว ดีมากหรือน้อย ไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดความแม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัยของผู้้นั้นการเสริมสร้างวินัยให้กับเยาวชน ควรเป็นวินัยในตนเอง และหลักการสร้างวินัยในตนเองนั้น ต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการชื่นชอบหรือเต็มใจ มากกว่าวินัยที่มีรากฐานของคำสั่ง การบังคับ หรือการลงโทษ ทั้งนี้การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองให้กับ เยาวชน ต้องคำนึงระดับการพัฒนาทางจิตใจของแต่ละวัยด้วย

๒.๓.๒.๒ วิธีการพัฒนาปรีชาเชิงอารมณ์

ความหมายของปรีชาเชิงอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของ เยาวชน ในการรับรู้และเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดและสภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นทั้งของตนเองและของผู้อื่นและใช้ความสามารถที่มีในการปรับตัวแก้ไขข้อขัดแย้งและบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นซึ่งนำไปใช้สู่ความสำเร็จในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมรวมถึงความสำเร็จในการดำเนินชีวิต กรมสุขภาพจิต ได้ แบ่งองค์ประกอบของปรีชาเชิงอารมณ์ ออกเป็น ๓ ประการ ดังนี้^{๖๒}

^{๖๐} ลักษณะเสด็จ ทองคำ, “จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖), หน้า ๔๕.

^{๖๑} ชำเลียง วุฒิจันทร์, คุณธรรมและจริยธรรม: หลักการและวิธีการพัฒนาจริยศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๒๔), หน้า ๓๔.

^{๖๒} กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์, (กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๓), หน้า ๓๘.

๑. ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมประกอบด้วย

๑.๑ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง: สามารถรู้อารมณ์และความต้องการของตนเองสามารถควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองได้ และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

๑.๒ ความสามารถในการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น: ใส่ใจผู้อื่นเข้าใจและยอมรับผู้อื่นและสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

๑.๓ ความสามารถในการรับผิดชอบ: รู้จักการให้รู้จักการรับรู้จักให้อภัยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

๒. ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเองมีแรงจูงใจสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

๒.๑ ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง: รู้ศักยภาพ ของตนเองสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

๒.๒ ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา: รับรู้และเข้าใจปัญหามีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีความยืดหยุ่น

๒.๓ ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น: รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และสามารถแสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

๓. ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขมีความสุขมีภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ

๓.๑ ความภูมิใจในตนเอง: การเห็นคุณค่าในตนเอง เชื่อมั่นศรัทธาในตนเอง

๓.๒ ความพึงพอใจในชีวิตรู้จักมองโลกในแง่ดีมีอารมณ์ขันและพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

๓.๓ ความสงบทางใจ: มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุขรู้จักผ่อนคลายและมีความสุขสงบทางจิตใจกรมสุขภาพจิตได้เสนอแนะแนวทางและวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ ๕ ประการ ดังนี้

๑) การตระหนักรู้ในตนเองการรู้จักอารมณ์ตนเองจะเป็นพื้นฐานในการควบคุมอารมณ์เพื่อแสดงออกอย่างเหมาะสมการรู้จักอารมณ์ตนเองหรือการรู้ตัวหรือการมีสติในทักษะของพุทธศาสนานั่นเองปกติเมื่อเราเกิดอารมณ์ใดๆ ขึ้นมาเราจะตกอยู่ในภาวะใดภาวะหนึ่งดังต่อไปนี้

๑.๑ ถูกครอบงำ หมายถึง การที่เราไม่สามารถฝืนต่อสภาพอารมณ์นั้นๆ ได้จึงแสดงพฤติกรรมไปตามสภาพอารมณ์ดังกล่าว เช่น เมื่อโมโหก็อาจจะขว้างปาข้าวของหรือส่งเสียงดังโดยไม่สนใจใคร

๑.๒ ไม่ยินดียินร้าย หมายถึง การไม่ยินดียินร้ายต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้นหรือทำเป็นละเลยไม่สนใจเพื่อบรรเทาการแสดงอารมณ์เป็นไม่ใส่ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งที่จริงๆ ก็รู้สึกโกรธ

๑.๓ รู้เท่าทัน หมายถึง การรู้ทันต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้นมีสติรู้ว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุดในขณะอารมณ์นั้นๆ เช่นโกรธก็รู้ว่าโกรธแต่ก็สามารถควบคุมอารมณ์โกรธนั้นได้ระงับอารมณ์โกรธได้และหาวิธีจัดการแก้ไขได้อย่างเหมาะสมวิธีการฝึกให้รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง^{๖๓}

๒) ฝึกสติฝึกให้มีสติและรู้ตัวอยู่เสมอว่าขณะนี้เรากำลังรู้สึกอย่างไรกับตนเองหรือสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวสบายใจไม่สบายใจ แล้วลองถามตัวเองว่าเราคิดอย่างไรกับ ความรู้สึกนั้น และความคิด ความรู้สึกนั้นมีผลอย่างไรกับการแสดงออกของเรา

๓) การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง เป็นการมองหาแง่ดีของ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง จะๆ ช่วยทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าสามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ทำให้เกิดกำลังใจที่จะสร้างสรรค์ สิ่งดีๆ มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้มีแนวโน้มว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณค่า

๔) การเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นเป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นมีความเข้าใจเห็นใจผู้อื่นสามารถปรับความสมดุลของอารมณ์ตัวเองตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมโดยเฉพาะกับบุคคลที่เราเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วยจะช่วยให้เราสามารถอยู่ร่วมหรือทำงานด้วยกันได้ดีและมีความสุขมากขึ้นนอกจากนี้การหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่นและสามารถเข้าใจจะทำให้เรารู้ ช่องทางที่จะโน้มน้าว จูงใจเขาให้ทำในสิ่งที่เราต้องการได้ และในการฝึกในด้านนี้ได้ต้องพยายามนึก ถึงผู้อื่นพอๆ กับการนึกถึงตัวเอง จึงจะรับรู้อารมณ์ความรู้สึกผู้อื่นได้แนวทางฝึกการหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น

๕) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นเป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ผู้ที่มีความสามารถและทักษะด้านนี้จะสามารถใช้ทั้งความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม ในการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับบุคคลต่างๆ ได้อย่างราบรื่นโดยมีแนวทางในการพัฒนาการรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

๒.๓.๒.๓ วิธีการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ขึ้นในเยาวชน การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ได้แก่^{๖๔}

๑.๑) การสร้างผังมโนทัศน์ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เยาวชนสามารถแสดงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีระบบและเป็นลำดับขั้นโดยอาศัยคำหรือข้อความเป็นตัวเชื่อมให้ความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่างๆ เป็นไปอย่างมีความหมาย ซึ่งอาจจะมีทิศทางเดียว

^{๖๓} ข.ชนบท, “วินัยในตนเองสอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไร”, ประชากรศึกษา, ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๓ (ธันวาคม ๒๕๓๓): ๒-๒๓.

^{๖๔} ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์”, วารสารรามคำแหง, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๔ (๒๕๔๙): ๓๙.

สองทิศทางหรือมากกว่าเยาวชนสามารถนำโน้ตในสาระที่ได้เรียนรู้มาจัดระบบ จัดลำดับ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ แต่ละมโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน

เยาวชนรู้จักสังเกตเปรียบเทียบสรุปและจำแนกแยกแยะสิ่งต่างๆ จัดเป็นระบบหรือหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้องและเยาวชนสามารถรวบรวมข้อมูลและเข้าใจข้อมูลที่ได้รับผังมโนทัศน์หรือแผนภาพลำดับการคิดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิดของนักเรียนที่มีโอกาสสร้างแผนภาพลำดับการคิดและการอ่านแผนภาพแสดงให้เห็นว่านักเรียนเข้าใจกระบวนการคิดของตนได้ดีขึ้นจนสามารถอธิบายออกมาเป็นภาพให้ผู้อื่นเข้าใจได้ซึ่งแผนภาพลำดับการคิดนี้ช่วยให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และเกิดความคิดรวบยอด เป็นการใช้ระบบของเหตุผลเพื่อแสวงหาความรู้ความจริงที่มีความคงทนของการยอมรับทำให้นักเรียนเกิดนิสัยที่จะคิด รู้จักคิด และกระทำอันจะช่วยให้คิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็นเป็นการคิดอย่างมีระบบของเหตุผล เช่น ให้นักเรียนสร้างผังมโนทัศน์อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ผังมโนทัศน์แสดงสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมของประชากรในภาคเหนือ เป็นต้น

๑.๒) การใช้เทคนิคในการตั้งคำถาม เป็นกิจกรรมที่สร้างบรรยากาศการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีโดยการใช้เทคนิคในการตั้งคำถามที่เสริมสร้าง เช่น อะไรคือข้อแตกต่าง อะไรคือผลที่ได้รับ ให้เปรียบเทียบให้แยกแยะ เป็นต้นให้เยาวชนคิดด้วยคำถามเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนเกิดการคิดอย่างต่อเนื่อง^{๖๕}

๑.๓) การทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมที่เยาวชนออกไปศึกษาเรียนรู้ ณ สถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องนั้น ซึ่งอยู่นอกสถานที่เรียนกันอยู่โดยปกติโดยมีการศึกษาเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในสถานที่นั้นตามกระบวนการ เยาวชนจะสามารถนำไปสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทัศนศึกษา ณ สถานประกอบการที่เยาวชนจะค้นพบคำตอบจากการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

๑.๔) การสาธิตเป็นกิจกรรมที่เยาวชนเรียนรู้จากบุคคลใดแสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมคำอธิบาย เยาวชน จะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต การซักถาม การแสดงความคิดเห็น จนเข้าใจกระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ส่งเสริมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วสู่ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การแก้ไขปัญหา และการวิเคราะห์ตนเองได้ เช่น ครูสาธิตการสะท้อนของแสงในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์

๑.๕) การระดมสมอง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เยาวชนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุดโดยเสนอได้อย่างเสรีไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เสนอมามีการบันทึกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั้งหมดไว้ หลังจากนั้นอาจจะจัดให้มีการอภิปรายทบทวนความคิดทั้งหมด จัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภท เยาวชนจะมีแนวความคิดใหม่ที่กว้างขวางและสามารถนำแนวคิดเหล่านั้นไปสู่การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาได้ดี

๑.๖) การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติเป็นกิจกรรมที่เยาวชนสามารถเรียนรู้จากสถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น วัด โบสถ์ ตลาด

^{๖๕} กองบรรณาธิการสานปฎิรูป, “สอนแบบครุมีอาชีพ (๓) ศิลปะในการตั้งคำถาม”, สานปฎิรูป, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๘๐ (ธันวาคม ๒๕๔๗): ๓๐.

ร้านขายของชำจากสถานที่หรือสถาบันที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น พิพิธภัณฑสถาน หอสมุด ศูนย์เยาวชน จากสื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น วีดี ททัศน์ ภาพยนตร์ ภาพสไลด์ จากสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น วารสารภาพถ่าย ตำรายาพื้นบ้านจากบุคลากรผู้ที่มีความรู้ด้านต่างๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา หมอพื้นบ้าน จากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ อากาศ เป็นต้น จากมนุษย์และสัตว์ต่างๆ เช่นบุคคลต่างๆ รอบตัว และสัตว์ทุกชนิด เป็นต้น

ดังนั้น เยาวชน สามารถเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงความหลากหลายผ่านสื่อต่างๆ และเปรียบเทียบแหล่งเรียนรู้เดิมกับแหล่งเรียนรู้ในสื่อเพื่อการตีความที่ถูกต้อง

๒.๓.๓ เป้าหมายในการพัฒนาเยาวชน

ในการพัฒนาเยาวชนนั้น เป้าหมายที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปคือ การพัฒนาให้เยาวชนเป็นคนดีและคนเก่ง ซึ่งนักวิชาการไทยได้ให้ความหมายไว้อย่างครอบคลุม กล่าวคือ การพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมในทั้ง ๔ ด้านคือ^{๖๖}

๑) เป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนตนเอง เช่น มีพฤติกรรมรักษาสุขภาพอนามัยส่วนบุคคล ไม่สูบบุหรี่ ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

๒) เป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เช่น มีพฤติกรรมซื่อสัตย์ ไม่ก้าวร้าวต่อผู้อื่นทำตามระเบียบโรงเรียน เป็นต้น

๓) เป็นผู้ที่ได้รับผิดชอบต่อหน้าที่ เช่น มีพฤติกรรมเรียนดีทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างขยันขันแข็ง เป็นต้น

๔) พยายามพัฒนาตนเองและช่วยพัฒนาผู้อื่นและสังคมด้วย เช่น การอาสาพัฒนาชนบทของนิสิตนักศึกษา มีพฤติกรรมประหยัดพลังงาน รักษาสาธารณสมบัติ รักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

นอกจากนี้เยาวชนไทยที่มีคุณภาพนั้น นักวิชาการไทยยังได้เสนอว่าเยาวชนควรมีความพร้อมทางจิตใจที่สำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

๑) มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง หมายถึง เป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่พวกพ้อง และมากกว่าที่จะเห็นแก่ตัวเองเป็นสำคัญ รู้จักว่าเมื่อใดควรเสียสละเพื่อผู้อื่นก็ยินดีที่จะทำไม่เอาแต่ได้ฝ่ายเดียวเห็นความสำคัญของส่วนรวมและประเทศชาติรู้ว่าตัวเองอยู่ไม่ได้หรืออยู่ได้ไม่ดีถ้าไม่มีประเทศชาติ

๒) มีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง หมายถึง เป็นผู้ที่ไม่เชื่อว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” อย่างมั่นคงนั่นคือ เชื่อว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการกระทำของตนเองเป็นสำคัญ เช่น เชื่อว่าตนเองได้คะแนนสูงเพราะมีความพยายามตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเชื่อว่าจะมีความสุขสงบก็โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น

๓) มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนได้มาก หมายถึง รู้จักคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของตนเองรู้จักอดเปรี้ยวไว้กินหวาน รู้จักอดทนรอได้ เมื่อเห็นว่าต้องอดทนหรือควรรอคอยสิ่งใดก็สามารถบังคับใจให้ทำได้ตามนั้น

๔) มีสุขภาพจิตดี หมายถึง มีความสุขกายสบายใจ ไม่วิตกกังวลมากเกินไป

^{๖๖} ดวงเดือน พันธุนาวิน, “การใช้ผลผลิตจากการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาคนไทย”, วารสารจิตวิทยา, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๓๙): ๖๐.

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมข้างต้นนี้มักเป็นพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมเพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาซึ่งนักวิชาการไทยให้ความสำคัญเนื่องจากการส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะทำให้เยาวชนใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในการทำความดีเป็นแนวทางในการแก้ไขแนวทางในการแก้ไขปัญหาทาง สังคมที่เหมาะสมและยั่งยืนซึ่งการส่งเสริมให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนานั้น เยาวชนจะต้องมีความพร้อมทางด้านจิตใจเป็นสำคัญ

ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนและแนวคิดทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนอกเหนือจากการปลูกฝังให้เยาวชนมีความพร้อมทั้งในด้านร่างกายและจิตใจแล้ว บทบาททางศาสนาคือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนซึ่งแม้แนวคิดหลักของงานวิจัยนี้จะเป็นการใช้แนวคิดหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาเยาวชนโดยมีพระสงฆ์และผู้นำชุมชนระดับต่างๆ เป็นผู้ขับเคลื่อนอุดมการณ์ แต่อีกด้านหนึ่งก็คือการใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนประกอบการรณรงค์ให้รักษาศีล ๕ หลักธรรมดังกล่าวได้ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นลำดับไปดังนี้

๒.๔ หลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชน

๒.๔.๑ พรหมวิหาร ๔

พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักเพื่อกำกับความประพฤติ^{๖๗} บางครั้งท่านเรียก พรหมวิหาร อีกชื่อหนึ่งว่า อัปมัญญา ซึ่งหมายถึง ธรรมที่พึงแผ่ออกไปในสัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย โดยมีจิตสม่ำเสมอทั่วกัน ไม่มีประมาณ ไม่จำกัดขอบเขต ดังมีพระบาลีแสดงไว้ว่า

เสฏฐญฺเฐน ตาว นิทฺโทสภาวเณ เจตถ พรหมวิหารตา เวทิตพฺพา. สตเตสฺ สมมาปฺปฏิปัตติ-
ภาวเณ ทิ เสฏฐา เอเต วิหารา. ยถา พฺรหฺมาโน นิทฺโทสจิตฺตา หรฺนติ เอวฺ เอเตหิ สมปยุตฺตา
โยคิโนพรหมสมา ว หุตฺวา วิหรนฺติติ เสฏฐญฺเฐน นิทฺโทสภาวเณ จ พรหมวิหารโรติ วุจจติ.

แปลความว่า ความเป็นพรหมวิหารในคุณชาตมีเมตตาเป็นอาทินั้นพึงทราบ (ว่าเป็น) เพราะอรรถว่า เป็นธรรมประเสริฐ และเพราะมีความเป็นธรรมหาโทษมิได้ แท้จริง ธรรมเหล่านั้น จัดว่าเป็นวิหารธรรมอันประเสริฐเพราะภาวะที่เป็นความปฏิบัติชอบในสัตว์ทั้งหลาย อนึ่งพรหมทั้งหลายเป็นผู้มีจิตหาโทษมิได้อยู่ ฉะนั้น พระโยคีทั้งหลาย ผู้ประกอบด้วยธรรมเหล่านั้นก็เป็นผู้ (มีจิต) เสมอด้วยพรหมอยู่แต่ฉะนั้น เพราะเหตุนี้ ธรรมเหล่านั้นท่านจึงเรียกว่าพรหมวิหาร เพราะอรรถว่าเป็นธรรมประเสริฐ และความเป็นธรรมหาโทษมิได้^{๖๘}

ในพระสูตรตันตปิฎกและอรรถกถาบางแห่งระบุความหมายของคำว่า “พรหม” ไว้ว่า “พรหมมาติ มาตาปิตโร” (มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร) คำว่า พรหม เป็นชื่อของท่านผู้ประเสริฐ และ

^{๖๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๘.

^{๖๘} วิสุทธิ. (บาลี) ๑/๒๖๘/๓๕๒.

มารดาบิดาได้ชื่อว่าพรหม เพราะท่านประพฤติคุณธรรม ๔ ประการที่เรียกว่า พรหมวิหาร ^{๖๙} ความหมายของคำว่าพรหมวิหารท่านแปลไว้ต่างๆ กันเช่น “ที่ประทับแห่งพรหม” “โลกสวรรค์” “สภาวะสูงสุด” “ความเป็นอยู่ที่ยอดเยี่ยม” “ทิพยารมณ” และ“อัปมัญญา” หมายถึงนับไม่ได้ ไม่มีที่สุด ไม่มีขอบเขต ตามคำอธิบายของพระพุทธโฆษาจารย์คำว่า “พรหม” หมายถึง “ยอดเยี่ยม” “ดีเลิศหรือสูงสุด” ^{๗๐} ซึ่งแสดงถึงสภาวะที่ไม่ผิดพลาดสะอาดและบริสุทธิ์จัดเป็นภาวะของพรหมที่ดีที่สุด ด้วยเหตุผลคือเป็นความประพฤติที่เหมาะสมและสมบูรณ์ของคนหนึ่งๆ ที่มีต่อบุคคลอื่น แต่เมื่อก้าวโดยสรุปพรหมวิหารมี ๒ ความหมายคือ (๑) **พรหม** หมายถึง ผู้ที่อยู่ในพรหมโลก อันได้แก่พระพรหมทั้งหลายผู้ดำรงอยู่ภายใต้อิทธิพลความคิดที่บริสุทธิ์ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติก็มีพื้นฐานที่ได้เจริญภาวนาโดยเพ่งถึงพระพรหม ย่อมดำรงชีพอยู่เหมือนพระพรหม (๒) **วิหาร** หมายถึง แบบแห่งการดำรงชีพที่บริสุทธิ์ทางศาสนา เช่นคำว่า “ทิพวิหาร” ซึ่งหมายถึงการดำรงชีพอย่างเทพหรือชีวิตในสวรรค์ และ “อริยวิหาร” ซึ่งหมายถึงการดำรงชีพที่ประเสริฐ ^{๗๑} นอกจากนี้ ท่านยังอธิบายว่าคำว่า “พรหม” หมายถึง ผู้ประเสริฐ คำว่า “วิหาร” หมายถึง ความเป็นอยู่ประเสริฐด้วยอัปมัญญา ๔ เมื่อก้าวรวมกันจึงหมายถึงความเป็นอยู่ประเสริฐของบุคคลผู้ประเสริฐชื่อว่าพรหมวิหาร ^{๗๒} พรหมวิหาร มีองค์ประกอบ ๔ ประการ ดังนี้

๑) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาให้คนอื่นมีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้าและเป็นที่ปราศจากราคะความกำหนัด เช่น ความรักระหว่างมารดาบิดากับบุตรธิดา

๒) กรุณา ความสงสารคิดช่วยให้คนอื่นพ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ หมายถึง ความเอ็นดูพอใจในการช่วยเหลือให้ผู้อื่นได้รับความสุขโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

๓) มุทิตา ความพลอยยินดี ชื่นใจ เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีมีความสุข และเจริญอกงามยิ่งขึ้นไป ความยินดีพอใจในการช่วยเหลือ ให้ผู้อื่นได้รับความสุขความเจริญ หรือผู้ที่เขามีความสุขความเจริญอยู่แล้ว ซึ่งตรงข้ามกับความริษยา

๔) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นถึงสภาวะที่สัตว์ทั้งหลายย่อมเป็นไปตามกรรมของตน ^{๗๓}

จากความหมายของพรหมวิหาร ๔ ดังกล่าวมา เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนจึงมีความหมายว่า มารดาบิดา ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ต้องมีคุณธรรม ๔ ข้อนี้นี้ในการดูแลและพัฒนาเยาวชนกล่าวคือ ในสถานการณ์ปกติก็มีเมตตาเอ็นดูห่วงใยปรารถนาดีต่อบุตรธิดา ในสถานการณ์ที่บุตรธิดาเยาวชนมีทุกข์ประสบปัญหาชีวิตก็มีกรุณาคือความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์โดย

^{๖๙} อ.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๑/๑๒๗.

^{๗๐} วิสุทธิ. (บาลี) ๑/๒๖๘/๓๕๒.

^{๗๑} Venerable P. Vajiranana, ๑๙๖๑, p.๑๐๙.

^{๗๒} พระสัทธัมมโชติกะธัมมาจริยะ, ๒๕๒๕, หน้า ๑๙๐.

^{๗๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๖๒/๑๙๔, ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๗๑/๔๙.

ไม่หวังผลตอบแทน ในสถานการณ์ที่บุตรธิดาเยาวชนประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ ก็มีมูทิตาคือ ความพลอยยินดีพอใจปรารถนาให้มีความเจริญยิ่งขึ้นไป และในสถานการณ์ที่บุตรธิดาหรือเยาวชน ได้รับผลการกระทำของตนทั้งในด้านดีหรือไม่ดี มารดาบิดา ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์ก็มีอุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง มีจิตเที่ยงตรงดุจตราขึง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีจิตเที่ยงธรรมด้วยปัญญา สอน ให้เยาวชนเกิดความรับผิดชอบต่อผลของการกระทำของตน เยาวชนที่ได้รับการฝึกฝนพัฒนาตนตาม หลักพรหมวิหาร ๔ ย่อมจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพทั้งในด้านการมีมิตรไมตรีต่อผู้อื่นมีจิตใจ อ่อนโยนและมีอัธยาศัยในการให้ความช่วยเหลือคนอื่น ไม่ริษยาเมื่อเห็นคนอื่นได้ดีเพราะมีมูทิตา ประจักษ์ และมีอุเบกขาคือมีจิตใจเที่ยงธรรมไม่มีอคติซึ่งจะทำให้เป็นคนมีความรับผิดชอบไม่โยน ความผิดให้คนอื่น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองตามหลักกรรมในพระพุทธศาสนา

๒.๔.๒ สังคหัตถ์ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถ์ (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว) ๔ ประการนี้ สังคหัตถ์ ๔ ประการ ๑. ทาน (การให้) ๒. เพียรวิชชะ (วาทาเป็นที่รัก) ๓. อุตถจริยา (การประพฤติ ประโยชน์) ๔. สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ภิกษุทั้งหลาย สังคหัตถ์ ๔ ประการนี้แล ทาน เพียรวิชชะ อุตถจริยาในโลกนี้และสมานัตตตาในธรรมนั้นๆ ตามสมควร สังคหธรรม เหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลก เหมือนลิ่มสลักที่ยึดคฤมรซึ่งแล่นไปไวได้ฉะนั้น ถ้าไม่พื้มีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดาก็ไม่พื้ได้การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุแต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็น ความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ ฉะนั้นบัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเปนใหญ่และเปนผู้นำ สรรเสริญ^{๗๔}

จากข้อความในพระไตรปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ที่ยกมาข้างต้นนี้ นักปราชญ์ ทางพระพุทธศาสนาได้ขยายความอธิบายไว้ดังที่ผู้วิจัยจะยกมาเป็นตัวอย่างดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของสังคหัตถ์ ๔ ว่าหมายถึงธรรม เครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ดังต่อไปนี้

๑) ทาน ไหปน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แแบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

๒) ปยวาทา พุดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ นาพอง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เปนประโยชน์ มีเหตุผลเปนหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูด ให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำใหรัักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

๓) อุตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยร่างกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจการ ต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม

^{๗๔} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒, ๒๕๖/๕๐-๕๑, ๓๗๓.

๔) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอดันเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลายไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์คือ รวมสุข รวมทุกข์ รวมรับรู้รวมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขรวมกัน^{๗๕}

พุทธทาสภิกขุ ไดกลาวถึงหลักการบริหารคนว่า การบริหารคนนี้ยังมีสิ่งกลับอีกอย่างหนึ่งคือ เครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ เราไวใจเขา เรารักเขา เราหวังดีต่อเขา อย่างนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ คงได้ยินได้ฟังมาแล้วจากหนังสือธรรมะต่างๆ ไป เรื่อง สังคหวัตถุ (คือ) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การพูดจาไพเราะ การบำเพ็ญประโยชน์ การทำตัวให้เป็นเกลอ หรือเป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนาย หรือเรียกว่าความงดงามในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันเป็นเครื่องเหนี่ยวให้เกิดความรวมมือกันได้^{๗๖}

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ได้ให้ความหมายตามหลักจริยศาสตร์สังคมของพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ หรือ หลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคมเพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบและเคารพนับถือแกผู้อื่น หรือสังคมของชุมชนต่างๆ คือ

๑) ทาน หรือ การให้ปันสิ่งของตนเองแกผู้อื่นที่ควรแบ่งปัน เพราะทาน หมายถึง

๑.๑ ธรรมทาน หรือการบริจาคทางจิตใจ

๑.๒ อามิสทาน หรือการบริจาคทางวัตถุ

๒) ปยวจา หรือการเจรจาใช้คำพูดของตนต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเหล่านั้นเคารพนับถือ ปยวจานี้ ใช้นับมิตรสหายของตน ย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจาสุภาพอ่อนโยน กับครูอาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่อง ปยวจา นั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจตนเองได้ทุกขณะ (mind's control or self-control)

๓) อัถถจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้น มีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้นมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

๔) สมานัตตตา หมายถึงการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัวและให้เข้ากับสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น^{๗๗}

การนำหลักสังคหวัตถุ ๔ มาปรับใช้กับการพัฒนาเยาวชนจึงได้ความหมายว่า ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ การให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลส เช่น การบริจาคทานแก่สมณชีพราหมณ์ ผู้ทรงศีล เพื่อขจัดความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น และการให้เพื่อสงเคราะห์หรือเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น การทำทานโดยให้สังคหวัตถุนี้ ในแง่ปฏิบัติ หมายถึง การเฉลี่ยหรือแบ่งให้จากส่วนที่ตนมีอยู่ มิใช่ให้มากมายจนไม่เหลือ หรือให้จนผู้รับร่ำรวย จุดประสงค์เน้นที่การแสดงอัธยาศัยไมตรี

^{๗๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมนุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๗๖} พุทธทาสภิกขุ, บริหารธุรกิจแบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: อตัมมโย, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕.

^{๗๗} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, ธรรมะสร้างเยาวชน, อ้างใน จุฑาทิพย์ แก้วมณี, “การสร้างชุดการสอนหลักสูตร เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสำหรับสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แผนกสามัญศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง สังกัดกรมศาสนา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖), หน้า ๒๕-๒๖.

มากกว่าความมากหรือน้อยของวัตถุที่ให้ เพราะฉะนั้น คนยากจนหรือคนที่มีวัตถุสิ่งของเล็กน้อยก็สามารถแบ่งปันให้ทานผู้อื่นได้ตามอัตภาพของตน เช่น การแบ่งปันอาหารให้เพื่อน แบ่งปันเครื่องเขียนให้เพื่อน เป็นต้น คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว

ปียวจา คือ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสามัคคี ปียวจาทำได้ง่าย เพราะวจากันั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมีอยู่ ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระเทียบ คำแดกดัน คำสบถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า "อัปปียวจา" (๒) คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ชวนให้เกิดความสมัครสมานไมตรี เป็นต้น

อัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน ๒ ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์

สมานัตตตา หมายถึง การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย ๒ ประการ คือ (๑) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้า ครอบครัว เป็นบิดามารดา เป็นครูอาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย (๒) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม

ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนให้เพียบพร้อมด้วยหลักสัจพจน์นี้ ผู้วิจัยคิดว่า ด้วยการที่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์ปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่เยาวชนคือ เกื้อกูลแบ่งปันสิ่งของ มีน้ำใจ ไม่ตรีเสียสละ กล่าวสอนเยาวชนด้วยวาจาอ่อนหวานเหมาะสมแก่วัย สังเคราะห์เยาวชนด้วยการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่ถือตัว ประพฤติตนเป็นตัวอย่างมีหลักการและจุดยืนแน่วแน่สม่ำเสมอ ย่อมจะทำให้เยาวชนได้รับการปลูกฝังแบบอย่างที่ดีและมีคุณสมบัติการอยู่ร่วมในสังคมที่อุดมไปด้วยน้ำใจ ไม่ตรีต่อกันตามหลักสัจพจน์ดังกล่าวมา

๒.๔.๓ อิทธิบาท ๔

นอกจากหลักธรรมเรื่องพรหมวิหาร ๔ และสังคหวัตถุ ๔ ที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาเยาวชนแล้ว หลักธรรมอีกหมวดหนึ่งคืออิทธิบาท ๔ ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา

ในคัมภีร์อภิธรรมแสดงความหมายของ อิทธิบาท ไว้ว่า (๑) คำว่า อิทธิ หมายถึง ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่สำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้เฉพาะ ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึงธรรมเหล่านั้น (๒) คำว่า อิทธิบาท หมายถึง เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และวิญญูณขันธของบุคคลผู้เป็นอย่างนั้น (ผู้ได้ธรรมที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) (๓) คำว่า เจริญอิทธิบาท หมายถึง การที่ภิกษุเจริญ ทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท คือ คุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ

๔ ประการ^{๗๘} จากนั้นแห่งความหมายนี้เมื่อมีการนำมาอธิบายความให้เห็นเป็นรูปธรรมและการปฏิบัติในสังคม นักปราชญ์ทั้งหลายอธิบายความหมายไว้ดังนี้

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า อิทธิบาทแยกเป็น อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ บาท แปลว่า ฐาน เจริญงอก ดังนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี ๔ อย่างคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา^{๗๙}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายว่า อิทธิบาท ๔ คือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี ๔ อย่างคือ ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรัก คือ พอใจที่จะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่น ประกอบหมั่น กระทำสิ่งนั้น ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอย จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่น ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง เป็นต้น แปลให้ง่ายตามลำดับว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาใจฝักใฝ่ ใช้ปัญญาสอบสวน”^{๘๐}

บุญมี แทนแก้ว กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนากล่าวไว้ว่าผู้หวังความเจริญควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความเจริญ หรือความสำเร็จตามความประสงค์ หมายความว่า เมื่อต้องการความเจริญก้าวหน้าต้องสร้างเหตุผลเพื่อให้เกิดผลนั้นๆ เพราะผลย่อมมาจากเหตุ การสร้างเหตุนั้นถึงแม้จะยากยิ่งเพียงใด หากใช้คุณธรรมเข้าสนับสนุนแล้วยังจะสำเร็จตามความประสงค์ได้ คุณธรรมที่จะช่วยให้สำเร็จหรือความเจริญก้าวหน้าดังประสงค์ คือ อิทธิบาท ๔^{๘๑}

จากความหมายของอิทธิบาท ๔ ดังกล่าวมาผู้วิจัยคิดว่า กิจกรรมชีวิตทุกอย่างจะสำเร็จตามเป้าหมายได้ด้วยการมีอิทธิบาท ๔ การปลูกฝังคุณธรรมเหล่านี้ให้เกิดมีแก่เยาวชนตั้งแต่ปฐมวัยจึงเป็นเครื่องสนับสนุนเกื้อกูลให้เยาวชนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน การทำงาน และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตที่มีรากฐานจากการได้รับการศึกษาที่ดีควบคู่กับการมีคุณธรรม จึงกล่าวได้ว่า หลักธรรมหมวดอิทธิบาท ๔ นี้ ช่วยส่งเสริมต่อการพัฒนาเยาวชนควบคู่ไปกับแนวคิดการให้เยาวชนรักษาศีล ๕ ที่เกื้อกูลกันนั่นเอง

๒.๔.๔ ขรवासธรรม ๔

ขรवासธรรม ๔ เป็นอีกหมวดธรรมหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่า เป็นคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดมีขึ้นในจิตใจของเยาวชน ดังข้อความในพระไตรปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรคว่า “ในโลกนี้ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่า สัจจ ทัมะ ชันติ จาคะ”^{๘๒} จากรายงานผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า

^{๗๘} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๓๔/๓๔๓.

^{๗๙} พุทธทาสภิกขุ, *การทำงานที่เป็นสุข*, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๓), หน้า ๙.

^{๘๐} พระธรรมปิฎก, *พุทธธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิกจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๒.

^{๘๑} บุญมี แทนแก้ว, *จริยศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๔๒.

^{๘๒} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๔๖/๓๕๔.

ขรวาสาธรรม ๔ เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่มีมาสองพันกว่าปีแล้วแต่ก็นับเป็นหลักธรรมที่ทันสมัย สามารถเกื้อหนุนชีวิตคู่และความรักในปัจจุบันให้สมหวังได้ หลักขรวาสาธรรมนี้ไม่เพียงแต่ยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้มีความรักที่ดีระหว่างคู่รักเพียง ๒ คนเท่านั้น แต่สามารถที่จะนำไปปฏิบัติกับทุกคนในสังคมที่เราอาศัยอยู่ด้วย หรือนำไปพัฒนาตนเองเฉพาะบุคคลก็ย่อมดีเหมือนกัน เพื่อที่จะทำให้สังคมมีแต่ความสงบสุขและเต็มเปี่ยมไปด้วยความรักที่มอบให้กันและกัน^{๔๓}

การปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนตามหลักขรวาสาธรรม ๔ จึงเป็นประโยชน์หรืออานิสงส์แก่เยาวชนในด้านต่างๆ กล่าวคือ อานิสงส์ของการมีสัจจะ เป็นการปลูกนิสัยความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในเยาวชนให้เป็นคนหนักแน่นมั่นคง มีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบหน้าที่การงาน ได้รับการเคารพยกย่องมีคนเชื่อถือยำเกรง ครอบครัวมีความมั่นคงได้รับเกียรติยศชื่อเสียง อานิสงส์ของการมีทมะ คือเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการฝึกฝนตนให้เกิดขึ้นในเยาวชน ทำให้เป็นคนมีความสามารถในการทำงาน ไม่มีเวรกับใคร รู้จักยับยั้งตนเองไม่ให้หลงไปทำผิดได้ สามารถตั้งตัวได้และมีปัญญาครองตน อานิสงส์ของการมีขันติ คือเป็นการปลูกฝังนิสัยการอดทนต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ให้เยาวชนทำหน้าที่ของตนได้บริบูรณ์ สามารถเป็นหลักในครอบครัวและคนรอบข้างได้ ลดความเสี่ยงจากการมีเรื่องวิวาทกับคนอื่น ไม่หลงผิดไปทำความชั่วได้ และอานิสงส์ของการมีจาคะ คือปลูกฝังการมีอารมณ์ผ่องใสและนิสัยเสียสละให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชน ซึ่งเป็นการสร้างความปลอดภัยแก่เยาวชน ครอบครัวและสังคมให้เป็นสังคมแห่งกัลยาณมิตร สรุปได้ว่า เมื่อมีสัจจะย่อมมีเกียรติยศชื่อเสียง เมื่อมีทมะย่อมได้รับปัญญา เมื่อมีขันติย่อมเกิดทรัพย์ในบ้าน และเมื่อมีจาคะย่อมเกิดมิตรที่ดีไว้เป็นสมัครพรรคพวกในสังคม การพัฒนาเยาวชนตามหลักขรวาสาธรรมดังกล่าวจึงมีความสำคัญที่สอดคล้องกับหลักศีล ๕

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสภาพปัญหาของเยาวชนและแนวคิดทฤษฎี วิธีการ และเป้าหมายของการพัฒนาเยาวชน โดยได้วิเคราะห์และนำเสนอหลักธรรมที่ผู้วิจัยคิดว่าจะมีความสำคัญและเกื้อหนุนต่อการแก้ไขปัญาและพัฒนาเยาวชน ตามแนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดังนั้น ในบทต่อไปจึงเป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านศีล ๕ และบริบทต่างๆ เกี่ยวกับศีล ๕ ต่อไป

^{๔๓} พระพาบ ขิตมาโร (ปีสะหวาด), “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักขรวาสาธรรม ๔ โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๕๗.

บทที่ ๓

หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ในบทที่ผ่านมาผู้วิจัยได้กล่าวถึงสภาพปัญหาและแนวคิดทฤษฎีรวมถึงวิธีการพัฒนาเยาวชนและความสำคัญของหลักธรรมที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาเยาวชน ควบคู่ไปกับแนวคิดการพัฒนาเยาวชนโดยใช้หลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดังนั้น ในบทนี้จึงเป็นการศึกษาหลักการหมู่บ้านศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยจะเริ่มต้นด้วยการศึกษาความหมายของศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

๓.๑ ศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

ศีล ๕ เป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้นทั่วไปที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติไว้ให้บุคคลทั่วไปได้ปฏิบัติตาม โดยมีด้วยกันอยู่ ๕ ข้อ ได้แก่ การงดเว้นจากการฆ่า งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพฤติดีกาม การงดเว้นจากการพูดปด และการงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย เพื่อให้คนที่อยู่ในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข โดยมีรายละเอียดที่สำคัญของศีล ๕ ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ความหมายของศีล ๕

คำว่า ศีล โดยมีความหมายมาจาก สีสัพพท์ มีความหมายว่าสละคือสูงจุดจ้อยจะมีความหมายว่าสละหรือมีความหมายว่าสละคือ เย็น หรือมีความหมายว่าสละซึ่งถ้าได้อธิบายขยายความหมายแห่งศีลศัพท์นี้ โดยคำว่า ศีล หมายถึงสละกับสละนั้นเป็นอันเดียวกันคือ แปลว่าหวั่นเหมือนกัน ท่านผู้รู้ได้ขยายความไว้ว่าเมื่อหวั่นแล้วร่างกายทั้งหมดก็เสียใช้การไม่ได้ฉันใดเมื่อศีลแตกทำลายเสียแล้วร่างกายคือคุณธรรมทั้งปวงก็เสียไปหมดฉันนั้นเพราะฉะนั้นศีลจึงมีอรรถว่า สละหรือสละความหมายว่าสละ (เย็น) เข้าใจได้ง่ายคือมีศีลแล้วก็จะรับเรื่องร้อนได้ (คนมีศีลเป็นคนเย็นไม่ทำความเดือดร้อนให้ใคร)^๑ โดยสามารถอธิบายให้เห็นถึงที่มาของคำว่าศีล ดังนี้

๑. ศีล มาจากคำว่า สละ แปลว่า สละ หรือยอม เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดมนุษย์นั้นแท้จริงแล้วไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์สมบัติอันมากมายมหาศาลอย่างที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไปในสังคม หรือมีอำนาจ ความรู้ หรือความสามารถเหนือกว่าผู้อื่น หากอยู่ที่ความบริสุทธิ์ของศีล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของแหล่งบัณฑิตทั้งหลายว่า ผู้มีศีลย่อมประเสริฐที่สุด

๒. ศีล มาจากคำว่า สละ แปลว่า ปกติ เพราะปกติของคนเรานั้นย่อมรักชีวิตของตน และเห็นคุณค่าชีวิตของคนอื่น เมื่อมีความรู้สึกเช่นนี้ จึงมีความยินดีในการรักษาศีล เพราะไม่มีความปรารถนาในการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การรักษาศีลจึงเป็นการนำไปสู่ความเป็นที่ปกติสมบูรณ์

^๑ วิสุทธิ. (ไทย) ๑/๑/๑๖.

๓. ศิล มาจากคำว่า สัตตะ แปลว่า เย็น เพราะผู้ที่รักษาศิล จะมีความเย็นกลาย เย็นใจ ดุจดั่งบุคคลผู้อาบน้ำ ชำระร่างกายหมดจดดีแล้ว นั่งพักอยู่ ณ รมไม่ใหญ่ ความสงบเยือกเย็นนี้แม้ผู้ที่อยู่ใกล้ก็จะรู้สึกปลอดภัย เย็นใจไปด้วย

๔. ศิล มาจากคำว่า สิวะ แปลว่า ปลอดภัย เพราะผู้ที่รักษาศิลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่ว่าจะนึกถึงการกระทำของตนเรื่องใดก็ไม่เป็นโทษ นำความเดือดร้อนกังวลใจมาให้ตนเอง จึงมีชีวิตที่ปลอดภัยโปร่งใจ ละปลอดภัยจากเวรทั้งหลาย^๒

โดยความหมายของศิลที่อยู่ในพระสูตรปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิเทศ ดังที่พระสารีบุตรได้กล่าวถึงศิลว่า “ศิล” หมายถึง การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจาระ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณเล็กน้อยสมทานอยู่ในสิกขาทั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่กล่าวล่วงในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา ใจ ในส่วนความหมายของ “อธิสสิกขา” โดยที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศิล มีความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจาระ และโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณน้อย สมทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศิลชั้นทั้งหลาย ศิลชั้นใหญ่ ศิลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น เป็นเครื่องประพฤติ ความสำรวม เป็นความระวัง เป็นปาก เป็นประธาน แห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย เรียกว่า อธิสสิกขา^๓ ศิล ในความหมายในพระสูตรตันตปิฎก จึงหมายถึง เจตนาเป็นศิล ความสำรวมเป็นศิล ความไม่กล่าวล่วงเป็นศิล^๔ ส่วนศิล ในความหมายในคัมภีร์วิสุทธิมรรค หมายถึง ธรรมทั้งหลายมีเจตนาเป็นต้น ของบุคคลที่เว้นจากโทษมีปาณาติบาตก็ดีของบุคคลผู้บำเพ็ญวัตรปฏิบัติก็ดีเป็นศิล^๕ ศิล นั้นยังหมายถึง เป็นความประพฤติทางกายและวาจา การรักษากาย และรักษาวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับความคุมกาย และวาจาให้ตั้งอยู่ในความตั้งงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ผิดหัดการ วาจาให้ดียิ่งขึ้น ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะ^๖

ส่วน “ศิล (Morality)” ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า “ศิล” คือข้อปฏิบัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายวาจาทางพระพุทธศาสนาเช่นศิล ๕ ศิล๘ความประพฤติที่ดี^๗

คำว่า ศิล (Morality) ตามความหมายในพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ หมายถึงความประพฤติดีทางกายและวาจาหรือการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยให้ตั้งอยู่ในความดี

^๒ โครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕: ชาวประชาเป็นสุขในคำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช, แนวทางปฏิบัติในการรักษาศิล ๕, มปป, หน้า ๒.

^๓ ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๙๒/๒๐.

^๔ ขุ.จ. (ไทย) ๓๐/๔๖/๓๖.

^๕ ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๘๘/๓๔.

^๖ สนธิ ไชยวงศ์ศต, ศิล ๕ พาโลกสู่สันติ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๒๖๑.

^๗ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๕๗๑.

งามรักษาปรกติตามระเบียบวินัยให้ปรกติมีภาระงานที่สะอาดปราศจากโทษเป็นความสุขจิตทางกาย และวาจาและอาชีพ^๘

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความหมายของ ศีล ๕ ไว้ในหนังสือภูมิธรรมชาวพุทธว่า ศีล ๕ ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า สีขาบท ๕ หมายถึงข้อปฏิบัติในการฝึกตน ข้อฝึก ข้อศึกษา เรียกว่า ธรรม ๕ เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ก็เรียกว่าผู้ที่มีศีล คือ เบื้องต้นจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีศีล สมัยต่อมาจึงเกิดคำว่า เบญจศีล ต่อมาในช่วงหลัง มีชื่อเรียกเพิ่มเติมว่า นิจศีล หมายถึง ศีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นประจำ โดยบางครั้งเรียกว่า มนุษยธรรม หมายถึง ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์บ้าง การรักษาศีล ๕ เป็นการเว้นจากการเบียดเบียนกัน ทำให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ปราศจากเวรภัย^๙

วลิน อินทสระให้ความหมาย “ศีล” ตามคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่าศีลคือเจตนาที่จะงดเว้นจากความชั่วหรือทุจริตท่านพุทธโฆสะนำเอาคำของพระสารีบุตรปฏิสัมภิทามรรคมาอธิบายคือเจตนา เจตสิก ความระวังและการไม่ล่วงละเมิดข้อห้ามแล้ว อธิบายว่าการงดเว้นจากกายทุจริต ๓ วจีทุจริต ๔ ชื่อว่าเจตนาศีลการงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ ชื่อว่าเจตสิกศีลความระวังหรือสังวรนั้นท่านแบ่งเป็น ๕ ดังนี้

(๑) ปาฏิโมกข์สังวรหมายถึงการสำรวมระวังในสิกขาบทตามภูมิชั้นของตน
เช่นศีล๕เป็นศีลปาฏิโมกข์ของอุบาสกอุบาสิกาเป็นต้น

(๒) สติสังวรระวังกิดกันด้วยสติ

(๓) ขันติสังวรคือระวังกิดกันบาปด้วยญาณคือความรู้เท่าทัน

สรุปได้ว่า ศีล เป็นข้อบัญญัติในการประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเป็นข้อบัญญัติเบื้องต้น หลังพื้นฐานในการดำเนินชีวิต คนที่ปฏิบัติตามศีล บุคคลเหล่านั้นก็จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งตนเองและผู้อื่น โดยที่ศีลนั้นเป็นสิ่งที่อยู่เหนือสุดเหมือนกันศีรษะ สูงสุดในร่างกายของคน ศีลเป็นสิ่งที่เย็น ไม่มีความเดือดร้อนสำหรับผู้ปฏิบัติ ศีลเป็นเรื่องปกติของคนทั่วไปในการเกิดเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

๓.๑.๒ ความสำคัญของศีล ๕

ศีล ๕ เป็นบัญญัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีความสำคัญในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ทั้งเป็นความสำคัญทางด้านสังคม จนไปถึงระดับของบุคคล โดยที่กล่าวได้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่อยู่ในสังคม เพราะเป็นสัตว์โลกที่ต้องร่วมตัวกันอยู่เป็นหมู่เป็นพวก ซึ่งมีความสืบเนื่องมาจากสมัยดึกดำบรรพ์ ตั้งแต่เมื่อมนุษย์ยังอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนส่วนน้อย ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันในสังคมก็ยังไม่มากนัก หรือมีขึ้นก็ยังเป็นปัญหาเรื่องเล็กน้อย ไม่ยุ่งยากมาก สามารถตกลงแก้ไขกันได้

^๘ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๓๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๒๓๙.

^๙ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *ภูมิธรรมชาวพุทธ*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๔-๒๕.

ครั้งต่อมาภายหลัง เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น ปัญหาสังคมในด้านต่างๆ ก็ตามมาเรื่อยๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาการลักขโมย หยิบฉวยโอกาสถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ มิได้อนุญาต พุดถ้อยคำที่เป็นเท็จ ทั้งที่รู้อยู่ เกิดมีการฆ่ากัน ทำสัตว์ให้ตกลงไป มีปัญหาการประพาสผลในกาม ด้วยการคบซุ่มสุมสุภรรยา และสามีของคนอื่น เมื่อเกิดมีปัญหาความยุ่งยากเกิดขึ้นในสังคมเช่นนี้ ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการอยู่ร่วมกัน จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินชีวิต หรือที่เรียกว่าบัญญัติ สำหรับสังคมในการดำเนินชีวิตร่วมกันขึ้น เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ร่วมกันยึดถือปฏิบัติเป็นอันหนึ่งเดียวกัน และในขณะเดียวกันยกย่องบุคคลที่มีความสามารถผู้หนึ่งในสังคมนั้นขึ้นเป็นหัวหน้า เป็นผู้ดูแลรักษาให้เป็นไปตามบัญญัติที่ตั้งขึ้น โดยมีการกำหนดบุคคลผู้นั้นว่า มหาสมมุติ ที่แปลว่า บุคคลซึ่งคนส่วนมากยกย่องขึ้นบ้าง ที่เรียกว่า ชัตติยะ (กษัตริย์) ที่แปลว่า บุคคลผู้เป็นอธิบดีของเขต คือ ท้องถิ่น และที่เรียกว่า ราชา ที่แปลว่า ผู้ขุบายอมประชาชนด้วยธรรม หรือผู้ที่ทำให้ประชาชนพอใจโดยธรรม ซึ่งสืบเนื่องมาจากบุคคลที่เป็นผู้นำของสังคมนั้น ได้รับมูรธาภิเศก แล้วยุรักษาศิลอุโบสถ ในวันเพ็ญอุโบสถ ก็มีรัตนะเกิดขึ้น จึงได้ทรงนารัตนะ หรือศีล ๕ ที่เกิดขึ้นไปสั่งสอนไปเผยแพร่ว่าทศทั้ง ๔ ว่า ๑) ไม่ควรฆ่าสัตว์ ๒) ไม่ควรถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ๓) ไม่ควรประพาสผิดในกาม ๔) ไม่ควรพุดเท็จ และ ๕) ไม่ควรดื่มน้ำเมา^{๑๐}

ด้วยบัญญัติที่เกิดขึ้น นำมาเป็นระเบียบข้อปฏิบัติของสังคม และเมื่อทุกคนปฏิบัติตามบัญญัติ สังคมที่อยู่จึงเป็นสังคมที่น่าอยู่อาศัย ชุมชนสังคมที่อยู่อยู่อย่างมีความสุข คิทธิธรรม^{๑๑} คือ ธรรมสำหรับคฤหัสถ์ หรือศีล ๕ ก็มีความเป็นระเบียบปฏิบัติเกิดขึ้นในโลก

สรุปได้ว่า ศีลมีความสำคัญอย่างยิ่งที่เป็นข้อบัญญัติในการนำมาปฏิบัติ อันเป็นข้อบังคับเบื้องต้นในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขที่นำมาปฏิบัติต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ และบุคคลที่อยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข โดยการยึดหลักการปฏิบัติในเรื่องของศีล ๕ ได้อย่างดีงาม

๓.๑.๓ ลักษณะของศีล ๕

มนุษย์ทุกคนในโลกล้วนแต่ต้องการความสุขไม่ต้องการความทุกข์คือรักสุขเกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้นแต่การดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้นคนทั้งหลายมีวิธีการดำเนินชีวิตไปตามแนวหรือวิถีทางที่ตนคิดเห็นว่าถูกต้องบางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนตนคือการทำตนให้ลำบากเดือดร้อนด้วยการกระทำของตนเช่นการดื่มน้ำเมาและเสพสิ่งเสพติดให้โทษเป็นต้นบางคนดำเนินชีวิตคนอื่นหรือสัตว์อื่นให้เดือดร้อนลำบากเช่นลักขโมยฉ้อโกงปล้นเขาเลี้ยงชีพเป็นต้นหรือหากินด้วยการเบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่นบางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นการดำเนินชีวิตประเภทนี้ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นการดำเนินชีวิตที่ไม่ประเสริฐเพราะเป็นการกระทำตนและสังคมส่วนรวมให้เดือดร้อนส่วนการดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นโดยดำเนินชีวิตไปตามหลักศีลธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้เชื่อว่าการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐเพราะเป็นไปเพื่อ

^{๑๐} สนิท ไชยวงศ์คต, ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๘), หน้า ๖-๗.

^{๑๑} อภ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔/๒๔๓.

ทำตนเองและสังคมให้สงบสุข^{๑๒} ดังนั้นแล้ว ศีล ๕ จึงเป็นหลักเบื้องต้นทางพระพุทธศาสนาที่คนทั้งปวงรู้จักกันมา เนื่องจากเป็นประเพณีนิยมที่ต้องรับศีลกันอยู่ในพิธีทางพระพุทธศาสนาเกือบทุกอย่าง คนที่นับถือพระพุทธศาสนา หรือในสังคมทั่วไปคงได้ยินพระให้ศีลกัน โดยบัญญัติแล้ว ศีล ๕ มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ ๕ ข้อ^{๑๓} ดังนี้

๑) ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ นี่เป็นหลักประกันความเหี้ยมโหด ดุร้าย จนถึงล้างผลาญชีวิตกัน คนที่ไม่ศีลข้อนี้กำกับแล้ว นำใจก็จะปราศจากความเมตตา กรุณา ตักกัน ฆ่ากัน ประหัตประหารกันโดยง่ายลองนึกดูว่าถ้าเราทำแบบนั้นจะบาปไหม เมื่อเอาข้อนี้มานึกก็จะเป็นบาปทันที เพราะชีวิตของใครก็รัก จะให้เป็นอยู่นานๆ ร่างของเราที่มีอยู่ก็รัก ไม่อยากให้ใครมาประทุษร้ายรังแกเรา คนอื่นเขาก็เหมือนกันกับเรา แม้ในที่สุดสัตว์เดรัจฉานก็รักชีวิตของตนเองเช่นกัน ถ้าไปทำสัตว์เช่นนั้น ถึงแม้ยังไม่ตาย ได้รับบาดเจ็บ เสียโฉม เป็นแผลเป็น หรือพิการไป สัตว์ตัวนั้นก็จะทำมาหากินไม่ได้ คนที่อาศัยอยู่ในสังคมก็เช่นเดียวกัน ถ้าเราไปทำเขา จึงเท่ากับการตัดประโยชน์ครอบครัวของเขาไปด้วย บุตรภรรยาที่เคยพึ่งพาอาศัยเขาก็พลอยอดอยาก ตกทุกข์ได้ยากลงไป ถ้าถึงแม้ว่าถึงตายลง ซ้ำไปกว่านั้นชีวิตเขา ก็ขาดที่พึ่งพาอาศัยเป็นปัญหาที่ตามมา หากยังมีชีวิตอยู่ต่อไปแล้วไม่ได้ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว หรือญาติมิตร และยังช่วยประโยชน์บ้านเมืองอีกหลายทาง และยังเป็นคนของเราต่อไปอีกนาน ถ้าเขาตายเฉพาะตัวเขาก็ไม่สำคัญอะไร แต่นี่เมื่อเขาตายแล้วก็พลอยให้คนอื่นมีความลำบาก เตือดร้อนตามมามากมิใช่น้อย ถ้าเราทำกับเขาอย่างนั้นก็คงไม่มีความสุขตัวเอง ก็มีความเดือดร้อนใจในภายหลังตามมา ถ้าเกิดจับติดคุกติดตารางก็ยิ่งไปกันใหญ่ ต้องเสียเวลาในการทำมาหากิน ต้องทุกรากตรำ และพลอยให้บุตร ภรรยา พี่น้องค่อยเป็นทุกข์ไปด้วย เป็นการก่อเวรกรรมกันทั้งสองฝ่าย เพราะฉะนั้นแล้วการเบียดเบียนทำร้ายร่างกายกัน จึงจัดเป็นการเบียดเบียนที่สำคัญ และเป็นการทุจริต เป็นบาปกรรมตามมา

๒) อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ข้อนี้เป็นข้อที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากคนเราที่ขาดศีลข้อนี้แล้ว ทำให้คิดแต่จะเอาสิ่งของคนอื่นแต่ฝ่ายเดียว ไม่มองเห็นความทุกข์ยากของคนอื่นเลย คนเราทุกคนที่เกิดมาบนโลกใบนี้ เกิดมาแล้วก็มาหาเอาที่หลังทั้งนั้น คือ ต้องทำมาหากิน ทำงานอาบเหงื่อตากน้ำทั้งนั้น ใช้น้ำพักน้ำแรงที่มีอยู่ ทนความลำบาก ตรากตรำกว่าจะได้มาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เลี้ยงบิดา มารดา บุตร ภรรยา ตลอดจนการใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวัน นำมาใช้ในการทำบุญ ทำทาน ซึ่งเป็นการยากลำบากอย่างยิ่ง ซึ่งทรัพย์สินเงินทองที่เราได้มานั้นมีความรัก ความผูกพัน คนอื่นเขาก็เช่นกันที่มีความรักในทรัพย์สินสมบัติของตนเองที่ไม่น้อยไปกว่ากันเลย ดังนั้นแล้วเมื่อมีใครมาลักขโมยสิ่งของที่เรามาแล้ว ก็เกิดความโกรธขึ้น เมื่อเราทำกับเขาเช่นนั้น เขาก็มีความโกรธเช่นกันจากการสูญเสียสิ่งของอันเป็นที่รักไป ดังนั้นแล้วพระพุทธเจ้าจึงบัญญัติศีลข้อนี้ขึ้น เพื่อป้องกันการเบียดเบียนทรัพย์สินสมบัติ ให้มีความรู้จักรับถือทรัพย์สินสมบัติของคนอื่น เมื่อมีศีลข้อนี้ประจำตัวแล้ว จะมีอหิสาภัยเอื้อเฟื้อแผ่เจือจาน ทำให้เห็นทุกข์ของคนอื่นเหมือนของตนเอง ไม่ทำการฉ้อโกงบ้านช่องคนอื่น เพราะเห็นแก่ได้จากการเอาสมบัติของคนอื่นมาเป็นของตนเอง ๓) กาเมสุมิฉฉา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดีกาม เนื่องจากคนเราที่เกิด

^{๑๒} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), *การพัฒนาจิต*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาลัยพระพุทธศาสนา, ๒๕๓๘), หน้า ๑๗.

^{๑๓} สนธิ ไชยวงศ์ศต, *ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ*, หน้า ๕๔-๖๒.

มาบนโลกยังต้องเกี่ยวข้องอยู่ในกาม เมื่อรู้ว่ามีมโนเกี่ยวข้องในกาม แต่จะต้องรู้จักว่าประพฤติดังไรไม่ให้ผิดกาม ประพฤติอย่างไรผิดกาม เมื่อรู้แล้วจะทำให้อยู่ในสังคมาได้อย่างเรียบร้อยดีงาม ไม่มีการแตกแยกเป็นหมู่ เป็นก๊ก ซึ่งกามนั้น หมายถึงคำกว้างๆ ที่รวมไปถึงอารมณ์ความชอบ พอใจ รักใคร่นั่นเอง อารมณ์เช่นนี้ คือ รูป รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะ เรียกกันว่ากามมารม เมื่อเรายังอยู่ในโลกก็จะต้องประสบพบกามมารมเสมอไป เมื่อเราเกี่ยวข้องอยู่ก็ต้องประพฤติต่อกามให้ชอบ ให้ถูกต้อง จึงจะสมกับการเป็นมนุษย์ที่ดี โดยจะต้องซื่อตรงต่อหน้าที่ของตนเอง เพราะโดยหน้าที่แล้วใครก็ต้องเกี่ยวข้องกามมารมทั้งนั้น อย่างเช่น เป็นบิดา มารดา บำรุงด้วยความเมตตาให้เกิดขึ้น ถ้าเป็นบุตรธิดา ก็ต้องซื่อตรงต่อมารดา บิดาด้วยความตั้งใจปฏิบัติระมัดระวังตนด้วยความรู้ กตเวทีย เป็นครูบาอาจารย์จะต้องซื่อตรงต่อศิษย์ ด้วยการให้อโวาท อบรมสั่งสอน เป็นศิษย์ต้องซื่อตรงต่อครูอาจารย์ ด้วยการตั้งใจรับโอวาท ประพฤติปฏิบัติด้วยความมั่นคงต่อท่าน เป็นสามีภรรยาที่ต้องซื่อตรงด้วยการไม่นอกใจกัน เอาใจซึ่งกันและกัน ด้วยการทำหน้าที่ของตนเองด้วยความสมบูรณ์ เป็นญาติมิตร เป็นผู้ปกครอง ผู้ถูกปกครอง ต้องเข้าใจและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้มีความสมบูรณ์ บุคคลที่เป็นสมาชิกที่อยู่ในสังคมา ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ เป็นพลเมืองที่ดีในสังคมา โดยหน้าที่เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการประพฤติปฏิบัติต่อหน้าที่ของตนเอง โดยความชอบในกามมารมที่ถูกต้อง ฉะนั้นแล้วพระพุทธเจ้าจึงได้บัญญัติศีลข้อนี้ขึ้น เพื่อป้องกันการเบียดเบียนกันทางกามมารม เป็นการตัดต้นเหตุของการทะเลาะวิวาทกัน สร้างความแตกแยกขาดความสามัคคีในการดำเนินชีวิตในสังคมาที่อยู่ร่วมกัน จึงถือว่าเป็นหลักการประพฤติที่มีความสำคัญข้อหนึ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่อยู่ในสังคมาอย่างมีความสุข

๔) มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการกล่าวเท็จ ศีลข้อนี้เป็นการตัดบาปที่เกิดจากการทุจริตทางปาก เนื่องมาจากปากมีหน้าที่พูด ถ้าพูดไม่มีศีลกำกับก็มักจะเป็นเหตุให้เสียชีวิตร่างกาย เสียทรัพย์สินเงินทอง ติดคุกติดตาราง ที่มีปากที่พูดไปกลายเป็นทุจริตที่เกิดขึ้น ใน ๔ ประการ ได้แก่ ๑) พุโกหกหลอกลวงให้เขาหลงว่าเป็นของจริง ๒) พูดจาหยาบค้าย ๓) พูดส่อเสียดให้แตกแยกกัน และ ๔) พูดจาเพ้อเจ้อเหลวไหลไม่มีหลักฐานอ้างอิง รวมเป็นการทุจริต ๔ ประการที่เกิดขึ้นกับทางวาจา โดยการใช้คำพูดออกมา พระพุทธเจ้าจึงได้บัญญัติศีลข้อนี้ เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นทางวาจา และเมื่อใครที่ตั้งอยู่ในศีลข้อนี้แล้ว มีวาจาที่สำรวมระมัดระวังที่ดีขึ้น จะพูดคำใดก็พูดในคำที่ตรงๆ ไม่มีเคลือบคลุมไม่มีเล่ห์เหลี่ยมพลิกแพลง หรือหลอกลวง พูดแต่คำที่อ่อนหวานจับใจ ไม่บาดและระคายหู พูดถ้อยคำที่เป็นไปในทางที่สามัคคีปองดองกัน เห็นทางใดที่พูดแล้วจะเกิดความแตกร้างกันขึ้น ก็ต้องปรับให้มีความถูกต้อง พูดแต่ถ้อยคำที่มีหลักฐานการอ้างอิง ให้ผู้ที่ฟังแล้วได้รับประโยชน์มากขึ้นจากการฟัง คำพูดเหล่านี้ล้วนเป็นวจีสุจริต เมื่อทุกคนที่ตั้งอยู่ในศีลข้อนี้จะทำให้เป็นคนที่ไม่ได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นทางปากได้ จึงเป็นบัญญัติอีกข้อหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในการอยู่ในสังคมาด้วยกันเพื่อให้เกิดความสุขขึ้น

๕) สุราเมรยมชชปมาทภูฏานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่มเมา คือ สุราเมรัย โดยที่สุราเมรัยอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทเมา เมื่อปฏิบัติตามศีลข้อนี้แล้ว ทำให้มีสติควบคุมใจได้เสมอ อันที่จริงเมื่อคนเราเมาแล้วทำให้ตนเองลืมนึกความดีที่จะทำ หรือความดีที่มีอยู่แล้ว โทษที่เกิดขึ้นจากการดื่มเมา มีด้วยกัน ๖ ประการ ได้แก่ ๑) ต้องเสียทรัพย์ ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท ๓) ทำให้เกิดโรค ๔) ต้องถูกตีเตียน ๕) ไม่มีอายุ และ ๖) ทอนกำลังสติปัญญา ซึ่งเป็นอบายมุขที่เป็น

ประตุแห่งความประมาทในการทำให้ฉิบหาย พระพุทธเจ้าจึงได้บัญญัติ^{๑๔} เพื่อเป็นหลักแห่งการไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เมื่อรักษาศีลข้อนี้แล้วจิตใจก็จะเข้มแข็งแจ่มใส มีสติสัมปชัญญะรอบคอบ เมื่อใจใสสะอาดแล้วจะคิดไตร่ตรองในการทำมาหากินร่างกายมีความผ่อนคลาย เป็นการปิดประตุแห่งความฉิบหายในการดำเนินชีวิต ให้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ศีล ๕ มีลักษณะที่สำคัญในการเป็นบัญญัติ เป็นกฎในการปฏิบัติตามในการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญอยู่ ๕ ประการ ได้แก่ ๑) ไม่ฆ่าสัตว์ ๒) ไม่ลักทรัพย์ ๓) ไม่ประพฤติดิฉินในกาม ๔) ไม่พูดปด และ ๕) ไม่ดื่มสุราเมรัย ที่เป็นบัญญัติของสังคมที่ทุกคนที่จะต้องปฏิบัติตามในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓.๑.๔ องค์ประกอบของศีล ๕

มนุษย์ที่เกิดมาทุกคน และสรรพสัตว์ทั้งหลายที่อยู่บนโลกใบนี้ ล้วนแต่ต้องการความสุขไม่ต้องการความทุกข์คือรักสุข เกลียดทุกข์ด้วยกันทั้งนั้นแต่การดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้นคนทั้งหลายมีวิธีการดำเนินชีวิตไปตามแนวหรือวิถีทางที่ตนคิดเห็นว่าถูกต้องบางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนตนคือการทำให้ลำบากเดือดร้อนด้วยการกระทำของตนเช่นการดื่มน้ำเมา และเสพสิ่งเสพติดให้โทษเป็นต้นบางคนดำเนินชีวิตคนอื่นหรือสัตว์อื่นให้เดือดร้อนลำบาก เช่นลักขโมยฉ้อโกง ปล้นเขาเลี้ยงชีพเป็นต้นหรือหากินด้วยการเบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่น บางคนดำเนินชีวิตด้วยการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นการดำเนินชีวิตประเภทนี้ทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นการดำเนินชีวิตที่ไม่ประเสริฐเพราะเป็นการกระทำตนและสังคม ส่วนรวมให้เดือดร้อนส่วนการดำเนินชีวิตด้วยการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นโดยดำเนินชีวิตไปตามหลักศีลธรรมที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ชื่อว่า การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ เพราะเป็นไปเพื่อทำตนเองและสังคมให้สงบสุข^{๑๕} โดยที่การดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้มีความสุข หรือเป็นหลักเบื้องต้นที่จะต้องนำมาปฏิบัติ นั่นคือ ศีล ๕ การปฏิบัติตามหลักบัญญัติทั้ง ๕ ข้อ โดยมีองค์ประกอบในการทำ ดังนี้

๑) องค์ประกอบในการทำปาณาติบาต ในการฆ่าคน หรือสัตว์มีชีวิตที่จะถือว่าเป็นปาณาติบาตได้นั้น หรือผิดศีล ๕ ข้อที่ ๑ ต่อเมื่อการกระทำของผู้นั้นประกอบด้วยองค์ หรือสัมภาระ ๕ ประกอบด้วย ดังนี้

๑.๑ ปาณ คือ สัตว์นั้นมีชีวิต

๑.๒ ปาณสณฺญิตา (ผู้ฆ่า) คือ รู้รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต

๑.๓ วจจิตต คือ มีความตั้งใจจะฆ่า

๑.๔ อุปกุกโม คือ กระทำความพยายาม

๑.๕ เตนมรณ คือ สัตว์มีชีวิตตายด้วยความพยายามนั้น^{๑๕}

๒) องค์ประกอบในการทำอทินนาทาน โดยมีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าการลักขโมยนั้นๆ จะเป็นการล่วงอทินนาทานลักขโมยหรือไม่ หรือการผิดศีล ๕ ข้อที่ ๒ ควรประกอบด้วยองค์ หรือสัมภาระ ๕ ประกอบด้วย ดังนี้

^{๑๔} พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), การพัฒนาจิต, หน้า ๑๗.

^{๑๕} มงคล. (บาลี) ๑/๒๐๒/๑๖๒, มงคล. (ไทย) ๑/๒๐๒/๒๑๓.

๒.๑ ประปรคหิตเต สิ่งของมีเจ้าของครอบครอง

๒.๒ ประปรคหิตสณญิตา รู้รู้ว่าเป็นของมีผู้ครอบครองหวงแหน

๒.๓ เถยยจิตตํ คือ มีความตั้งใจลักขโมย

๒.๔ อุปกุกโม คือ กระทำความพยายาม

๒.๕ เตน หรณํ คือ นำมาได้ด้วยความพยายามนั้น^{๑๖}

๓) องค์ประกอบในการทำกาเมสุมิจฉาจาร โดยมีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าการล่วงละเมิดนั้นจะเป็นกาเมสุมิจฉาจารหรือไม่ หรือการผิดศีล ๕ ข้อที่ ๓ ควรประกอบด้วยองค์ หรือสัมภาระ ๔ ประกอบด้วย ดังนี้

๓.๑ อคมนียวตฺถุ คือ หญิง หรือชายที่ไม่ควรล่วงละเมิด

๓.๒ ตสฺมี เสวนจิตตํ คือ มีความตั้งใจจะเสพในหญิง หรือชายนั้น

๓.๓ เสวนปปโยโค คือ กระทำความพยายามในการเสพ

๓.๔ มคฺเคน มคคปฺปฏิบัติอริวาสํ คือ ยินดีในการปฏิบัติมรรคให้ถึงกันด้วยมรรค (มรรค คือ อวิยะเทศ ทวารหนัก ทวารเบา และปาก)^{๑๗}

๔) องค์ประกอบในการทำมุสาวาท โดยมีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าการล่วงละเมิดนั้นจะเป็นมุสาวาท หรือการผิดศีล ๕ ข้อที่ ๔ ควรประกอบด้วยองค์ หรือสัมภาระ ๔ ประกอบด้วย ดังนี้

๔.๑ อตถวตฺถุ คือ เรื่องไม่จริง

๔.๒ วิสฺวาทณจิตตํ คือ ตั้งใจพูดให้ผิด

๔.๓ ตชฺโช วายาโม คือ มีความพยายามเกิดจากความตั้งใจนั้น

๔.๔ ประสฺสทตถวิชานํ คือ คนอื่นรู้เนื้อความนั้น^{๑๘}

๕) องค์ประกอบในการทำสุราเมรยมัชชปะมาทัฏฐานา โดยมีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าการดื่มน้ำเมา จะเป็นการล่วงละเมิดสิกขาบทหรือไม่ หรือการผิดศีล ๕ ข้อที่ ๕ ควรประกอบด้วยองค์ หรือสัมภาระ ๔ ประกอบด้วย ดังนี้

๕.๑ มทนียํ คือ ของมีนเมาสุรา เป็นต้น

๕.๒ ปาตุกมยตาจิตตํ คือ จิตคิดจะดื่ม

๕.๓ ตชฺโช วายาโม คือ ความพยายามอันเกิดจากจิตนั้น

๕.๔ ปิตฺตปเวสนํ คือ ดื่มให้ไหลล่องลำคอลงไป^{๑๙}

^{๑๖} มงฺค. (บาลี) ๑/๒๐๓/๑๖๒, มงฺค. (ไทย) ๑/๒๐๓/๒๑๔.

^{๑๗} มงฺค. (บาลี) ๑/๒๐๕/๑๖๔, มงฺค. (ไทย) ๑/๒๐๕/๒๑๗.

^{๑๘} มงฺค. (บาลี) ๑/๒๑๑/๑๖๗, มงฺค. (ไทย) ๑/๒๑๑/๒๒๑.

^{๑๙} ขุ.ขุ.อ. (บาลี) ๕๖, ขุ.ขุ.อ. (ไทย) ๔๓.

๓.๑.๕ ผลานิสงส์ของการรักษาศีล

๑) การงดเว้นจากปาณาติบาต คือ การงดเว้นจากการฆ่าคน และสัตว์มีชีวิต หรือการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ข้อที่ ๑ จึงมีอานิสงส์มากดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ปรมัตถโชติกา ขุททกวัณณา และในคัมภีร์ปรมัตถทีปนีอิตฺตุตตะกัณณนา ได้แก่ ๑) เป็นผู้ที่มีมือวียะน้อยใหญ่ครบถ้วน ๒) มีร่างกายสูงและใหญ่สมส่วนกัน ๓) มีความคล่องแคล่วว่องไว ๔) มีผาเท้าวางราบเป็นอันดี ๕) มีความแข็งแรง ๖) มีความอ่อนโยน ๗) มีความสะอาด ๘) มีความกล้าหาญ ๙) มีเรี่ยวแรงมาก ๑๐) มีคำพูดสละสลวย ๑๑) เป็นที่รักของชาวโลก (เป็นที่รักที่พอใจของสัตว์ทั้งหลาย) ๑๒) พวกพ้องไม่แตกแยกกัน ๑๓) ไม่เป็นคนมักหว่าดกลัว ๑๔) ไม่ถูกก่อกัดทำลาย ๑๕) ไม่ตายด้วยถูกคนอื่นทำร้าย ๑๖) มีบริวารมาก ๑๗) มีรูปงาม (มีผิวพรรณงาม) ๑๘) มีทรวดทรงงาม ๑๙) มีอาหารน้อย หรือไม่มีอาหาร (ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย) ๒๐) ไม่เป็นคนที่มีความโศกเศร้า ๒๑) ไม่พลัดพรากจากคน และของที่รักใคร่พึงพอใจ ๒๒) มีอายุยืน^{๒๐}

๒) การงดเว้นจากอกุศลนาทาน คือ การงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ หรือการปฏิบัติตามศีล ๕ ข้อที่ ๒ มีอานิสงส์มาก ดังในคัมภีร์ปรมัตถโชติกา ขุททกวัณณา และในคัมภีร์ปรมัตถทีปนีอิตฺตุตตะกัณณนา ได้แก่ ๑) มีความมั่นคง ๒) มีทรัพย์ และข้าวเปลือกมาก ๓) มีโภคะมากมาย ๔) โภคะที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ๕) โภคะที่เกิดขึ้นแล้วมั่นคงถาวร ๖) ได้โภคะที่ตนปรารถนา รวดเร็ว ๗) โภคะไม่สลายไปด้วยพระราชา ๘) ได้ทรัพย์ที่ไม่มีที่หมดไป ๙) เป็นคนเยี่ยงยอดของโลก (เป็นคนที่ยิ่งใหญ่ในที่นั้นๆ) ๑๐) ไม่รู้จักความไม่มี ๑๑) มีความเป็นอยู่สุขสบายเป็นปกติ^{๒๑}

๓) การงดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร คือ การงดเว้นจากประพฤติดิฉิตในกามทั้งหลาย หรือการปฏิบัติตามศีล ๕ ข้อที่ ๓ มีอานิสงส์มาก ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ปรมัตถโชติกา ขุททกวัณณา และในคัมภีร์ปรมัตถทีปนีอิตฺตุตตะกัณณนา ได้แก่ ๑) ไม่มีศัตรู ๒) เป็นที่รักใคร่ ๓) ได้ลาภสิ่งของ เช่น ข้าว น้ำ ผักผ่อน ที่นอน เป็นต้น ๔) นอนเป็นสุข ๕) ตื่นเป็นสุข ๖) พ้นจากภัยในอบาย ๗) ไม่เกิดเป็นหญิง หรือได้อัฏฐาเป็นกะเทย ๘) ไม่มักโกรธ ๙) เป็นคนเปิดเผย ๑๐) ไม่เป็นคนคอคอก หรือไหลหลุบ คือ ผิดหวัง หรือเสียใจ ๑๑) ไม่ก้มหน้า หรือไม่ขวยเขิน ๑๒) ทั้งสตรี และบุรุษต่างเป็นที่รักของกันและกัน ๑๓) มีอินทรีย์บริบูรณ์ ๑๔) มีลักษณะบริบูรณ์ ๑๕) ไม่มีความระแวงสงสัย ๑๖) มีความชวนชวายน้อย ๑๗) มีความเป็นอยู่สุขสบายปกติ ๑๘) เป็นคนที่ไม่มียัย ๑๙) ไม่พลัดพรากจากคน และของที่รัก^{๒๒}

๔) การงดเว้นจากมุสาวาทา คือ การงดเว้นจากการประพฤติดิฉิตในการพูดเท็จพูดปก พูดโกหก หรือการปฏิบัติตามศีล ๕ ข้อที่ ๔ มีอานิสงส์มาก ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ปรมัตถโชติกา ขุททกวัณณา และในคัมภีร์ปรมัตถทีปนีอิตฺตุตตะกัณณนา ได้แก่ ๑) มีอินทรีย์ผ่องใส ๒) เป็นคนพูดจาไพเราะสละสลวย ๓) มีพินสอาดเรียบเสมอกัน ๔) ไม่อ้วนเกินไป ๕) ไม่ผอมเกินไป ๖) ไม่เตี้ยเกินไป ๗) ไม่สูงเกินไป ๘) มีสัมผัสเป็นสุข ๙) มีกลิ่นปากหอมเหมือนกลิ่นดอกบัวอุบล ๑๐) มีบริวารชวนสอน

^{๒๐} ธนิต อยุธยา, อานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐๒-๑๐๓.

^{๒๑} มงคลตถ. (ไทย) ๑๐๓-๑๐๔.

^{๒๒} พระเทพสุวรรณโมลี (สอิ่ง สิรินนฺโท), เสียงพระ เสียงเพลง ภาค ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๙-๑๐.

ง่าย เชื่อฟังดี ๑๑) มีคำพูดที่คนเชื่อถือ ๑๒) มีสีหน้าสดใส และอ่อนเหมือนกลีบดอกกุหลาบ ๑๓) จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน และ ๑๔) มีความมั่นคง ไม่หวั่นไหว^{๒๓}

๕) การงดเว้นจากสุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา คือ การงดเว้นจากการดื่มสุรา เสพยาเสพติด หรือการปฏิบัติตามศีล ๕ ข้อที่ ๕ มีอาานิสงส์มาก ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ปรมัตถโชติกา ขุททกวรรคและในคัมภีร์ปรมัตถทีปนีอิติวุตตกะวรรคได้แก่ ๑) รู้แน่ชัดในกิจที่ควรทำทั้งในอดีตอนาคต และปัจจุบันได้รวดเร็ว ๒) มีสติมั่นคงอยู่เสมอ ๓) ไม่เป็นบ้า ๔) เป็นคนมีความรู้ ๕) ไม่เกียจคร้าน ๖) ไม่โง่งม ๗) ไม่เป็นคนหนวกและใบ้ ๘) ไม่เป็นคนขี้เมา ๙) เป็นคนไม่ประมาท ๑๐) ไม่ขี้หลงขี้ลืม ๑๑) ไม่เป็นคนมักหวาดกลัว ๑๒) ไม่เป็นคนมักแข่งดี ๑๓) ไม่เป็นคนขี้อาย ๑๔) เป็นคนพูดคำสัตย์ ๑๕) ไม่เป็นคนพูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ๑๖) ไม่เป็นคนเกียจคร้านทั้งกลางวัน และกลางคืน ๑๗) เป็นคนกตัญญู ๑๘) เป็นคนกตเวที ๑๙) ไม่เป็นคนตระหนี่ ๒๐) เป็นคนมีวาจา ๒๑) เป็นคนมีศีล ๒๒) เป็นคนเที่ยงตรง ๒๓) ไม่เป็นคนมักโกรธ ๒๔) เป็นคนมีจิตใจมีหิริ ๒๕) เป็นคนมีโอตตปะ ๒๖) เป็นคนมีความเห็นเที่ยงตรง ๒๗) เป็นคนมีปัญญามาก ๒๘) เป็นคนมีปัญญาแตกฉาน ๒๙) เป็นบัณฑิต ๓๐) เป็นผู้ฉลาดรู้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์^{๒๔}

๓.๒ หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

ด้วยภาวะการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมที่แตกต่างไปจากอดีต มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ของคนที่อยู่ในสังคม ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตตามมามากมาย โดยที่ให้ความสำคัญในเรื่องกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในภาพกว้างในสังคม การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างหนึ่งจะต้องมีระเบียบแบบแผน มีข้อบังคับในการปฏิบัติร่วมกัน โดยที่หลักที่เป็นแนวปฏิบัติเบื้องต้นทั่วไปที่สำคัญนั้นคือ หลักศีล ๕ จึงได้มีการกำหนดโครงการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นำหลักศีลธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นหลักสำคัญของประเทศชาติ ที่จะพัฒนาสังคมในวันข้างหน้า โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๒.๑ ความเป็นมาของโครงการ

ศีล ๕ เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกาย วาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย สมบูรณ์ เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข หากมีคนที่ทำผิดศีลข้อหนึ่งข้อใด จะแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมโดยรวม^{๒๕} ด้วยศีล เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในสังคม จึงได้มีการจัดตั้งโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหาวชิราลงกรณ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช ได้มีดำริใน

^{๒๓} มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, พระธรรมปทัฏฐกถาแปล ภาค ๖, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๗๗.

^{๒๔} ธนิต อนุโพธิ์, อาานิสงส์ศีล ๕ บัญญัติสังคม, หน้า ๑๐๘-๑๑๑.

^{๒๕} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุข, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๗), หน้า ๒๕.

การจัดตั้งโครงการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน สร้างความตระหนักให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยนำหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สู่วิถีชีวิตประจำวันของทุกคน เพื่อความสงบร่วม เย็นของชาวประชา จึงได้มีการดำเนินการจัดตั้งให้มีความครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ

จากการดำริของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหาดลาลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช และมีนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ที่ต้องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิด ความสุขขึ้นในสังคม มีความสมานฉันท์ปองดองกันในประเทศ และเล็งเห็นถึงผลกระทบที่ตามมา จากวิกฤติทางสังคมในบ้านเมือง ที่มีบุคคลในบ้านเมืองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม จนเกิด เป็นวิกฤติทางสังคมอย่างรุนแรงขึ้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่มีส่วนสำคัญ ไปใช้ในการพัฒนาสังคม ชุมชน และบุคคลที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในสังคมนั้นๆ ให้อยู่ ภายใต้อิทธิพลของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความสุขทั้งกาย วาจา ใจ เป็นสังคมที่มีความสมดุล และยั่งยืน ดังนั้นแล้วจึงได้มีการตั้งโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาว ประชาเป็นสุข ส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิต เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความรัก ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ให้รู้จัก ใช้หลักธรรมมาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตให้ได้รับความสุขจากการแบ่งปันและความเอื้ออาทรต่อ กัน เป็นการแสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและเป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้ เจริญมั่นคงสืบไป โครงการนี้นับเป็นโครงการที่เป็นนโยบายสำคัญของกรมการศาสนาที่จะส่งเสริมให้ ทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเห็นความสำคัญของการรักษาศีล ๕ และมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ โดยอยู่บนพื้นฐานของความ เชื่อถือซึ่งกันและกัน และมีจิตสำนึกต่อตนเองในการรักษาคุณค่าของข้อบัญญัติแห่งศีล ๕^{๒๖}

๓.๒.๒ การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ชาวประชาเป็นสุข เป็นโครงการในดำริของเจ้าพระคุณสมเด็จพระ มหาธีรราชเจ้ามหาดลาลาจารย์ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชเป็นโครงการหนึ่งที่กรมการศาสนาได้ให้ ความสำคัญในอันที่จะสร้างให้เกิดสังคมแห่งปัญญาสังคมรักษาศีล๕สังคมสงบสุขซึ่งเป็นการพัฒนา คุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนคนไทยอย่างยั่งยืนโดยมีการดำเนินที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย๓ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการ

การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ การดำเนินการในขั้นตอนการแต่งตั้ง คณะกรรมการในการบริหารโครงการระดับจังหวัด โดยที่มอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง เพื่อดำเนินการบริหารโครงการ ที่ประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ๑) เจ้า คณะจังหวัด เป็นที่ปรึกษา ๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ๓) ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน กรรมการ หัวหน้าส่วนที่เกี่ยวข้องในจังหวัด (ประธานสภาจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สาธารณะสุขจังหวัด เกษตรจังหวัด ผู้อำนวยการเขต พื้นที่การศึกษา พัฒนาชุมชนจังหวัด ท้องเที่ยวและกีฬา อื่นๆ) ๔) ผู้แทนเจ้าคณะจังหวัด ๒ นิการ ๕) ผู้แทนเครือข่ายทางศาสนา ๖) ผู้ทรงคุณวุฒิที่จังหวัดเห็นสมควรในการร่วมเป็นกรรมการ ๗)

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๗.

วัฒนธรรมจังหวัด และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นกรรมการ และเลขานุการ ร่วม ๘) นักวิชาการวัฒนธรรม และนักวิชาการศาสนา จำนวน ๒ คน ผู้ช่วยเลขานุการร่วม บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยมีอำนาจหน้าที่ คือ

๑. อำนาจการประสานงานและประชุมหารือกับเจ้าอาวาสผู้ใหญ่บ้านผู้นำชุมชน เพื่อวางแผนรณรงค์เชิญชวนประชาชนเข้าร่วมโครงการฯกับจังหวัด

๒. ส่งเสริมสนับสนุนอำนาจการบริหารโครงการและให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯให้กับคณะทำงานโครงการฯประจำหมู่บ้านภายในจังหวัดให้เกิดการพัฒนาและบรรลุเป้าหมาย

๓. ให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กำกับดูแลโครงการฯทั้งจังหวัด

๔. กำกับติดตามการดำเนินการโครงการฯภายในจังหวัดและเป็นผู้ประเมิน “หมู่บ้านรักษาศีล๕” ที่ผ่านเกณฑ์ (ตามแบบหมู่บ้านรักษาศีล

๕. และรวบรวมรายงานส่งกรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ

๖. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

๗. มีอำนาจสั่งการให้ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจภายในจังหวัดเอื้ออำนวยและสนับสนุนการดำเนินการโครงการฯเพื่อให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์

๘. ให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการโครงการฯ ภายในจังหวัดเป็นราย ๑๕ วัน รายเดือน และรายปีรวมทั้งประมวลสรุปผลเป็นภาพรวมรายงานตามแบบหมู่บ้านรักษาศีลห้า๑ส่งกรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๙. ดำเนินการอื่นๆที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงวัฒนธรรมการแต่งตั้งคณะทำงานโครงการฯ ให้ผู้ว่าราชการเป็นคนแต่งตั้ง โดยประสานงานกับเจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน คนในหมู่บ้าน โดยที่มีการร่วมกันคิดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ เพื่อนำหลักธรรม และศีล ๕ ประยุกต์ใช้การดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นสถานที่ปลูกปัญญา และเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของหมู่บ้านเกิดเป็นครอบครัวหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีโครงสร้างการดำเนินงาน ประกอบด้วย ดังนี้

๑) เจ้าคณะอำเภอ/ตำบล ๒) นายอำเภอ ๓) เจ้าอาวาส ๔) ผู้ใหญ่บ้าน ๕) หัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในตำบล หมู่บ้านไม่เกิน ๑๐ คน ๖) ผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกิน ๙ รูป/คน๗) ผู้แทนเครือข่ายทางศาสนา ๘) นักวิชาการ วัฒนธรรมจังหวัด ๙) ผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายโดยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

อำนาจหน้าที่ของผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง ดังนี้

๑. ดำเนินการจัดประชุมคณะทำงานโครงการประจำหมู่บ้านเพื่อปรึกษาหารือและมอบหมายบุคคลให้ดำเนินงานตามโครงการฯเพื่อจัดตั้ง “ครอบครัวรักษาศีล๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล๕”

๒. ดำเนินการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ เชิญชวนสมาชิกในครัวเรือนมาร่วมรักษาศีล ๕

๓. ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมกระบวนการในการวางแผนขับเคลื่อนสู่ประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนอาจมีการมอบหมายให้อาสาสมัครเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมย่อยต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด

๔. ตรวจสอบติดตามการดำเนินโครงการและร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามสถานการณ์

๕. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนในชุมชนมาร่วมรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่องรวมทั้งขอความร่วมมือทุกหน่วยงานในชุมชนสอดแทรกกิจกรรมการรณรงค์รักษาศีล ๕ ไว้ในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนจัดเสวนาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจัดเทศนาธรรมในโอกาสต่างๆ ในวันธรรมสวนะวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันทำบุญขึ้นบ้านใหม่งานบวชงานแต่งงานเทศกาลต่างๆ งานประเพณีโดยสอดแทรกความสำคัญของการรักษาศีล ๕ เข้าไปในบทเทศน์และกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านชุมชน

๖. เป็นผู้ประเมินสมาชิกของครอบครัวที่รักษาศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์เป็น “ครอบครัวรักษาศีล ๕” (แบบหมู่บ้านรักษาศีล ๕) จากนั้นรายงานจังหวัดทราบเพื่อมอบเกียรติบัตรในโอกาสสำคัญ

๗. แต่งตั้งคณะทำงานในด้านต่างๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

๘. มีอำนาจเรียกส่วนราชการในชุมชนมาสอบถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ

๙. รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการฯ ของหมู่บ้านที่รับผิดชอบเป็นราย ๑๕ วัน รายเดือน รวมทั้งประมวลสรุปผลในภาพรวมรายปีตามแบบหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ส่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพื่อรวบรวมนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ การดำเนินโครงการ

การดำเนินงานในส่วนกลาง โดยกรมการศาสนาจัดทำตัวอย่างเอกสารใบสมัคร และจัดทำโครงการ เพื่ออนุมัติงบประมาณ และกำหนดกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมหลัก โดยการขอความร่วมมือกับวัฒนธรรมทุกจังหวัด ประสานความร่วมมือกับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าอาวาส นายอำเภอท้องถิ่น เทศบาลทุกแห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนราชการในภูมิภาค กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการปกครอง สถานศึกษา เครือข่ายกรรมการศาสนา ลานธรรมลานวิถีไทย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พระธรรมวิทยากรคลินิกคุณธรรมในสถานศึกษา โรงเรียนวิถีพุทธ ให้มีการส่งเสริม และการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้มองเห็นคุณค่าและร่วมกันสมัคร และขอความร่วมมือในส่วนของการทรวาง กรมต่างๆ ในส่วนกลางให้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริมโรงเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมเยาวชนให้ใส่ใจในการรักษาศีล ๕ โดยมีกรมการศาสนาจัดทำแนวทางดำเนินงานโครงการ และขอความร่วมมือกระทรวงมหาดไทย ภาควิชาการพระพุทธศาสนา สำนักวัฒนธรรม กรมการศาสนากำหนดเกณฑ์ ทำการสนับสนุนงบประมาณ และขอความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ

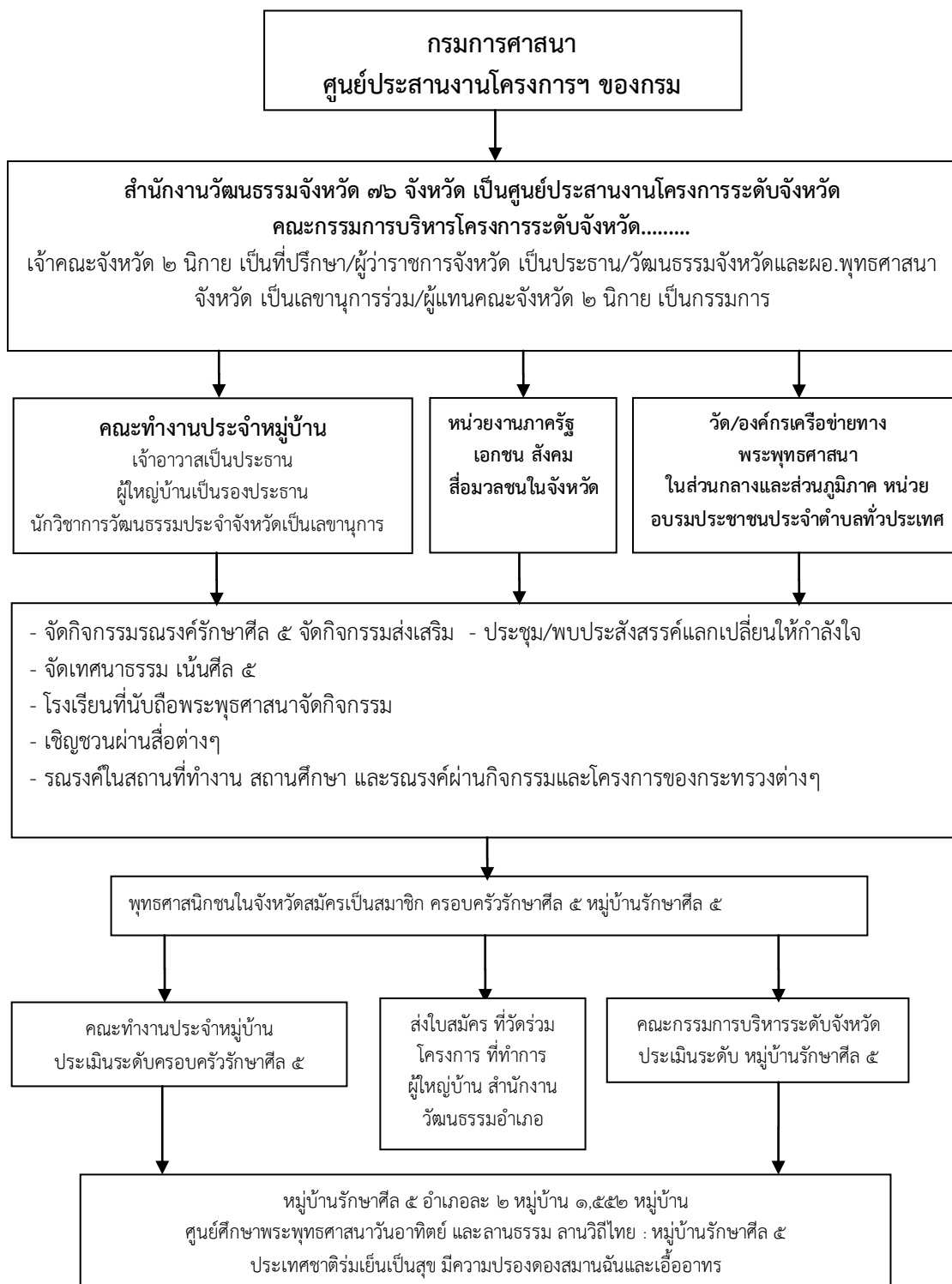
การดำเนินงานในส่วนภูมิภาค สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการ ประสานงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ ระดับจังหวัด และระดับหมู่บ้าน ทำการประชุมเพื่อการทำกรวางแผนงานในการขับเคลื่อน ในส่วนการดำเนินงานฝ่ายราชการ หรือฆราวาส มีเจ้าคณะจังหวัดเป็นประธาน ส่วนฝ่ายคณะสงฆ์ มีเจ้าคณะจังหวัดเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการ ขับเคลื่อนในระดับวัด และหมู่บ้าน มีการ

ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนในการสมัครร่วมโครงการรักษาศีล ๕ และบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ และคณะกรรมการร่วมกันประเมินโครงการ และทำการมอบโล่สำหรับหมู่บ้านที่ผ่านเกณฑ์ พร้อมยกย่องเชิดชูเกียรติต่อสาธารณชน

ขั้นตอนที่ ๓ การติดตามประเมินโครงการ

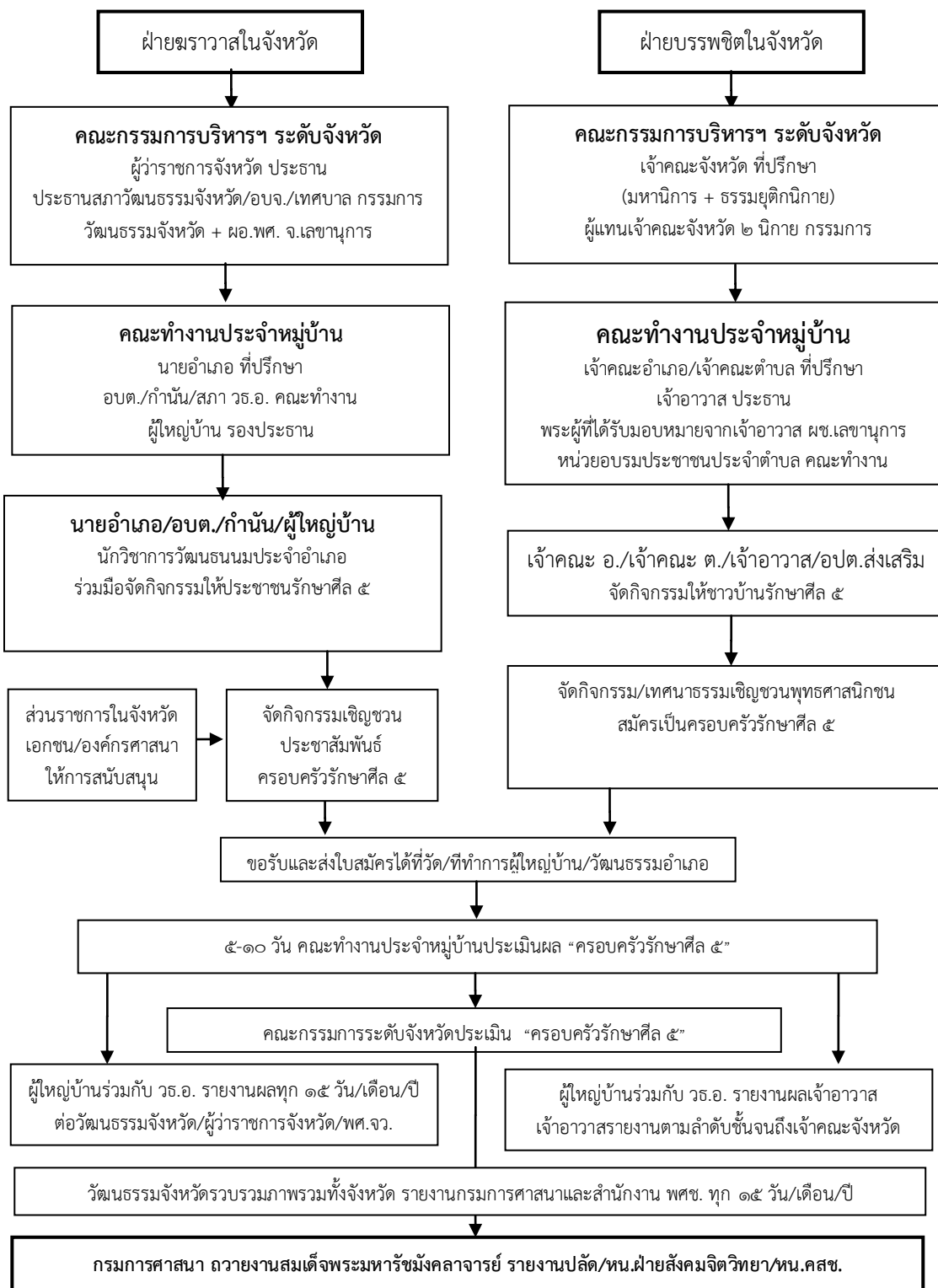
การติดตามประเมินในระดับจังหวัด โดยมีสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ทำรายงานผลส่งกรมการศาสนา โดยมีการรายงานผลทุก ๑๕ วัน สรุปผลเป็นรายเดือน รายปี การติดตามประเมินระดับหมู่บ้าน โดยการจัดทำรายงาน ติดตามการประเมินทุก ๑๕ วัน ประเมินโดยคณะกรรมการโครงการประจำหมู่บ้าน แล้วนำผลการดำเนินการแจ้งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุก ๑๕ วัน สรุปยอดรายเดือน รายปี และรายงานต่อเจ้าอาวาส เพื่อเสนอรายงานถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อทราบการดำเนินโครงการ ดังแผนภูมิโครงสร้างการดำเนินงานที่ ๑ และ ๒ คือ

แผนภูมิโครงสร้าง (Organization Chart)
การบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาชนเป็นสุข
ในดำรงสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช

ที่มา: แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาชนเป็นสุข

แผนภูมิการดำเนินงานในระดับจังหวัด
 โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาชนเป็นสุข
 ในดำริสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

ที่มา : แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาชนเป็นสุข

๓.๓.๓ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ประชาเป็นสุข เพื่อให้การขับเคลื่อนได้ดำเนินการเป็นไปอย่างเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ ปัจจัยความสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการ ในการดำเนินงาน ก่อน และระหว่างการทำงานโครงการฯดังนี้

๑. การสร้างทีมงานแกนนำระดับหมู่บ้านให้มีกลุ่มแกนนำจากคนในพื้นที่ที่คนในชุมชนเคารพให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนโครงการฯเป็นสิ่งสำคัญมากในการทำงานให้ประสบความสำเร็จเพราะการทำงานพัฒนาหมู่บ้านเป็นงานที่ใช้หลัก “การมีส่วนร่วม” ในทุกระดับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนนอกจากนี้การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้ประสบความสำเร็จต้องมี “คณะทำงานฯประจำหมู่บ้าน” ที่มีเจ้าอาวาสผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็งและเสียสละ

๒. การสร้างศรัทธาการยอมรับเป็นการสร้างศรัทธาที่มาจากพระพุทธศาสนาจากความศรัทธาต่อเจ้าอาวาสต่อหัวหน้าส่วนราชการในอำเภอ/ตำบล/หมู่บ้านต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำตามธรรมชาติในหมู่บ้านตลอดจนเป็นแรงศรัทธาที่มีต่อผู้นำกลุ่มองค์กรชุมชนเครือข่ายชุมชนเพื่อให้เกิดการยอมรับเชื่อมั่นในการทำงานที่มีหลักการปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือการมุ่งหวังให้ประชาชนรักษาศีล๕ส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความเข้มแข็งมีความสุขและสามารถพึ่งพาตนเองได้

๓. โดยหน้าที่ในการปฏิบัติงานจะต้องสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในชุมชน โดยสามารถปฏิบัติ ดังนี้

๓.๑ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานกลุ่มแม่บ้าน เพื่อแนะนำตัว บอกกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเข้ามาในชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าของบ้าน และผู้มาเยือน

๓.๒ จัดหาที่พักอาศัยในชุมชน เพื่อความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเป้าหมาย

๓.๓ ขณะที่เข้าปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน หากชุมชนมีการจัดกิจกรรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ อย่างเรียบง่ายเป็นกันเอง และมีไมตรีที่ดีระหว่างกัน เพื่อสร้างความเป็นพวกพ้องเดียวกันไม่แปลกแยกจากคนในชุมชนเช่นกิจกรรมการทำบุญตักบาตรการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ในตอนเช้าเวลาเพล

๓.๔ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องพบปะพูดคุยกับชาวบ้านในชุมชนด้วยน้ำใจไมตรี อันดีอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นกันเองเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

๔. การสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯเมื่อลงพื้นที่ชุมชนเป้าหมายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้านในชุมชน (ชี้แจงประชุมจัดทำเอกสารเผยแพร่) แก่ผู้นำศาสนาผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชนในทุกขั้นตอนตลอดการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้วยความจริงใจมุ่งมั่นและตั้งใจเพื่อการดำเนินงานโครงการสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้ามาในชุมชนพร้อมทั้งนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรมให้ผู้นำศาสนาผู้นำชุมชนชาวบ้านในชุมชนหรือผู้ที่

เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบแจ้งถึงบทบาทหน้าที่สำคัญของบุคคล/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการดังนี้

๔.๑ ผู้นำศาสนา: กำหนดให้ผู้นำทางศาสนามีบทบาทในการเป็นศูนย์รวมจิตใจในการร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมทางศาสนา/วัฒนธรรมภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ รวมทั้งเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในชุมชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมสนับสนุนโครงการฯ เพื่อให้การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นรวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงซึ่งจะทำให้เกิดความต่อเนื่อง และยั่งยืนของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕

๔.๒ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด/นักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอ อบจ. อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผอ. สถานศึกษาฯ) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯ ในรูปแบบต่างๆ เช่น สนับสนุนด้านวิชาการ บุคลากรวัสดุ/อุปกรณ์งบประมาณสถานที่จัดกิจกรรมหรือร่วมเชิญชวนชาวบ้านในชุมชนญาติมิตรบุคคลในครอบครัวเพื่อนบ้านร่วมรักษาศีล ๕ เป็นต้น

๔.๓ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาคเอกชน (สภาวัฒนธรรมทุกระดับบริษัทห้างร้านในชุมชนฯลฯ) ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯ ในรูปแบบต่างๆ เช่น สนับสนุนด้านวัสดุ/อุปกรณ์งบประมาณสถานที่จัดกิจกรรมหรือร่วมเชิญชวนชาวบ้านในชุมชนญาติมิตรบุคคลในครอบครัวเพื่อนบ้านร่วมรักษาศีล ๕ เป็นต้น

๔.๔ บทบาทของศิลปินแห่งชาติปราชญ์ชาวบ้านครูภูมิปัญญาซึ่งมีหน้าที่เป็นคลังสมองเป็นที่ปรึกษาเป็นวิทยากรในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมของชุมชน

๔.๕ บทบาทหน้าที่ของผู้นำชาวบ้านทุกกลุ่มวัยในชุมชน : มีหน้าที่เชิญชวนบุคคลในครอบครัวเพื่อนบ้านร่วมรักษาศีล ๕ รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างกระบวนการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

๔.๖ บทบาทของสื่อท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการเผยแพร่การจัดกิจกรรมในโครงการฯ ไปสู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ เช่น เสียงตามสายวิทยุชุมชนเคเบิลทีวีท้องถิ่นสื่อสิ่งพิมพ์ของท้องถิ่น

๕. การ “ระเบิดออกมาจากภายใน” ของแต่ละครอบครัวแต่ละหมู่บ้านเพราะเรื่องของการรักษาศีล ๕ ความสำเร็จจะอยู่ที่ความเชื่อความศรัทธาที่อยู่ในใจตนเป็นสำคัญความสำเร็จของทุกหมู่บ้านในการขับเคลื่อนจึงต้องเกิดจากการเห็นคุณค่าและประโยชน์จากการรักษาศีล ๕ จากคนในชุมชนเอง

๖. การประสาน ๓ คือ วัดบ้าน (ชุมชน) โรงเรียนเป็นการบูรณาการทำงานร่วมกันทั้ง ๓ ประสานโดยมีเจ้าอาวาสวัดเจ้าคณะตำบลเจ้าคณะอำเภอผู้นำชุมชนครูอาจารย์ผู้บริหารการศึกษาตลอดจนทีมงานแกนนำภาคีการพัฒนาในระดับตำบล/อำเภอแกนนำกลุ่มองค์กรชุมชนแกนนำกลุ่มองค์กรเครือข่ายทั้ง ๓ ประสาน เป็นแกนนำสำคัญที่จะขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่เป้าหมายโดยชี้แจงทำความเข้าใจให้ความรู้เชิญชวนให้เห็นคุณค่าของการรักษาศีล ๕ จัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อความสุขของคนในชุมชนและดำเนินการขยายผลสู่หมู่บ้านต่างๆ

๗. การใช้หลักการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเชิญชวนประสานความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบถึงแม้ว่าบางบุคคลจะเป็น

คณะกรรมการหลายคณะก็ตามแต่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดีเพื่อมุ่งเน้นการทำงานสู่เป้าหมายคือความสำเร็จโดยทุกฝ่ายให้ความเอาใจใส่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนและให้การสนับสนุนอย่างจริงจังมีการติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมีใบประกาศเกียรติคุณป้ายธงโล่มอบให้แก่ครอบครัวรักษาศีล ๕ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอรักษาศีล ๕ และจังหวัดรักษาศีล ๕ ตลอดจนมอบใบประกาศเกียรติคุณให้แก่หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

๘. ผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพและมีภาวะผู้นำสูงและเสียสละเช่นเจ้าอาวาส ผู้ใหญ่บ้านนายก และสมาชิกอบต./อบจ. ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรี (กพสม.) ประธานกลุ่มองค์กรตัวแทนครัวเรือนและประชาชนมีความเข้มแข็ง และมีความพร้อมมีความสามัคคีในการเข้าร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีล ๕^{๒๗}

๓.๓ สรุป

ศีล ๕ เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีล ๕ เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล ๕ แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบัน และอนาคตเป็นอานิสงส์ และในตรงกันข้าม โทษของการละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่างๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ บั่นทอนความก้าวหน้าความเจริญ และความสงบสันติสุขในการดำเนินชีวิต

หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยเฉพาะหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทดมีเป้าหมาย เพื่อให้ชุมชน สังคมเกิดความสุข เกิดการมีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัดและโรงเรียนตลอดทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนาทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ต้องเกิดความสามัคคี สร้างสรรค์กิจกรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ก่อตั้งขึ้นโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการและประสานชุมชนให้เกิดแรงจูงใจในการรักษาศีล ๕ ขั้นตอนการดำเนินโครงการเริ่มตั้งแต่ การแต่งตั้งกรรมการ การดำเนินโครงการ และการติดตามประเมินผล โดยพระสงฆ์จะต้องให้ผู้นำชุมชน ประชาชน ตลอดทั้งเยาวชน เข้าร่วมโครงการให้เกิดการตระหนักสร้างความคิด เมตตาซึ่งกันและกัน สำหรับปัจจัยที่ทำให้โครงการนำไปสู่ความสำเร็จ ปัจจัยหลักคือ ทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง อุทิศตนให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด

อย่างไรก็ตามสำหรับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผู้นำชุมชน ตลอดทั้งพระสงฆ์ได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี แต่ยังขาดการสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง ยังมีเยาวชน ประชาชนบางส่วนยังไม่ได้ปฏิบัติรักษาศีล ๕ อย่างแท้จริงเพราะไม่มีกิจกรรมหรือรูปแบบที่สร้างแรงจูงใจแต่ก็เป็นส่วนน้อยที่ไม่ปฏิบัติตาม

^{๒๗} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุข, หน้า ๑-๕๘.

บทที่ ๔

การบูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

แนวทางและสร้างองค์ความรู้เรื่องกระบวนการพัฒนาเยาวชนชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕
เชิงพุทธบูรณาการผู้วิจัยได้วางกรอบการศึกษา ๒ ประเด็น คือ (๑) แนวทางการส่งเสริมการพัฒนา
เยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕ (๒) กระบวนการสร้างองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการ โดยจะได้อธิบาย
ตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑ ปัญหาเยาวชนและหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๔.๑.๑ ปัญหาเยาวชนที่ขาดศีล ๕

ปัญหาการขาดศีล ๕ ของเยาวชนมีสาเหตุมาจากสภาพจิตใจของเยาวชนขาดการฝึกฝน
ในการตระหนักรู้การสร้างคุณธรรม และเนื่องจากเยาวชนส่วนมากเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรงมากกว่าวัย
อื่นๆ เพราะเป็นช่วงเวลาที่อยากรู้อยากเห็น ปัญหาเยาวชนในการละเมิดศีล ๕ เป็นปัญหาที่แก้ไขยัง
ไม่ได้ ดังที่ชาวออกจากสื่อต่างๆ ว่ายังมีปัญหาเรื่องวัยรุ่นหรือเยาวชนเกี่ยวกับการฆ่า การมีชู้สาว การ
ลักทรัพย์ การพุดจาหลอกลวงจนเป็นเหตุให้ทะเลาะวิวาท และปัญหายาเสพติด

ปัญหาการขาดศีล ๕ ของเยาวชน เกิดจากเยาวชนห่างเหินจากศีลธรรม และเข้าใจว่า
ศีลธรรมเป็นเรื่องไกลตัว ปัญหาการละเมิดศีลข้อที่ ๑ สาเหตุหลักเกิดจากความรุนแรงของวัยรุ่นเองที่
เกิดการตีกันชนอง เช่น มีการยกพวกตีกัน จนเป็นเหตุให้ถึงความสูญเสียชีวิต ทำให้ผลกระทบที่
ตามมานอกจากตนเองจะเดือดร้อนแล้วยังทำให้คนอื่นเดือดร้อนตามไปด้วยสังคมประเทศชาติก็ได้รับ
ผลกระทบตามมา ปัญหาเรื่องการศึกษาเกิดปัญหาทำให้เยาวชนในชาติได้รับการศึกษาที่ต่ำกว่า
มาตรฐาน ปัญหาการละเมิดศีลข้อที่ ๒ คือการที่เยาวชนหลงใหลในสื่อออนไลน์มากเกินไป เช่น การ
ติดเกมส์ การอยากได้สิ่งของที่มีเทคโนโลยีใหม่ แต่เยาวชน การติดในบริโภคนิยม เมื่อไม่มีเงินที่จะ
บริโภค จึงได้ตัดสินใจลักขโมยหรือติตออนไลน์จึงเป็นเหตุให้ลักทรัพย์จึงเป็นการละเมิดศีลข้อที่ ๒
อย่างชัดเจน ปัจจุบันมีเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ปรากฏว่า สร้างปัญหาการลักขโมยจนต้องทำให้ได้รับ
โทษติดคุก และเข้าไปรับการบำบัด ปัญหาการละเมิดศีลข้อที่ ๓ เนื่องมาจากสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินชีวิตของเยาวชนในสังคม โดยเริ่มมาจากครอบครัวที่มีความไม่พร้อมในการมีบุตร เกิดปัญหา
ภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจของครอบครัว อันนำมาสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นทางเพศตามมา ครอบครัวมีความ
แตกแยก ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีคนที่คอยให้การอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดทั้งผลกระทบทางด้านความ
ผิดเคืองทางด้านเศรษฐกิจความเป็นอยู่ที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในสังคม การขาดความรู้ใน
เรื่องเพศที่ถูกต้อง การขาดการศึกษาที่ฝึกให้เด็กได้คิดเป็นทำเป็นรู้จักการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการ
ดำเนินชีวิต รวมไปถึงสาเหตุที่เกิดจากการรับรู้สื่อต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยการไม่มีภูมิคุ้มกัน และการนำมา

ปฏิบัติในสังคมได้อย่างถูกต้อง ที่มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาในเรื่องที่ได้อย่างถูกต้อง ปัญหาเกิดละเมิดศีลข้อที่ ๔ เกิดจากการที่เยาวชนเห็นแก่ตัว เนื่องจากพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ จะทำให้ได้มาซึ่งความสนุกสนาน ได้มาซึ่งความต้องการทางเพศ ความต้องการทางสังคม การโกหกผู้ปกครองพ่อแม่เพื่อขโมยเงินมาสนุกสนาน ร่าเริงกับสังคมหมู่เยาวชน จะเห็นได้ว่า การโกหกผู้ปกครองจะเห็นได้ทั่วไปในสังคมเยาวชนเอง เช่น การโกหกผู้ปกครอง เพื่อหนีไปเที่ยวกับเพื่อนๆ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ ตามปัญหาการละเมิดศีลข้อที่ ๔ มีเห็นทั่วไปในสังคม นอกจากจะพูดโกหกแล้วยังมีพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ เป็นปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ได้ในหมู่เยาวชน ประการสุดท้ายปัญหาการขาดศีลข้อที่ ๕ สาเหตุหลักเกิดมาจาก วัลย่วยเป็นวัลยอยากทดลอง จะเห็นปรากฏในสังคมทั่วไป เช่น การดื่มสุรา การเสพยาเสพติดชนิด ร้ายแรงอีกมากมาย การขาดศีลข้อที่ ๕ นอกจากวัลยรุ่นหรือเยาวชนเป็นวัลยอยากรู้ยากลองแล้ว ยังพบว่า เยาวชนยังเข้าใจค่านิยมที่ผิด เช่นเข้าใจว่า การดื่มสุรา การเที่ยวกลางคืน เป็นความเท่ในสังคมเยาวชน การสูบบุหรี่เป็นการสร้างความยำเกรง สร้างความมั่นใจในบุคลิกภาพ ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นที่มาของการละเมิดในศีลข้อที่ ๕ และสิ่งสำคัญอีกประการคือ ในเขตชุมชนหรือสังคมปัจจุบันได้มี แหล่งอบายมุข มากมาย จึงเป็นสิ่งดึงดูดให้เยาวชนเข้าไปสถานที่ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาตนตามหลักพระพุทธศาสนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความประพฤติที่ดีงาม ประเทศใดที่กำลังทหารอันเข้มแข็ง มีการพัฒนา มีการแพทย์ การคมนาคม และในด้านเครื่องจักรกลต่างๆ อันทันสมัย ถึงแม้ประเทศนั้นๆ จะสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรวัตถุอัน สะดวกสบายถ้าขาดเสียซึ่งศีล ก็หาความเจริญได้ไม่ เพราะสังคมนั้นๆ ไม่สามารถจะพัฒนาสู่ความเป็น อริยะชนหาซึ่งความเป็นชนบธรรมนิยมประเพณีที่ดีงามได้ไม่ ย่อมเกิด ความทุกข์ความเดือดร้อนอัน เกิดเหตุแห่งความทุกข์อยู่ร่ำไป เพราะขาดศีลธรรม เป็นเหตุแห่งความวิบัติความเสื่อมทรามให้เกิดขึ้น ในสังคม เพราะการละเมิดล่วงเกินแห่งกายวาจาใจ ความประพฤติชั่ว ที่ปรากฏที่สืบเนื่องมาจากจิตใจ เป็นเครื่องกำหนด การสำรวมระวังเจตนาจนเว้นบาปอกุศลทั้งปวงชื่อว่าเป็นผู้มีศีล ย่อมได้รับอานิสงส์ ดังที่กล่าวมา โดยประการต่างๆ ดังคำกล่าวว่า “ศีลนั้นเทียวเป็นความดี เป็นความงาม ศีล จึงเป็นรั้ว กันคณองทางกายและวาจา มีใจเป็นผู้รับผิดชอบ ในงานและผลของงานที่กายวาจาทำขึ้น คนที่ไม่มี ศีลเป็นเครื่องกันความคณองอันเป็นผู้ที่สังคมผู้ติรังเกียจไม่เป็นที่ไว้วางใจของสังคม แม้จะเป็นสังคม ในวงราชการหรือสังคมใดๆ แม้แต่คนเดียวหรือสองคนแต่ที่เดียวสังคมหรือวงงานนั้นจะต้องเป็น ปีกแผ่นหนาแน่นไม่ได้นาน จะต้องถูกทำลายลงไป

ในทางปฏิบัติตรงกันข้ามกับความดี ก็คือความชั่วเป็นบาปอกุศลชักนำไปในทางที่ตกต่ำ เสื่อมถอย เป็นลักษณะของผู้มีความประพฤติเสียหาย ยินดีในธรรมอันลามก ไม่มีความละอาย มีการงานอันปกปิดโทษของการไม่รักษาศีล ๕ เป็นบ่อเกิดแห่งเวร” คำว่า “เวร” หมายถึง การประกอบ อกุศลทั้งหลาย ที่เป็นไปในทางกายวาจาและใจ การละเมิดศีล ๕ จึงเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดย ประการต่างๆ ผู้ก่อเวรบ่อยก็เป็นเหตุให้ไม่สำรวมระวัง ประมาทในชีวิตทำผิดศีลอยู่เนื่องนิตย์ และ ตรงกันข้าม เจตนาจนเว้นที่จะกำจัดได้เรียกว่า “เวรมณี” โทษของการละเมิดศีล ๕ นั้นมีมากมายใน สังคมย่อมก่อภัยเบียดเบียนตนเอง บั่นทอนความก้าวหน้าในชีวิตประจำวันในปัจจุบัน และอนาคต ตลอดติดตามถึงภพหน้า

ในอุทกนิกาย ปาฏิฐคามิกสูตร พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “คฤหบดีทั้งหลายบุคคลผู้ทุศีล เพราะศีลวิบัติ มีโทษ ๕ ประการนี้ โทษ ๕ ประการ อะไรบ้าง คือ (๑) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัตินี้ ย่อมถึงความเสื่อมโมกษทรัพย์เป็นอันมาก ซึ่งมีความประมาทเป็นเหตุ นี่เป็นโทษประการที่ ๑ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๒) กิตติศัพท์อันชั่วของบุคคลผู้ทุศีลย่อมกระฉ่อนไป นี่เป็นโทษประการที่ ๒ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๓) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติจะเข้าไปยังบริษัทใดๆ จะเป็นชัตติยบริษัทก็ตาม พรหมณ์บริษัทก็ตาม สมณะบริษัทก็ตาม ย่อมไม่แคล้วกล้า ก่อเงินเข้าไป นี่เป็นโทษประการที่ ๓ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๔) บุคคลผู้ทุศีล มีศีลวิบัติ ย่อมหลงลืมสติตาย นี่เป็นโทษประการที่ ๔ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ (๕) บุคคลผู้ทุศีล หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติวินิบาตนากร นี่เป็นโทษประการที่ ๕ ของบุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติ คฤหบดีทั้งหลาย บุคคลผู้ทุศีลเพราะศีลวิบัติมีโทษ ๕ ประการนี้แล”

๔.๑.๒ ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการพัฒนาเยาวชน

ปัจจุบันวัยรุ่นและเยาวชนส่วนใหญ่มีปัญหาหลายอย่างที่ตนไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยตนเองบางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผิดๆ ไม่มีการคิดวิธีการแก้ไขปัญหากันอย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับพวกเขาให้เขาได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหารุ่นเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่มักจะประสบปัญหาคือเขาไม่มีความรู้ในเรื่องของสิ่งที่ถูกหรือผิดไม่มีคนมาให้ความรู้ให้คำปรึกษาที่ถูกและชี้แนะแนวทางการแก้ไขหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยการคิดที่ขาดการยั้งคิดปัญหาส่วนใหญ่ เช่น ติดยาเสพติด ติดเกมส์ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาความรุนแรงของเด็กและสตรี ค่านิยมความทันสมัยตามโฆษณาตามสื่อต่างๆ เยาวชนเมื่อประสบพบเจอกับปัญหาต่างๆ ส่วนใหญ่มักปรึกษาเพื่อนเชื่อเพื่อนเพราะคิดว่าเพื่อนเป็นที่พึ่งให้แก้ตนได้ทั้งหมดเป็นความคิดที่ผิดความจริงแล้วเมื่อเกิดปัญหาคนที่ควรไปขอคำปรึกษาคือ พ่อ แม่ เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเรามากที่สุดและสามารถให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่องปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการพัฒนาเยาวชนปัญหาหลักได้แก่

๑. ปัญหาอุปสรรคทางครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกในการปลูกฝังจิตใจเยาวชนเอง ปัจจุบันพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ ไม่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอในการดำเนินชีวิตจึงเป็นเหตุให้เยาวชนขาดการดูแลที่ดี ขาดการสั่งสอนอบรม

๒. ปัญหาอุปสรรคทางสังคม ส่วนหนึ่งสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นหรือเยาวชน จะเห็นได้ว่าสังคมปัจจุบันแหล่งอบายมุข ร้านเหล้า ร้านคาราโอเกะ ร้านเกมส์ออนไลน์ยังมีปรากฏในสังคม トラบใดที่มีการเปิดสถานที่เหล่านี้อยู่ ก็ย่อมทำให้เยาวชนอยากเข้าไปสถานที่เหล่านี้เพราะเยาวชนเป็นวัยอยากรู้อยากเห็นหรือ ติดเพื่อนอยู่แล้ว

๓. ปัญหาการศึกษา เยาวชนที่สร้างปัญหาให้กับสังคมและชาติคือ ๕ ส่วนหนึ่งเกิดจากไม่มีการศึกษาจึงได้จับกลุ่มกันขึ้น เช่น การเป็นเด็กแว้น การยกพวกตีกัน เป็นต้นสาเหตุเกิดจากครอบครัวยากจนไม่มีงานทำจึงเกิดความคิดที่หลงผิด

๔. ปัญหาการส่งเสริมการแก้ไขอย่างเร่งด่วน หมายความว่า การพัฒนาเยาวชนยังขาดบุคลากรที่มาแก้ไขปัญหายาวชน บุคลากรที่ช่วยเหลือในการอบรมปลูกฝังเยาวชนยังมีจำนวนน้อยทั้งฝ่ายศาสนาเองคือฝ่ายพระสงฆ์ยังได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอ ยังขาดบุคลากรทางสงฆ์ที่สร้าง

แรงจูงใจให้กับเยาวชนเพื่อหันมารักษาศีล ๕ จึงเป็นเหตุให้การแก้ไขปัญหายังเกิดอุปสรรค และอีกประการ รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหายาวชนหรือขาดแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน หากรัฐบาลสนับสนุนและถือเป็นวาระเร่งด่วนสนับสนุนปลูกฝังค่านิยมเยาวชนอย่างจริงจังจึงอาจทำให้แก้ไขปัญหาลำบากนี้ได้

๔.๒ แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕

แนวทางการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาเยาวชนผู้วิจัยได้เสนอประเด็นศึกษาดังต่อไปนี้ (๑) ด้านครอบครัว (๒) ด้านการศึกษา (๓) ด้านหน่วยงานภาครัฐ และ (๔) ด้านสังคม โดยจะได้อธิบายตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ ด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมแรกที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำผิดของเยาวชน ครอบครัวต้องให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อเยาวชน โดยภาครัฐต้องให้ความรู้และฝึกอบรมพ่อแม่หรือให้ความช่วยเหลืออื่นๆ จัดสถานที่หรือกิจกรรมสำหรับครอบครัว เช่น สวนหย่อม ป่าชุมชน ค่ายครอบครัว วนอุทยาน พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ ลานดนตรี ลานคนเมือง เป็นต้น พัฒนาและจัดหาสื่อหรือสื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่ความรู้ส่งเสริมความเข้าใจในครอบครัว ให้ความรู้ตามอัธยาศัยแก่เด็กและครอบครัว ส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ให้มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการเลี้ยงดูบุตร โดยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีทักษะการเลี้ยงดูลูกและอบรมสั่งสอนลูกด้วยความรักและเข้าใจ ไม่ปล่อยปละละเลยเด็ก หรือไม่อบรมสั่งสอนลูก เพื่อให้ครอบครัวมีความสุข และป้องกันปัญหาครอบครัวแตกแยกการส่งเสริมให้เยาวชนได้รับความอบอุ่น มีความสำคัญในการดูแลจากบิดามารดา ดังนี้

๑) การอบรมเลี้ยงดูแบบอบอุ่น บิดามารดาจะใช้วิธีฝึกอบรมลูกในลักษณะที่ไม่เข้มงวดกวดขันหรือไม่ดูแลเอาใจใส่ลูกมากเกินไปต้องให้เด็กเป็นอิสระและพึ่งตนเองโดยฝึกให้ลูกรู้จักช่วยตนเองเรียนรู้คุณธรรมต่างๆ รู้จักเล่นกับเด็กวัยเดียวกันและรู้จักสังคมตลอดจนการได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากบิดามารดา

๒) การอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเยาวชนทั้ง ๔ ด้านได้แก่พัฒนาการทางด้านร่างกายด้านอารมณ์สังคมด้านสติปัญญาและด้านจริยธรรมตามหลักจิตวิทยาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๑๐ ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาด้านต่างๆ ดังนั้นบิดามารดาจึงควรอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างถูกวิธีในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเพื่อให้เกิดผลดีต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ในอนาคต

๓) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีพัฒนาการทางจิตใจได้อย่างดีที่สุดเหมาะจะใช้กับเยาวชนที่พื้นวัยเด็กตอนต้นคือตั้งแต่อายุ ๑๐ ปีขึ้นไปเนื่องจากเด็กในวัยนี้มีความสนใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้นเริ่มมีการใช้เหตุผลและควรใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยให้มากยิ่งขึ้นเมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นเพราะเด็กวัยนี้มีความแปรปรวนทางอารมณ์และความวิตกกังวลสูงมากการใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นสิ่งสำคัญวิธีการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบนี้ได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมากการให้เหตุผลในการฝึกนิสัยให้เข้าใจถึงผลดีผลเสียจากการประพฤติของตนและใช้วิธีการชมเชยมากกว่าการลงโทษและเมื่อ

จำเป็นต้องลงโทษจะใช้วิธีการลงโทษทางจิตคือทำเพิกเฉยไม่สนใจไยดีกับลูกไปชั่วขณะหนึ่งและอาจใช้วิธีการตัดสิทธิ์บางประการที่ลูกเคยได้รับ^๑

สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันขั้นพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันอื่นๆ ในสังคมประกอบไปด้วยบิดามารดาเป็นบุคคลสำคัญมีหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แรกเกิดการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการในการปลูกฝังกล่อมเกลาและส่งเสริมให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีลักษณะนิสัยบุคลิกภาพตลอดจนมีพฤติกรรมที่ปรารถนาโดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่ค่อยๆ วิวัฒนาการมาตามลำดับเนื่องด้วยความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์เองไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือผู้มีอำนาจเสกสร้างขึ้นมาดังที่ปรากฏในอัครคัมภีร์แห่งที่มนิกายปาฏิภวรรค^๒ กล่าวถึง การอุบัติขึ้นและวิวัฒนาการของโลกตลอดจนสังคมของมนุษย์ตามลำดับซึ่งได้แสดงถึงการเกิดขึ้นของสถาบันครอบครัวไว้ด้วยซึ่งเริ่มแรกเป็นความต้องการพื้นฐานคือความต้องการทางเพศต่อจากนั้นจึงขยายเป็นความต้องการด้านความมั่นคงของครอบครัวและความมั่นคงของคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจและการปกครองของสมาชิกต่อไป

ในพระสูตรนี้ได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดขึ้นของสถาบันครอบครัวตามลำดับในตอนต้นเมื่อความเป็นชายและหญิงปรากฏขึ้นทั้ง ๒ ฝ่ายต่างมีความกำหนดขอบพ้อซึ่งกันและกันแล้วสมสู่กันดังนี้ “สตรีก็มีเพศหญิงปรากฏและบุรุษก็มีเพศชายปรากฏสตรีก็จ้องดูบุรุษอยู่เสมอและบุรุษก็จ้องดูสตรีอยู่เสมอเมื่อคนทั้ง ๒ เพศต่างก็จ้องดูกันและกันอยู่เสมอก็เกิดความกำหนัดขึ้นเกิดความเร่าร้อนขึ้นภายในเพราะความเร่าร้อนเป็นปัจจัยเขาทั้ง ๒ จึงเสพเมถุนธรรมกัน”^๓

ในตอนแรกมนุษย์มีการสมสู่กันอย่างเปิดเผยและเป็นที่ยอมรับของผู้คนที่พบเห็นต่อมาภายหลังมนุษย์จึงได้สร้างบ้านเรือนอยู่และมีเพศสัมพันธ์กันในที่ลับจึงได้เกิดสถาบันครอบครัวขึ้นดังความตอนหนึ่งว่า “ดูก่อนวาเสฏฐะและภารทวาชะก็โดยสมัยนั้นแลสัตว์พวกที่เห็นพวกกับพูดว่าคนชาติชั่วจงฉิบหายคนชาติชั่วจงฉิบหายดังนี้”^๔

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการเกิดขึ้นของสถาบันครอบครัวในยุคเริ่มต้นนั้นไม่เป็นที่ยอมรับกันในทางสังคมเพราะสังคมเห็นว่าการสมสู่กันอย่างเปิดเผยระหว่างชายหญิงนั้นเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจเมื่อเป็นเช่นนั้นชายหญิงที่มีจิตรักใคร่ชอบพอกันจึงต้องแอบมีความสัมพันธ์กันในที่ลับแล้วจึงอาศัยอยู่ด้วยกันในครัวเรือนในลำดับต่อมา ในลักษณะของสถาบันครอบครัวที่ดีตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นมีลักษณะดังนี้

๑. ผู้ครองเรือน/สามีภรรยา มีธรรม

ผู้ครองเรือนได้แก่สามีภรรยาซึ่งได้สถานภาพเพิ่มเป็นบิดามารดาปฏิบัติธรรมมีศีล ๕ เป็นเบื้องต้นดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงผู้แก่แล้วกล้าครองเรือนดังนี้ “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายอุบาสกประกอบด้วยธรรม ๕ ประการเป็นผู้มีความแก่แล้วกล้าครองเรือนธรรม ๕ ประการเป็นไหนคืออุบาสก/

^๑ จันทนา อุดม และคณะ, “สถาบันหลักของสังคมกับการพัฒนาเยาวชน”, วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙).

^๒ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๑-๑๔๐/๘๖-๑๐๖.

^๓ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๒๖/๙๖.

^๔ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๒๖/๙๖.

มาตุคามเป็นผู้ดเว้นจากการฆ่าสัตว์^๕ ๑ เป็นผู้ดเว้นจากการลักทรัพย์ ๑ เป็นผู้ดเว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม ๑ เป็นผู้ดเว้นจากการพูดเท็จ ๑ เป็นผู้ดเว้นจากสุราเมรัยและของมึนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑” เมื่อสามีภรรยา มีศีล ๕ เป็นพื้นฐานย่อมจะทำให้ครอบครัวมีความสุขอบอุ่นมั่นคงเข้มแข็งได้รับการยกย่องสรรเสริญจากสังคมตลอดจนเทวดาก็กียกย่องบูชา

๒. บิตามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรธิดา

สามีภรรยาเมื่อมีบุตรธิดาก็มีสถานะเพิ่มขึ้นมาคือเป็นบิตามารดาจะต้องมีคุณสมบัติในการสั่งสอนบุตรธิดาผู้ที่สั่งสอนผู้อื่นได้ดีจะต้องอบรมตนเองให้เป็นแบบอย่างเสียก่อนดังคำกล่าวที่ว่า “ตัวอย่างที่ดีกว่าคำสอน” บุตรธิดาย่อมซึมซับรับเอาแบบอย่างพฤติกรรมอันดีงามจากบิตามารดาตามปฏิบัติพระพุทธรูปเจ้าทรงเปรียบเทียบความเจริญของต้นไม้ที่ต้องอาศัยป่าใหญ่แล้วเติบโตกับความเจริญทางธรรมของคนในครอบครัวที่ต้องอาศัยแบบอย่างจากบิตามารดาดังที่ปรากฏในปัพพตสูตรว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายไม่ว่าขนาดไหน อาศัยขุนเขาหิมวันต์ย่อมงอกงามด้วยความเจริญ ๓ ประการ ๓ ประการเป็นไฉนคือเจริญด้วยกิ่งใบแก่และใบอ่อน ๑ เจริญด้วยเปลือกและกะเทาะ ๑ เจริญด้วยกะพี้และแก่น ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลายไม่ว่าขนาดไหน อาศัยขุนเขาหิมวันต์ย่อมงอกงามด้วยความเจริญ ๓ ประการนั้นใดดูก่อนภิกษุทั้งหลายฉันนั้นเหมือนกันคนภายในอาศัยพ่อแม่เรือนผู้มีศรัทธาย่อมเจริญด้วยธรรมอันเป็นเหตุเจริญ ๓ ประการ ๓ ประการเป็นไฉน คือ เจริญด้วยศรัทธา ๑ เจริญด้วยศีล ๑ เจริญด้วยปัญญา ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลายคนภายในอาศัยพ่อแม่เรือนผู้มีศรัทธาย่อมเจริญด้วยธรรมเป็นเหตุเจริญ ๓ ประการนี้แล”^๖

๓. บุตรธิดามีความกตัญญูทวดเทวี

บุตรธิดาเป็นความหวังเป็นที่พึ่งของบิตามารดาเพื่อไว้สืบสกุลและไว้ดูแลเลี้ยงดูบิตามารดาเมื่อยามเจ็บป่วยหรือแก่ตัวบุตรธิดาที่มีความกตัญญูทวดเทวีคือรู้บุญคุณและตอบแทนคุณเป็นเครื่องหมายได้ชื่อว่าเป็นคนดีดั่งนั้นครอบครัวที่สมบูรณ์จะต้องมีบุตรธิดาที่มีความกตัญญูทวดเทวีมีความเคารพเชื่อฟังบิตามารดาและบำเพ็ญประโยชน์ต่อบุคคลในครอบครัวถ้าบุตรธิดาทำได้เช่นนี้ย่อมเป็นที่รักของทุกคนที่เกี่ยวข้องตลอดจนสมณะชีพราหมณ์ดังที่ปรากฏในกุมารลิจฉวีสูตรว่า “กุลบุตรผู้โอบอ้อมอารีมีศีลย่อมทำการงานแทนมารดาบิดาบำเพ็ญประโยชน์แก่บุตรภรรยาแก่ชนภายในครอบครัวแก่ผู้อาศัยเลี้ยงชีพแก่ชนทั้ง ๒ ประเภทกุลบุตรผู้เป็นบัณฑิตเมื่ออยู่ครองเรือนโดยธรรมย่อมยังความยินดีให้เกิดขึ้นแก่ญาติทั้งที่ล่วงลับไปแล้วทั้งที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันแก่สมณะพราหมณ์เทวดากุลบุตรนั้นครั้นบำเพ็ญกัลยาณธรรมแล้วเป็นผู้ควรบูชาควรสรรเสริญบัณฑิตทั้งหลายย่อมสรรเสริญเขาในโลกนี้เขาละโลกนี้ไปแล้วย่อมบันเทิงใจในสวรรค์”^๗

บุตรธิดาที่ไม่มีความกตัญญูทวดเทวีต่อบิตามารดาก็ยังสู้ไม่เท่าของคนเฒ่าไม่ได้ดังคาถาที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำพราหมณ์เฒ่าที่ถูกบุตรทอดทิ้งให้ไปกล่าว ณ ที่ประชุมของสภาพราหมณ์ตอนหนึ่งว่า “ไม้เท้าของข้าพเจ้ายังจะดีเสียกว่าบุตรที่ไม่เชื่อฟังไม่เท่ากันโคได้กินสุนัขได้ย่นข้างหน้าเวลายืดได้ใช้หยิ่งในที่ลึกได้” (ไม้เท้าของคนเฒ่าดีกว่าลูกเต้าอกตัญญู)^๘

^๕ อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๒/๒๓๓.

^๖ อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๔๙/๒๐๕.

^๗ อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๕๘/๘๘.

^๘ ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๗/๑๔๒-๑๔๓.

๔. ความเป็นอยู่ที่ดี/มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

การมีความเป็นอยู่ที่ดีคือการมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นความจำเป็นพื้นฐานของครอบครัวโดยเฉพาะปัจจัย ๔ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพพระพุทธศาสนาจึงมีคำสอนสำหรับผู้ครองเรือนให้ปฏิบัติในหัวใจเศรษฐกิจ คือ อุอาภะสะให้ห่างไกลจากอบายมุข ๖ และให้เติมเต็มด้วยความสุขทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ๔ ประการดังที่ปรากฏในอานันยสูตรดังนี้^๙

- ๑) อตฺถิสุข (สุขเกิดจากความมีทรัพย์)
- ๒) โภคสุข (สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์)
- ๓) อนณสุข (สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้)
- ๔) อนวัชชสุข (สุขเกิดจากความประพฤติดีไม่มีโทษคือการงานที่สุจริต)

“นรชนผู้มีอันจะตายเป็นสภาพรู้ความไม่เป็นหนี้ว่าเป็นสุขแล้วพึงระลึกถึงสุขเกิดแต่ความมีทรัพย์เมื่อใช้สอยโภคเป็นสุขอยู่ย่อมเห็นแจ้งด้วยปัญญาผู้มีเมธาดีเมื่อเห็นแจ้งย่อมรู้ส่วนทั้ง ๒ ว่า สุขแม้ทั้ง ๓ อย่างนี้ไม่ถึงเสียที่ ๑๖ อันจำแนกแล้ว ๑๖ ครั้งของสุขเกิดแต่การประกอบการทำงานที่ปราศจากโทษ”^{๑๐}

จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขแก่ครอบครัวที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่ทรัพย์สินเงินทองแต่มุ่งไปที่วิธีการที่ได้มาและวิธีการบริหารจัดการกับทรัพย์สินนั้นต่างหากพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับความสุขประการที่ ๔ คือ สุขเกิดจากการงาน ที่สุจริต ความสุขที่แท้จริงของครอบครัวเกิดจากคนในครอบครัวทำงานที่สุจริตชอบธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น ครอบครัวที่สูงศักดิ์หรือต่ำต้อยนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ประการใดหากขึ้นอยู่กับฐานะทางคุณธรรมที่บุคคลในครอบครัว แม้แต่การวัดฐานะความสำคัญทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็ได้วัดที่ระดับเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีแต่วัดที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวว่าเป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้องตามธรรมหรือไม่หน้าที่ของสถาบันครอบครัวสถาบันครอบครัวที่ดี ตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นมีหน้าที่ ดังนี้

๑. หน้าที่ทางด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา

มารดาบิดามีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรธิดาให้ได้รับพัฒนาการทางร่างกายอารมณ์สังคมจิตใจและสติปัญญาอย่างถูกต้องเหมาะสมหลักของการเลี้ยงดูตามแนวของพระพุทธศาสนามีได้ให้ความสำคัญเฉพาะแต่การเติบโตทางร่างกายเท่านั้นแต่เน้นการเจริญเติบโตในด้านต่างๆ พร้อมๆ กัน^{๑๑} และมีอาหารทั้ง ๔ คือ

๑. กวฬิงการาหารอาหารคือคำข้าว
๒. ผัสสาหารอาหารคือผัสสะ
๓. มโนสญฺเจตนาหารอาหารทางใจและ

^๙ อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๒/๙๐.

^{๑๐} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๒/๙๑.

^{๑๑} พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), “แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๓๗.

๔. วิญญาณอาหารอาหารคือวิญญาณ^{๑๒}

เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงทั้งด้านร่างกายด้านอารมณ์ความรู้สึกและด้านจิตใจการที่จะเลี้ยงดูให้บุตรธิดามีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทุกด้านนั้นมารดาบิดาพึงให้ความสำคัญต่ออาหารทั้ง ๔ ประการนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารทางจิตใจคือการปลูกฝังให้บุตรธิดามีคุณธรรมประจำใจได้แก่มิเมตตา กรุณา ขันอดทน ซื่อสัตย์ เป็นต้น

๒. หน้าที่ทางด้านส่วนรวม

ครอบครัวมีหน้าที่ปลูกฝังทักษะทางสังคมแก่สมาชิกในครอบครัวได้แก่การแนะนำให้รู้จักสังคมภายนอกครอบครัวและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องต่อบุคคลต่างๆ ทางสังคมในฐานะเป็นผู้แสดงโลกนี้แก่บุตรธิดา (โลกทสเสตารโ)^{๑๓} คือปฏิบัติต่อบุคคลต่างๆตามหลักทศ ๖ คือ บุคคลประเภทต่างๆ ที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธทางสังคม ดุจทิศที่อยู่รอบตัว ทิศเบื้องหน้าได้แก่ มารดาบิดา ทิศเบื้องขวาได้แก่อาจารย์ ทิศเบื้องหลังได้แก่ บุตรภรรยา ทิศเบื้องซ้ายได้แก่ มิตรสหาย ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ลูกจ้าง (ทาสและกรรมกร) และทิศเบื้องบนได้แก่ สมณะพราหมณ์ และทำให้บุตรธิดาได้เห็นอิฏฐารมณ์ หมายถึงส่วนที่น่าปรารถนาคือได้ลาภได้ยศสรรเสริญและความสุขและอนิฏฐารมณ์หมายถึงส่วนที่ไม่น่าปรารถนาคือเสื่อมลาภเสื่อมยศติเตียนและความทุกข์^{๑๔} ซึ่งเป็นธรรมชาติของโลกทำให้รู้เท่าทันตามที่มีนเป็นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงของบุตรธิดา

นอกจากนั้นครอบครัวมีหน้าที่ในการสงเคราะห์ญาติพี่น้องญาติพี่น้องเป็นเหมือนร่มเงาของครอบครัวเพราะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลและพึ่งพาเมื่อยามจำเป็นได้ดังนั้นการสงเคราะห์ญาติพี่น้องจึงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของครอบครัวดังที่ปรากฏในมงคลสูตร^{๑๕} และพระพุทธเจ้าก็เป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไปในการทำหน้าที่สงเคราะห์แก่ญาติพี่น้องดังที่เป็นพระจริยาประการหนึ่งใน ๓ ประการคือญาติตถจริยาพระพุทธรจริยา เพื่อประโยชน์แก่พระญาติตามฐานะเช่นการเสด็จไประงับข้อพิพาทระหว่างพระญาติทั้ง ๒ ฝ่ายกรณีแย่งน้ำจากแม่น้ำโรหิณีเข้านาเพื่อทำการเพาะปลูกข้าว^{๑๖}

๓. หน้าที่ทางเศรษฐกิจ

หน้าที่ทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ใช่เพียงแต่การแสวงหาทรัพย์มาได้และการรักษาทรัพย์ให้ดำรงคงอยู่เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกในครอบครัวเท่านั้นครอบครัวจะต้องทำหน้าที่สำคัญในการใช้จ่ายทรัพย์อย่างถูกต้องสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและรู้จักการแบ่งทรัพย์สินนั้นให้ใช้ประโยชน์ในด้านที่จำเป็นซึ่งมีหลักในการแบ่งทรัพย์เพื่อการใช้สอยในด้านต่างๆเป็น ๔ ส่วนที่เรียกว่า“โภควิภาค” ดังนี้

๑. ส่วนใช้จ่ายเลี้ยงตนเลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำประโยชน์ (เอเกน โภเค ภุญฺเจยฺย)

๒. ส่วนใช้ลงทุนประกอบการงาน (ทวิหิกมมปิโยชเย)

^{๑๒} ม.มู. (ไทย) ๑๒/๓๑๑/๒๖๖.

^{๑๓} อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๓๑/๑๘๐.

^{๑๔} อัง.อภฺฐก. (ไทย) ๒๓/๕/๑๘๒.

^{๑๕} ชุ.ช. (ไทย) ๒๕/๖/๔.

^{๑๖} ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๖/๑๘๓-๑๘๖/๓๐๕.

อีก ๑ ส่วนเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นในเวลาประสบกับวิกฤติต่างๆ (จตุตถกณฺณนินาเปยฺย)^{๑๗}

๔. หน้าที่ทางการบริหารครอบครัว^{๑๘}

หน้าที่ของมารดาบิดา ในฐานะผู้เป็นผู้นำและผู้บริหารครอบครัว ทำใน ๕ ประการ คือ การวางแผนครอบครัวการจัดองค์กรในครอบครัวการบริหารงานบุคคลในครอบครัวการสั่งการหรือการประสานงานในครอบครัว และการกำกับดูแล บริหารความขัดแย้งในครอบครัว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครอบครัวได้เข้าถึงประโยชน์ทั้ง ๓ ชั้น ได้แก่ประโยชน์ปัจจุบัน ชั้นทันตา เห็นประโยชน์เบื้องต้น หน้า ชั้นเลยตา เห็นและประโยชน์สูงสุด รวมถึงจุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกแต่ละบุคคลได้บรรลุผลสำเร็จอีก ๓ ด้าน คือ ความสำเร็จด้านส่วนตัว ความสำเร็จด้านครอบครัว และความสำเร็จด้านสังคม คือ การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุขสงบ

สรุปได้ว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัว และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติต่อไป ซึ่งตามแนวทางของพระพุทธศาสนานั้น ครอบครัวหมายถึง กลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วย สามิภรรยาที่ได้เพิ่มสถานภาพเป็นบิดาและมารดา รวมถึงบุตรธิดา ซึ่งแต่ละฝ่ายต้องมีความพึงพอใจในศีลธรรม และต้องมีความตระหนักในหน้าที่ของตนการเกิดขึ้นของสถาบันครอบครัวเริ่มแรกเป็นความต้องการพื้นฐาน คือ ความต้องการทางเพศ ต่อจากนั้นจึงขยายเป็นความต้องการด้านความมั่นคงของครอบครัวและความมั่นคงของคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจ และการปกครองของสมาชิกต่อไปสิ่งที่อิทธิพลต่อชีวิตคู่ มีทั้งหมดในปัจจุบัน รวมไปถึงเหตุในอดีต คือ การอยู่ร่วมกันในกาลก่อน

ลักษณะของสถาบันครอบครัวที่ดั้นประกอบด้วยผู้ครองเรือน/สามิภรรยามีธรรมบิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรธิดาบุตรธิดามีความกตัญญูกตเวทีและมีความเป็นอยู่ที่ดี/มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจปัญหาที่มักพบอยู่บ่อยๆ ในครอบครัวคือการเงิน/เงินไม่พอใช้/มีหนี้สินที่ต้องผ่อนชำระ ดังนั้นครอบครัวต้องพยายามสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้มั่นคงเพื่ออย่างน้อยไม่ให้เกิดความหย่าร้างและการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ทั้งเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจ

๔.๒.๒ ด้านการศึกษา

สถานศึกษาเปรียบเสมือนเป็นพ่อแม่คนที่สองของเด็กและเยาวชน รัฐควรให้ความสนใจใส่แก่สถานศึกษาทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความรู้คู่คุณธรรม โดยเน้นด้านวิชาการและการปฏิบัติไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานำไปพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

สถาบันการศึกษา ถือว่าเป็นสถาบันหลักที่เป็นแหล่งขัดเกลาลักษณะนิสัยเยาวชนและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนแต่ในปัจจุบัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมและความเจริญทางเทคโนโลยี ก้าวไปอย่างรวดเร็วมาก สถาบันการศึกษา จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะ

^{๑๗} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๐๔.

^{๑๘} พระครูสุนทรพิพัฒน์โกศล (ประจวบ อาทโร), “การบริหารครอบครัวตามหลักทศ ๖”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ก.

ขัดเกลา และฝึกอบรมพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชน เพื่อการขัดเกลา ที่จะให้ได้ดียิ่งขึ้น และเยาวชนจะได้มีทักษะในการใช้ชีวิตที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงต้องอาศัยวัด อาศัยพระสงฆ์เป็นผู้นำทางให้ความรู้ให้แนวทางที่รู้จักมีจริยธรรม คุณธรรมอันพึงประสงค์ เยาวชนจึงต้องมีการเข้าค่ายคุณธรรม เพื่อฝึกอบรมบ่มนิสัยขัดเกลา ลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่มีทั้งกาย ศีล จิต และปัญญาเพิ่มขึ้น

๑) การจัดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็ก

จากสภาพปัญหาที่ไม่เพียงแต่มีการยกพวกทำร้ายกันระหว่างเด็กต่างโรงเรียนเท่านั้น ในแต่ละโรงเรียนเองยังมีเด็ก ก่อการทะเลาะวิวาท การข่มขู่การข่มเหงรังแกกัน เช่น เด็กนักเรียนใหม่ถูกเด็กนักเรียนเก่ารังแก หรือเด็กที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากเพื่อนคนอื่นๆ มักจะถูกล้อเลียนถูกข่มเหงรังแก หากพิจารณาสาเหตุที่ทำให้เด็กทะเลาะกันข่มเหงรังแกกัน เป็นเพราะเด็กขาดทักษะในการจัดการปัญหาและขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์ตนเอง ดังนั้นสถานศึกษาควรมีกิจกรรม ที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะการสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจ การเข้าใจกัน ความสามัคคี เช่นกิจกรรมที่ช่วยน้องในช่วงเปิดเทอม การมีเพื่อนคู่หู (Buddy) โดยจับคู่เด็กที่มีความแตกต่างกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เด็กเรียนเก่งคู่กับเด็กเรียนไม่เก่ง เด็กแข็งแรงคู่กับเด็กอ่อนแอกิจกรรมค่ายลูกเสือ กีฬาสี ในปัจจุบันงานกีฬาสีกลายเป็นเรื่องแพ้ชนะ การใช้ความรุนแรงต่อกันมากกว่าสามัคคีช่วยเหลือกัน ชุมชนต่างๆ การฝึกทักษะให้เด็กรู้จักจัดการปัญหาและควบคุมอารมณ์ตนเองเพื่อให้เยาวชนนั้นมีศีลธรรม สร้างความดีแก่ตนเองและผู้อื่นทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ไม่ดี

ศีลมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม “พฤติกรรมคือการกระทำใดๆ ก็ตามซึ่งสามารถสังเกตได้โดยบุคคลอื่นหรือโดยการใช้เครื่องมือพฤติกรรมมิได้หมายความว่าเฉพาะการแสดงออกทางด้านร่างกายภายนอกเท่านั้นยังรวมไปถึงการกระทำหรือกิจกรรมภายในความรู้สึกของบุคคลด้วย”^{๑๙}

ปัจจุบันนักเรียนมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากอดีตมาก ส่วนหนึ่งนั้น อาจเป็นผลมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นที่มาของการเกิดช่องว่างระหว่างเยาวชนและสถาบันศาสนา ซึ่งในอดีตเป็นสถาบันหลักที่ฝึกฝนอบรมให้เยาวชนให้มีความประพฤติดีงาม ที่กล่าวมาข้างต้นก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนไทยในสังคมปัจจุบัน

หากมองเยาวชนในแง่ของพระพุทธศาสนาแล้วเยาวชนก็คือสิ่งมีชีวิตที่ประกอบไปด้วยเลือดเนื้อร่างกายและจิตใจเช่นเดียวกับความหมายที่ใช้เรียกแทนคำว่ามนุษย์หรือคนต่างกันเพียงว่าเด็กมีขอบเขตความสามารถบางอย่างถูกจำกัดไว้ตามธรรมชาติที่ไม่อาจทำในบางสิ่งบางอย่างได้ เช่นเดียวกับคนที่มีความเจริญเติบโตเต็มที่ของร่างกายเช่นการรับรู้ความผิดชอบชั่วดีอย่างเช่นคนปกติเด็กยังไม่อาจที่จะรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่อยู่ล้อมรอบตัวเองได้มากนักสภาพทางกายและทางใจยังไม่อาจที่จะมีความเข้มแข็งเท่ากับคนที่อยู่ในช่วงโตเต็มวัยแล้วแต่การรับรู้อื่นๆ เช่นสุขทุกข์ดีใจหรือเสียใจ

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา วัดบึงพระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่อยู่ในตัวเยาวชนเช่นเดียวกันกับผู้ใหญ่ ดังนั้นเยาวชนก็คือชีวิตหนึ่งที่ประกอบไปด้วยกายและใจที่ต้องการพัฒนาไปสู่ความเจริญ

ความหมายของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามทัศนะพุทธศาสนาจึงต้องพัฒนารูปกับนามไปพร้อมกันส่วนที่เป็นรูปนั้นอธิบายได้ว่าหมายถึงอารมณ์สุขทุกข์หรือวางเฉยหมายถึงการกำหนดได้จำได้ว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้คืออะไรหมายถึงคุณภาพของจิตที่คิดปรุงแต่งในทางที่ดีทางที่ชั่วหรือเป็นกลางๆ หรือหมายถึงสภาวะที่รับรู้ทางสัมผัสคือตาเห็นรูปหูได้ยินจมูกได้กลิ่นลิ้นได้ลิ้มรสกายได้สัมผัสและการรับรู้ทางใจฉะนั้นการพัฒนาเยาวชนตามหลักของพระพุทธศาสนาจึงมีลักษณะที่บูรณาการเยาวชนต้องได้รับการหล่อเลี้ยงบำรุงและส่งเสริมไปพร้อมกันทั้งหมดอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันกล่าวคือ

๑. ทางด้านร่างกายนั้นต้องยึดหลักของศีลในการควบคุมพฤติกรรมต่างๆ และยึดหลักของความพอเหมาะพอดีในการเลี้ยงดูเช่นการให้อาหารการพักผ่อนที่อยู่อาศัยยารักษาโรค

๒. ทางด้านจิตใจต้องยึดหลักของสมาธิการบริหารจิตให้ลดละอกุศลมีความบริสุทธิ์แจ่มใส

๓. ทางด้านปัญญายึดหลักของความรู้คิดที่มีเหตุผลเพื่อหลุดพ้นจากทุกข์มุ่งสู่สภาพอันสมบูรณ์^{๒๐}

นอกจากนี้หลักปฏิบัติตามพระพุทธศาสนายังวางหลักการทางด้านสังคมให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติโดยยึดหลักของวิชาและกรุณาด้วยหลักการดังกล่าวในการพัฒนาเยาวชนจึงพิจารณาองค์รวมทางด้านร่างกายจิตใจสติปัญญาบุคลิกภาพและ “ความสัมพันธ์กับเยาวชนและบุคคลที่แวดล้อมทั้งนี้โดยมีคุณธรรมเป็นแกนของการพัฒนาทุกด้านคุณธรรมที่นำสู่จุดมุ่งหมายของการเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์นั้นคือการที่เยาวชนได้รับฝึกอบรมให้ละเว้นความชั่วทำความดีให้ถึงพร้อมทำจิตใจให้บริสุทธิ์”^{๒๑}

สัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความอบอุ่นให้แก่เยาวชน และยังเป็นการพัฒนาร่างกายให้เกิดความสมบูรณ์ ได้รับความรู้และกิจกรรมสามารถพัฒนาให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติทั้งกายและวาจา ให้เกิดความสุจริตไม่ผิดศีลธรรม^{๒๒}

กายสุจริต คือ มีความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย เช่น การเอารัดเอาเปรียบ การบีบคั้นเบียดเบียน ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบลู่ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ในการประยุกต์ส่งเสริมว่า “โดยให้นักเรียนการสำรวมกายที่ถูกต้องเป็นปกติ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด”^{๒๓} “ให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การเรียน มีการรณรงค์เรื่องความประพฤติสุจริต สอนให้รู้จักดำรงชีวิตโดยนำหลักศีลธรรมเป็นแนวทางในการประพฤติตน”^{๒๔} “ส่งเสริมการรณรงค์เรื่องการลด ละ เลิกอบายมุขเช่นดื่มสุรา เสพยาเสพติด มี

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์, เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา วัดบึงพระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา, ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายชนเทพ บำรุงเมือง, ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านสระพัง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสุวิช คมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายสุวิช คมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติพิธาน, เจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

แนวทางให้ปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงานโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่หมู่”^{๒๕} “พร้อมทั้งมีการสวดมนต์ทุกสัปดาห์และให้ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด และเล็งเห็นว่าศิลปะมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและนักเรียนในการร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเรียนการสอนในการส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ปัญหา”^{๒๖}

สถานศึกษาสามารถประยุกต์การเรียนการสอนและการส่งเสริมกิจกรรมด้วยหลักแห่งศีลธรรมให้กับนักเรียนด้วยรูปแบบต่างๆ ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมและการบรรยายปาฐกถาซึ่งประยุกต์หลักธรรมตามสมควรแก่โอกาสเพื่อสั่งสอนอบรมและพัฒนาเด็กหากกล่าวถึงการพัฒนานักเรียนในหลักแห่งศีลหรือ (อริสสิกขา) คือการพัฒนาความสามารถของเด็กส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของทางโรงเรียนศิลปะจึงเป็นเรื่องของการฝึกพฤติกรรมเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศิลปะคือวินัยเด็กควรได้รับการปลูกฝังให้อยู่ในหลักของศีล ๕ การพัฒนาเด็กในระดับศีลคือการตั้งเป้าหมายที่จะสร้างพฤติกรรมความเคยชินที่ต้งามให้เกิดขึ้นในตัวเด็กในด้านต่างๆ เช่นไม่ลักขโมยไม่ใช้เวลาประทุษร้ายเห็นโทษของสิ่งเสพติดตลอดจนการไม่เบียดเบียนกัน

ประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมเป็นการพัฒนาวินัยและปลูกฝังพฤติกรรมที่ต้งามให้กับเด็กจึงได้ริเริ่มโครงการต่างๆ เช่น การสวดมนต์ การรณรงค์การลดละ เลิกอบายมุข แก่เยาวชนขึ้นบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่เข้าค่ายจริยธรรมคือ การพัฒนาและปลูกฝังนักเรียนด้วยวิธีการปลูกฝังจริยธรรมในลักษณะการเข้าค่ายและจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้นักเรียน ได้ศึกษาและทำความเข้าใจตนเองตามหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานเช่นเรื่องของศีล ๕ ตลอดจนให้เด็กได้รับการปลูกฝังระเบียบวินัยโดยได้รับความร่วมมือจากคณะครูหรือพระสอนศีลธรรมมาให้การฝึกอบรมเสมอสำหรับนักเรียนในโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม ตำบลหินดาด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาเป็นประจำทุกภาคการศึกษาและส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้องต้งามจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

โดยเน้นชีวิตนั้นเป็นอันเดียวกันกับการศึกษาเพราะชีวิตคือการเป็นอยู่และการที่ชีวิตเป็นอยู่ดำเนินไปก็คือการที่ต้องเคลื่อนไหวได้พบประสบการณ์ใหม่ๆ และเจอสถานการณ์ใหม่ๆ ซึ่งจะต้องรู้จักต้องเข้าใจต้องคิดต้องปฏิบัติหรือจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหาทางแก้ไขปัญหาให้ผ่านรอดหรือลุล่วงไปทำให้ต้องมีการเรียนรู้มีการพิจารณาแก้ปัญหาตลอดเวลาทั้งหมัดนี้พูดสั้นๆก็คือศึกษาหรือการศึกษาในแง่ของศีลสิกขามีหมายถึงระเบียบวินัยต้องรู้จักหน้าที่ตรงต่อเวลา^{๒๗} การประยุกต์หลักการไตรสิกขาในการพัฒนาเยาวชนตามหลักศีลคือท่านได้พัฒนาเยาวชนโดยเริ่มด้วยการไม่ฆ่าไม่รังแกสัตว์ไม่ลักขโมยไม่ประพฤติดินกามไม่พูดเท็จไม่พูดส่อเสียดไม่พูดคำหยาบและไม่ดื่มของมึนเมาไม่เสพยาเสพติด^{๒๘}

อาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าการดำเนินชีวิตของเยาวชนที่ต้งามจะเป็นชีวิตที่มีหลักสิกขาไปในตัวด้วยเหตุเพราะชีวิตขาดการศึกษาไม่ได้ถ้าขาดการศึกษาก็ไม่เป็นชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมพอได้การประยุกต์หลักธรรมไตรสิกขาในการพัฒนาเยาวชนการประยุกต์ให้เยาวชนในการฝึกฝนพัฒนาด้าน

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์นวมาร, เจ้าคณะตำบลสระจะแซ่, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายสุวิช คมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสุวิช คมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูปลัดพจขง จนทสโร, เจ้าคณะตำบลหินดาด, ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

พฤติกรรมทั้งทางกายวาจาใจโดยให้เยาวชนมีความสำรวมทางกายและวาจาและให้เยาวชนได้รู้จักความมีระเบียบวินัยการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอบรมให้เยาวชนได้เห็นคุณค่าของการรักษาศีลและให้เห็นโทษของการละเมิดศีลเพื่อให้เยาวชนได้เป็นเยาวชนที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตต่อไป^{๒๙}

ตรงนี้เป็นสาระเป็นอันเดียวกันระหว่างการศึกษาพัฒนาเยาวชนหรือการเรียนรู้ฝึกฝนที่เรียกว่าสิกขากับการดำเนินชีวิตที่ดีของมนุษย์ที่เรียกว่ามรรคคือการดำเนินชีวิตชนิดที่มีการศึกษาพัฒนาชีวิตไปด้วยในตัวจึงจะเป็นชีวิตที่ดีสิกขาก็คือการพัฒนาตัวเองของเยาวชนให้ดำเนินชีวิตได้ดีงามตามคุณธรรมถูกต้อง

คุณธรรมเป็นสิ่งที่ตั้งงามศีลต้องอยู่ที่กายที่วาจาธรรมอยู่ที่ใจ เมื่อเรามีกายมีวาจาที่มีศีลมีธรรมแล้วนั้นแหละเป็นเครื่องนำชีวิตของเราให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้และงามทุกเพศทุกวัยเด็กเอาไปประดับทั้งงามทุกเพศทุกวัยและการอยู่ร่วมกันในสังคมหมู่มาจำต้องมีความจริงใจต่อกันเมื่อกระทบกระทั่งกันด้วยเรื่องเล็กน้อยก็พยายามอดทนข่มใจไม่ให้เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องราวยิ่งใหญ่โตอีกทั้งควรพยายามเสียสละแบ่งปันให้แก่คนรอบข้างชีวิตจึงจะประสบแต่ความสุขตลอดไป

๒) การจัดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็กนักเรียน

กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ควรเสริมสร้างการเข้าใจซึ่งกันและกันแบบ ๒ ทาง ระหว่างครูกับเด็ก และครูควรมีทักษะในการประเมินสถานะเด็ก ประเมินความต้องการของเด็ก อีกทั้งควรมีความรู้และทักษะในการแทรกแซงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็ก ทักษะในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ทั้งนี้เมื่อครูทราบสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาแล้วครูสามารถเข้าไปแทรกแซงจัดการปัญหาและให้บริการแก่เด็กได้ ตรงตามความต้องการจำเป็นของเด็ก

ทักษะของครูที่ควรอย่างยิ่งในการเป็นแบบอย่างในการควบคุมเด็ก ให้สามารถเอาเป็นแบบอย่างที่ดี คือ การพูดคุย ปรับความเข้าใจเด็กเพราะการสื่อสารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสามารถช่วยให้เด็กหรือเยาวชนนั้นปฏิบัติตามได้ โดยเฉพาะการพูดจา หรือ วาจาที่ดีต้องไพเราะอ่อนหวาน

การเน้นให้เยาวชนเป็นคนที่ระเบียบวินัยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมของโรงเรียนจะเสริมด้วยการแสดงออกเกี่ยวกับการสำรวมระวังทั้งทางคำพูดและสร้างความรักสมัครสมานสามัคคีและการจัดการเรียนการสอนของกิจกรรมอิงพระพุทธศาสนาเช่น กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีการเวียนเทียน การทำบุญตักบาตรวันสำคัญ การถวายเทียนพรรษา เป็นต้น

วิสุจริต คือ มีความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ตั้งงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา เช่น การพูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก การพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหายการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่า โดยทางโรงเรียนมีการควบคุมวาจาให้อยู่ในระเบียบวินัย ใช้วาจาให้สุภาพเรียบร้อยต่อมารยาทสังคม ถ้าพูดกล้าแสดงออกหน้าห้องเรียนด้วยความเคารพซึ่งกันและกันและไม่พูดเสียงดังจนเกินไป ในขณะที่อยู่ในห้องเรียนที่จะทำให้ผู้พูดเสียบุคลิกภาพมีการส่งเสริมกิจกรรมวิสุจริต โดยการละการพูดเท็จการพูดส่อเสียด การพูดคำหยาบ การพูดเพ้อเจ้อ ในวันพระหรือทุกวันศุกร์ ในทุกสัปดาห์^{๓๐}

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระครูปราโมทย์ธรรมรส, รองเจ้าคณะอำเภอหาดใหญ่, ๑๒ เมษายน ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายสุวิษ คมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

การมีวาจาที่เรียบร้อยเป็นการมีศีลธรรม และเป็นการพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเองถือเป็นการพัฒนามนุษย์ เพราะว่าทำให้มนุษย์มีจิตใจสูงคือมีใจเป็นมนุษย์ศีล ๕ หรือเบญจศีลคือการควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียนดังนี้

๑. ปาณาติปาตาเวรมณีเว้นจากการปลงชีวิต
๒. อทินนาทานาเวรมณีเว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้
๓. กาเมสุมิจจา เวรมณีเว้นจากการประพฤติดีกในกาม
๔. มุสาวาทา เวรมณีเว้นจากการพูดเท็จ
๕. สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐนา เวรมณีเว้นจากน้ำเมา^{๓๑}

ศีลจึงเป็นสิ่งที่ควบคุมการกระทำตลอดจนถ้อยคำที่ออกไปไม่ให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่นผู้ปฏิบัติตามศีลย่อมเป็นเหตุให้เกิดความไว้นับถือใจเพราะผู้มีศีลไม่เป็นอันตรายแก่ใครๆ ทั้งยังเป็นสิ่งที่ยับยั้งไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความรุ่มรวยแก่ตนเองและบุคคลรอบข้างที่สำคัญคือศีลเป็นรากฐานแห่งสันติภาพแก่ส่วนรวม

การมีคำพูดที่ดีเป็นการมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมคือเพื่อนมนุษย์ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยมีความสุจริตกายวาจาไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กันซึ่งมองได้สองด้านคือด้านภายในตัวเองกับด้านภายนอกโดยที่ด้านภายในคือการฝึกกายวาจาให้เดินเข้าสู่ทางที่ถูกต้องปราศจากโทษเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการฝึกอบรมจิตต่อไปสำหรับด้านภายนอกคือการมองในแง่ประโยชน์ของสังคมได้แก่การไม่เบียดเบียนกันเป็นอย่างน้อยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นต่อจากนั้นเป็นศีลที่เกื้อกูลยิ่งขึ้นคือการช่วยเหลือทางสังคม

วินัย เป็นพฤติกรรมที่อยู่ในความควบคุมอันก่อให้เกิดผลดีและความก้าวหน้าทั้งมวล พฤติกรรมอันอยู่ในความควบคุมนี้คลุมไปถึงการควบคุมตนเองและวินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่การมีวินัยนี้อาจเกิดจากเหตุ ๒ ประการได้แก่เกิดจากการมีอำนาจภายนอกมาบังคับเช่นนักเรียนไม่กล้าทุจริตเพราะกลัวครูจับได้ผู้ร้ายไม่กล้าขโมยเพราะเห็นตำรวจยืนอยู่และเกิดจากการมีจิตใจรู้สึกผิดชอบชั่วดีไม่กระทำผิดวินัยวินัยต้องฝึกอบรมขึ้นให้นักเรียนนักเรียนที่สามารถบังคับตนเองได้นั้นโดยปกติเป็นคนที่ไม่เข้ากับใครได้ไม่เป็นอันตราย^{๓๒}

การพูดถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน (วจีไพเราะ) บุคคลที่อยู่ร่วมกันที่ดีจะรู้จักผูกใจคนด้วยคำพูดอ่อนหวานคำพูดหยาบกระด้างผูกใจใครไม่ได้ตามปกติคนเราจะมัดสิ่งของต้องใช้ของอ่อนเช่นเชือกหรือลวดมัดในทำนองเดียวกันเราจะมัดใจคนได้ก็ด้วยถ้อยคำอ่อนหวาน

ปิยวาจาหรือเปี่ยมด้วยหทัยความเป็นผู้มีวาจาน่ารักพูดอย่างรักกันวาจาเป็นที่รักวาจาจุดดิ่มน้ำใจหรือวาจาซาบซึ้งใจคือกล่าววาจาสุภาพไพเราะอ่อนหวานมีหางเสียงสมานสามัคคีซาบซึ้งใจทำให้เกิดไมตรีรักใคร่นับถือตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอม

^{๓๑} ไชย ณ พล, ศีล สมานธิ ปัญญา สำหรับคุณหนูและผู้ปฏิบัติใหม่, (กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓.

^{๓๒} สุชา จันทรธม, จิตวิทยาในห้องเรียน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๑), หน้า ๙๕.

ตาม^{๓๓} สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสเตือนพระภิกษุให้พยายามหลีกเลี่ยงถ้อยคำที่ขัดแย้งกัน^{๓๔} อันนำไปสู่การทะเลาะวิวาท^{๓๕} ดังนั้นการพูดจาอ่อนหวานเป็นที่สุภาพสามารถพัฒนาการอยู่ร่วมกันสงเคราะห์ด้วยคำพูดที่ดีซึ่งกันและกัน

การพูดนั้นเป็นพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับการคิดที่ดี ถ้าไม่มีความคิดซึ่งเป็นพฤติกรรมภายใน ก็ไม่มีการแสดงออกทางคำพูด ทางการกระทำก็ไม่อาจมีใครตัดสินได้ว่า บุคคลนั้นเป็นบัณฑิตหรือไม่ เพราะเหตุผลนี้ การพูดที่ดีจึงเป็นลักษณะหนึ่งในการช่วยสังเกตว่า บุคคลนั้นเป็นบัณฑิตหรือไม่ ในสุภาสิตสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงวาจาที่เป็นภาษิตว่า

ภิกษุทั้งหลาย วาจาอันประกอบด้วยองค์ ๔ เป็นภาษาสุภาสิต ไม่เป็นวาจาทุพภาสิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และเป็นวาจาอันวิญญูทั้งหลายไม่ติเตยนองค์ ๔ เป็นโณ ดูก่อนภิกษุทั้งหลายภิกษุ ในธรรมวินัยนี้ ย่อมกล่าวแต่วาจาที่บุคคลกล่าวดีแล้วอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาที่บุคคลกล่าวชั่วแล้ว ๑ ย่อมกล่าวแต่วาจาที่เป็นธรรมอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาที่ไม่เป็นธรรม ๑ ย่อมกล่าววาจาอันเป็นที่รักอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาอันไม่เป็นที่รัก ๑ ย่อมกล่าวแต่วาจาจริงอย่างเดียว ไม่กล่าววาจาเท็จ ๑

ในสุภาสิตสูตรนี้ หลังจากมีพระพุทธเจ้าทรงตรัสเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระสังคัสะนั้นก็ได้ทูลสรรเสริญพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสคาถาว่า

บุคคลพึงกล่าวแต่วาจาที่ไม่เป็นเหตุยังคนในเดือดร้อน แต่ไม่เป็นเหตุเบียดเบียนผู้อื่น วาจานั้นแลเป็นสุภาสิตบุคคลพึงกล่าว แต่วาจาอันเป็นที่รักแก่ชนเหล่าอื่น คำสัตย์แล เป็นวาจาไม่ตาย ธรรมนี้เป็นของมีมาแต่เก่าก่อนสัตบุรุษทั้งหลายเป็นผู้ตั้งมั่นแล้วในคำสัตย์ที่เป็นอรรถและเป็นธรรม พระพุทธเจ้าตรัสพระวาจาใด ซึ่งเป็นวาจาเกษมเพื่อให้ถึงพระนิพพาน เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์ พระวาจานั้นแลเป็นสูงสุดกว่าวาจาทั้งหลายดังนี้^{๓๖} จากข้อความพระสูตรนี้พอสรุปว่า พระพุทธเจ้าได้แบ่งประเภทวามีลักษณะ ๔ ประเภท คือ

๑. วาจานี้เป็นสุภาสิต
๒. วาจานี้เป็นธรรม
๓. วาจาอันเป็นที่รัก
๔. วาจาที่เป็นจริง

แต่ก็เป็นสิ่งที่สังเกตว่า บุคคลที่มีลักษณะเป็นบัณฑิตนั้นจะถือว่าวาจาจริงมีประโยชน์ แล้วก็กล่าวไปหมดนั้นไม่ได้ แม้ว่าวาจานั้นจริงขนาดไหน แต่พระพุทธองค์ก็ไม่ได้ทรงประสงค์ให้มีการกล่าวออกไป โดยมิได้พิจารณาเลยว่า เวลานั้นควรกล่าวหรือไม่ และเมื่อก้าวออกไปแล้วจะเป็นไปเพื่อประโยชน์หรือไม่

จะเห็นได้ว่า วาจาดีจะต้องเป็นคำจริง ไม่ใช่คำพูดที่ปั้นแต่งขึ้น เป็นคำพูดที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่บิดเบือนจากความจริง ไม่เสริมความ ไม่อำความ ต้องเป็นเรื่องจริง ต้องเป็นคำสุภาพ เป็นคำพูดไพเราะ ที่กลั่นออกมาจากน้ำใจที่บริสุทธิ์ ไม่เป็นคำหยาบ คำด่า คำ

^{๓๓} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๗.

^{๓๔} ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๖๓/๒๐๓.

^{๓๕} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๓๖/๒๗๖.

^{๓๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๗๔/๒๒๙-๒๓๐.

ประชดประชัน คำเสียดสี คำหยาบนั้นฟังก็ ระคายหู แค่คิดถึงกระคายใจ พุดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ เกิดผลดีทั้งแก่คนพุดและคนฟัง ถึงแม้คำพุดนั้นจะจริงและเป็นคำสุภาพ แต่ถ้าพุดแล้วไม่เกิดประโยชน์ อะไร กลับจะทำให้เกิดโทษ ก็ไม่ควรพุด พุดด้วยจิตเมตตา พุดด้วยความปรารถนาดีอยากให้คนฟังมีความสุข มีความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป ในข้อนี้หมายถึงว่า แม้จะพุดจริง เป็นคำ สุภาพ พุดแล้วเกิดประโยชน์ แต่ถ้าจิตยังคิดโกรธมีความริษยาก็ยังไม่สมควรพุด เพราะผู้ฟังอาจรับไม่ได้ ถ้วยคำที่กล่าวด้วยจิตขุนม้า แม้เพียงประโยคเดียวอาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงอย่างไม่อาจประมาณได้

๓) การจัดความสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้ปกครองและครู

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูเป็นสิ่งที่สำคัญ ในการช่วยกันดูแลและคุ้มครองเด็ก แต่ปัจจุบันพ่อแม่ส่วนใหญ่มักจะโยนบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเด็ก ให้เป็นบทบาทของโรงเรียน ส่วนโรงเรียนเห็นว่าเป็นบทบาทของผู้ปกครองแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ เช่น จัดพบปะผู้ปกครองเทอมละ ๑ ครั้ง (พบเป็นการส่วนตัว) โดยนำเอาปัญหาของเด็กมาคุยกันและร่วมกันหาทางออก ร่วมกับผู้ปกครองในการกำหนดกฎเกณฑ์ความปลอดภัยสำหรับเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน จัดเวทีแลกเปลี่ยนหรือจัดกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารระหว่างกัน จัดอบรมผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องทักษะการเลี้ยงดูและการพัฒนาการของเด็ก

การมีความสัมพันธ์แบบองค์รวมทั้งผู้ปกครองและครูที่อยู่ในสถานศึกษาสามารถพัฒนาช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชนให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยสอดส่องดูแล เพื่อให้เกิดการทั่วถึง โดยใช้ทักษะการสังเกตทั้งที่อยู่ภายในบ้านหรือสถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชน จนส่งผลถึงการพัฒนาที่ควบคู่บ้านและโรงเรียน

การศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัย อีกมีความง่ายยาก ตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นทั้งของเด็กและผู้ใหญ่จนถึงเรื่องที่ละเอียดซับซ้อนที่อยากจะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบได้

๑. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่างๆอย่างชัดเจนพร้อมกับการพัฒนาปัญญาและด้านอื่นๆ การพัฒนาที่จะให้เป็นคนดีเก่งและมีความสุขพร้อมๆ กัน

๒. การพัฒนาผู้เรียนที่เกิดขึ้นชัดเจนจะเป็นที่ชื่นชอบและชื่นชม ของทั้งผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และชุมชนที่ได้รับทราบ อีกการยอมรับและความร่วมมือช่วยเหลือจะเกิดขึ้นอย่างทั่วถึง

๓. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ของสถานศึกษาจะดีขึ้นมากที่เกื้อกูลการพัฒนาผู้เรียนรอบด้านทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ผู้คนที่เกี่ยวข้องล้วนเป็นกัลยาณมิตรแก่กันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้เรียน

๔. บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเองทั้งวิธีการทำงานและวิถีชีวิตทำให้สภาพการทำงานมีความสุข มีคุณค่าเพิ่ม ชีวิตส่วนตัวพัฒนาสู่ความสะอาด สว่าง สงบชัดเจน

๕. สถานศึกษา โดย ครู อาจารย์ ผู้บริหาร บุคลากร และผู้เรียน เป็นแบบอย่างต่อสังคม อีกเป็นพลังการพัฒนาสังคมกว้างให้ดีขึ้นยิ่งๆ ขึ้นได้^{๓๗}

จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาควรมีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชน อันจะเกิดประโยชน์กับการจัดการศึกษาที่ควบคู่ศีลธรรม ย่อมส่งผลถึงเยาวชนมีความคล้อยตามจุดมุ่งหมายระดับต่างๆ ของการพัฒนาทางด้านพระพุทธศาสนา กิจกรรมอันเนื่องจากการศึกษาเป็นวิธีการที่มุ่ง

^{๓๗} <http://portal.in.th/inno-sayan/pages/๑๑๓๙/>, [ออนไลน์] [๑๙ มกราคม ๒๕๖๐].

ประสงค์ไปสู่อุดมการณ์หรือประโยชน์ในพระพุทธศาสนาและจุดมุ่งหมายในพระพุทธศาสนาก็มีหลากหลายระดับซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมนั้นๆ ตามโอกาสและเวลาดังกล่าว

๔.๒.๓ ด้านหน่วยงานภาครัฐ

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างบทบาทเด็กและเยาวชนในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสังคม และเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงดังนี้

๑. เสริมสร้างศักยภาพให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเฝ้าระวังปัญหาและติดตามพฤติกรรมเสี่ยงอาทิ เหล้า บุหรี่ สารเสพติด การพนัน การติดยา และการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์อาชญากรรม การล่อลวง การเข้าสู่ตลาดแรงงานในรูปแบบที่เลวร้ายและไม่เหมาะสม

๒. การเสริมทักษะและความรู้ที่จำเป็นให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ และมีส่วนร่วมการเฝ้าระวังสื่อที่ไม่ปลอดภัย

๓. เสริมสร้างบทบาทและกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ต่อการพัฒนาสังคมตั้งแต่ระดับการร่วมคิด ร่วมออกแบบกิจกรรม ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามผล ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางนโยบาย

๔. ส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ทางรัฐบาลก็ได้กำหนดการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลไกระดับพื้นที่ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังนี้

๑. ส่งเสริมให้เกิดการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายเด็กและเยาวชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคประชาสังคม ภาคเอกชน โดยพัฒนากลไกชุมชนในรูปแบบกลุ่มหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชนในการดำเนินการเฝ้าระวัง การป้องกันอันตราย ปกป้อง ค้ำครอง รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน

๒. ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งการป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้ตกอยู่ในภาวะเสี่ยง

๓. การสร้าง ขยาย สนับสนุน และเชื่อมโยงเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างบทบาทเด็กและเยาวชนในการพัฒนาสังคม และมีส่วนร่วมในการยกร่างแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกระดับพื้นที่ ตั้งแต่การร่วมคิด ดำเนินการ และติดตาม

๔. พัฒนาศักยภาพและเสริมพลังบุคลากรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน โดยดำเนินการผ่านกระบวนการประเมินความต้องการ (need assessment) ของบุคลากรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนรวมทั้งการจัดระบบสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ ให้แก่บุคลากรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่เหมาะสม

๕. การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการและบทบาทภาระงาน ของกลไกระดับพื้นที่โดยคำนึงถึงเงื่อนไขของบริบทของแต่ละพื้นที่ มีระบบการเชื่อมประสานระหว่างส่วนกลางกับ

พื้นที่และจากพื้นที่ส่วนกลาง (ระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ และตำบล) ทั้งแนวดิ่งและแนวระนาบ^{๓๘}

ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางของการพัฒนาเยาวชนในการส่งเสริมให้มีศีลธรรม ต้องมีความร่วมมือกันของหน่วยงานรัฐ ทั้ง บ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญในการช่วยเหลือของการพัฒนาเยาวชน ให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องตามหลักการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา

ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะองค์กรทางพระพุทธศาสนา เช่น กรมการศาสนา ก็ได้มีความพร้อมและยินดีที่จะเป็นผู้ให้การสนับสนุนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายภาคเอกชนในชุมชน ในการที่จะร่วมกันส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่เยาวชนและประชาชนโดยมีวิธีการส่งเสริม คือ การใช้ฐานการเรียนรู้ ๓ ฐานซึ่งมีในทุกชุมชนเป็นฐานปฏิบัติการได้แก่ (๑) วัด (๒) โรงเรียน และ (๓) ชุมชน ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีวิถีชีวิตและปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธศาสนา รวมทั้งยึดมั่นในศีล สมาธิ และปัญญา เป็นหัวใจของการดำรงชีวิตเพื่อความสุขที่ยั่งยืน ของตนเองและความมั่นคงในประเทศชาติ”^{๓๙}

การแก้ปัญหาเยาวชน เป็นเรื่องด่วนและเป็นกรณีจำเป็นมากในปัจจุบัน เพราะมีปัญหาที่กระหน่ำเข้ามาสู่เยาวชนในหลายทางด้วยกัน จนทำให้เยาวชนบางคนต้องได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง จากสถานการณ์ทางสังคมที่เห็นแก่ตัวกันมากขึ้นจะเห็นได้การปฏิบัติตนไปตามยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เยาวชนมักจะตกเป็นเหยื่อ เพราะมีประสบการณ์น้อย มีสติปัญญาไม่มาก ถูกเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย และไม่ทันต่อกลอุบายต่างๆ ในเชิงธุรกิจของคนบางคนไม่ขาดความเกรงกลัวต่อบาป แม้ตัวของเยาวชนเอง ก็อาจจะเข้าสู่วงจรที่เลวร้ายได้ง่ายดัง ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า“ปัญหาของวัยรุ่น คือ ความเหลวไหลบังคับตัวเองไม่ได้ บังคับตัวเองให้เป็นพรหมจารีไม่ได้ บังคับตัวเองให้เป็นนักเรียนที่ดีไม่ได้”^{๔๐}

เพราะเหตุที่ว่าวัยรุ่นเป็นวัย ช่วงกลางของชีวิตที่จะหันเหไปสู่วัย ทำงานสร้างครอบครัว และเป็นพ่อแม่ที่ดีหรือร้ายได้ เป็นกลุ่มที่ต้องเรียนรู้ธรรมะเพื่อใช้นำทางเดินของชีวิตพ่อแม่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเอาใจใส่กับเยาวชนให้ได้มีศีลธรรมหรือดึงเยาวชนกลับมาสู่ทางธรรมะให้ได้แล้ว เยาวชนก็จะทำโลกนี้ให้น่าอยู่ เพราะเด็กและเยาวชน คือ ความหวังของครอบครัวสังคมและประเทศชาติในอนาคต นอกจากนั้นท่านยังได้กล่าวอีกว่า “การที่มนุษย์ในอนาคต จะมีฐานะทางศีลธรรมดีขึ้นเพราะเยาวชนมีศีลธรรมดีขึ้น มิฉะนั้นแล้ว จะไม่มีมนุษย์อยู่ในโลกพร้อมกับ ที่ไม่มีศีลธรรมเรื่องนี้ ขอเตือนซึ่งกันและกันไว้ให้ระลึกถึงอยู่เสมอว่า มนุษย์อยู่ได้เพราะศีลธรรมหมดศีลธรรมเมื่อไร ก็ไม่มีมนุษย์”^{๔๑}

^{๓๘} แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://dcy.go.th/webnew/upload/news/news_th_๒๐๑๗๒๐๑๒๓๔๖๒๖_๔.pdf [๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐].

^{๓๙} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, การพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมประชาชน ปี ๒๕๕๐ นามิตศาสนาสู่วิถีชีวิตที่มั่นคงเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ๕๙-๖๑.

^{๔๐} พุทธทาสภิกขุ, โอวาทพุทธทาสแด่เยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๒.

^{๔๑} พุทธทาสภิกขุ, เยาวชนกับความรอดของสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐๘.

สรุปความได้ว่า การสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่ประกอบด้วยศีลธรรมเพื่อรับผิดชอบต่อบทบาทและทำหน้าที่ในฐานะที่พึงปฏิบัติต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาตินั้นถือว่าเป็นปัญหาและเป็นภาระหนักอย่างยิ่งสำหรับการขับเคลื่อนที่จะพัฒนาระบบความคิดของเยาวชนให้เห็นถูกต้องได้ ในภาวะสังคมที่บุคคลส่วนใหญ่ยังคงมุ่งมั่นแสวงหาความสุขภายนอกคือวัตถุนิยม เพื่อมาตอบสนองความต้องการที่เกินความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคม

๔.๒.๔ ด้านสังคม

สถาบันหลักของสังคมเป็นสถาบันที่พัฒนาขึ้นเพื่อกำหนดค่านิยม บรรทัดฐานและเป้าหมายการส่งเสริมผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ ของสังคมสถาบันหลักของสังคมยังมีบทบาทในการเป็นสถาบันหลักที่กำหนดทิศทางและบทบาทขององค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมการสร้าง ความมั่นคงการลดความขัดแย้งทางความคิดของคนในสังคมอาทิการเมืองการปกครองวัฒนธรรมจารีตประเพณีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศกับความเชื่อมโยงพลวัตรการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นเกาะป้องกันความเสี่ยงจากกระแสโลกาภิวัตน์การขับเคลื่อนของวัฒนธรรมการขับเคลื่อนเข้าสู่สังคมในศตวรรษที่ ๒๑ อีกทั้งการพัฒนาจริยธรรมจิตสำนึก การหล่อหลอมให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง

ปัจจัยหลักในการพัฒนาสังคม คือการพัฒนาเยาวชน เพราะการพัฒนาเยาวชนเปรียบเสมือนการสร้างครอบครัวตัวอย่างเช่นการอบรมการสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะการสร้างความร่วมมือในระหว่างสมาชิกกันเองเพื่อก้าวเข้าสู่การขยายตัวไปในกลุ่มใหญ่ของสังคมโดยรวมในท้ายที่สุด นักพัฒนาเยาวชนและสังคมที่มีชื่อเสียง การพัฒนาเยาวชนไม่ได้หมายความว่าต้องมีกระบวนการการเรียนการสอนเหมือนในสถาบันการศึกษาที่กำหนดมาตรฐานความรู้หรือวิธีการทางเทคนิคแต่ควรเป็นการเรียนการสอนผ่านวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะวิคิดและการปรับตัวด้วยตนเอง ประกอบกับการส่งเสริมให้เยาวชนมีทัศนคติความเข้าใจความสัมพันธ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตนเองและสังคมอื่นๆ กับการดำเนินชีวิตในอนาคต นักพัฒนาสังคมหลายท่านเสนอว่าในอดีตที่ผ่านมาสังคมมักพัฒนาเยาวชนด้วยวิธีการป้อนความรู้ทางวิชาการ อบรมทักษะในสิ่งที่ตนเองรู้สอนให้ค้นหาคำตอบเฉพาะหน้ามากกว่าการค้นหาสาเหตุของปัญหา ส่งผลให้เยาวชนไม่มีหลักคิดในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

ในขณะที่แนวทางการพัฒนาสังคมคือการพัฒนาเยาวชนที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการกล่อมเกลามาจากครอบครัวสังคมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ส่งเสริมหลักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบด้วยตนเองในทางปฏิบัติการศึกษาของ Bruce อ้างว่าการพัฒนาระดับวิคิดของเยาวชน มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการทางการเจริญเติบโตขณะที่ **Graham Allen & Lain Smit** อ้างว่าในอดีตสังคมโดยรวมมีการบริหารจัดการในการพัฒนาระบบการคิด การเรียนรู้ ทักษะการปรับจิตสำนึกการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของเยาวชนในทิศทางที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือปัจจัยแวดล้อมต่างๆ เช่น เศรษฐกิจการเมือง การรักษาระบบนิเวศน์ความรู้พื้นฐานของสังคมในระยะยาว และเขายังได้เสนอต่อการส่งเสริมเยาวชนให้มีทักษะ ความรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมควรเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย เนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงจาก

การเป็นเด็กเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่จะมีความสนใจต่อตนเองและยึดตนเองเป็นศูนย์กลางทางปัญญา ประกอบกับศักยภาพการพัฒนาทางความคิดของบุคคลทั่วไปจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะมีมากในช่วงแรกเกิดถึงยี่สิบปีแรกและลดลงอย่างต่อเนื่องเพราะในช่วงเวลาดังกล่าว เยาวชนจะรู้สึกว่าตนกำลังอยู่บนเวทีที่สังคมกำลังเฝ้ามองและประเมินตนเองอยู่จึงต้องการความโดดเด่น ความเป็นอิสระทางจิตใจต้องการเสรีภาพและจะมีความรู้สึกพึงพอใจที่จะได้แสดงบทบาทของการเป็นผู้ใหญ่ เช่น การตัดสินใจการแก้ไขปัญหาการได้รับผิดชอบต่อตนเองและการแสดงถึงความเป็นผู้นำ

ในปัจจุบันสถานการณ์และแนวโน้มของการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเยาวชนในการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความสุข เด็กและเยาวชนยังคงต้องเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงในการดำรงชีวิต ทั้งการเลี้ยงดูของพ่อแม่ กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุล ขาดการกลั่นกรองในการเลือกรับและนำไปปฏิบัติ

๑) ความอยู่รอดปลอดภัยในสังคม สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (๒๕๕๒) รายงานว่าเด็กและเยาวชนไทย มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ ๑๐ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๗ และ ๒๕๕๐ ที่ผ่านมา และยังพบว่าอายุเฉลี่ยของเด็กที่ใช้ความรุนแรงจนถึงกระทั่งกระทำผิดทางกฎหมายมีอายุน้อยลง โดยพบมากในช่วงอายุ ๑๒ - ๑๘ ปี ทั้งนี้ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน พบมากในโรงเรียนในลักษณะของการทะเลาะวิวาทระหว่างเพื่อนร่วมโรงเรียนและต่างโรงเรียน รวมถึงความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากการกระทำรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว และความรุนแรงที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ

๒) บทบาทหน้าที่ของครอบครัวมีผลต่อความมั่นคงของเด็กและเยาวชน ผลจากการระดมความคิดเห็นในการจัดสัมมนาการพัฒนาเด็กและเยาวชน (๒๕๕๒) สรุปว่า ปัจจุบันครอบครัวมีการปฏิสัมพันธ์กันน้อยมาก โดยเฉพาะการพูดคุยและสร้างความเข้าใจกันภายในครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนหันไปหาอบายมุข สิ่งมอมเมาที่ให้ความสุขเพียงชั่วคราว และประพฤติดนเรียมร้ายความสนใจจากสังคมอย่างไม่เหมาะสม

๓) การมีงานทำ ปัจจุบันยังคงมีเด็กจำนวนหนึ่งต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่อายุยังน้อย ทั้งยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ ไม่มีความรู้และทักษะวิชาชีพ ทำให้ต้องประสบกับปัญหาการถูกหลอกลวง เอารัดเอาเปรียบ และถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม สถานประกอบการจึงหันไปใช้แรงงานที่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าแทน แนวทางการพัฒนาความแข็งแรงทางร่างกายและจิตใจ

๔.๓ บูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาดังนี้ (๑) ด้านครอบครัว (๒) ด้านการศึกษา (๓) ด้านหน่วยงานภาครัฐ และ (๔) ด้านสังคม โดยจะได้อธิบายตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ ด้านครอบครัว

ครอบครัว คือกลุ่มคนผู้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในครอบครัวทางกาย และสัมพันธ์ทางสายโลหิต (ด้านสถานภาพทางสังคม) และสัมพันธ์ผูกพันทางด้านจิตใจมีอุดมคติและ

เป้าหมายชีวิตร่วมกันโดยการทำหน้าที่และพัฒนาคุณธรรมเพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จและผลิตสมาชิกที่มีคุณภาพสู่สังคม^{๔๒}

ลักษณะและความสำคัญของครอบครัวทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงครอบครัวไว้ ๒ ลักษณะคือลักษณะแรกเป็นเรื่องปกติของสามัญชนที่ต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างชายและหญิงมีกิจกรรมทางเพศ (เมถุนธรรม) ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของธรรมชาติเพราะทำให้เผ่าพันธุ์สามารถสืบต่อไปได้นี้แสดงโดยนัยแห่งมัชฌิมนิกายอุปปิฎกาสก^{๔๓} ส่วนลักษณะที่ ๒ ครอบครัวมีลักษณะที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้แสวงหาความหลุดพ้นโดยเฉพาะผู้หวังจะเป็นพระอรหันต์ต้องสละตนเพื่อการปฏิบัติจนถึงความหลุดพ้นและสามารถอยู่เหนือขรรวาสวีสัยเนื่องจากการมีครอบครัวทำให้สกปรกดูเงือกตมเหมือนลูกศรที่ถอนได้ยากเป็นสิ่งที่คับแคบและเป็นที่มาของทุกข์^{๔๔} ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นพื้นฐานของสถาบันแรกในสังคมที่ต้องการความปลูกฝังสิ่งที่ตั้งตามหลักศาสนาเพื่อให้สมาชิกเป็นคนดีของชาติและอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกสืบไป

จากการสัมภาษณ์ นายสุวิช คมพยัคฆ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม พบว่า ครอบครัวของเยาวชนในหมู่บ้าน มีลักษณะความเป็นอยู่โดยภาพรวมถือว่ามีความค้ำจุนชีวิตอยู่ดี เนื่องจากอาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่มีหลากหลายเช่นแม่ค้าพ่อค้าทำเกษตรกรรมรับจ้างทั่วไปส่วนอาชีพรับราชการก็มีน้อยและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันต้องมีรายจ่ายที่สูงขึ้นจากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจน้ำมันแพงเมื่อมีรายจ่ายมากรายได้ก็น้อยก็แสวงหาทรัพย์สินเงินทองอย่างทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจบางครั้งจนรู้สึกว่าคุณปกครองมีเวลาดูแลเยาวชนไม่เพียงพอซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนติดเพื่อนติดเที่ยวหนีเรียนแล้วยังก่อปัญหาอันไม่พึงประสงค์แก่ตนและสังคมตลอดสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการทำความดีของเยาวชนย่อมส่งผลถึงการแสดงออกที่ผิดศีลธรรม^{๔๕} ดังนั้น ครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อเยาวชนเป็นด่านแรกที่พึงให้การศึกษาและทำความเข้าใจในทุกๆ เรื่องเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ปลายทางโดยเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเยาวชน

ในขณะทำการสัมภาษณ์ นายถนอม นามโคตศรี อดีตกำนันตำบลหินดาด พบว่าพฤติกรรมความรุนแรงของการแสดงออกที่รุนแรง ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงตามมาติดเพื่อน ภูโดยการชักจูง หรือไปทำการรุนแรง ทะเลาะกันทำร้ายร่างกาย โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายแก่ตนเองและส่วนร่วม และส่งผลถึงพ่อแม่ในครอบครัวของเยาวชนเอง โดยไม่คำนึงถึงความกตัญญู หรือเชื่อฟังพ่อแม่^{๔๖}

ดังนั้นจะเห็นว่า การผิดศีลธรรมของเยาวชนนั้นอันเนื่องมาจากครอบครัวที่ยังขาดสนใน เรื่องของการจ้บจ่ายใช้สอย และมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต จนผู้ปกครองไม่มีเวลาในการ

^{๔๒} พระมหาบุญเพียร ปุณณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), “แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒.

^{๔๓} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๑๖/๑๖.

^{๔๔} ชู.เถร. (ไทย) ๒๖/๑๙๘/๒๓๙.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายสุวิช คมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายถนอม นามโคตศรี, อดีตกำนันตำบลหินดาด, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐.

ดูแลหรืออบรมแนะนำสั่งสอนในการห้ามปรามที่เกี่ยวกับการประพฤติผิดศีลธรรม แสดงออกพฤติกรรมที่ไม่ดีออกมาจนเกิดความเคยชิน

แนวทางการส่งเสริมเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕ ด้านครอบครัวต้องอาศัยยึดหลักการปฏิบัติตามแบบอย่างพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการส่งเสริมการปฏิบัติของเยาวชนที่ถูกต้อง และเกิดการเข้าใจตามหลักศีลธรรม โดยสามารถปฏิบัติเพื่อการส่งเสริมด้านครอบครัว ดังนี้

การสร้างความสัมพันธ์ด้านครอบครัว โดยเน้นเกี่ยวกับการปฏิบัติแนะนำสั่งสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของเยาวชนที่ส่งผลถึงกระจายไปสู่สิ่งรอบข้าง ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ผูกพันเกี่ยวข้องการกระทำหรือการประกอบกิจกรรมระหว่างสิ่งสองสิ่งหรือสิ่งหลายสิ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์^{๔๗} มนุษย์ย่อมมีความผูกพันหรือสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัวตลอดจนสภาพแวดล้อมกายภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็รูปรธรรมได้แก่สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ทำขึ้นเช่นภาชนะเครื่องเรือนอาคารถนนชุมชนหรือเมืองสภาวะแวดล้อมทางอุณหภูมิแสงสว่างระดับเสียงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏตามธรรมชาติเช่นต้นไม้พืชพันธุ์ต่างๆ แม่น้ำลำธารที่ราบลุ่มที่ตอนภูมิประเทศตลอดจนภูมิอากาศ เพราะวามมนุษย์ไม่อาจอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มสังคมมนุษย์จึงมีความสัมพันธ์กับมนุษย์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ มนุษย์มีความสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มสังคมที่เป็นองค์กร หรือ สถาบันตามบทบาทหน้าที่และโครงสร้างทางสังคมนอกจากนี้มนุษย์ยังต้องสัมพันธ์กับสิ่งที่เป็นนามธรรมอันได้แก่ระบบคุณค่าที่ยึดถือซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมข่าวสารความรู้ ความคิดตลอดจนความรู้สึกและทัศนคติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรือของคนอื่นก็ตามสิ่งที่เป็นนามธรรมนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมกายภาพและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเป็นไปได้โดยเป็นไปตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดไว้มนุษย์ไม่มีความจำเป็นต้องเกิดการเรียนรู้ใหม่หรือเกิดการคาดคะเนใหม่ในพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นทุกครั้งไป^{๔๘} ส่วนหลักสร้างความสัมพันธ์การพัฒนาคนให้รู้จักถึงหน้าที่ทางครอบครัวของตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมซึ่งเรียกว่าหลักทศ ๖ มีดังต่อไปนี้^{๔๙}

ทศที่ ๑ ในฐานะที่เป็นบุตรธิดาพึงเคารพบิดามารดาผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องหน้า ดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ
๒. ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

บิดามารดาอนุเคราะห์บุตรธิดาตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

๑. ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว
๒. ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี

^{๔๗} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: สิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๗๐.

^{๔๘} วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม, พิมพ์ครั้งที่๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^{๔๙} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๙๘/๑๖๙-๑๗๒.

๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. เป็นธุระเมื่อถึงคราวจะมีคู่ครองที่สมควร
๕. มอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาส

ทิศที่ ๒ ในฐานะศิษย์พึงแสดงความเคารพนับถือครูอาจารย์ผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องขวา คือ

๑. ลูกต้อนรับแสดงความเคารพ
๒. เข้าไปหาเพื่อบำรุงรับใช้ปรึกษาซักถามรับคำแนะนำเป็นต้น
๓. ฟังด้วยดีฟังเป็นรู้จักฟังให้เกิดปัญญา
๔. ประนินบัติช่วยบริการ
๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพเอาจริงเอาจังถือเป็นกิจสำคัญ

อาจารย์อนุเคราะห์ศิษย์ตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

๑. แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
๔. ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ
๕. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศคือสอนฝึกศิษย์ให้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงรู้จัก

ดำรงตนด้วยดีที่จะเป็นประกันให้ดำเนินชีวิตดีงามโดยสวัสดิ์มีความสุขความเจริญ

ทิศที่ ๓ ในฐานะที่เป็นสามีพึงให้เกียรติบำรุงภรรยาผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องหลัง ดังนี้

๑. ยกย่องให้เกียรติสมฐานะที่เป็นภรรยา
๒. ไม่ดูหมิ่น
๓. ไม่นอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในบ้าน
๕. หาเครื่องแต่งตัวมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

ภรรยาอนุเคราะห์สามีตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจ
๔. รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
๕. ขยันช่างจัดช่างทาเอางานทุกอย่าง

ทิศที่ ๔ ในฐานะที่เป็นมิตรสหายพึงปฏิบัติต่อมิตรสหายผู้เป็นเสมือนทิศเบื้องซ้าย ดังนี้

๑. เผื่อแผ่แบ่งปัน
๒. พุดจามน้ำใจ
๓. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
๔. มีตนเสมอร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย
๕. ซื่อสัตย์จริงใจ

มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบตามหลักปฏิบัติ ดังนี้

๑. เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาป้องกัน

๒. เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของเพื่อน
๓. ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้
๔. ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
๕. นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร

ทิศที่ ๕ ในฐานะเป็นนายจ้างพึงบำรุงคนรับใช้และคนงานผู้เป็นเสมือนทิศเบื้องล่าง ดังนี้

๑. จัดงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังเพศวัยความสามารถ
๒. ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่
๓. จัดสวัสดิการมีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้เป็นต้น
๔. มีอะไรได้พิเศษมาก็แบ่งปันให้
๕. ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร

คนรับใช้และคนงานแสดงน้ำใจต่อนายจ้าง ดังนี้

๑. เริ่มทำงานก่อน
๒. เลิกงานทีหลัง
๓. เอาแต่ของที่นายให้
๔. ทาการทำงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น
๕. นำความดีของนายจ้างและกิจการไปเผยแพร่

ทิศที่ ๖ ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนพึงแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ผู้เปรียบเสมือนทิศเบื้องบน คือ

๑. จะทำสิ่งใดก็ทำด้วยเมตตา
๒. จะพูดสิ่งใดก็ทำด้วยเมตตา
๓. จะคิดสิ่งใดก็คิดด้วยเมตตา
๔. ต้อนรับด้วยความเต็มใจ
๕. อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย ๔

พระสงฆ์อนุเคราะห์ศฤงฆ์หลักปฏิบัติ คือ

๑. ห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว
๒. แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี
๔. ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง
๕. ชี้แจงอธิบายหาสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๖. บอกทางสวรรค์สอนวิธีดำเนินชีวิตให้มีความสุขความเจริญ

จะเห็นได้ว่าแนวทางการส่งเสริมข้อนี้เป็นนำหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ที่มีชีวิตร่วมกันอยู่ในครอบครัว มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในชีวิตประจำวันมีความสัมพันธ์กันในครอบครัว ด้วยเหตุที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมติดต่อกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตั้งแต่สถาบันเล็กสุดของสังคม คือ สถาบันครอบครัวสถาบันสังคมหรือชุมชนและสถาบันชาติบุคคลจะอยู่ในชุมชน หรือ สังคมได้อย่างมีความสุขฉะนั้นเยาวชนจึงควรเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในครอบครัวของตนเองโดยจะต้อง

รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและหน้าที่ส่วนรวมที่พึงปฏิบัติหรือรับผิดชอบ ดังตารางแสดงการแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนด้านครอบครัวที่จะนำเสนอต่อไปนี้

ตารางการแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนด้านครอบครัว

ลำดับที่	ปัญหาที่เยาวชนเผชิญ	วิธีการแก้ด้วยหลักทศ ๖
๑	ขาดความกตัญญูรู้คุณบุพการีแสดงพฤติกรรมที่รุนแรง ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย ขัดสนเงินทอง ครอบครัวแตกแยก	อบรมพ่่าสอนให้รู้จักคุณค่าของความเป็นคนดีมีความกตัญญูทเวที่ต่อบุพการี โดยนำบุคคลตัวอย่างมาสอนและปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่เยาวชน
๒	ขาดความเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ก้าวร้าว พุดโกหก คำหยาบ กล้าแสดงออกในทางผิด	อบรมพ่่าสอนให้มีความเคารพต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ รู้จักให้เกียรติคนอื่นในทางที่ถูกต้องเหมาะสม
๓	ขาดความตระหนักรู้ในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา	ปลูกจิตสำนึกของเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่ตนเองในการที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเช่นการแบ่งปันเสียสละ

องค์ความรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งประกอบด้วย ๔ ด้านได้แก่

๑. ด้านสัมพันธภาพ เช่น สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานบ้านซึ่งกันและกันสมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยและ/หรือรับฟังกันและกันสมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยต่อกันด้วยดีและ/หรือใช้เหตุผลในสิ่งคาลกสูตรแห่งที่ฌนิกายปาฎิกวรรค^{๕๐} พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงด้านสัมพันธภาพของสามีที่มีต่อภรรยาไว้ ๕ ประการ คือ

- ๑) ให้เกียรติยกย่อง
- ๒) ไม่ดูหมิ่น
- ๓) ไม่ประพฤตินอกใจ
- ๔) มอบความเป็นใหญ่ให้
- ๕) ให้เครื่องแต่งตัว

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงด้านสัมพันธภาพของภรรยาที่พึงกระทำต่อสามีในสิ่งคาลกสูตรไว้ ๕ ประการคือ

- ๑) จัดการงานดี
- ๒) สงเคราะห์คนข้างเคียงดี
- ๓) ไม่ประพฤตินอกใจ

^{๕๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๙/๒๐๕.

๔) รักษาทรัพย์ที่สามี่หามาได้

๕) ขยันไม่เกียจคร้าน

๒. ด้านการพึ่งตนเอง (เศรษฐกิจสุขภาพข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้) ครอบครัวที่เข้มแข็งต้องมีการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ซึ่งได้แก่ประกอบด้วยทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์คือประโยชน์ในปัจจุบัน ๔ อย่างคือหัวใจเศรษฐกิจ “อุอากะสะ” มี ๔ ประการคือ^{๕๑}

๑) อุ=อุฏฐานสัมปทาถึงพร้อมด้วยความหมั่นเช่นขยันหมั่นเพียรเลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงานเป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้นประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่องอันเป็นอุปายในการทำงานนั้นให้สามารถทำได้สำเร็จ

๒) อา=อารักขสัมปทาถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ (ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม) เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูลไม่ให้อุกฉกรรจ์หรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ

๓) กะ=กัลยาณมิตตตาคบคนดีไม่คบคบชั่วอยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมโดย้อมตารางตนเจรจาสนทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้นซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาศิลจาจะปัญญา

๔) สะ=สมชีวิตาอยู่อย่างพอเพียงรู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะไม่ให้อริยทรัพย์พุ่มพวยนักไม่ให้ผิดเคืองนักด้วยคิดว่ารายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่ายและรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้ครอบครัวที่เข้มแข็งต้องมีการพึ่งตนเองทางสุขภาพได้ปัจจุบันคำว่า “สุขภาพ” มิได้หมายเฉพาะสุขภาพกายและสุขภาพจิตเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงสุขภาพสังคมและสุขภาพศีลธรรมอีกด้วย^{๕๒} เรื่องสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “สิ่งที่ต้องการสุดยอดคือความไม่มีโรคหรือความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” (อาโรคฺยปรมาลาภา)^{๕๓} ดังนั้นถ้าปราศจากสุขภาพที่ดีเสียแล้วครอบครัวไม่สามารถทำงานเพื่อพัฒนาครอบครัวตัวเองและสังคมได้อย่างเต็มที่

๓. ด้านทุนทางสังคม สมาชิกในครอบครัวได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้านเนื่องจากมีหลักสังคมสงเคราะห์กับคนรอบข้างคือหลักสังคหัตถุ แปลว่าธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กันธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจกันมี ๔ ประการคือ^{๕๔}

๑) ทานการให้การเสียสละการแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่นช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัวแบ่งปันกัน (แบ่งปันไปมา)

๒) ปิยวาจาการพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานจริงใจไม่พูดหยาบคายก้าวร้าวพูดในสิ่งที่เป็ประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะพูดดีต่อกัน (พูดจาจับใจ)

๓) อัตถจริยาช่วยเหลือกัน (ช่วยกิจกันไป)

^{๕๑} อ.อุฏฐก. (ไทย) ๒๓/๕๔/๓๒๑-๓๒๓.

^{๕๒} [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/> [๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^{๕๓} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๕/๔๒.

^{๕๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๗๓/๒๐๘.

๔) สมานัตตตการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอโดยประพัตติตัวให้มีความเสมอดัน
เสมอปลายวางตัวดีต่อกัน (นิสัยเป็นกันเอง)

๔. ด้านการหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงและการปรับตัวได้ในภาวะยากลำบาก

ครอบครัวมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับภาวะยากลำบากในด้านต่างๆ คือมีการ
วางแผนเกี่ยวกับการแบ่งทรัพยากรโดยจัดสรรเป็น ๔ ส่วนได้แก่^{๕๕}

๑) เอเกนโกเคญุเชย (๑ ส่วนใช้จ่ายเลี้ยงตนเลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำ
ประโยชน์)

๒-๓) ทวีทิมมบโยชเย (๒ ส่วนใช้ลงทุนประกอบกิจการงาน)

๔) จตุตถญจิธาเปย (อีก ๑ ส่วนเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นในเวลาประสบกับวิกฤติ
ต่างๆ)

ครอบครัวที่เข้มแข็งต้องหลีกเลี่ยงภาวะเสี่ยงที่เกี่ยวกับสังคมรัฐและสิ่งเหนือธรรมชาติโดย
มีการแบ่งปันเผื่อแผ่ตามหลักโศคาทียะหรือโศคาทียะ ๕ ขอล่าวเพียง ๑ ประการคือทำพลี ๕
อย่างประกอบด้วย (๑) ญาติพลีสังเคราะห์ญาติ (๒) อดิพลีต้อนรับแขก (๓) ปุพพเปตพลีทาบุญอุทิศ
ให้ผู้ล่วงลับ (ถ้าไม่ทำทำให้สังคมตณินินทา) (๔) ราชพลีบำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากรเป็นต้น
(ถ้าไม่ทำทำให้รัฐลงโทษเก็บภาษีย้อนหลัง) (๕) เทวตาพลีถวายเทวดาคือสักการะบำรุงหรือทำบุญ
อุทิศสิ่งที่เคารพบูชาตามความเชื่อถือ (ถ้าไม่ทำจะทำให้สิ่งเหนือธรรมชาติไม่พอใจและตนเองก็ไม่
สบายใจ)^{๕๖}

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และบุตรธิดาต้องมีความสัมพันธ์โดยสายเลือด
ผู้ปกครองจะต้องแนะนำ หรืออบรมพร่ำสอนให้รู้จักคุณค่าของความเป็นคนดีมีความกตัญญูทศเวทิต่อ
บุพการี ทั้งมีความเคารพต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ รู้จักให้เกียรติคนอื่นในทางที่ถูกต้องเหมาะสม
และปลูกจิตสำนึกของเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่
ตนเองในการที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๔.๓.๒ ด้านการศึกษา

ด้านการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญของการขับเคลื่อนความรู้ไปสู่เด็กและเยาวชน โดย
สถานศึกษาต้องให้มีการจัดการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับการบูรณาการเชิงพุทธเข้าสู่
การศึกษาเพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนนั้นตระหนักถึงการมีความรู้และเข้าใจในการนำไปปฏิบัติ

ครูที่เป็นตัวอย่างหรือต้นแบบ ก็จะสามารถช่วยกันถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ และ
สามารถถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา เป็นการรักษาเอาไว้ของวัฒนธรรม พิธีกรรม และ
ประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา อันเป็นคุณค่าของสังคมสืบไป^{๕๗}

ครูต้นแบบจะต้องมีความชำนาญ เก่งองค์ความรู้เกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาและ
เป็นที่เคารพของผู้เรียนรู้และยอมอนุเคราะห์ผู้เรียนรู้ด้วยหน้าที่ ๕ ประการคือ

^{๕๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๕/๒๐๔.

^{๕๖} อ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๑/๕๐-๕๑.

^{๕๗} สัมภาษณ์, นายสุวิธ คมพยัคฆ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๑. แนะนำให้เป็นคนดี
๒. ให้เรียนดี
๓. บอกความรู้ในศิลปะวิทยาทุกอย่างด้วยดี
๔. ยกย่องให้ปรากฏในมิตรสหาย
๕. ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย^{๕๘}

ดังนั้น ครูต้องที่มีความชำนาญ และเป็นที่ยอมรับของส่วนร่วมเพราะการที่จะฝึกหัดอบรม หรือจัดตั้งชมรมของความรู้ทางพระพุทธศาสนานั้นต้องคัดเลือกผู้ที่มีความรู้จากประสบการณ์ มีความรู้การจัดงาน จะมีผลในด้านการอบรม การถ่ายทอด เพราะถ้าคัดเลือกแบบอย่างต้นแบบได้ ถูกต้องและคัดสรรแล้วก็จะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการฝึกหัด อบรม และเป็นที่เคารพของผู้เรียนรู้ ผู้รู้ต้องยึดหลักของวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจหลักธรรมและยังใช้กลวิธี และอุบายประกอบการสอนอีกมากมายเพื่อให้ผู้ฟังนั้นอยากฟังธรรมของพระองค์ในนี้พอสรุปคือ

๑. การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบวิธีการนี้เป็นการทำให้เข้าใจ ความหมายแห่งธรรมะได้โดยง่าย^{๕๙} พระองค์จึงตรัสว่าภิกษุรูปใดรูปหนึ่งไม่ได้อบรมซึ่งกายคตาสติก็ ฉะนั้นจักชุลมุนผิดภิกษุไปในรูปอันน่าพอใจรูปอันไม่น่าพอใจย่อมเป็นของปฏิภูลอสงวระยอมเป็น เช่นนี้^{๖๐}

๒. การเปรียบเทียบกับข้ออุปมาวิธีการนี้ช่วยให้เข้าใจเรื่องลึกซึ้งที่เข้าใจยากได้ ง่ายขึ้น^{๖๑}

๓. การใช้สื่อธรรมชาติใกล้ตัวเป็นอุปกรณ์ในการสอนวิธีการนี้พระพุทธองค์จะทรง ใช้สื่อธรรมชาติเป็นอุปกรณ์ในการสอนสมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าเมื่อประทับอยู่ในป่าประดู่ลายใกล้เมือง โกสัมพี^{๖๒}

๔. การทำเป็นตัวอย่างเป็นทำนองสาธิตให้ดูแบบไม่ต้องกล่าวสอนวิธีการนี้พระ พุทธองค์จะทรงกระทำให้เป็นแบบอย่างในทำนองสาธิตให้สาวกดูแล้วให้สาวกทำตาม^{๖๓}

๕. การใช้ภาษาในความหมายใหม่วิธีการนี้เป็นการใช้ภาษาในความหมายใหม่อัน เป็นการเล่นภาษาเล่นคำเป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ

๖. การเลือกบุคคลที่จะทรงเผยแผ่ในการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธองค์จัก ทรงเลือกบุคคลที่เป็นหัวหน้าก่อนแม้ในการแสดงธรรมในท่ามกลางพุทธบริษัทเมื่อมีเป้าหมายจะโปรด บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษแต่ก็ไม่ทรงทิ้งบุคคลส่วนมาก

๗. การรู้จักจังหวะและโอกาสวิธีการนี้คือการรอความพร้อมของผู้รับฟังทั้ง สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตใจของบุคคลนั้น^{๖๔}

^{๕๘} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๖- ๒๗๒/๒๑๒-๒๑๖.

^{๕๙} ขุ.ชา.อ. (ไทย) ๒/๔๖/๒๐-๒๑.

^{๖๐} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๒๔๗/๒๖๒-๒๖๓.

^{๖๑} ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๕๒/๗๙.

^{๖๒} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๐๑/๖๑๓.

^{๖๓} วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๖๕/๒๔๐.

^{๖๔} ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๑๔๙-๑๕๑/๒๐๕.

๘. การยืดหยุ่นในการสอนวิธีการนี้ทรงมีความยืดหยุ่นในการสอนตามเหตุปัจจัย คือทรงให้การยกย่องการชมการปลอบประโลมและการโอนอ่อนผ่อนตาม^{๖๕}

๙. การลงโทษและการให้รางวัลและความประพฤติทรงบัญญัติโดยความเห็นชอบร่วมกันของสงฆ์พร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษผู้ละเมิดไว้สำหรับการตรัสชมของพระพุทธองค์ทรงใช้ในลักษณะการยอมรับคุณความดีของผู้นั้นให้มั่นใจในการกระทำความดีของตน^{๖๖}

๑๐. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า^{๖๗}

การถ่ายทอดความรู้ต้องใช้ความสามารถในการถ่ายทอด เพราะผู้ถ่ายทอดต้องมีกลยุทธ์เทคนิคต่างๆ เพื่อสร้างความสนใจ ให้กับผู้เรียนรู้ โดยผู้ที่มีความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นทางพระพุทธศาสนา จะต้องเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญ ชำนาญ จึงจะถือว่าเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้^{๖๘}

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็น การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการความรู้ด้วยเหตุนี้องค์กรต่างๆ ที่มีการจัดการความรู้ในองค์กรจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการจัดให้บุคลากรในองค์กรมีการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันจนเกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมที่รวมตัวกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้ได้ ทั้งนี้้องค์กรจะต้องมีการเก็บรวบรวมประสบการณ์ความรู้มีการจัดการฐานความรู้การสะสมและรวบรวมองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการนำความรู้เหล่านั้นมาแบ่งปันและแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน^{๖๙}

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการเพิ่มความรู้อจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบมาพูดคุยเสวนา หรือสนทนากันด้านความรู้ต่างๆ อาทิเช่น การปฏิบัติตนตามหลักศีล ๕ หรือ ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักการ วิธีการ ที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เพิ่มเติมที่ยังไม่รู้หรือยังไม่ทราบ^{๗๐} ลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดีนั้นต้องมีความสำคัญในด้านการพัฒนางาน การพัฒนาคน การสร้างองค์ความรู้ และการความรู้ด้านพระพุทธศาสนาในการมีส่วนร่วม

^{๖๕} วจ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๑๑/๒๓๗.

^{๖๖} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๘๗/๔๘๑.

^{๖๗} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๑๒/๑๒๗-๑๒๙.

^{๖๘} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๑๒/๑๒๗-๑๒๙.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายสุวิษ คมพัยค์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๖๙} สัมภาษณ์ นายสังวาล นุ่มขุนทด, กำนันตำบลด่านใน อำเภอด่านขุนทด, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

^{๗๐} สัมภาษณ์ นายทวัฒน์ชัย แสนประสิทธิ์, กำนันตำบลกุดพิมาน อำเภอด่านขุนทด, ๑๙ พฤษภาคม

ตารางแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนด้านสถานศึกษา

ลำดับที่	ปัญหาที่เยาวชนเผชิญ	วิธีการแก้ด้วยการส่งเสริมศีลธรรม
๑	ขาดวินัย การยกพวกทำร้ายกันระหว่างเด็กต่างโรงเรียนเท่านั้น ในแต่ละโรงเรียนเองยังมีเด็ก ก่อการทะเลาะวิวาท การข่มขู่ การข่มเหงรังแกกัน	ส่งเสริมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ด้านศีลธรรม กิจกรรมพัฒนาด้านร่างกาย เพื่อให้เกิดการสำรวจ เพื่อความเรียบร้อย สวยงาม
๒	ขาดความใกล้ชิดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ควรเสริมสร้างการเข้าใจซึ่งกันและกันแบบ ๒ ทาง ระหว่างครูกับเด็ก และครูควรมีทักษะในการประเมินสถานะเด็ก ประเมินความต้องการของเด็ก	ส่งเสริมด้วยการพูดคุย สอบถาม หรือการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ถูกต้องทั้งผู้ปกครองและคุณครูที่อยู่ในสถานศึกษา
๓	ขาดความตระหนักรู้ในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา	สถานศึกษาควรมีกิจกรรมส่งเสริมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้แก่เยาวชน และกิจกรรมนอกสถานที่ หรือนำเด็กไปเรียนรู้สถานที่จริงเพื่อให้เกิดการประจักษ์

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และจะต้องสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยทั่วไป ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ต้องอาศัยความรับผิดชอบร่วมทั้งในระดับประเทศ และระดับสถานศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ หลักสูตรสื่อการสอนและเทคโนโลยี การประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครู การประเมินคุณภาพสถานศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ที่เชื่อมโยงกับทักษะ ๓ สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งนี้ต้องอาศัยแนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา การเรียนรู้ และการสอนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปความได้ว่า ด้านการศึกษาต้องให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพโดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสมเตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่องให้โอกาสทางการศึกษาโดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษามากตามปกติที่มีอยู่หลากหลายการจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆไม่ว่าจะเป็น ผู้ที่มีฐานะยากจนผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพและพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถและตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นพัฒนามนุษย์ในลักษณะเชิงพุทธบูรณาการ

๔.๓.๓ ด้านหน่วยงานภาครัฐ

ในการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นปัญหาของเยาวชนหรือกลุ่มสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาของสังคม เป็นต้น

๑.๑ โครงสร้างประชากรจากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร ในระยะ ๕ ปีย้อนหลัง มีเด็กเกิดใหม่ปีละ ๐.๗๔ – ๐.๘๑ ล้านคน เนื่องจากหญิงชายวัยเจริญพันธุ์แต่งงานช้าลง การคุมกำเนิดได้รับการยอมรับและมีประสิทธิภาพ ขณะที่จำนวนและสัดส่วนประชากรวัยแรงงานยังคงมีระดับค่อนข้างคงที่ แต่จำนวนและสัดส่วนประชากรสูงอายุได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๑๔.๗ ของประชากรทั้งหมดในปี ๒๕๕๙ จึงเป็นโอกาสต่อการลงทุนพัฒนาคุณภาพเด็ก พัฒนาทักษะความรู้ของเด็กและเยาวชนที่จะเป็นกำลังแรงงานใหม่ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและแนวโน้มของกำลังแรงงานที่จะลดลงในอนาคต ขณะเดียวกันคนวัยแรงงานจะต้องรับภาระดูแลเด็กและผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงมีแนวโน้มสูงขึ้น

๑.๒ โครงสร้างครอบครัวไทยและสภาพแวดล้อมเด็กผลของการสำรวจเด็กและเยาวชน ปี ๒๕๕๒ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีร้อยละ ๖๑.๘ ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่มีร้อยละ ๒๐.๑ ที่เหลืออยู่กับพ่อหรือแม่คนเดียวคนหนึ่ง สำหรับเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ พบว่าอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล ในการดำเนินชีวิตของครอบครัว มีการเปลี่ยนแปลงที่ทั้งพ่อและแม่ต้องแสวงหารายได้ ทำให้ไม่สามารถอบรมเลี้ยงดูบุตรได้เท่าที่ควร ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับการดูแลที่เพียงพอ จึงถูกดึงดูดจากสิ่งจูงใจภายนอกครอบครัวโดยง่าย เช่น ติดเกม ติดสารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น

๑.๓ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนอย่างรวดเร็วในรูปแบบที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้คนทุกเชื้อชาติสามารถติดต่อสื่อสารกันอย่างไร้พรมแดนและรวดเร็วทันใจ จึงเป็นโอกาสในการสร้างช่องทางใหม่ๆ เพื่อการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนใฝ่เรียนรู้ จุดประกายความคิดและจินตนาการใหม่ๆ ในเชิงสร้างสรรค์ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นภัยคุกคามต่อเด็กและเยาวชนจากกระแสการคลั่งไคล้และเสพติดเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นข้อจำกัดต่อผู้มีฐานะยากจนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียมคนทั่วไป

๑.๔ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยจากสังคมเกษตรกรรม สู่สังคมอุตสาหกรรม และสังคมฐานความรู้ ส่งผลให้ประเทศไทยรับเอาค่านิยมความเป็นสากลทั้งจากตะวันตกและตะวันออกมาเชื่อมโยงกับวิถีความเป็นไทย โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ

๑) การเลียนแบบพฤติกรรมของซีกโลกตะวันตกที่มีความอิสระเสรีในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน และความต้องการของแต่ละบุคคล ทำให้นิยามของความสุขแตกต่างกันหลากหลาย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งมีวุฒิภาวะทางอารมณ์น้อยย่อมได้รับผลกระทบมากและส่งผลต่อเนื่องไปยังครอบครัวและสังคม

๒) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วผ่านทางโลกเสมือนจริงทำให้ผู้คนมีความรู้มากขึ้น เกิดเครือข่ายทางสังคมในโลกเสมือนจริงซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น

ทุกขณะ อีกทั้งเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย แต่การปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งความเป็นจริงมีน้อยลง โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จะมีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและการสื่อสารได้อย่างสะดวกรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา สำหรับคนที่ไม่มีความคุ้นเคยและไม่สามารเลือกสิ่งดีๆ ได้ด้วยตนเอง จะเป็นกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะเสี่ยง ประกอบกับหากพ่อแม่ไม่เข้าใจและเข้าไม่ถึงโลกเสมือนจริง จะมองกิจกรรมที่เด็กเข้าไปร่วมออนไลน์ในทางลบเท่านั้น ทำให้เกิดช่องว่างครอบครัว และเกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี

๓) คนไทยเริ่มหวนคำนึงถึงความสุขแบบในอดีต ท่ามกลางสภาพสังคมที่มีความขัดแย้ง สับสนวุ่นวาย มีวิถีชีวิตเร่งรีบ แข่งขันแข่งขัน จึงเป็นโอกาสในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาเป็นแบบพอเพียงและหันมาดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข แผนปฏิรูปประเทศไทย (๒๕๕๔) จึงให้มีการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ โดยพัฒนาอาชีวศึกษาควบคู่กับการสนับสนุนที่ดินทำกินและแหล่งทุน ส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ การเป็นผู้ประกอบการรายย่อย รวมทั้งพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

๔) การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคสู่ภาค และจากประเทศเพื่อนบ้านเข้าสู่ประเทศไทย พร้อมกับแรงงานไทยเคลื่อนย้ายออกนอกประเทศ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องปรับตัวกับวัฒนธรรม ที่หลากหลายและมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างสมานฉันท์

๑.๕ การรวมกลุ่มภายใต้กรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคโดยเฉพาะการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรทั้งด้านการท่องเที่ยวและบริการ รวมถึงเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น โดยในปี ๒๕๕๘ จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีทักษะฝีมืออย่างเสรี ๗ สาขา ได้แก่ วิศวกรรม พยาบาล สถาปัตยกรรม วิชาชีพสำรวจ แพทย์ ทันตแพทย์ และนักบัญชี ดังนั้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะทาง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่จะเข้ามาในอนาคต ตลอดจนมีความรู้ภาษาต่างประเทศ และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การใช้ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาและการผลิตในอนาคต^{๗๑}

องค์กรหรือหน่วยงานในภาครัฐเป็นสิ่งที่สมาชิกแนวทางการปฏิบัติที่อยู่ร่วมกันได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวสมาชิกของสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อการดำเนินชีวิตอันเป็นปกติสุขโดยให้สอดคล้องกับความเชื่อของคนในยุคหนึ่งๆ เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป ความเจริญมากมายได้เกิดขึ้นในสังคม ความเชื่อและการยึดมั่นในจารีตประเพณีย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ดังที่ W. G Sumner ได้กล่าวว่า จารีตของสังคมย่อมเป็นแนวทางและมีความสำคัญเหนือกฎหมายซึ่งโดยทั่วไป ถ้าการกระทำผิดนั้นไม่มีกฎหมายระบุไว้ในที่ใดอย่างชัดเจน ก็ให้ใช้จารีตของสังคมเป็นแนวทางปฏิบัติ หรือแม้แต่การตรากฎหมายขึ้นใช้ก็ได้ยึดแนวจารีตของสังคมนั้นๆ เป็นหลัก^{๗๒} ดังนั้นเพื่อการสร้างองค์ความรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้อง

^{๗๑} สัมภาษณ์ นายวัฒนชัย แสนประสิทธิ์, กำนันตำบลกุดพิมาน, ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๗๒} สัมภาษณ์ นายวัฒนชัย แสนประสิทธิ์, กำนันตำบลกุดพิมาน, ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

มีกระบวนการให้ความรู้หรือขัดเกลาให้เกิดความเข้าใจเพื่อในการพัฒนาให้เป็นระบบองค์ร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

การขัดเกลาทางสังคม คือ กระบวนการซึ่งสังคม ชุมชน องค์กรที่เป็นทางการหรือกลุ่มใช้อบรมสั่งสอนสมาชิกของตนให้เรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกเพื่อให้สามารถเข้าร่วมสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มนุษย์ได้เรียนรู้การร่วมมือกับสมาชิกคนอื่นๆ ของสังคมในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม และยึดถือปฏิบัติ บทบาท ตามกฎเกณฑ์ของสังคมในระหว่างกระบวนการขัดเกลาทางสังคม นอกจากนี้ มรดกทางวัฒนธรรมได้ถ่ายทอดไปยังรุ่นลูกหลานตลอดชั่วอายุคนรุ่นหนึ่ง โดยอาศัยผ่านการขัดเกลาทางสังคม และปัจเจกชนได้มีการพัฒนาบุคลิกภาพและมโนภาพเกี่ยวกับ “ตนเอง” รวมทั้งพัฒนาความสามารถที่จะทำหน้าที่ในฐานะของปัจเจกชน และสมาชิกของกลุ่มได้ในช่วงกระบวนการขัดเกลาทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการควบคุมซึ่งกันและกันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคล (๑) เกี่ยวกับตัว (ของเขา) เอง และลักษณะความเป็นตนเองของเขา และ (๒) วิธีที่เขาจะไปมีความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้เมื่อบุคคลได้เข้าไปในสถานการณ์ที่แปลกใหม่ เขาจะต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อที่จะปฏิบัติตนได้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อควบคุมการสนองตอบของบุคคลอื่น ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคล บุคคลเรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่างๆ แต่ละขั้นของชีวิตที่แตกต่างกันไป การอบรมทางสังคมที่ต่อเนื่องกันดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นของบุคคลเพื่อให้บุคคลจะสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดระเบียบสังคม

การขัดเกลาทางสังคมเกิดจากการที่บุคคลมาสัมพันธ์ทางสังคมหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (interaction) แล้วทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามความคาดหวังหรือบรรทัดฐานของบุคคลอื่นที่เป็นสมาชิกอยู่ การอบรมทางสังคมนั้นมีลักษณะเป็นกระบวนการควบคุมซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงว่าบุคคลควรจะทำอะไรในเรื่องของตนเองและจะปฏิบัติตนอย่างไรในสถานการณ์หนึ่งๆ เมื่อมีการปะทะสังสรรค์ทางสังคมเกิดขึ้น จากการที่กล่าวว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการควบคุมซึ่งกันและกันก็เพราะว่าขณะที่บุคคลได้รับการขัดเกลาทางสังคมจากบุคคลอื่นๆ นั้น บุคคลอื่นๆ ก็ได้รับการอบรมทางสังคมจากบุคคลนั้นด้วย^{๗๓} การขัดเกลาทางสังคมอาจแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ ที่สำคัญคือ

๑. การขัดเกลาทางสังคมขั้นปฐมภูมิ (Primary Socialization) การขัดเกลาทางสังคมนี้นับว่าปรากฏตั้งแต่ทารกได้เป็นสมาชิกของสังคมเริ่มตั้งแต่ครอบครัวทำหน้าที่ในการให้การอบรมสั่งสอนเด็กครอบครัวเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะเข้าร่วมกับคนอื่นในโลกกว้างครอบครัวเป็นผู้อบรมสั่งสอนเรื่องความรัก หน้าที่ และสิทธิต่างๆ สอนให้เข้ากับคนอื่นๆ ในสังคมได้

^{๗๓} คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สังคมวิทยาและมนุษยวิทยาเบื้องต้น, อ้างแล้ว, หน้า ๗๘.

๒. การขัดเกลาทางสังคมขั้นทุติยภูมิ (Secondary Socialization) จะเกิดเมื่อบุคคลได้ผ่านกระบวนการอบรมทางสังคมขั้นปฐมภูมิแล้วและต้องการเข้ากลุ่มสังคมหรือเปลี่ยนสภาพทางสังคม เช่น การเลื่อนชั้นทางสังคม จากชนชั้นต่ำเป็นชนชั้นกลาง เขาก็จะได้รับการขัดเกลาทางสังคม เป็นต้น^{๗๔}

เอียน โรเบิร์ตสัน (Ian Robertson) ได้ให้คำจำกัดความว่า “การขัดเกลาทางสังคมหรือการอบรมป็นนิสัยเป็นกระบวนการคบหาสัมพันธ์กันทางสังคมซึ่งประชาชนได้รับบุคลิกภาพและการเรียนรู้วิธีการดำเนินชีวิตในสังคม”^{๗๕} คำว่า “กระบวนการ” คือ การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างต่อเนื่องดังนั้นการคบสัมพันธ์กันทางสังคมจึงเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องและยาวนานจนทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมา หรือการมีปฏิกริยาโต้ตอบเป็นแบบฉบับแห่งการกระทำจนกลายเป็นนิสัยประจำตัว หรือบุคลิกภาพของประชาชนในสังคม

รูปแบบของการอบรมทางสังคมทั้งสองประเภทข้างต้นเป็นกลไกควบคุมสังคมทางวัฒนธรรมที่สำคัญจะใช้อย่างแพร่หลายกว้างขวาง เพราะระเบียบแบบแผนอันเป็นแนวทางปฏิบัติหรือที่เรียกว่าบรรทัดฐานทางสังคมได้กำหนดไว้โดยสมาชิกกลุ่มที่มีอยู่แล้ว และสิ่งดังกล่าวเป็นที่เห็นพ้องต้องกันระหว่างสมาชิกซึ่งได้รับการอบรมให้เรียนรู้ทางสังคมมาก่อน

ในด้านการพัฒนาเยาวชนอันเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ อาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนด้านหน่วยงานภาครัฐ

ลำดับที่	ปัญหาที่เยาวชนเผชิญ	วิธีการแก้ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกัน (บ ว ร)
๑	พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ทะเลาะกัน การทำร้ายซึ่งกันและกัน	ส่งเสริมกิจกรรมเข้าร่วมการพัฒนาตนเองและชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะ
๒	การติดเกม ปัญหาความยากจน ความอยากได้เกินความพอดี	ส่งเสริมแนวทางการพัฒนางานอาชีพ ส่งเสริมอบรมความรู้สัมมาอาชีพ
๓	ครอบครัวแตกแยก ความต้องการทางเพศ อยากลอง ติดเที่ยวกลางคืน มีพฤติกรรมเลียนแบบ ทำหาย การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	ตั้งกฎหรือกติการ่วมกันในการปรับพฤติกรรมของ เยาวชนให้เหมาะสมแก่วัยของตนเอง คือ มีระเบียบ กติกา ร่วมกับทุกคนในชุมชนและสังคม
๔	การพูดปด การพูดคำหยาบ การพูดล่อลวง	ปรับทัศนะความคิดเห็นตามข้อมูลที่เป็นจริง และ ยอมรับความคิดของ คนอื่นที่แตกต่างกัน

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายทวัฒน์ชัย แสนประสิทธิ์, กำนันตำบลกุดพิมาน, ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

^{๗๕} Ian Robertson, **Sociology**, (New York: Worth, 1977), p. 568.

๕	การดื่มสุรา การเที่ยวกลางคืน ประมาทเมา เกลี้ยจรั้น	การสร้างจิตสำนึก โดยยึดหลักปฏิบัติตามศีลธรรม การรับศีลแล้วนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
---	---	--

หลักสำคัญของการขัดเกลาทางทั้งระบบหน่วยงานภาครัฐ คือ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน ศาสนา และสื่อมวลชน เป็นต้น ดังจะได้จำแนกดังต่อไปนี้

๑) ครอบครัว กระบวนการขัดเกลาทางสังคมเริ่มต้นภายในครอบครัว โดยสมาชิกใช้ระยะเริ่มแรกของชีวิตอยู่กับครอบครัว และได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและแบบแผนพฤติกรรมของครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานที่ขัดเกลามนุษย์ให้รู้ว่าการทำอะไรหรืออะไรถูกอะไรผิด เป็นต้น เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างลึกซึ้ง และมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติ และความประพฤติของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

๒) กลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนมีลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกัน เช่น อายุ เพศ การศึกษา ฯลฯ แม้ว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญของกลุ่มเพื่อน จะเน้นในเชิงนันทนาการ บางครั้งกลุ่มเพื่อนก็เป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อครอบครัว ในเมื่อตามปกติกลุ่มเพื่อนมีความเท่าเทียมกัน จะมีจุดยืนร่วมกันในขณะที่มีความสัมพันธ์ตามอำนาจที่ได้รับมอบหมาย ในฐานะเป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลสูงสุดในช่วงวัยรุ่น การรับเอาค่านิยมและแสดงออกถึงค่านิยมดังกล่าวของกลุ่มเพื่อน จะมีผลทำให้เกิดการยอมรับของคนๆหนึ่งอย่างมาก เพราะโดยทั่วไปบุคคลปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม อาจเป็นกลุ่มที่มีอายุระดับใกล้เคียงกันโดยอาจจะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อนธรรมดาจนถึงชมรม สมาคมที่ตนสนใจ เช่น เพื่อนร่วมชั้น ชมรมฟุตบอล เนตบอล สมาคมนักเรียนเก่า เป็นต้น

๓) โรงเรียน โรงเรียนเป็นตัวแทนเบื้องต้นที่รับผิดชอบในการถ่ายทอดความรู้เพิ่มพูนมากขึ้นส่งเสริมบรรทัดฐานและค่านิยมมากมายที่ได้เน้นจากที่บ้าน รวมทั้งวิถีชีวิตแห่งสังคม และโรงเรียนยังทำหน้าที่เตรียมเด็ก สำหรับเข้าสู่บทบาททางอาชีพเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและทางปัญญาที่พวกเขาดำรงอยู่จากโรงเรียน และเริ่มต้นการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัวมากขึ้น ในฐานะที่เป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคม โรงเรียนจึงกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับซึ่งมีการจัดระเบียบและโครงสร้างค่อนข้างสูง ซึ่งทุกคนถูกคาดหวังให้เชื่อฟังเคารพต่อกฎระเบียบของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของเด็กในการที่จะได้รับความรู้ความคิดต่างๆ และวิชาการต่างๆ อย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันโรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญในเรื่องการให้การขัดเกลาแก่เด็ก ตลอดจนทำให้เด็กมีโอกาสพบปะสมาคมกันเพื่อนในวัยเดียวกัน

๔) กลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพเป็นกลุ่มซึ่งแยกออกเป็นกลุ่มต่างๆ ในสังคม ซึ่งแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีคุณค่าหรือระเบียบกฎเกณฑ์ไปตามอาชีพของตน เช่น ครูต้องสอนลูกศิษย์ด้วยความเมตตา นักสังคมสงเคราะห์ไม่เปิดเผยความลับของผู้มารับการสงเคราะห์ แพทย์รักษาคณไขด้วยจรรยาบรรณไม่เห็นแก่เงิน เป็นต้น แต่ละอาชีพจึงมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไป เช่น ตำรวจก็แตกต่างจากแพทย์ นางพยาบาลก็แตกต่างจากพ่อค้า ครูแตกต่างจากวิศวกร เป็นต้น

๕) **ตัวแทนศาสนา** ศาสนาเป็นตัวแทนที่ขัดเกลาคคนหรือแนะแนวทางให้คนเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อเป็นเป้าหมายในการกระทำ เป็นหลักสำคัญที่จะเป็นเครื่องชี้ทางให้ศาสนิกชนเลิกลอบาามุข ขจัดขัดเกลากิเลสที่หยาบๆ ให้บรรเทาเบาบางหรือให้ลดน้อยถอยลง โดยเฉพาะศาสนาพุทธได้สอนให้คนเราไม่ตั้งอยู่ในความประมาท เพราะหลายสิ่งในโลกไม่มีความแน่นอน จึงต้องยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม มีศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤติในทางที่ถูกที่ควร

๖) **สื่อมวลชน** สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนการระบวงการขัดเกลาทาสังคม เพราะช่วยสอนเด็กเกี่ยวกับค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม หนังสือ รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร นวนิยายและวรรณคดีก็แสดงตัวแบบของบทบาทแก่เด็ก ซึ่งเด็กนำไปเลียนแบบหรือใช้เป็นแบบแผนหรือใช้เป็นแบบแผนพฤติกรรมในภายหลัง ยิ่งไปกว่านั้น ปัจเจกบุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านต่างๆ ซึ่งไม่อาจสังเกตได้จากที่อื่นนอกจากสื่อมวลชน คนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน มักจะใช้เวลาส่วนหนึ่งไปกับการอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ เราอาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่ทั้งส่งเสริมบรรทัดฐานและบิดเบือนบรรทัดฐาน โดยการสร้างความประทับใจกับข่าวที่กระจายหรือตีพิมพ์ออกไป ด้วยการพยายามแสดงให้เห็นว่านั่นคือ การสะท้อนที่ถูกต้องของสังคม ทำให้สิ่งเหล่านั้นเข้าไปมีอิทธิพลในจิตใจของปัจเจกชน อย่างไรก็ตามสื่อกลางดังกล่าวก็เป็นเพียงแหล่งหนึ่งในอีกหลายๆ แหล่งที่ปัจเจกบุคคลสามารถนำมาใช้สำหรับการจำกัดความเกี่ยวกับบรรทัดฐาน^{๗๖}

สรุปความได้ว่า ถึงกระนั้นสื่อมวลชนเหล่านี้มีหลายประเภท ซึ่งมีส่วนในการขัดเกลาทาสังคมแก่มนุษย์ในด้านต่างๆ ตั้งแต่ความคิด ความเชื่อแบบของความประพฤติ เพราะสื่อมวลชนมีทั้งการให้ความรู้และความเพลิดเพลิน โดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อมวลชนที่สำคัญคือการให้ข่าวสาร ข่าวสารนี้มักเป็นลายลักษณ์อักษร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารนั้นไม่ว่าจะเป็นนักเขียน บรรณาธิการ และผู้จัดทำ มีส่วนช่วยครอบครัว โรงเรียนในการขัดเกลตา เช่น หนังสือพิมพ์เสนอข่าวเด็กเรียนดี พ่อแม่อาจจะสั่งให้ลูกอ่านเพื่อเป็นการเอาเยี่ยงอย่าง หรือครู ปัจจุบันก็สั่งให้นักเรียนตัดข่าวเก็บข่าวมารายงานหน้าชั้นหรือติดที่บอร์ดหน้าห้อง หรือกลุ่มเพื่อนเห็นแพชั่นแปลกๆ ใหม่ๆ อาจจะลอกเลียนแบบไปก็ได้เพื่อให้เข้าสมัยนิยม เป็นต้น

๔.๓.๔ ด้านสังคม

แนวความคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนา คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน เป็นแนวคิดพื้นฐานให้เด็กและเยาวชนดำรงชีวิต และปรับตัวได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีกฎหมาย นโยบาย และแผนต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับสากล และระดับประเทศเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ประกันสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๘๐ รัฐต้อง

^{๗๖} ผศ. จันทรเพ็ญ อมรเลิศวิทย์, การควบคุมทางสังคม, หน้า ๙๗.

ดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ในข้อ ๑ คุ่มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน ฉบับที่ ๒ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๔ การใช้แรงงานเด็ก สาระสำคัญคือ ห้ามมิให้จ้างเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปีเป็นลูกจ้าง กรณีจ้างเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เป็นลูกจ้าง ให้แจ้งการจ้าง และการสิ้นสุดการจ้างต่อพนักงานตรวจแรงงาน รวมทั้งจัดทำบันทึกสภาพการจ้าง โดยห้ามทำงานเวลา ๒๒.๐๐ - ๐๖.๐๐ นาฬิกา (เว้นแต่ได้รับอนุญาตหรือเป็นงานการแสดง) ห้ามทำงานล่วงเวลา หรือทำงานในวันหยุด รวมทั้งงานที่อาจเป็นอันตราย เช่น งานหลอม เป่า หล่อ ริดโลหะหรือปั๊มโลหะ งานเกี่ยวกับความร้อน ความเย็น ความสั่นสะเทือน สารเคมีที่เป็นอันตราย จุลชีวนเป็นพิษ วัตถุระเบิดหรือไวไฟ กัมมันตภาพรังสี และอื่นๆ รวมทั้งห้ามทำงานใต้ดินและบนที่สูง ตลอดจนห้ามทำงานในบางสถานที่ เช่น โรงฆ่าสัตว์ และสถานที่เล่นการพนัน (มาตรา ๔๗ - ๕๐) นอกจากนี้ยังได้กำหนดสิทธิลาเข้าประชุม สัมมนา รับการอบรมหรืออื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการทำงานของแรงงานเด็ก

๓) พระราชบัญญัติการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ สืบเนื่องจากแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่จะต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยการจัดสวัสดิการสังคมทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรอื่น โดยเฉพาะองค์กรภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของสมาชิก และเกิดระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลในสังคมและชุมชน ตลอดจนการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายการจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม และการพึ่งพาตนเองของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างทั่วถึง เหมาะสมและเป็นธรรม โดยองค์กรภาคเอกชนสามารถขอขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ และมีกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน รวมถึงการสนับสนุนให้การดำเนินงานการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรต่างๆ และผู้ปฏิบัติงาน (นักสังคมสงเคราะห์และอาสาสมัคร) เป็นไปตามมาตรฐาน

๔) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มีสาระสำคัญในเรื่องการกำหนดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติต่อเด็กในด้านการอุปการะเลี้ยงดู การสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม รวมถึงการป้องกันไม่ให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยมิชอบ หรือการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยอาศัยความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนในการคุ้มครองเด็กทั้งในรูปแบบการแจ้ง การรายงาน หรือการช่วยเหลือเด็กเบื้องต้น

๕) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ให้หลักการ คำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับ การ ค้ำครองและโอกาสในการมีส่วนร่วมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม มีสิทธิด้านการศึกษา โดยเฉพาะเด็กพิการหรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีสิทธิได้รับการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมกับตน ได้รับบริการสาธารณสุข การเล่น การพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการวัฒนธรรมและศิลปะ ส่งเสริมให้มีความผูกพันต่อครอบครัว ภูมิใจในชาติไทยและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีสุขภาพ แข็งแรง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สมควรก้าววัย รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีเจตคติและทักษะที่ดีต่อการทำงาน มีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม มีส่วน ร่วมในการแสดงออกทั้งโดยส่วนบุคคลและเป็นหมู่คณะ ในรูปของสภาเด็กและเยาวชน ในระดับ อำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

๖) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มี สาระสำคัญกำหนดหลักเกณฑ์กว้างๆ เพื่อแก้ปัญหาคือ กำหนดให้ผู้พบเห็นการกระทำความรุนแรงใน ครอบครัวมีหน้าที่แจ้งเหตุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ มีบทบัญญัติลงโทษผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและสตรี) และกำหนดให้มีวิธีการช่วยเหลือผู้ถูกระทำ มีการบำบัดรักษาฟื้นฟู ผู้กระทำและผู้ถูกระทำ รวมทั้งมีบทห้ามการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องความรุนแรงในครอบครัวต่อ สาธารณะ

๗) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีระบบช่วยเหลือ คุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย ๔ และการบำบัดฟื้นฟู ทั้ง ร่างกายและจิตใจในลักษณะของทีมสหวิชาชีพ นอกจากนี้ยังมีกลไกในระดับต่างๆ ที่ส่งเสริม สนับสนุน ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ โดยมี นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และ มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งกำกับดูแลการดำเนินการตามกฎหมาย มี คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีรอง นายกรัฐมนตรีที่นายกลอบหมายเป็นประธาน มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานให้สอดคล้องกับ นโยบายยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกำหนดให้ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นศูนย์กลางในการประสานความ ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีกองทุนในการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงการช่วยเหลือผู้เสียหายในต่างประเทศให้กลับเข้ามาในราชอาณาจักร หรือถิ่นที่อยู่ด้วย

๘) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวด ๔ ความปลอดภัย ในการทำงาน มาตรา ๑๒๐ สาระสำคัญคือ ห้ามหญิงมีครรภ์หรือเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี ที่รับงาน ไปทำที่บ้านที่มีลักษณะงานอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัย โดยให้เป็นไปตาม ที่ กำหนดในกฎกระทรวง (ขณะนี้อยู่ระหว่างจัดทำกฎกระทรวง)

๙) อนุสัญญา ฉบับที่ ๑๘๒ ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบ ที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยให้สัตยาบัน วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ สาระสำคัญคือ รูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งหมายถึง

บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ประกอบด้วย การใช้ทาสหรือแนวปฏิบัติที่คล้ายกับการใช้ทาส เช่น แรงงานขัดหนี้และแรงงานบังคับหรือเรียกเกณฑ์ การใช้จัดหาหรือเสนอเด็กเพื่อการค้าประเวณี การผลิตสื่อหรือการแสดงลามก กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อการผลิตและขนส่งยาเสพติด รวมทั้งลักษณะงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัยหรือศีลธรรมของเด็ก ประกาศสมาชิกต้องกำหนดและปฏิบัติตามแผนงานดำเนินการเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก โดยถือเป็นภารกิจสำคัญเร่งด่วน ซึ่งต้องดำเนินการมาตรการที่ได้ผลและมีกำหนดเวลาเพื่อที่จะป้องกันมิให้เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องและจัดให้มีความช่วยเหลือเด็กออกจากรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก รวมทั้งฟื้นฟูสภาพเด็กบูรณาการกลับเข้าสู่สังคม และสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงสถานการณ์ที่เป็นพิเศษของเด็กหญิง

๑๐) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีสาระสำคัญครอบคลุม ๔ เรื่อง ได้แก่ ๑) การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก และการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ๒) การกระทำหรือดำเนินการทั้งหลายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก ๓) สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม และ ๔) สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก และการให้ความสำคัญกับความคิดเหล่านั้น

๑๑) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างคุณลักษณะคนให้มีจิตสาธารณะ ๕ ประการ ประกอบด้วย ๑) จิตแห่งวิทยาการ ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น ๒) จิตแห่งการสังเคราะห์ คือ การสังสม ต่อยอด และสร้างนวัตกรรมความรู้ ๓) จิตแห่งการสร้างสรรค์ ที่เชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างได้ด้วยการหมั่นฝึกฝน ๔) จิตแห่งความเคารพ หมายถึง การเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังทุกความคิดเห็น และ ๕) จิตแห่งคุณธรรม คือ มีความรู้คู่คุณธรรมนำการพัฒนา

๑๒) นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๙) เป็นแผนระยะยาว แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ ช่วง (ช่วงที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ ช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๖ ช่วงที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙) เน้นความสำคัญในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กใน ๔ เรื่องหลัก คือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ การปกป้องเด็กจากการถูกละเมิดหรือแสวงหาประโยชน์และความรุนแรง และการต่อต้าน HIV/AIDS โดยมีสาระของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ฯ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ คุณลักษณะเด็กที่พึงประสงค์ ยุทธศาสตร์ร่วม (สำหรับทุกด้าน) และยุทธศาสตร์เฉพาะด้าน ๑๑ ด้าน ดังนี้

- ๑) ด้านครอบครัวกับเด็ก
- ๒) ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเด็ก
- ๓) ด้านการเสริมสร้างความปลอดภัยและการป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก
- ๔) ด้านเด็กกับผลกระทบจากโรคเอดส์
- ๕) ด้านการศึกษา กับเด็ก
- ๖) ด้านเด็กกับนันทนาการ

๗) ด้านสื่อมวลชนกับเด็ก

๘) ด้านวัฒนธรรมและศาสนากับเด็ก

๙) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็ก

๑๐) ด้านการปกป้องคุ้มครองเด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

๑๑) ด้านกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากต้องดำเนินการต่อเด็กทุกกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ^{๗๗} จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เกิดความสุขนั้น ได้มีแผนและแนวทางการจัดการเรื่ององค์ความรู้เพื่อนำไปปฏิบัติ ในการควบคุมหรือคุ้มครอง เพื่อกระจายไปสู่การปกครองในส่วนภูมิภาค เพื่อสามารถเป็นการช่วยเหลือเยาวชนในเชิงการปฏิบัติเชิงลึก

การส่งเสริมในการนำความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเยาวชนต้องอาศัยพระราชบัญญัติและความเข้าใจในการนำไปใช้เพื่อให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจนในสังคมนั้นๆ

คุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดคุณลักษณะเด็กและเยาวชนที่พึงประสงค์ ซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ที่ประเทศต้องการเกิดขึ้นกับให้เด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

๑) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัว ภาควุมใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งกฎเกณฑ์และกติกาในสังคม

๒) ให้มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง รู้จักป้องกันตนเองจากโรคและสิ่งเสพติด

๓) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย จริยธรรม และคุณธรรม

๔) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในการทำงานสุจริต

๕) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๖) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

๗) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย

ความต้องการของเด็กและเยาวชน

จากการจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน (๒๕๕๒) เด็กและเยาวชนได้นำเสนอความต้องการการพัฒนาเด็กและเยาวชน ต่อนายกรัฐมนตรี ดังนี้

๑) ต้องการความปลอดภัยและมีความสุข โดยได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากภาครัฐในพื้นที่เป็นหลัก นอกเหนือจากครอบครัวแล้ว ซึ่งจะทำให้เกิดความสมานฉันท์ ตามมา

^{๗๗} ผศ.จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์, การควบคุมทางสังคม, หน้า ๙๘.

๒) ต้องการความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร

๓) ต้องการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับครอบครัว เพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์และการพูดจาสื่อสารที่ดีต่อกันภายในครอบครัว

๔) ต้องการรับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม

๕) ต้องการให้มีศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมั่นคงตลอดชีวิต สนับสนุนกลไกให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงการค้นหาและขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส

๖) ต้องการให้ผู้ทำงานกับเด็กและเยาวชน เป็นผู้ที่เข้าใจเด็กและเยาวชน

๗) ต้องการโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมตลอดทุกกระบวนการในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

๘) ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งกำหนดเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ สถานที่ และทรัพยากร ที่จำเป็น จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กและเยาวชน และควรจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพ

๙) ต้องการให้สื่อมวลชนนำเสนอการทํากิจกรรมที่สร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนให้สังคมได้รับรู้มากกว่านี้ เพื่อเป็นภาพลักษณ์และต้นแบบที่งดงามอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน และสังคม

๑๐) ต้องการให้รัฐสนับสนุนองค์กรดูแลเด็ก ที่ยืดหยุ่น อิสระ มีเสรีภาพ และมีกองทุนด้านเด็กและเยาวชน^{๗๘}

กระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา ราวซีค (Joseph S. Roucek) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กระบวนการที่กำหนดแผนไว้ หรือเกิดขึ้นเองตามสถานการณ์ในอันที่จะอบรมสั่งสอนโน้มน้าวชักจูง หรือบังคับให้ปัจเจกชนประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักปฏิบัติที่สถานและค่านิยมของสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่”

๑. กระบวนการควบคุม

กระบวนการควบคุมต้องมีขั้นตอน มีระบบและมีความต่อเนื่อง กระบวนการดังกล่าวอาจกำหนดไว้ล่วงหน้า เช่น การอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่จะต้องเตรียมการเรื่องอาหาร การอบรมนิสัย พ่อแม่จะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยจะไม่พูดคำหยาบคาย หรือไม่ทะเลาะกันต่อหน้าลูก เป็นต้น

กระบวนการอีกอย่างหนึ่งไม่ได้กำหนดวิธีการไว้ แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นก็สามารถควบคุมได้ เช่น เกิดโรคระบาดขึ้นอย่างกะทันหัน พ่อแม่ก็ต้องควบคุมอาหาร น้ำดื่ม และควบคุมไม่ให้ลูกเข้าไปในบริเวณที่คาดว่าจะอยู่ในเขตระบาดของโรคเป็นการชั่วคราว จนกว่าการระบาดของโรคจะหมดไป

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒.

๒. แนวการควบคุม

๒.๑ การอบรมสั่งสอน เช่น พ่อแม่อบรมสั่งสอนลูกให้ประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามและเหมาะสม เพื่อให้เขาเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคมโดยการใช้คำพูดหรือการกระทำเป็นแบบอย่างในการอบรมสั่งสอน พ่อแม่อาจจะใช้วิธีการให้รางวัลโดยการยกย่องชมเชย หรือการลงโทษโดยการตำหนิตะเยียน หรือไม่ให้ออกไปจากบริเวณที่กำหนดไว้ก็ได้

๒.๒ การชักจูง เพื่อให้สมาชิกอยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีงาม การว่ากล่าวตักเตือนเฉยๆ อาจไม่เพียงพอ ผู้ปกครองจำต้องหาเหตุผลและตัวอย่างที่ดีงาม เป็นการจูงใจให้ลูกยึดเป็นแบบอย่างของชีวิต กระตุ้นให้เขาเห็นตามและยินยอมประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ผู้ปกครองต้องการ เช่น ผู้ปกครองยกตัวอย่าง นาย ก. ลูกชายของเพื่อนบ้านที่ขยันเรียนจนได้ทำงานดีเป็นหลักฐานและมีชื่อเสียงมาเป็นอุทาหรณ์โน้มน้าวชักจูงให้ลูกของตนเกิดความยอมรับและมุ่งมั่นขยันเรียนหนังสือเพื่อเจริญรอยตามแบบอย่างลูกชายเพื่อนบ้าน เป็นต้น อนึ่งการชักจูงนี้จะไม่ใช่วิธีการบังคับควบคุมลงโทษหรือการให้รางวัล แต่การหยิบยกแบบอย่างเพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้อยู่ใต้การปกครอง หรือคนอื่นเกิดมีเหตุมีผลด้วยตนเอง

๒.๓ การบังคับ ซึ่งอาจจะเป็นการพูด คำสั่ง ข้อบังคับ การใช้กำลังกายหรืออาวุธเข้าบังคับผู้อื่นให้กระทำตามที่ผู้มีอำนาจหรือผู้สั่งให้เขาทำ

๓. กรอบสังคม

๓.๑ หลักปฏิบัติ การกระทำบางอย่างมีผู้เสนอแนะว่าในโรงเรียน ชาวพุทธ ชาวคริสต์หรืออิสลามก่อนเข้าเรียนจะต้องมีการไหว้พระ หรือพระเจ้าก่อน การปฏิบัติในระยะแรกๆ หากมีโรงเรียนกระทำตามถือว่าเป็นหลักปฏิบัติเมื่อปฏิบัติมานานๆ เข้าก็กลายเป็นประเพณี ดังนั้นหลักปฏิบัติในสถาบันต่างๆ จึงถือว่าเป็นกรอบของสังคม

๓.๒ ปทัสถาน ได้แก่ กฎหมายระเบียบกฎเกณฑ์จารีตประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนที่อยู่ในสังคมหนึ่งๆ ด้วย ก็แบบแผนที่วางขอบเขตให้ประชาชนต้องประพฤติปฏิบัติ ซึ่งแต่ละสังคมอาจจะมีปทัสถานแตกต่างกันไป หรืออาจจะเหมือนกันก็ได้ ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นเพราะในการสร้างกฎเกณฑ์อาจจะมีความคิดเห็นตรงกัน หรือเกิดจากการรับเอาวัฒนธรรมจากสังคมที่อยู่ใกล้กันหรือติดต่อกันก็ได้

๓.๓ ค่านิยม เป็นภาวะหรือสิ่งที่ประชาชนหมู่มายอมรับ นิยมยกย่องปรารถนาและแสวงหาเพื่อให้เกิดมีให้เป็น เช่น การศึกษา ซึ่งคนส่วนมากคิดว่า เป็นวิธีการทำให้คนฉลาดหลุดพ้นจากความโง่เขลาเบาปัญญา ดังนั้นพ่อแม่ก็มักจะอบรมสั่งสอนโน้มน้าวหรือบังคับให้ลูกๆ ได้รับความศึกษาหากลูกขี้เกียจอาจจะถูกลงโทษ โดยถูกเชียนตีเพื่อให้ลูกไปโรงเรียน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเขาก็ตระหนักดีว่าการควบคุมพฤติกรรมฝืนสังคมเป็นเพียงหน้าที่ของอำนาจอย่างหนึ่งเท่านั้น ที่จุดนี้เราจะต้องทำความเข้าใจว่า กรรมวิธีหรือขบวนการ การควบคุมสังคมนั้น แบ่งแยกอย่างต่อเนื่องกันซึ่งอาจจำแนกออกตามระดับความแตกต่างของพฤติกรรมได้เป็น ๔ ประการคือ

๑. เป็นกรรมวิธีที่ใช้ป้องกันสถานการณ์ที่จะพัฒนานำไปสู่พฤติกรรมที่ฝืนหรือเบี่ยงเบนสังคม

๒. เป็นกลไกที่จะจัดการความตึงเครียดหลังจากที่พฤติกรรมฝืนสังคมเกิดขึ้นแล้ว

๓. เป็นกลไกตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงสาเหตุของพฤติกรรมฝืนสังคม

๔. เป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมกลุ่มโดยหล่อหลอมมติมหาชน ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์^{๗๙} ดังตารางแสดงแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนด้านสังคมที่จะกล่าวต่อไป

ตารางการแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนด้านสังคม

ลำดับที่	ปัญหาที่เยาวชนเผชิญ	วิธีการแก้ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกัน (บ ว ร)	โครงการ
๑	การใช้ความรุนแรง ลักขโมย พุดบด ต้มสุรา เทียวกลางคืน มั่วสุม	ตักเตือน แนะนำสั่งสอน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา	โครงการอาสาทำความดี 4+1
๒	ความยากจน ไม่มีงานทำ หรืออาชีพ	ฝึกหัดฝีมือแรงงาน สร้างโอกาสและรายได้	โครงการแรงงานติดดาว
๓	ไม่รู้หลักปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ไม่มีความละเอียดต่อการกระทำชั่ว	เข้าร่วมกิจกรรมวันพระหรือวันสำคัญ ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมศีลธรรม ประสานหน่วยงานให้การอบรม ความรู้ด้านศีล สมาธิ และปัญญา	โครงการจัดกิจกรรมสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในวันมาฆบูชา

องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติพัฒนาเยาวชนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งต้องย้อนไปดูสถานะและบริบททางสังคมเพื่อที่จะแก้ปัญหาอย่างถูกต้องและตามวิธีการถึงสาเหตุ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงในมนุษย์ได้แก่ตัณหามานะและทิฐิในทางลบหรือมิจฉาทิฐิซึ่งเป็นตัวชักนำให้เกิดอารมณ์ร้ายต่างๆ จากการไม่ได้มีไม่ได้เป็นไม่ได้ในสิ่งที่ปรารถนาตามใจคาดหวังอันมีอยู่ในปัจเจกบุคคลที่มีได้รับการฝึกฝนในเรื่องการเจริญสติให้มีปัญญารู้เท่าทันสิ่งแปลกปลอมเหล่านี้จึงกลายเป็นอารมณ์รักโลภโกรธหลงมีอคติต่างๆ ทำให้มีความละเอียงจากความชอบความชังความไม่รู้คือความหลงและความกลัว ฯลฯ ซึ่งคอยจะผลักดันให้เกิดเป็นการกระทำก้าวร้าวรุนแรงออกมาทางวาจาและทางกายเป็นการประทุษร้ายต่อจิตใจและร่างกายของผู้ที่ต้องมารองรับอารมณ์เหล่านี้

ในทางพระพุทธศาสนาจัดอารมณ์ร้ายต่างๆ ที่เกิดจากสภาพจิตฝ่ายร้าย ๓ สิ่ง คือ ตัณหา มานะทิฐิ ดังกล่าวข้างต้น เป็นกิเลสที่เกาะกุมจิตใจทำให้เกิดความรุนแรงฝังอยู่ในจิตใจ^{๘๐} ที่ไม่อาจมองเห็นได้เมื่อประกอบเข้ากับการขาดความอดทนความเสียสละความจริงใจและการปรับปรุงพัฒนาตนเองทำให้ขาดความยั่งยืนซึ่งใจไม่สามารถจัดการแปรเปลี่ยนความทุกข์ในใจให้เป็นความสงบ

^{๗๙} Kimball Yong, **Handbook of Social Psychology**, (London: Poutledgekegan Paul Ltd., revised Edition 1960,1963), pp. 244-245.

^{๘๐} ม.อ.อ. (ไทย) ๓/๒๘/๔๗.

ด้วยการรู้จักพิจารณาหาเหตุผลแห่งความคับข้องใจและหาวิธีแก้ไขเสียวยาตนเองที่เป็นไปในทางสันติ แต่กลับกลายเป็นหาสารมณีนร้าย

องค์ความรู้ในการควบคุมตนเองตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ก็ได้แก่ธรรมที่ควบคุมและคุ้มครองชาวโลกมี ๒ ประการคือ

๑. หิริ ความละอายที่เกิดขึ้นภายในใจของตน เมื่อคนเราได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เข้าใจ และรู้ซึ่งถึงสิ่งที่ควรทำไม่ควรทำ สิ่งใดที่ทางศาสนาถือว่าเป็นบาปอกุศลหรือนอกกรอบปทัสฐานของ สังคม เช่น การด่าว่าผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่นหรือฆ่าผู้อื่น หากจะเกิดความรู้สึกหรืออยากที่จะกระทำในสิ่ง ดังกล่าว คนเราก็จะเกิดความรู้สึกละอายแก่ใจที่จะกระทำ ถ้าจะไม่มีคนรู้เห็นก็ควบคุมตนเองและไม่ ทำในสิ่งที่ เป็นบาปอกุศล หรือล่วงละเมิดปทัสฐานของสังคม คนที่ขาดหิรินี้สามารถจะกระทำความผิด ชั่วร้ายแรงได้ทุกอย่าง หิริจึงเป็นความรู้สึกที่แยกแยะความเหมาะสมออกจากความไม่เหมาะสม ความชั่วออกจากความดี ดังนั้นในการฝึกฝนจิตใจให้ใฝ่คุณธรรม คนเราจะต้องสร้างพลังหิริให้เกิดขึ้น ภายในจิตใจอย่างมาก มิฉะนั้นจะไม่สามารถต้านทานอารมณ์ฝ่ายต่ำที่ชักนำให้คนเรากระทำความบาปและความผิดได้

๒. โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อผลแห่งการกระทำความผิดชั่วร้ายต่อการรู้เห็นของ คนอื่น ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันภายนอก เป็นการควบคุมตนเองที่มีลักษณะเป็นความสะดุ้งกลัวต่อสิ่งที่ ตนเองจะกระทำลงไป เมื่อได้ใคร่ครวญถึงผลแห่งการกระทำที่จะตามมาหรือเกรงคนอื่นจะเห็นว่าเรา เป็นคนบาปหรือตัวมารร้ายของสังคม

หิริและโอตตัปปะจึงมักใช้คู่กัน คือหิริเป็นภาวะการควบคุมตนเองจากความสำนึกจาก ส่วนลึกของจิตใจ ส่วนโอตตัปปะเป็นการควบคุมตนเองในช่วงที่๒ถ้าคนเราขาดหิริแต่ไม่ขาดโอตตัปปะยัง สามารถยับยั้งการกระทำของตนเองได้ ถึงแม้จะได้พยายามกระทำไปบางส่วนแล้วทั้งในแง่ของ ความคิดวางแผนและการลงมือกระทำแต่ถ้าคนมีหิริมั่นคงแล้วการกระทำชั่วหรือการกระทำความผิด ละเมิดปทัสฐานของสังคมก็จะไม่เกิดขึ้น

การเข้าใจหลักธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการปฏิบัติไปสู่จุดหมายในระดับต่างๆ ซึ่ง สัมพันธ์และสอดคล้องกับการศึกษา โดยผู้เรียนรู้ทุกท่านต้องใช้ความสามารถของตน ซึ่งความเพียร เป็นความพยายามในการปฏิบัติที่จะมุ่งมั่นเรียนรู้ เมื่อบุคคลที่มีความพยายามในการเรียนรู้ จะ ประกอบกิจในการเรียน ถึงแม้อุปสรรคจะเล็กหรือมากมายประการใดแล้ว ก็ย่อมประคับประคองไป เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ไปได้

การมีความเพียรที่ต่อเนื่องแล้ว เพราะความพากเพียรพยายามในการที่จะทำสิ่งที่ตนเอง ประสงค์ให้สำเร็จลงได้ ด้วยความพยายามขยันหมั่นเพียร หมั่นกระทำด้วยความตั้งใจ พากเพียร เข้มแข็ง อดทน และไม่ละทิ้งพร้อมทั้งไม่ท้อถอยโดยมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หรือสามารถสร้างได้ โดยการฝึกอบรม แสวงหาความรู้ให้อยู่รอดในการดำเนินชีวิต^{๘๑}

^{๘๑} สัมภาษณ์ พระมหาอำนาจ สุเมโธ, เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

ความเพียรพยายามคือความอดทนในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ประโยชน์ของความอดทนดังที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวถึงประโยชน์จากการปฏิบัติมาแล้วย่อมมี ประโยชน์ประการ^{๔๒} ดังนี้

๑. ทำให้เป็นคนหนักแน่นไม่อ่อนแอไม่ท้อถอยกล้าเผชิญชีวิตทุกชนิดได้หมายถึงการ ดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นทางธรรมหรือทางโลกย่อมมีปัญหาและอุปสรรคเข้ามาทดสอบให้เราพบกับ เรื่องที่พอใจหรือไม่พอใจเข้ามาทดสอบจิตใจให้ได้รับปัญหาต่างๆ หากจิตใจไม่เข้มแข็งไม่มีความหนัก แน่นก็จะไม่สามารถกล้าเผชิญชีวิตในทุกชนิดได้แต่เมื่อใดที่จิตเข้มแข็งไม่อ่อนแอมีความอดกลั่นอดทน ต่อปัญหาและอุปสรรคก็จะสามารถแก้ไขปัญหาของทุกชีวิตได้

๒. ทำให้บุคคลมีมารยาทที่ดีงามไม่ว่าความมักโกรธหมายถึงความเป็นผู้สงบเรียบร้อยทำสิ่งใดก็ด้วยกิริยาอาการที่ดีมีความเป็นผู้ซึ่งได้รับการฝึกฝนที่ดีแม้บางครั้งจะมีเรื่องให้ไม่พอใจก็ไม่แสดง อาการก้าวร้าวด่าว่ากล่าวผู้อื่นในทางเสียๆ หายๆ กลับมีความให้อภัยและไม่ถือโทษโกรธเคือง

๓. ความอดทนช่วยพัฒนาคนให้เป็นบัณฑิตเป็นคนมีเสน่ห์น่ารักหมายถึงการเรียน การศึกษาจะต้องมีความอดทนไม่ว่าจะเรียนในระบบจบตามหลักสูตรหรือเรียนนอกระบบจบตาม หลักสูตรรวมไปถึงการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองก็ต้องอาศัยความอดทนเป็นเครื่องนำพาให้ผ่านพ้น ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไปได้เมื่อสามารถก้าวผ่านมาสู่การเป็นบัณฑิตย่อมเป็นคนที่มีเสน่ห์น่ารักน่า คบหาเป็นต้น

๔. ความอดทนเป็นบ่อเกิดของศีลสมาธิและปัญญาหมายถึงคำว่าบ่อเกิดของศีลนั้นอยู่ที่ ไหนมีตัวตนเป็นอย่างไรใครเป็นผู้รักษาแล้วก็รู้ว่าผู้นั้นเป็นตัวศีลที่จริงศีลก็อยู่ที่ตนนี้เจตนาคือตัวศีล เจตนาคือใจคนเราถ้าจิตใจไม่มีก็เรียกว่าไม่มีคนมีแต่กายจะทำอะไรได้ร่างกายกับจิตต้องอาศัยซึ่งกัน และกันจะต้องอดทนต่อการกระทำที่ให้เกิดการกระทำผิดศีลทั้งทางร่างกายและจิตศีลจึงจะเกิดละเว้น จากการทำความชั่วนั่นเองเมื่อมีศีลไม่ทำความชั่วแม้เพียงเล็กน้อยก็เป็นเหตุให้จิตได้รับการฝึกอบรมที่ ดีและจิตนั้นก็เปี่ยมสมาธิได้เร็วปัญญาเกิดเพราะอาศัยความอดทนนี้เอง

๕. ความอดทนเป็นเครื่องมือตัดต้นเหตุของความชั่วทั้งหลายทั้งหลายหมายถึงคนเราจะทำ ความชั่วทั้งหลายเพราะความไม่อดทนอดกลั่นปล่อยไปตามอำนาจของกิเลสตัณหาบ้างปล่อยไปตาม ความยึดมั่นถือมั่นว่าจะต้องมีต้องได้แต่สิ่งเหล่านี้ได้มาในทางที่ชั่วจึงเป็นเหตุให้เกิดความชั่วทั้งหลาย ขึ้นพระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญเพียรภาวนาด้วยอาศัยความมุนะอดทนต่อพญามารทั้งหลายจึงทำให้ พระองค์ทรงสำเร็จมรรคผลและตัดความชั่วทั้งปวงลงได้

๖. ความอดทนช่วยให้บุคคลประพฤติพรหมจรรย์บรรลุนิพพานได้รวดเร็วหมายถึงเมื่อหยุด การทำความชั่วด้วยความรู้ทันสภาวะแห่งความชั่วทั้งหลายลงได้นั้นการรักษาศีลที่บริสุทธิ์มีสมาธิที่ เกิดขึ้นได้เร็วย่อมมีปัญญาที่จะรู้เท่าทันความเป็นจริงเช่นรู้เท่าทันกิเลสตัณหาและอุปาทานเป็นต้น การปฏิบัติธรรมก็ได้มรรคผลนิพพานเร็วขึ้นนั่นเอง

ดังนั้น ผู้ที่จะศึกษาหาความรู้สามารถพัฒนาด้วยความเพียร พยายาม เพื่อให้เกิด ความสำเร็จของการศึกษาของผู้เรียนรู้ โดยประกอบด้วยความกล้ากล้า บากบั่น อดทน ไม่ทอดทิ้ง ท้อถอย เมื่อความความเพียรแล้วก็จะประสบผลสำเร็จ เพราะการถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญา

^{๔๒} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๕๔/๕๖.

ห้องถิ่นทางพระพุทธศาสนาต้องอาศัยความเพียรพยายามเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง การมีความคิดเห็นที่ถูกต้องเป็นความสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะการเรียนรู้ระหว่างผู้รู้และผู้เรียนรู้นั้นจะต้องมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันจึงจะประสบความสำเร็จ และก็จะเกิดความเห็นถูกต้อง แต่ถ้ามีความคิดเห็นไม่ตรงกันแล้วก็จะเกิดปัญหา ดังนั้นผู้เรียนต้องปรับความคิดเห็นให้ดีและถูกต้อง เพื่อขจัดปัญหาของการโต้แย้ง ทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ความคิดเห็นนี้อาจเกิดปัญหากับตัวผู้เรียนรู้อาจจะประสบการณืมาด้วยตนเองแล้วเกิดทกฏฐิภายในใจ ไม่ยอมรับ ส่งผลกับตัวผู้เรียนเพราะยังติดอยู่ในใจ อาจจะมีผลไปถึงครูอาจารย์กระทบไปถึงการศึกษาเล่าเรียนได้ ทกฏฐิ คือ ความเห็น ซึ่งความคิดยังแบ่งออกได้เป็น ๒ อย่าง คือ ความคิดเห็นที่ถูกต้องและความเห็นผิด ซึ่งเรียกว่า สัมมาทกฏฐิกับมิจฉาทกฏฐิ^{๘๓}

ดังนั้นการพัฒนาสังคมด้วยการสร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนรู้อาจปรับเปลี่ยนความคิดเห็นให้เกิดขึ้นเรียกว่า ความเห็นที่ถูกต้อง ซึ่งในการเล่าเรียนนั้น จะต้องมีความเห็นของความรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง จึงจะเป็นความคิดเห็นที่ถูกต้องไปลักษณะเดียวกันแล้วนำมาปฏิบัติต่อตนเองและชุมชน ซึ่งสิ่งที่สำคัญก็คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีความคิดเห็นที่ถูกต้องคือปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังนี้

๑. ปัจจัยภายนอกทำให้เกิดสัมมาทกฏฐิ (ประโตโฆชะ) หมายถึง เสี่ยงจากผู้อื่นหรือเสี่ยงจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นแนะนำสั่งสอน คำอธิบายชี้แจงตลอดจนการเรียนรู้ในทางที่ถูกต้อง โดยแหล่งเรียนรู้มาจาก พ่อ แม่ ครูอาจารย์ เป็นต้น^{๘๔}

๒. ปัจจัยภายในทำให้เกิดสัมมาทกฏฐิ (โยนิโสมนสิการ) แปลว่าการทำในใจ การคิด นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา การทำในใจแยกกาย^{๘๕}

ผู้เรียนรู้อาจจะได้นำหลักการคิดแยกแยะประเด็น ตามการคิดแบบโยนิโสมนสิการซึ่ง เป็นวิธีคิดอันชาญฉลาด แยกแยะประเด็นให้ถูกต้อง พร้อมทั้งมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันแล้วก็จะทำให้การเรียนรู้ไปสู่ความสำเร็จราบรื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปความได้ว่า ด้านสังคมในการสร้างองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน หรือสังคม เพื่อให้เข้าใจในการปฏิบัติ พร้อมทั้งการนำความรู้มาถ่ายทอดเยาวชนในสังคม ให้เกิดความเข้าใจตามหลักพระพุทธศาสนาการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานจากบุคคลจากครอบครัวจากชุมชนจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะความบันเทิงและการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีลักษณะที่สำคัญคือไม่มีหลักสูตรไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอนไม่จำกัดอายุไม่มีการลงทะเบียนและไม่มีการสอนไม่มีการรับประกาศนียบัตรมีหรือไม่มีสถานที่แน่นอนเรียนที่ไหนก็ได้ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และนันทนาการอีกทั้งยังไม่จำกัดเวลาเรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

^{๘๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓๕.

^{๘๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ปรัชญาการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๓), หน้า ๑๗๒.

^{๘๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญา, ๒๕๓๕), หน้า ๓๑.

๔.๔ สรุป

แนวทางส่งเสริมและบูรณาการกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ ดังนี้

๔.๔.๑ ด้านแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕

๑) ด้านครอบครัวสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคมหาหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัวและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไปซึ่งตามแนวทางของพระพุทธศาสนานั้นครอบครัวหมายถึงกลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วยสามีภรรยาที่ได้เพิ่มสถานภาพเป็นบิดาและมารดา รวมถึงบุตรธิดาซึ่งแต่ละฝ่ายต้องมีความพึงพอใจและต้องมีความตระหนักในหน้าที่ของตนการเกิดขึ้นของสถาบันครอบครัวเริ่มแรกเป็นความต้องการพื้นฐานคือความต้องการทางเพศต่อจากนั้นจึงขยายเป็นความต้องการด้านความมั่นคงของครอบครัวและความมั่นคงของคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจและการปกครองของสมาชิกต่อไปซึ่งที่อิทธิพลต่อชีวิตผู้มีทั้งเหตุในปัจจุบันรวมถึงเหตุในอดีตคือการอยู่ร่วมกันในกาลก่อน

๒) ด้านการศึกษาสถานศึกษาควรมีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชน อันจะเกิดประโยชน์กับการจัดการศึกษาที่ควบคู่ศีลธรรม ย่อมส่งผลถึงเยาวชนมีความคล้อยตามจุดมุ่งหมายระดับต่างๆ ของการพัฒนาทางด้านพระพุทธศาสนา กิจกรรมอันเนื่องจากการศึกษาเป็นวิธีการที่มุ่งประสงค์ไปสู่อุดมการณ์หรือประโยชน์ในพระพุทธศาสนาและจุดมุ่งหมายในพระพุทธศาสนาก็มีหลากหลายระดับซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมนั้นๆ ตามโอกาสและเวลาดังกล่าว

๓) ด้านหน่วยงานรัฐการสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่ประกอบด้วยศีลธรรมเพื่อรับผิดชอบต่อบทบาทและทำหน้าที่ในฐานะที่พึงปฏิบัติต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาตินั้นถือว่าเป็นปัญหาและเป็นภาระหนักอึ้งยิ่งสำหรับการขับเคลื่อนที่จะพัฒนาระบบความคิดของเยาวชนให้เห็นถูกต้องได้ ในภาวะสังคมที่บุคคลส่วนใหญ่ยังคงมุ่งมั่นแสวงหาความสุขภายนอกคือวัตถุนิยม เพื่อมาตอบสนองความต้องการที่เกินความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคม

๔) ด้านสังคมเป็นการช่วยเหลือในการพัฒนาตามนโยบายของทางรัฐบาล ที่มีแผนงานแล้วกระจายไปสู่ภูมิภาค เพื่อที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ขาดความกลมกลืนระหว่างความเป็นสากลกับฐานทางสังคมและวัฒนธรรมไทย และไม่เน้นการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องและจริงจังทางด้านคุณค่า คุณธรรม และจิตวิญญาณของความเป็นครู จึงทำให้ครูไม่สามารถเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

๔.๔.๒ กระบวนการสร้างองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการ

๑) ด้านครอบครัว เป็นส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และบุตรธิดาต้องมีความสัมพันธ์โดยสายเลือด ผู้ปกครองจะต้องแนะนำ หรืออบรมพร่ำสอนให้รู้จักคุณค่าของความเป็นคนดีมีความกตัญญูต่อบุพการี ทั้งมีความเคารพต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ รู้จักให้เกียรติคนอื่นในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และปลูกจิตสำนึกของเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่ตนเองในการที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๒) ด้านการศึกษา ต้องให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพโดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสมเตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่องให้โอกาสทางการศึกษาโดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาตามปกติที่มีอยู่หลากหลายการจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิฐานะยากจนผู้ที่พลัดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพและพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถและตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะเชิงพุทธบูรณาการ

๓) ด้านหน่วยงานรัฐ องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญแก่เยาวชน ถึงกระนั้นสื่อมวลชนเหล่านี้มีหลายประเภท ซึ่งมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมแก่มนุษย์ในด้านต่างๆ ตั้งแต่ความคิด ความเชื่อแบบของความประพฤติ เพราะสื่อมวลชนมีทั้งการให้ความรู้และความเพลิดเพลิน โดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อมวลชนที่สำคัญคือการให้ข่าวสาร ข่าวสารนี้มักเป็นลายลักษณ์อักษร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารนั้นไม่ว่าจะเป็นนักเขียน บรรณาธิการ และผู้จัดทำ มีส่วนช่วยครอบครัวยุติ โรงเรียนในการขัดเกลาเช่น หนังสือพิมพ์เสนอข่าวเด็กเรียนดี พ่อแม่อาจจะสั่งให้ลูกอ่านเพื่อเป็นการเอาเยี่ยงอย่าง หรือ ครู ปัจจุบันก็สั่งให้นักเรียนตัดข่าวเก็บข่าวมารายงานหน้าชั้นหรือติดที่บอร์ดหน้าห้องหรือกลุ่มเพื่อนเห็นแพะชันแปลกๆ ใหม่ๆ อาจจะลอกเลียนแบบไปก็ได้เพื่อให้เข้าสมัยนิยม เป็นต้น

๔) ด้านสังคมในการสร้างองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน หรือสังคม เพื่อให้เข้าใจในการปฏิบัติ พร้อมทั้งการนำความรู้มาถ่ายทอดเยาวชนในสังคม ให้เกิดความเข้าใจตามหลักพระพุทธศาสนา การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานจากบุคคลจากครอบครัวจากชุมชนจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะความบันเทิงและการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยมีลักษณะที่สำคัญคือไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอนไม่จำกัดอายุไม่มีการลงทะเบียนและไม่มีการสอนไม่มีการรับประกาศนียบัตรมีหรือไม่มีสถานที่แน่นอนเรียนที่ไหนก็ได้ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และนันทนาการอีกทั้งยังไม่จำกัดเวลาเรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาเยาวชนทั้ง ๔ ด้านนี้จะต้องสัมพันธ์เกื้อกูลกันทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย วิธีการปฏิบัติ การให้ความร่วมมือของเยาวชนซึ่งต้องมีการสร้างแรงจูงใจแก่เยาวชนให้เห็นถึงคุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยความร่วมมือระหว่างครอบครัว วัดและโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการบูรณาการประยุกต์หลักธรรมต่างๆ คือหลักพรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อิทธิบาท ๔ และฆราวาสธรรม ๔ เข้ามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับแนวคิดการรักษาศีล ๕ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนดังที่ได้กล่าวมา

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาระบบการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ศีล ๕ และแนวทางการพัฒนาเยาวชนและศึกษาแนวทางและการสร้างองค์ความรู้เรื่องกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดบุรีรัมย์ ในการศึกษานี้ได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ และมีการศึกษาวิจัยภาพสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่ส่งผลต่อการขาดศีลธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเริ่มมาแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับครอบครัว จนมาถึงปัญหาระดับประเทศ โดยมีให้เห็นกันในทุกสังคม โดยมาจากปัญหาในเรื่องการนิยมทางด้านวัตถุของกลุ่มเยาวชนที่ขาดการยับยั้งชั่งใจในการอุปโภค บริโภค สิ่งของในชีวิตประจำวัน เกิดเป็นพฤติกรรมการใช้สิ่งของที่มีความฟุ่มเฟือย การไม่รู้จักคุณค่าของวัตถุสิ่งของ เมื่อมีความต้องการเพิ่มมากขึ้น จนกลายมาเป็นพฤติกรรมการลักขโมย การใช้ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น ทั้งในครอบครัว และสังคมที่อยู่ ซึ่งมีให้เห็นกันบ่อยครั้ง ที่เยาวชน หรือวัยรุ่นยกพวกตีกันในสถานศึกษา และในที่สาธารณะ ปัญหาการชู้สาวที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่มีให้เห็นในกลุ่มเยาวชนตั้งแต่ระดับมัธยม ไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย อันนำมาสู่ในเรื่องของการท้องก่อนแต่ง การท้องก่อนวัยอันควร เป็นปัญหาสังคมที่ตามมามากมาย ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ต่อข้อมูลต่างๆ จนถึงการเข้าถึงสื่อลามกต่างๆ ที่มากับระบบทางอินเทอร์เน็ต อันส่งผลต่อปัญหาการขาดศีลธรรมของเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคม และสร้างความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้อย่างชัดเจนในทุกสังคม

พฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่นำไปสู่การผิดศีลข้อที่ ๑ ของเยาวชน โดยมีปัญหามาจากการแก้ปัญหาของเยาวชนที่ไม่ตก อันนำมาความเครียดในการดำเนินชีวิต แล้วส่งผลกระทบให้กลายเป็นปัญหาคือความรุนแรง การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นตามมา เกิดความกดดันจากกลุ่มต่างๆ ที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนเป็นในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยไม่ถามถึงสิ่งที่เด็กชอบ และศักยภาพที่เกิดขึ้นในการกระทำต่อสิ่งต่างๆ ปัญหาการผิดศีลข้อที่ ๒ ของเยาวชน ที่นำไปสู่ปัญหาการลักทรัพย์ที่มีให้เห็นกันบ่อยมากที่สุด นั้นมาจากพฤติกรรมเกมการติดเกมของเยาวชน เมื่อเล่นไปจนมีพฤติกรรมที่อย่าขาดจากการเล่นเกมได้ ผู้เล่นมีความต้องการเล่นเพิ่มมากขึ้น จึงต้องหาเงินเพื่อนำมาใช้ในการเล่นเกม โดยการก่อเหตุลักทรัพย์ที่จะทำให้ได้เงินในการเล่นเกมส์ นอกจากสาเหตุที่เกิดขึ้นมาจากการเล่นเกม

แล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูในครอบครัวก็มีส่วนที่เกี่ยวข้องเช่นกัน เนื่องมาจากสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของเยาวชนในสังคม โดยเริ่มมาจากครอบครัวที่มีความไม่พร้อมในการมีบุตร เกิดปัญหาภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจของครอบครัว อันนำมาสู่ปัญหาที่เกิดขึ้นทางเพศตามมา ครอบครัวมีความแตกแยก ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีคนที่คอยให้การอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดทั้งผลกระทบทางด้านความผิดเคืองทางด้านเศรษฐกิจความเป็นอยู่ที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในสังคม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น และการนำมาซึ่งการผิดศีลข้อที่ ๓ โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความอยากรู้อยากลองตามมาของวัยรุ่น ที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นในเรื่องของเพศเพิ่มมากขึ้น และปัจจัยที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง โดยมาจากการรับรู้สื่อที่เกิดขึ้นในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยที่ไม่รู้เท่าทันสื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ การประพาศผิดศีลข้อที่ ๔ มีให้พบเห็นกันทั่วไปในสังคม โดยการพูดโกหก พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ พูดหลอกลวง พูดในสิ่งที่ไม่ดีประโยชน์ อันทำให้เกิดการผิดศีลข้อที่ ๔ ได้ ในกลุ่มของเยาวชนทั่วไปที่พบในสังคม การพูดคำหยาบมีให้พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง จนถึงได้ว่าเป็นเรื่องปกติในสังคม ที่จริงแล้วการพูดในสิ่งเหล่านี้ เป็นการนำไปสู่การผิดศีลข้อที่ ๔ ได้โดยไม่รู้ตัว และการดื่มสุรา เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผิดศีลข้อที่ ๕ ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของบุคคลที่ดื่มสุรา ทั้งต่อร่างกายของบุคคลที่ดื่มเข้าไป อันจะส่งผลกระทบโดยตรง และส่งผลกระทบโดยส่วนร่วมในสังคมนอบข้าง ปัจจุบันพฤติกรรมการดื่มสุราของเยาวชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และเกิดเป็นวงกว้างเพิ่มมากขึ้น จำนวนคนที่มีอายุน้อยเพิ่มมากขึ้นในการดื่มสุรา และการเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่างๆ ที่อยู่ในสังคม

๕.๑.๒ หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๑) ความหมายของศีล ศีล เป็นข้อบัญญัติในการประพฤติปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเป็นข้อบัญญัติเบื้องต้น หลังพื้นฐานในการดำเนินชีวิต คนที่ปฏิบัติตามศีล บุคคลเหล่านั้นก็จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งตนเองและผู้อื่น โดยที่ศีลนั้นเป็นสิ่งที่อยู่เหนือสุด เหมือนกันศีระ สูงสุดในร่างกายของคน ศีลเป็นสิ่งที่เย็น ไม่มีความเดือดร้อนสำหรับผู้ปฏิบัติ ศีลเป็นเรื่องปกติของคนทั่วไปในการเกิดเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

๒) หมู่บ้านรักษาศีล ๕ จากการดำริของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช และมีนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ที่ต้องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดความสุขขึ้นในสังคม มีความสมานฉันท์ปองดองกันในประเทศ และเล็งเห็นถึงผลกระทบที่ตามมาจากวิกฤติทางสังคมในบ้านเมือง ที่มีบุคคลในบ้านเมืองเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม จนเกิดเป็นวิกฤติทางสังคมอย่างรุนแรงขึ้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีส่วนสำคัญ ไปใช้ในการพัฒนาสังคม ชุมชน และบุคคลที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในสังคมนั้นๆ ให้อยู่ภายใต้ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความสุขทั้งกาย วาจา ใจ เป็นสังคมที่มีความสมดุล และยั่งยืน ดังนั้นแล้วจึงได้มีการตั้งโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข ส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติใช้ในการดำเนินชีวิต เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรัก ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ให้รู้จักใช้หลักธรรม มาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตให้ได้รับความสุขจาก

การแบ่งปัน และความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นการแสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและเป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป โครงการนี้นับเป็นโครงการ ที่เป็นนโยบายสำคัญของกรมการศาสนาที่จะส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเห็นความสำคัญของการรักษาศิล ๕ และมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และมีจิตสำนึกต่อตนเองในการรักษาคุณค่าของข้อบัญญัติแห่งศิลป ๕

๕.๑.๓ กระบวนการพัฒนาเยาวชนชนตามหลักหมู่บ้านศิลป ๕ เชียงพุทธบูรณาการ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

ก. แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านศิลป ๕ โดยมีหลักปฏิบัติดังนี้

๑. ด้านครอบครัว สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นหลักสำคัญที่สุดของสังคม ทำหน้าที่หล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ให้แก่สมาชิกของครอบครัว และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป ซึ่งตามแนวทางของพระพุทธศาสนานั้น ครอบครัวหมายถึงกลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วยสามีภรรยาที่ได้เพิ่มสถานภาพเป็นบิดาและมารดา รวมถึงบุตรธิดา ซึ่งแต่ละฝ่ายต้องมีพันธะทางศีลธรรมและต้องมีความตระหนักในหน้าที่ของตน การเกิดขึ้นของสถาบันครอบครัวเริ่มแรกเป็นความต้องการพื้นฐานคือความต้องการทางเพศ ต่อจากนั้น จึงขยายเป็นความต้องการด้านความมั่นคงของครอบครัว และความมั่นคงของคุณภาพชีวิตในด้านเศรษฐกิจ และการปกครองของสมาชิกต่อไป สิ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตคู่มีทั้งเหตุในปัจจุบัน รวมไปถึงเหตุในอดีต คือการอยู่ร่วมกันในกาลก่อน

๒. ด้านการศึกษา สถานศึกษาควรมีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชน อันจะเกิดประโยชน์กับการจัดการศึกษาที่ควบคู่ศีลธรรม ย่อมส่งผลถึงเยาวชนมีความคล้อยตามจุดมุ่งหมายระดับต่างๆ ของการพัฒนาทางด้านพระพุทธศาสนา กิจกรรมอันเนื่องจากการศึกษาเป็นวิธีการที่มุ่งประสงค์ไปสู่อุดมการณ์หรือประโยชน์ในพระพุทธศาสนา และจุดมุ่งหมายในพระพุทธศาสนาก็มีหลากหลายระดับ ซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมนั้นๆ ตามโอกาสและเวลาดังกล่าว

๓. ด้านหน่วยงานรัฐ การสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่ประกอบด้วยศีลธรรมเพื่อรับผิดชอบต่อบทบาทและทำหน้าที่ในฐานะที่พึงปฏิบัติต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาตินั้นถือว่าเป็นปัญหาและเป็นภาระหนักอึ้งยิ่งสำหรับการขับเคลื่อนที่จะพัฒนาระบบความคิดของเยาวชนให้เห็นถูกต้องได้ ในภาวะสังคมที่บุคคลส่วนใหญ่ยังคงมั่งมันแสวงหาความสุขภายนอกคือวัตถุนิยม เพื่อมาตอบสนองความต้องการที่เกินความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคม

๔. ด้านสังคม เป็นการช่วยเหลือในการพัฒนาตามนโยบายของทางรัฐบาล ที่มีแผนงานแล้วกระจายไปสู่ภูมิภาค เพื่อที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ขาดความกลมกลืนระหว่างความเป็นสากลกับฐานทางสังคมและวัฒนธรรมไทย และไม่เน้นการปลูกฝังอย่างต่อเนื่องและจริงจังทั้งทางด้านคุณค่า คุณธรรม และจิตวิญญาณของความเป็นครู จึงทำให้ครูไม่สามารถเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

ข.กระบวนการสร้างองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการ

๑. ด้านครอบครัว เป็นส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ และบุตรธิดาต้องมีความสัมพันธ์โดยสายเลือด ผู้ปกครองจะต้องแนะนำ หรืออบรมพร่ำสอนให้รู้จักคุณค่าของความเป็นคนดีมีความกตัญญูกตเวทีต่อบุพการี ทั้งมีความเคารพต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ รู้จักให้เกียรติคนอื่นในทางที่ถูกต้องเหมาะสม และปลูกจิตสำนึกของเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่ตนเองในการที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. ด้านการศึกษา ต้องให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสมเตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่องให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษามากตามปกติที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีความยากจน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในช่วงของชีวิต ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ และพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะเชิงพุทธบูรณาการ

๓. ด้านหน่วยงานรัฐ องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญแก่เยาวชน ถึงกระนั้นสื่อมวลชนเหล่านี้มีหลายประเภท ซึ่งมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมแก่มนุษย์ในด้านต่างๆ ตั้งแต่ความคิด ความเชื่อแบบของความประพฤติ เพราะสื่อมวลชนมีทั้งการให้ความรู้และความเพลิดเพลิน โดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อมวลชนที่สำคัญคือการให้ข่าวสาร ข่าวสารนี้มักเป็นลายลักษณ์อักษร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารนั้นไม่ว่าจะเป็นนักเขียน บรรณาธิการ และผู้จัดทำ มีส่วนช่วยครอบครัวโรงเรียนในการขัดเกลา เช่น หนังสือพิมพ์เสนอข่าวเด็กเรียนดี พ่อแม่อาจจะสั่งให้ลูกอ่านเพื่อเป็นการเอาเยี่ยงอย่าง หรือครู ปัจจุบันก็สั่งให้นักเรียนตัดข่าวเก็บข่าวมารายงานหน้าชั้นหรือติดที่บอร์ดหน้าห้อง หรือกลุ่มเพื่อนเห็นแพชั่นแปลกๆ ใหม่ๆ อาจจะลอกเลียนแบบไปก็ได้เพื่อให้เข้าสมัยนิยม เป็นต้น

๔. ด้านสังคมในการสร้างองค์ความรู้เชิงพุทธบูรณาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน หรือสังคม เพื่อให้เข้าใจในการปฏิบัติ พร้อมทั้งการนำความรู้มาถ่ายทอดเยาวชนในสังคม ให้เกิดความเข้าใจตามหลักพระพุทธศาสนา การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ จากการทำงาน จากบุคคล จากครอบครัว จากชุมชน จากแหล่งความรู้ ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมี ลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการ ลงทะเบียน และไม่มีการสอน ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอน เรียนที่ไหนก็ได้ ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และนันทนาการ อีกทั้งยังไม่จำกัดเวลาเรียน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับใช้

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวิธีการต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ผสมผสานกับหลักธรรมที่เกื้อกูลสนับสนุนต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชน ทำให้ได้ข้อเสนอแนะการวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ รูปแบบ “BSIG Model” ถือว่ามีคุณค่าและเป็นสิ่งสำคัญในการบูรณาการกระบวนการการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมาให้มีประสิทธิภาพ คือ

“B” (Brahmavihara) หลักพรหมวิหาร ๔

“S” (Sanghavatthus) หลักสังคหวัตถุ ๔

“I” (Iddhipadas) หลักอิทธิบาท ๔

“G” (Gharavasa-dhamma) หลักฆราวาส ๔

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเยาวชนในเขตพื้นที่อื่นๆ โดยใช้รูปแบบแนวคิดหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๒) ควรมีการศึกษาลักษณะของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนตามรูปแบบแนวคิดหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้โมเดลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) คัมภีร์:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

(๒) หนังสือ:

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแห่งชาติ ประจำปี

๒๕๕๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,

๒๕๕๖.

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง กรณ

ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

บุญมี แท่นแก้ว. จริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙.

ปานทิพย์ โชติเบญจมาภรณ์ และคณะ. คู่มือประชาชนรู้จักเข้าใจโทษพิษภัยจากเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, ม.ป.ป.

พุทธทาสภิกขุ. การงานที่เป็นสุข. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๗.

_____. คู่มือมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพาเวอร์ ยูนิตี จำกัด, ๒๕๕๒.

_____. บริหารธุรกิจแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร: อติมมโย, ม.ป.ป.

พุทธ ฐานิโย, หลวงพ่อ. ฐานิยบูชา ๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ชวนพิมพ์,

๒๕๕๓.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑. พิมพ์ครั้งที่ ๔.

กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๓๖.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). ธรรมสารเทศนา. กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘.

_____. พจนานุกรมเพื่อการศึกษาวิเคราะห์พุทธศาสตร์ ชุดคำวิด. กรุงเทพมหานคร: วัดราช

โอรสาราม, ๒๕๔๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมมิก

จำกัด, ๒๕๔๖.

..... **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระปราโมทย์ ปาโมชฺโช. **วิมุตติมรรค**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๕๑.

พระพุทธโฆสเถระ. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. แปลโดย สมเด็จพระพุทธมาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๕๔.

พระพยอม กัลยาโณ. **นโยบายพระกัฐาติ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โปรวิชั่นเอนเตอร์เทนเมนต์ จำกัด, ๒๕๕๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **ธรรมญูชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

..... **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๔๘.

..... **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, ๒๕๕๔.

พระมหาบัว ญาณสมปนฺโน. **เจดีย์พิพิธภัณฑพระโพธิธรรมอาจารย์เถร (หลวงปู่สุวัจน์สัวใจ) วัดป่าเขาน้อย ต.เสม็ด อ.เมือง จ.บุรีรัมย์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศิลป์สยามบรรจุกัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๖.

พระมหาทวี มหาปัญญา (ละลง). **ความงามในพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๕๕.

..... **คุณภาพชีวิตเชิงพุทธ เพื่อความมีอายุยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๕๗.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. **สัมมาวาจา “พูดดี คือดี สังคมดี”**. กรุงเทพมหานคร: ๒๑ เซ็นจูรี่ จำกัด, ๒๕๕๓.

พระราชปัญญาวิสารัท (หลวงปู่เหลื่อง อนุทาคโม). **อนุสรณ์ฉลองอาคาร ๘๐ ปี พระราชปัญญาวิสารัท (หลวงปู่เหลื่อง อนุทาคโม วัดกระดังงาจังหวัดบุรีรัมย์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒.

มหาเถรสมาคม. **ระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ๒๕๕๗**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๗.

ยิ่งยศ วงษ์อำมาตย์. **คำคมพระอริยสงฆ์ สอนคนให้เป็นคน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านสยาม, ๒๕๕๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖.

ศิษยานุศิษย์หลวงพ่อกุณ. **หลวงพ่อกุณ ปริสุทฺธ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๓.

ศูนย์วิชาการ. **วัยรุ่นกับความรุนแรง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, ๒๕๕๓.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๓.
 สถิต วงศ์วรรค. **การพัฒนาบุคลิกภาพ**. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา, ๒๕๔๐.
 สนิท ไชยวงศ์คต. **ศีล ๕ พาโลกสู่สันติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๘.
 สมิต อาชนิจกุล. **การพัฒนาตนเอง ภาค ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์อักษร, ๒๕๓๕.
 สมจิตต์ สุพรรณรณทัสน์ และนิภา มนูญปัจ. **ประชากรกับคุณภาพชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๖.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. **ความสุขหาได้ไม่ยาก**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ผลึกไท จำกัด, ๒๕๔๙.

_____. **หลักพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ถวายเนื่องในงานฉลองครบรอบอายุ ๖๐ ทศ. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

_____. **พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๕๔.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปัญญา มหาเถร). **จดหมายหิมพานต์**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. นครปฐม: สมศักดิ์ ศัลยกำธร. **สองดวงทางชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. สัมพันธ์พานิชย์, ๒๕๓๑.

สรอยตระกูล (ตวยานนท) อรรถมานะ. **พฤติกรรมองค์การทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

สุชีพ ปุณฺณภาพ. **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สุพัตรา สุภาพ. **ปัญหาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒๐. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๙.

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. **ปัจจัยที่สำคัญในการทำงานของจิตใจ**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, ๒๕๓๘.

โสภณ ศรีกฤษณาพร. **ความคิดเรื่องมนุษย์ในพุทธปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๓๐.

ไสว มาลาทอง. **การศึกษาจริยธรรมสำหรับนักเรียนนิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

อรรถา บวรพุทธะ. **คติธรรมนำชีวิต สู่ความสุขและความร่ำรวย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลอยใส, ๒๕๕๒.

(๓) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์. “กระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สำหรับผู้นำ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

จุฑาทิพย์ แก้วมณี. “การสร้างชุดการสอนหลักธรรมเรื่องสังคหวัตถุ ๔ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสำหรับสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แผนกสามัญศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณ

รังสรรค์ จังหวัดระยอง สังกัดกรมศาสนา”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖.

พิชญ์รัชต์ บุญช่วย. “การศึกษากระบวนการสร้างภavana โดยใช้หลักไตรสิกขา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระชัยณรงค์ วิจิโต (รองมจรด). “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระพาบ ชิตมาโร (ปีสะหวาด). “ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักฆราวาสธรรม ๔ โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต ๑ กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระมหาพิชิตชัย ยมपालไฟ. “การศึกษาทัศนะเรื่องศีล ๕ ของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร (พรธนา). “พระพุทธานุภาพเพื่อสังคม: กรณีศึกษาการตีความ ศีล ๕ ของเครือข่ายพุทธศาสนิกเพื่อสังคมนานาชาติ”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระมหาอดิเรก สัตวราญกุล. “พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล ๕”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑.

พระวิมาน คมกัปปญ. “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ศิริวรรณ คำบัว. “ศึกษาความสัมพันธ์ของขันติกับการรักษาศีล ๕ ในพระพุทธานุภาพ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

โสวิทย์ บำรุงภักดิ์. “ศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในพระไตรปิฎก”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

อมร อำไพรุ่งเรือง. “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๔) บทความ:

กองบรรณาธิการสานปฏิรูป. “สอนแบบครูมีอาชีพ (๓) ศิลปะในการตั้งคำถาม”. **สานปฏิรูป**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๘๐ (ธันวาคม ๒๕๔๗).

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. “การใช้ผลผลิตจากการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาคนไทย”.

วารสารจิตวิทยา. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๓๙).

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. “การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์”. วารสารรามคำแหง.

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๔ (๒๕๔๙).

(๕) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ คงเพชร โมบขุนทด. ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มั่ง, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ จเร ดีสันเทียะ. ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มั่ง, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ จำปา เจริญสูงเนิน. ผู้ใหญ่บ้านพุนทอง, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ชนเทพ บำรุงเมือง. ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านสระพัง, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ชาตรี กาศขุนทด. ผู้ใหญ่บ้านรวมใจ, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ฌนอม นามโคตรศรี. อดีตกำนันตำบลหินดาด, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ทวีพันธ์ชัย แสนประสิทธิ์. กำนันตำบลกุดพิมาน, ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ชีระศักดิ์ ศรีอภัย. กำนันตำบลหนองไทร, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ บุญเกิด สิ้นขุนทด. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าช้างเหล็ก, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ บุญส่ง เมียขุนทด. อดีตผู้ใหญ่บ้านพุนทอง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ประหัส เลิศกิจจาลักษณ์. กำนันตำบลหินดาด, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูถาวรกิจจักษ์, ดร. เจ้าคณะอำเภอสว่าง, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูปรโมทย์ธรรมรส. รองเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด, ๑๒ เมษายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูปลัดพจขง จันทสาโร. เจ้าคณะตำบลหินดาด, ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูพิศิษฐ์นวการ. เจ้าคณะตำบลสระจรเข้มั่ง, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรบุญญาวัฒน์. เจ้าคณะตำบลด่านขุนทด, ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติพิธาน. เจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด, ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูอนุสรณ์วรกิจ. เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระมหาอำนาจ สุขเมธ. เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒, ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระราชสีมาภรณ์. เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา, ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พล ลีทองกลาง. กำนันตำบลหนองบัวตะเกียด, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ มนิต กาศขุนทด. กำนันตำบลบ้านเก่า, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ วสันต์ เกาสันเทียะ. กำนันตำบลด่านนอก, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ศิริชัย เหมขุนทด. กำนันตำบลด่านขุนทด, ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ ศุภร์ เปียนขุนทด. กำนันตำบลสระจรเข้มั่ง, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สมาน มองขุนทด. กำนันตำบลตะเคียน, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สังวาน นุ่มขุนทด. กำนันตำบลด่านใน, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สำราญ เกษขุนทด. ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มั่งวันออก, ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สุพรรณ มาขุนทด. กำนันตำบลหนองกรด, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สุระชาติ กิมขุนทด. ประธานสภา อบต.หินดาด, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ สุวิธ คมพยัคฆ์. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้มั่ง, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ เสา ทวดสุวรรณ. กำนันตำบลโนนเมืองพัฒนา, ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ เสมียน เพ็ชรขุนทด. ผู้ใหญ่บ้านท่าช้างเหล็ก, ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

Barbara Kellman. **Leadership as a Political Act in Leadership: Multi disciplinary Perspectives.** New Jersey: Prentice Hall, 1984.

Hodge & Johnson. **Management and Organization Behavior.** New York: John Willey & Sons, 1970.

Kurt Lewin. **The Dynamic of Group Action Education Leadership.** New York: Henry Holt B. Co., 1960.

Nigro Felix. **A public personal Administration.** New York: Henry Holt B. Co., 1958.

Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard. **Management of Organization Behavior.** New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1977.

Ralph M. Stogdill. **Personal Factor Associated with Leadership Survey of Literature in leadership.** Maryland: Penguin Books, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อใช้ในการวิจัย (In-depth interview)

ดัชนีนิพนธ์เรื่องกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชียงพุทธบูรณาการ

อำเภอตาขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดัชนีนิพนธ์ระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและ
การพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษา
กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชียงพุทธบูรณาการ ดังนั้น ผู้วิจัยใคร่ขอความ
กรุณาท่านตอบแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จะแปลผลการวิจัยโดยภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่าน
เป็นความลับและใช้ประโยชน์เฉพาะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่านั้นจะไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือ
หน่วยงานของท่านแต่ประการใด ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดี

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกมีดังต่อไปนี้ คือ

๑. ท่านคิดว่าเยาวชนในอำเภอด่านขุนทดมีปัญหาอะไรบ้าง ? และการพัฒนาเยาวชนตาม
หลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ควรเป็นอย่างไรบ้าง ?

๒. ท่านคิดว่าสภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่าน
ขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความจำเป็น/สำคัญหรือไม่ อย่างไร ?

๓. ท่านมีกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นอย่างไร ?

๔. ท่านคิดว่าหลักธรรมใดสามารถนำไปใช้พัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะทั่วไป

พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋จันทิก)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

๑. ชื่อ/สมณศักดิ์ ฉายา/นามสกุล
๒. ตำแหน่ง (ปัจจุบัน) วันที่ เดือน
๓. สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ รายละเอียดของบทสัมภาษณ์

๑. ท่านคิดว่าเยาวชนในอำเภอด่านขุนทดมีปัญหาอะไรบ้าง ? และการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ควรเป็นอย่างไรบ้าง ?

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าสภาพปัญหาและการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา มีความจำเป็น/สำคัญหรือไม่ อย่างไร ?

.....

.....

๓. ท่านมีกระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นอย่างไร ?

.....

.....

๔. ท่านคิดว่าหลักธรรมใดสามารถนำไปใช้พัฒนาเยาวชนตามหลักการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะทั่วไป

.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้สัมภาษณ์

(.....)

(ลงชื่อ) ผู้ช่วยสัมภาษณ์

(.....)

วันที่ / /

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาคพิเศษ) โทร. ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ (ภายใน ๑๑๓๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/ ๔๕

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. แสง นิลนามะ

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคพิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการออกแบบเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยสามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ดร. ธีรพงษ์ แฉว
 (ดร. ธีรพงษ์ แฉว)
 ๙ ก.พ. ๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสาร)
 รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๗๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนตรี สิริโรจนานันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการออกแบบเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ได้ทราบเรื่องแล้ว
และให้ปรับลดชื่อตาม
แบบเรียบร้อยแล้ว
๓๑ ก.พ. ๖๐

๓๑ ก.พ. ๖๐

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ สุขขร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย (หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาคพิเศษ) โทร. ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐ (ภายใน ๑๑๓๓)

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๔๔

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอนิมนต์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

นมัสการ พระครูโกศลศาสนบัณฑิต, ผศ. ดร.

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (เจ้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคพิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำคุณนิตินิพนธ์เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการออกแบบเครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยเห็นว่า พระคุณท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี จึงขอนิมนต์ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรียบร้อยแล้ว

รณโกศลภม
๑๕ ก.พ. ๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (เจ้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

รายนามผู้เชี่ยวชาญ
ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยภาคสนาม

รายนาม	ดร.แสง นิลนามะ
รายนาม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์
รายนาม	พระครูโสภณศาสนบัณฑิต, ผศ.ดร.

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ตารางที่ ๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ที่	ตารางผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง
๑	พระราชสีมาภรณ์	เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา
๒	พระครูถาวรกิจจารักษ์ ดร.	เจ้าคณะอำเภอสูงเนิน
๓	พระครูศรีปริยัติพิธาน	เจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด
๔	พระครูปราโมทย์ธรรมรส	รองเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด
๕	พระครูพิศิษฐ์นวมการ	เจ้าคณะตำบลสระจรเข้
๖	พระครูวิจิตรบุญญาวัฒน์	เจ้าคณะตำบลด่านขุนทด
๗	พระมหาอำนาจ สุขเมโธ	เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒
๘	พระครูปลัดพวงง จันทสโร	เจ้าคณะตำบลหินดาด เขต ๒
๙	พระครูอนุสรณ์วรกิจ	เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า
๑๐	นายถนอม นามโคตศรี	อดีตกำนันตำบลหินดาด
๑๑	นายบุญส่ง เมียบขุนทด	อดีตผู้ใหญ่บ้านพุนทอง
๑๒	นายชนเทพ บำรุงเมือง	ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านสระพัง
๑๓	นายไกรฤกษ์ เสียนขุนทด	อดีต สจ.นครราชสีมา
๑๔	นายสุวิษ คมพยัคฆ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้
๑๕	นายประหส์ เลิศกิจจาลักษณ์	กำนันตำบลหินดาด
๑๖	นายสมาน มองขุนทด	กำนันตำบลตะเคียน
๑๗	นายมนิต กาศขุนทด	กำนันตำบลบ้านเก่า
๑๘	นายสังวาน นุ่มขุนทด	กำนันตำบลด่านโน
๑๙	นายศุภร์ เปียนขุนทด	กำนันตำบลสระจรเข้
๒๐	นายสุพรรณ มาคขุนทด	กำนันตำบลหนองกรด
๒๑	นายพล ลีทองกลาง	กำนันตำบลหนองบัวตะเกียด
๒๒	นายเสา ทวดสุวรรณ	กำนันตำบลโนนเมืองพัฒนา
๒๓	นายธีระศักดิ์ ศรีอภัย	กำนันตำบลหนองไทร
๒๔	นายพัฒน์ชัย แสนประสิทธิ์	กำนันตำบลกุดพิมาน
๒๕	นายศิริชัย เหมขุนทด	กำนันตำบลด่านขุนทด
๒๖	นายวสันต์ เกาสันเทียะ	กำนันตำบลด่านนอก
๒๗	นายเสมียน เพ็ชรขุนทด	ผู้ใหญ่บ้านท่าชีเหล็ก
๒๘	นายจเร ดีสันเทียะ	ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้
๒๙	นายคงเพชร โมบขุนทด	ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้รุ่งเรือง
๓๐	นายสำราญ เกงขุนทด	ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้ตะวันออก
๓๑	นายสุระชาติ กิมขุนทด	ประธานสภา อบต.หินดาด
๓๒	นายบุญเกิด สีนขุนทด	ผอ.โรงเรียนบ้านท่าชีเหล็ก

ที่	ตารางผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง
๓๓	นายชาติรี กาศขุนทด	ผู้ใหญ่บ้านรวมใจ
๓๔	นายจำปา เจริญสูงเนิน	ผู้ใหญ่บ้านพุนทอง

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

๑. พระราชสีมาภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดบึง พระอารามหลวง จังหวัดนครราชสีมา
๒. พระครูถาวรกิจจารักษ์ ดร. เจ้าคณะอำเภอสูงเนิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดใหญ่สูงเนิน
๓. พระครูศรีปริยัติพิธาน เจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดบ้านหาญ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
๔. พระครูปราโมทย์ธรรมรส รองเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดท่าซี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา
๕. พระครูพิศิษฐ์นวมการ เจ้าคณะตำบลสระจรเข้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดสระจรเข้
๖. พระครูวิจิตรบุญญาวัฒน์ เจ้าคณะตำบลด่านขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดใหม่เจริญสุข
๗. พระมหาอำนาจ สุเมธ เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดหนองละมั่ง
๘. พระครูปลัดพจขง จันทสโร เจ้าคณะตำบลหินดาด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดหินดาด
๙. พระครูอนุสรณ์วรกิจ เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่าเป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วัดใหม่ด่านขุนทด
๑๐. นายถนอม นามโคตรศรี อดีตกำนันตำบลหินดาด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านห้วยจรเข้
๑๑. นายบุญส่ง เมียบขุนทด อดีตผู้ใหญ่บ้านพุนทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านพุนทอง
๑๒. นายชนเทพ บำรุงเมือง ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านสระพัง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านสระพัง
๑๓. นายไกรฤกษ์ เสียนขุนทด อดีต สจ.นครราชสีมา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านสระจรเข้
๑๔. นายสุวิษ คมพยัคฆ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บ้านจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านห้วยจรเข้

๑๕. นายประหส์ เลิศกิจจาลักษณ์ กำนันตำบลหินดาด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านหินดาด

๑๖. นายสมาน มองขุนทด กำนันตำบลตะเคียน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านตะเคียน

๑๗. นายมนิต กาศขุนทด กำนันตำบลบ้านเก่า เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านเก่า

๑๘. นายสังวาน นุ่มขุนทด กำนันตำบลด่านโน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านด่านโน

๑๙. นายศุภร์ เปียนขุนทด กำนันตำบลสระจรเข้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านสระจรเข้

๒๐. นายสุพรรณ มาคขุนทด กำนันตำบลหนองกรด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านหนองกรด

๒๑. นายพล ลีทองกลาง กำนันตำบลหนองบัวตะเกียด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านหนองบัวตะเกียด

๒๒. นายเสา ทวดสุวรรณ กำนันตำบลโนนเมืองพัฒนา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านโนนเมืองพัฒนา

๒๓. นายธีระศักดิ์ ศรีอภัย กำนันตำบลหนองไทร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านหนองไทร

๒๔. นายทวัฒน์ชัย แสนประสิทธิ์ กำนันตำบลกุดพิมาน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านกุดพิมาน

๒๕. นายรัชชัย เหมขุนทด กำนันตำบลด่านขุนทด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านถนนหักน้อย

๒๖. นายวสันต์ เกาสันเทียะ กำนันตำบลด่านนอก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านด่านนอก จังหวัดนครราชสีมา

๒๗. นายเสมียน เพ็ชรขุนทด ผู้ใหญ่บ้านท่าขี้เหล็ก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านท่าขี้เหล็ก

๒๘. นายจเร ดีสันเทียะ ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านห้วยจรเข้

๒๙. นายคงเพชร โมบขุนทด ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้รุ่งเรือง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านห้วยจรเข้รุ่งเรือง

๓๐. นายสำราญ เก่งขุนทด ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มะวันออก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บัวจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านห้วยจรเข้มะวันออก

๓๑. นายสุระชาติ กิมขุนทด ประธานสภา อบต.หินดาด เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บัวจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ อบต.หินดาด

๓๒. นายบุญเกิด สิ้นขุนทด ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าชีเหล็ก เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บัวจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านท่าชีเหล็ก

๓๓. นายชาตรี กาศขุนทด ผู้ใหญ่บ้านรวมใจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บัวจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านรวมใจ

๓๔. นายจำปา เจริญสูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านพุนทอง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (บัวจันทิก) เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านพุนทอง

ภาคผนวก จ
หนังสือขออนุญาตลงพื้นที่การวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๗๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

นมัสการ พระราชสีมาภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงน้อมกราบมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) ได้สัมภาษณ์พระคุณท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงน้อมกราบมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง
๑๕/๓๐๓/๒๕๖๐

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

พระครูวินัยธรคุณ
๕๐๐ (เจ้าคณะจังหวัดนครราชสีมา)
๒๕ มีนาคม ๒๕๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน พระครูถาวรกิจจารักษ์ ดร. เจ้าคณะอำเภอสูงเนิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ สุขจร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

นางสาวทองแสง
นางสาวดวงกมลพรหมรัตน์
นางสาวอริยาพร
๒๗/๕/๖๐
๒๕๖๐ ๑๗-๐๐-๒๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๐๑

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

นมัสการ พระครูปริยัติพิธาน รองเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคพิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงน้อมสมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์พระคุณท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงน้อมสมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

นมัสการ พระครูปราโมทย์ธรรมสร รองเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงนมัสการมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์พระคุณท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

นทศ ๑๔ ส.ค.
ธนากร ๑๖/๓/๖๐
๑๖/๓/๖๐.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๐

๑๑

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

นมัสการ พระมหาอำนาจ สุเมโธ เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงนมัสการมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์พระคุณท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้า
ทั้งนี้ขอขอบคุณที่ได้อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูล
ที่ควรค่าแก่การศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างสูง
ขอแสดงความนับถือ
๐๓.๓๕๒๔-๘๐๐๐-๕
๑๓.๓๕๒๔-๘๐๓๔

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร/โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทลีโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภษร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๒๓๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐
www.mcu.ac.th

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

นมัสการ พระครูปลัดพจรง จันทสโร เจ้าคณะตำบลหินดาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงนมัสการมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์พระคุณท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงนมัสการมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ คุภะระ)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จันทลีโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๖

๑๑

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน พระครูอนุสรณ์วรกิจ เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รัชสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๔๓๐

99

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายณอม นามโคตรศรี อดีตกำนัน ตำบลหินดาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคพิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสฺสีโล (เข้า
จันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ สุขพร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๘๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครวียนัยธรรคน จันทสีโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๗๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายบุญส่ง เมียบขุนทด อดีตผู้ใหญ่บ้านพุนทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

นายบุญส่ง เมียบขุนทด

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภพร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๗๗๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายชนเทพ บำรุงเมือง ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านสระพัง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

11-๖๐๔๑๖๔๑
พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล เคาริ
19 มี.ค. 60

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๑๑

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน *นายสุวิทย์ อภินันท์*

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รหัสนประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการ ทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมา ประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๐๕๕๖๗
๑๕/๓/๖๐
๑
18 พ.ค. 2560

[Signature]
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายประทีป เลิศกิจจาลักษณ์ กำนันตำบลหินดาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก)
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชาพระพุทธศาสนา
วิทยาลัยสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๑๘ มี.ค. ๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภพร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๔๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๒๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายสมาน มองขุนทด กำนันตำบลตะเคียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

๗๑/๗๓๐๑.๑/๒๓๐

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๐

๑๑

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายมนิต ภาคขุนทด กำนันตำบลบ้านเก่า

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชาพิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุขปฏิทินพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

2๒/๓
นายมนิต ภาคขุนทด
อ.ม.ค. 18 พ.ค. 60

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๓๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๒๓๐

๐๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายสังวณ นุ่มขุนทด กำนันตำบลดำนในหนองบง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รัชสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นายสังวณ นุ่มขุนทด
กำนัน ต. ดำนใน

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายสุพรรณ มากขุนทด กำนันตำบลหนองกรด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

นายสุพรรณ มากขุนทด
กำนันตำบลหนองกรด

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ สุขจร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๔๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายพล ลีทองกลาง กำนันตำบลหนองบัวตะเกียด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เจ้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รัชสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เจ้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

26 พ.ค. 60

ขอแสดงความนับถือ

นายพล ลีทองกลาง (เจ้าจันทิก)
กำนัน ต.หนองบัวตะเกียด
๑๑/๓/๖๐ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ สุขพร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เจ้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำปลายมาศ
จังหวัดสุรินทร์ ๓๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/วทอ

๑๑

มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายเสา ทวดสุวรรณ กำนันตำบลโนนเมืองพัฒนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รัชสประจำตัวนิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ทอ (เส) ทวดสุวรรณ
กำนันตำบลโนนเมืองพัฒนา

วันที่ ๒๔ พ.ค. ๒๕๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ สุขขร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายธีระศักดิ์ ศรีอภัย กำนันตำบลหนองไทร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (बैจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดบุรีรัมย์” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (बैจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ
โดย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล
พระครูวินัยธรคุณ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (बैจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายวัฒน์ชัย แสนประสิทธิ์ กำนันตำบลกุดพิมาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ คุภะกร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

รับ
ศาสตราจารย์ 11 ม.พ.ร.ส.
ค.ม. ๓.๑๐ ม.พ.
19 พ.ย. ๒๕๖๐
๐๘/๕๔๙๙๔๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๐๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายศิริชัย เข็มขุนทด กำนันตำบลด่านขุนทด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กวัน ๙.๑๖.๖๖

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสีโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายวสันต์ เกาสันเทียะ กำนันตำบลดำนอก

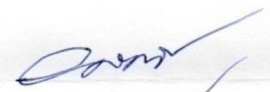
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จันทสีโล (เบาจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จันทสีโล (เบาจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ดร. ประพันธ์ ศุภสร (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19 พ.ค. 2560

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จันทสีโล (เบาจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำปลายมาศ
จังหวัดสุรินทร์ ๓๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายเสมียน เพ็ชรขุนทด ผู้ใหญ่บ้านท่าซำเหล็ก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รัชตประจักษ์นิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุขฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วย การค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภษร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๐
๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐
พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

(หม่อมราชวงศ์เทพฯ เทพหัสดินฯ)
ผู้ให้ข้อมูล สำเนา ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๗๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายจร ตีสันเทียะ ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้ม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เบ้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เบ้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ข้าพเจ้า จจร ตีสันเทียะ
ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้ม
ได้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แก่
พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เบ้าจันทิก)

ขอแสดงความนับถือ

พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เบ้าจันทิก)
(นายจร ตีสันเทียะ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๑ มี.ค. ๒๕๖๐

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายโพธิ์ อุตัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เบ้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๑๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายคงเพชร โมบขุนทด ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มั่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รศ.ประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยวิธีการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ คุภุข)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๕
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายสำราญ เกษนทนต์ ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มะวันออก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รัชสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุฎินิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

ศาสตราจารย์

๑๖๕๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๑๖ มี.ค. ๖๐

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๐๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายสุระชาติ กิมขุนทด ประธานสภา อบต. ต.หินดาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก)
ขอแสดงความนับถือ

เลขาฯ อบต. ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

(นายสุระชาติ กิมขุนทด)
นายก อบต.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป๋าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

โรงเรียนบ้านท่าช้างเหล็ก
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อยใหญ่ ๕๖๐
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๓
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/ว๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายบุญเกิด สิ้นขุนทด ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าช้างเหล็ก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาคพิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณ ขอแสดงความนับถือ

แจ้ง ขออนุญาต สัมภาษณ์ เพื่อประกอบ

การวิจัย ของพระครูวินัยธรคุณ

จนทสึโล นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย รหัสประจำตัว - ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภษร)

๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

เรื่อง การ ขออนุญาต สัมภาษณ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อประกอบตามหลักสูตรนิพนธ์ อักษร ๕๖๐

เรื่อง พุทธศักราช ๒๕๖๐

เรียน มาโปรดทราบ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(นางสาวศิริกานต์ ขุนทด)

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

๕๙ พ.ศ. ๒๕๖๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

- ๐๙๖๓๗

๕๙ พ.ศ. ๖๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๐๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายชาติรี กาศขุนทด ผู้ใหญ่บ้านรวมใจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิเศษ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

จึงได้ขอผู้บังคับการขอเอกสารหลักฐานการยืนยัน ขอแสดงความนับถือ
รณกิจศักดิ์ แผล้ว

(นาง ชาติรี กาศขุนทด)

๒๕๖๐ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภสร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เป้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๑.๑/๖๓๐

๑๑ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เรียน นายจำปา เจริญสูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านพุนทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์/เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ภาควิชา รัชสประจักษ์นิต ๕๗๐๑๕๐๕๒๑๘ ได้รับอนุมัติให้ทำคุณูปการ เรื่อง “กระบวนการพัฒนาเยาวชนตามหลักหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงพุทธบูรณาการ” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย แบบผสมผสานประกอบด้วยการค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ต่อ key informants เป็นเครื่องมือในการทำวิจัย ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจความคิดเห็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) ได้สัมภาษณ์ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ นิสิตจะเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง

จึงมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ได้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แล้ว

ผู้ช่วย จำปา เจริญสูงเนิน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ ศุภพร)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 1๙ มีนาคม ๒๕๖๐

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

นายไพฑูรย์ อุทัยคาม เจ้าหน้าที่หลักสูตรฯ โทร. ๐๙ ๗๑๔๐ ๙๙๕๕

นิสิตผู้ทำวิจัย: พระครูวินัยธรคุณ จนทสึโล (เข้าจันทิก) โทรศัพท์ ๐๘ ๙๒๘๕ ๓๒๘๑

ภาคผนวก ฉ
รวมภาพประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก

สัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์

พระครูถาวรกิจจารักษ์ ดร. เจ้าคณะอำเภอสูงเนิน วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐

พระครูศรีปริยัติพิธาน เจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐

พระครูปราโมทย์ธรรมรส รองเจ้าคณะอำเภอด่านขุนทด วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๖๐

พระครูพิศิษฐ์นวมการ เจ้าคณะตำบลสระจรเข้ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐

พระครูวิจิตรบุญญาวัฒน์ เจ้าคณะตำบลด่านขุนทด วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐

พระมหาอำนาจ สุ่มเฒ่า เจ้าคณะตำบลตะเคียน เขต ๒ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๐

พระครูปลัดพจขง จันทสโร เจ้าคณะตำบลหินดาด เขต ๒
วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐

พระครูอนุสรณ์วรกิจ เจ้าอาวาสวัดบ้านเก่า วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ทรงคุณวุฒิ

นายถนอม นามโคตศรี อดีต กำนันตำบลหินดาด
วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐

นายบุญส่ง เมียบุญทอ อดีต ผู้ใหญ่บ้านพุนทอง
วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐

นายชนเทพ บำรุงเมือง ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านสระพัง
วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

นายไกรฤกษ์ เสียนขุนทด อดีต สจ.นครราชสีมา
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายสุวิช คมพยัคฆ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้ม
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน- กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน

นายประหส์ เลิศกิจจาลักษณ์ กำนันตำบลหินดาด
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายสมาน มองขุนทด กำนันตำบลตะเคียน
วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายมนิต กาศขุนทด กำนันตำบลบ้านเก่า
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายสังวาน นุ่มขุนทด กำนันตำบลด่านใน วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายศุภร์ เปียนขุนทด กำนันตำบลสระจรเข้
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายสุพรรณ มาขุนทด กำนันตำบลหนองกรด
วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายพล ลีทองกลาง กำนันตำบลหนองบัวตะเกียด
วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายเสา ทวดสุวรรณ กำนันตำบลโนนเมืองพัฒนา
วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายธีรศักดิ์ ศรีอภัย กำนันตำบลหนองไทร
วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายทวัฒน์ชัย แสนประสิทธิ์ กำนันตำบลกุดพิมาน
วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายศิริชัย เหมขุนทด กำนันตำบลด่านขุนทด
วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายวสันต์ เกาสันเทียะ กำนันตำบลด่านนอก
วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายเสมียน เพ็ชรขุนทด ผู้ใหญ่บ้านท่าช้างเหล็ก
วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายจเร ดีสันเทียะ ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้ม
วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐

นายกคงเพชร โมบขุนทด ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มั่งเรื่อง
วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐

นายอำเภอ เก่งขุนทด ผู้ใหญ่บ้านห้วยจรเข้มั่งวันออก
วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายบุญเกิด สีนขุนทด ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าช้างเหล็ก
วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายชาติรี กาศขุนทด ผู้ใหญ่บ้านรวมใจ
วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐

นายจำปา เจริญสูงเนิน ผู้ใหญ่บ้านพุทอง
วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๐

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูวินัยธรคุณ จนทสโล (เป้าจันทิก)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันอังคารที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓ (ปีชวด)
- สถานที่เกิด : บ้านห้วยจรเข้ เลขที่ ๔๗ หมู่ ๑๙ ตำบลหินดาด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
- การศึกษา :
- : ประถมศึกษา – โรงเรียนบ้านห้วยจรเข้
 - : มัธยมศึกษาตอนต้น– โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ วัดใหญ่สูงเนิน อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
 - : ปริญญาตรี – พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) วิชาเอกพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๕๔
 - : ปริญญาโท – พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๕๗
- อุปสมบท : วันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕
- สังกัด : วัดห้วยจรเข้ ตำบลหินดาด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๒๑๐ โทร.๐๘๙-๒๘๕๓๒๘๑
- หน้าที่ :
- : เจ้าอาวาสวัด
 - : พระธรรมทูต สายที่ ๖ นครราชสีมา
 - : ประธานอบรมประชาชนประจำตำบลหินดาด
 - : ครูสอนพระปริยัติธรรม ประจำสำนักเรียน วัดห้วยจรเข้
 - : ครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนบ้านห้วยจรเข้
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๕๗
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา ๒๕๖๐
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดห้วยจรเข้ ตำบลหินดาด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ๓๐๒๑๐